

Projekt

z dnia 21 lutego 2022 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XLV/ /2022
RADY MIEJSKIEJ W RZGOWIE**

z dnia 2 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022 - 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a, art. 10 f ust. 4 w związku z art. 10 e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, zm. poz.1834) oraz art. 3 ust 3 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030.

§ 2. Strategia Rozwoju Gminy Rzgów, o której mowa w ust. 1 stanowi załącznik do niniejszej uchwały

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Rzgowa.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Rzgów.

Załącznik do uchwały Nr XLV/ /2022 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 2 marca 2022 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RZGÓW

na lata 2022 - 2030

2022 r.

Zamawiający:

*Gmina Rzgów
plac 500-lecia 22
95-030 Rzgów*

Opracowanie:

*Burmistrz Rzgowa: Mateusz Kamiński
Zastępca Burmistrza: Małgorzata Różga
Sekretarz Urzędu Miejskiego: Katarzyna Berczak – Lato
Główny specjalista ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji:
Marek Derski
Główny specjalista ds. rozwoju i promocji gminy: Miron Ossowski
Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa: Justyna Pierzyńska
Kierownik Referatu Ochrony Środowiska: Magdalena Górka*

We współpracy z:

**Agencja Wspierania
Ochrony Środowiska**

*Agencja Wspierania Ochrony Środowiska Sp. z o. o.
ul. Grunwaldzka 66/3 ; 60-312 Poznań
tel. 575 667 768 ; e-mail: biuro@e-awos.pl
www.e-awos.pl*

Wykaz skrótów:

Skrót	Pełna nazwa
GOK	Gminny Ośrodek Kultury
GOSTiR	Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
ŁOM	Łódzki Obszar metropolitalny
ŁSSE	Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzgowie
NFOŚiGW oraz WFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi
pp.	Punkty procentowe
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
RPO	Regionalny Program Operacyjny
Strategia lub Strategia Rozwoju	Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022 – 2030
Studium	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów

Spis treści

Wykaz skrótów:	5
1. WSTĘP.....	8
2. DIAGNOZA ROZWOJU GMINY RZGÓW.....	9
2.1. Diagnoza porównawcza z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	9
2.1.1. Obszar objęty diagnozą porównawczą.....	10
2.1.2. Struktura demograficzna	14
2.1.3. Gospodarka i przemysł	18
2.1.4. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne	28
2.1.5. Ochrona środowiska	48
2.1.6. Budżet gmin.....	51
2.1.7. Podsumowanie	55
2.2. Diagnoza wewnątrzgminna.....	60
2.2.1. Obszar objęty diagnozą	60
2.2.2. Struktura społeczna	69
2.2.3. Struktura gospodarcza	81
2.2.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	89
2.2.5. Struktura środowiskowa	107
2.3. Badania społeczne	112
2.4. Podsumowanie diagnozy wewnątrzgminnej	115
2.5. Drzewa problemów i celów	118
3. POLITYKA ROZWOJU GMINY RZGÓW	122
3.1. Wizja i misja gminy Rzgów	122
3.2. Cele strategiczne i kierunki działań.....	122
4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY RZGÓW	146
4.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy Rzgów	146
4.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rzgów	154
4.3. Rozmieszczenie planowanych działań i oczekiwanych zmian	156
4.4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Rzgów	157
4.5. Obszary Strategicznej Interwencji.....	162
5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	164
5.1. Podmioty odpowiedzialne za realizację Strategii	164
5.2. Mechanizmy wdrażania oraz instrumenty realizacji Strategii	169
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	170
5.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji	172
6. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	176

6.1. Szacunkowe koszty realizacji planowanych inwestycji.....	176
6.2. Potencjalne źródła finansowania	177
7. Ustalenia zawarte w dokumentach ponadlokalnych	178
8. Ewaluacja Strategii.....	184
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	187

1. WSTĘP

Strategia rozwoju gminy stanowi narzędzie samorządu terytorialnego do kształtowania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Dokument ten ma pełnić trzy podstawowe role: kierunkować politykę rozwoju gminy, umożliwić pozyskanie środków zewnętrznych oraz integrować wspólnoty samorządowe. Strategia rozwoju stanowi punkt wyjścia do długookresowego zarządzania gminą, obejmującego w sposób całościowy najważniejsze procesy ekonomiczne, społeczne czy środowiskowe zachodzące w przestrzeni lokalnej.

13 listopada 2020 r. weszły w życie nowe przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Wprowadzone zmiany odnoszą się również do zawartości strategii rozwoju przygotowywanych przez jednostki samorządów terytorialnych. Podstawy do sporządzania tego dokumentu określają:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247).

Głównym celem Strategii Rozwoju Gminy Rzgów jest przyjęcie kierunków działań oraz określenie metod ich wdrażania w taki sposób, aby zapewnić stałą poprawę warunków życia mieszkańców. Wskazane w niniejszym dokumencie rozwiązania wynikają ze zdiagnozowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, na podstawie których wyodrębniono konkretne problemy oraz możliwości rozwoju. Ważnym elementem przy określaniu konkretnych uwarunkowań i oddziaływań na poziomie ponadgminnym były podstawowe dokumenty szczebla regionalnego i lokalnego:

- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi*¹,
- *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*²,
- *Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2022*³,
- *Aktualizacja Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2016 – 2022*⁴,
- *Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+*⁵.

W powyższych dokumentach zawarte są cele i kierunki mające za zadanie przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa łódzkiego i powiatu łódzkiego wschodniego. Zadania te muszą być uwzględnione nie tylko w diagnozie, ale również korelować z planowanymi działaniami gminy Rzgów.

¹ Załącznik nr 1 do uchwały nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

² Załącznik nr 1 do uchwały nr 159/21 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 2 marca 2021 r.

³ Załącznik do uchwały nr XVII/189/2015 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 17 grudnia 2015 r.

⁴ Załącznik do uchwały nr XV/167/2019 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 27 grudnia 2019 r.

⁵ Załącznik nr 1 do uchwały nr 2/2020 Rady Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny z dnia 20 lipca 2020 r.

Okres obowiązywania Strategii obejmuje lata 2022-2030 i pokrywa się z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz z okresem obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Taki zakres czasowy pozwala na dopasowanie działań na szczeblu lokalnym z możliwościami pozyskania dofinansowań zewnętrznych oraz uwzględnienia w kierunkach rozwoju Gminy działań prowadzonych na szczeblu regionalnym.

Etapy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rzgów przebiegały następująco:

Przygotowanie diagnozy	<ul style="list-style-type: none">• Uwarunkowania rozwoju Gminy Rzgów na tle jednostek sąsiadujących• Uwarunkowania wewnętrzne w Gminie Rzgów
Przyjęcie uchwały Rady Miejskiej	<ul style="list-style-type: none">• Przygotowanie i przyjęcie uchwały Rady Miejskiej w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Rzgów oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii
Opracowanie Strategii	<ul style="list-style-type: none">• Określenie celów i kierunków Strategii, wyznaczenie obszarów interwencji, określenie sposobów wdrażania, monitoringu i ewaluacji
Konsultacje społeczne	<ul style="list-style-type: none">• Konsultacje z sąsiednimi gminami oraz związkami międzygminnymi• Konsultacje lokalne z mieszkańcami, przedsiębiorcami, innymi partnerami• Konsultacje z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie
Ewaluacja	<ul style="list-style-type: none">• Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii
Konsultacje z Zarządem Województwa	<ul style="list-style-type: none">• Konsultacje z Zarządem Województwa Łódzkiego
Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	<ul style="list-style-type: none">• Przygotowanie Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Rzgów oraz przedstawienie jej do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Przyjęcie uchwały Rady Miejskiej	<ul style="list-style-type: none">• Przyjęcie Strategii przez Radę Miejską w Rzgowie

Wdrażanie poszczególnych kierunków działań do roku 2030 będzie zależało w dużej mierze od uwarunkowań zewnętrznych – rozwoju sytuacji epidemiologicznej, możliwości pozyskania krajowych i unijnych środków finansowych (oraz ich wysokości), współpracy partnerskiej zarówno na szczeblu lokalnym, jak i ponadlokalnym. Spójny plan powiązanych ze sobą działań w perspektywie najbliższych 10 lat, z aktualizacją w połowie tego okresu, pozwoli na osiągnięcie wymiernych korzyści i faktyczne podniesienie jakości życia mieszkańców Gminy Rzgów.

2. DIAGNOZA ROZWOJU GMINY RZGÓW

2.1. Diagnoza porównawcza z innymi jednostkami samorządu terytorialnego⁶

Dokument, jakim jest strategia rozwoju gminy, pozwala określić poziom rozwoju gminy na tle innych jednostek samorządu terytorialnego oraz powiązania, jakie występują

⁶ Do porównania Gminy Rzgów z pozostałymi JST wykorzystano dane pochodzące z GUS za lata 2015-2019. W okresie wykonywania projektu Strategii Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030 nie były dostępne wszystkie informacje za rok 2020.

między tymi jednostkami. Najczęściej przyjmuje się, że analizowany obszar powinien obejmować co najmniej gminy sąsiadujące. Gmina Rzgów jednak położona jest w bezpośrednim obszarze oddziaływania Łodzi i należy do Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, który tworzą JST z 5 powiatów: miasta Łodzi, brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Jednostki te utworzyły Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego tego obszaru⁷. Zgodnie z dokumentami planistycznymi województwa⁸ granice obszaru metropolitalnego Łodzi pokrywają się z granicami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest to szczególny typ obszaru funkcjonalnego, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego)⁹.

Jednostki Samorządu Terytorialnego należące do ŁOM nie tylko oddziałują na siebie wzajemnie, ale również mogą podejmować wspólne inwestycje (w ramach ZIT). Stąd też zasadnym jest określenie powiązań międzygminnych oraz poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Rzgów na tle wszystkich jednostek należących do ŁOM.

Przy zestawianiu informacji dotyczących gmin będących w obszarze metropolitalnym Łodzi posługiwano się danymi GUS za lata 2015 – 2019¹⁰, a w przypadku bezrobocia pozyskano informacje od Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi. Istotne źródło informacji stanowiły również dokumenty szczebla regionalnego, ponadlokalnego i lokalnego¹¹. Szczegółowe zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek wchodzących w granice ŁOM zostało przedstawione w *Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+*.

Zróżnicowanie wewnątrzregionalne ŁOM przedstawiono w formie tabelarycznej oraz graficznej.

2.1.1. Obszar objęty diagnozą porównawczą

Łódzki Obszar Metropolitalny znajduje się w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, w podprowincji Niziny Środkowopolskiej. Następnie obszar dzieli się na 3 makroregiony i mezoregiony: na zachodzie Nizina Południowowielkopolska z mezoregionem Wysoczyzna Łaska, na wschodzie Wzniesienia Południowomazowieckie z mezoregionem Wzniesienia Łódzkie, a północny fragment ŁOM należy do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej z mezoregionem Równina Łowicko – Błońska.

Powierzchnia ŁOM to ok. 2 500 km² z czego ok. 21% stanowią obszary miejskie, a 79% obszary wiejskie. Centralnym ośrodkiem o największej skali oddziaływania jest miasto Łódź, skupiające ponad 60% ludności ŁOM. Do obszaru metropolitalnego należy również 28 jednostek samorządu terytorialnego trzech rodzajów:

- 7 gmin miejskich (razem z Łodzią),

⁷ SŁOM pełni również funkcję Związku ZIT w Łodzi (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne).

⁸ Tj. *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* oraz *Strategią Rozwoju Województwa (...)*.

⁹ Zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.).

¹⁰ W czasie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Rzgów dane GUS za 2020 r. nie były jeszcze w pełni dostępne.

¹¹ Plan zagospodarowania przestrzennego i strategia rozwoju województwa, strategię rozwoju powiatów, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

- 5 gmin miejsko-wiejskich,
- 16 gmin wiejskich.

Miejsko-wiejska gmina Rzgów zlokalizowana jest w powiecie łódzkim wschodnim, w środkowej części województwa łódzkiego. Bezpośrednio sąsiadujące z nią jednostki samorządu terytorialnego to:

- miasto Łódź,
- gmina Brójce (powiat łódzki wschodni),
- miasto i Gmina Tuszyn (powiat łódzki wschodni),
- gmina Ksawerów (powiat pabianicki),
- miasto i gmina Pabianice (powiat pabianicki).

ŁOM stanowi bardzo zróżnicowany region. Ośrodkiem o największym oddziaływaniu i skupiającym ponadlokalne i regionalne funkcje administracyjno-kulturowe jest miasto Łódź. Skupiają się tu usługi specjalistyczne o charakterze metropolitalnym, m.in. funkcje akademickie, kulturalne, administracyjne, naukowo-badawcze. Charakterystyczna dla Łodzi jest również specjalizacja w wybranych gałęziach przemysłu – materiałów AGD i budowlanych, odzieży i włókiennictwa.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* do ośrodków o znaczeniu regionalnym zaliczono m.in. Pabianice i Zgierz, stanowiące siedziby powiatów ziemskich. Miasta te mają charakter usługowo-przemysłowy, choć cechują się niższym poziomem konkurencyjności i potencjałem rozwojowym niż inne ośrodki powiatowe w województwie (jak Piotrków Trybunalski, Kutno czy Skierniewice).

Pozostałe JST zostały zaliczone do ośrodków ponadlokalnych i lokalnych o zróżnicowanym stopniu rozwoju i spełniających głównie funkcje mieszkaniowo-przemysłowe. Ozorków został uznany za miasto utraty funkcji oraz niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej¹².

W *Strategii Rozwoju ŁOM 2020+* gminy należące do tego obszaru sklasyfikowano w pięć grup biorąc pod uwagę ich specyfikę społeczno-gospodarczą:

- 1) Miasta Pabianice, Aleksandrów Łódzki, Tuszyn, Stryków, Rzgów – obszar o najwyższym stopniu urbanizacji. Ośrodki te posiadają znaczący potencjał gospodarczy z rozwijającym się sektorem usług wyspecjalizowanych i przemysłowych. Są to również tereny atrakcyjne pod względem inwestycyjnym i mieszkaniowym. Jako najważniejsze wyzwania dla tych miast wskazano realizację działań sprzyjających procesom inwestycyjnym (uzbrajanie terenów, rozwiązania transportowe).
- 2) Miasta Zgierz, Ozorków, Głowno, Koluszki – charakteryzują się potencjałem społeczno-gospodarczym podobnym do pierwszej grupy miast, ale odróżnia je większe znaczenie sektora usług, niższa przedsiębiorczość i wyższy poziom bezrobocia.
- 3) Miasta Brzeziny i Konstantynów Łódzki oraz gminy Andrespol i Ksawerów – cechują się korzystną sytuacją demograficzną i wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości.
- 4) Gminy Brójce, Nowosolna, Pabianice, Zgierz oraz obszary wiejskie gmin Aleksandrów Łódzki, Rzgów i Stryków – są to obszary rozwojowe pod względem demograficznym, z dość młodą społecznością i niskimi wskaźnikami obciążenia

¹² *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (...)* stanowiący załącznik nr 1 do uchwały nr LV/379/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r., str. 41 [za:] *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)* przyjęta 14 lutego 2017 r.

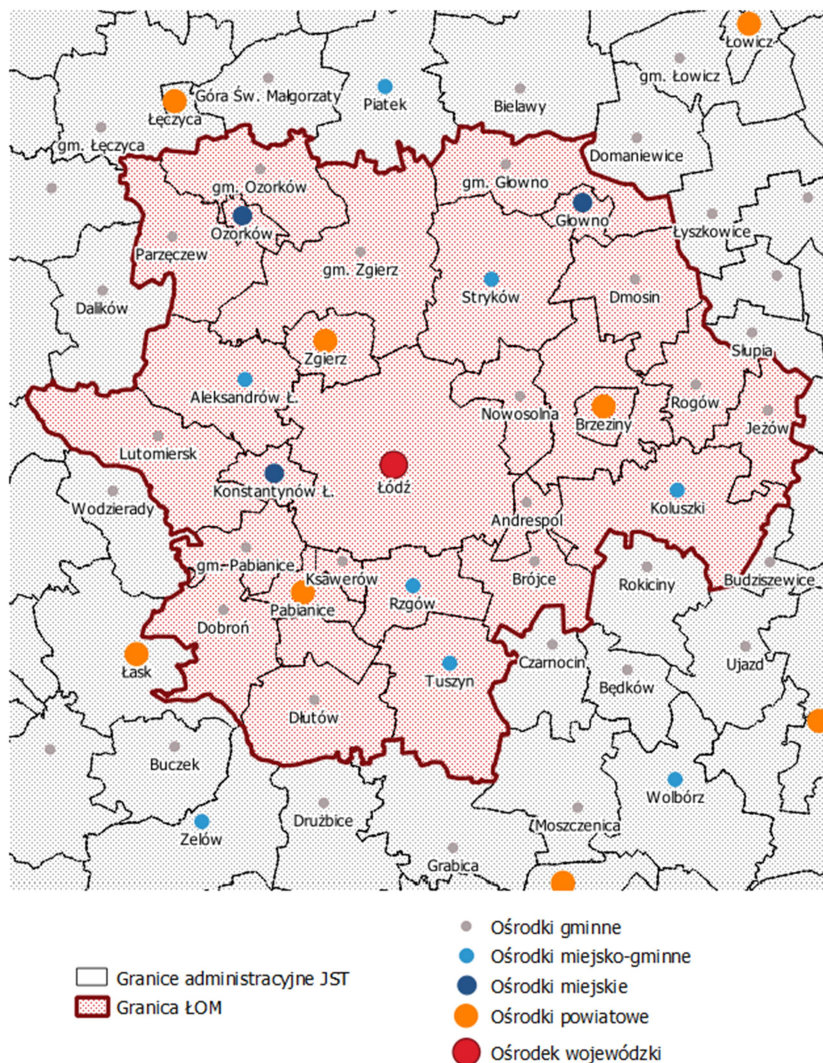
demograficznego. Jednocześnie są dość dobrze rozwinięte pod względem gospodarczym i wyposażenia w infrastrukturę komunalną. Cechują się one również intensywnym procesem suburbanizacji, z niekontrolowanym rozwojem terenów zabudowy mieszkaniowej.

- 5) Gminy i obszary wiejskie gmin Parzęczew, Ozorków, Głowno, Dmosin, Rogów, Jeżów, Brzeziny, Koluszki, Tuszyn, Dłutów, Dobroń, Lutomiersk – są to typowe obszary wiejskie, jednak zróżnicowane względem siebie pod wieloma względami. Wyróżniają się słabo rozwiniętą infrastrukturą komunalną, niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości oraz przewagą podmiotów sektora usług podstawowych. Z drugiej strony pełnią istotne funkcje rekreacyjne, rolnicze i przetwórstwa spożywczego. Szansą ich rozwoju jest lokowanie na nich przedsięwzięć sprzyjających ochronie zdrowia, wypoczynkowi, turystyce, opiece medyczno-społecznej.

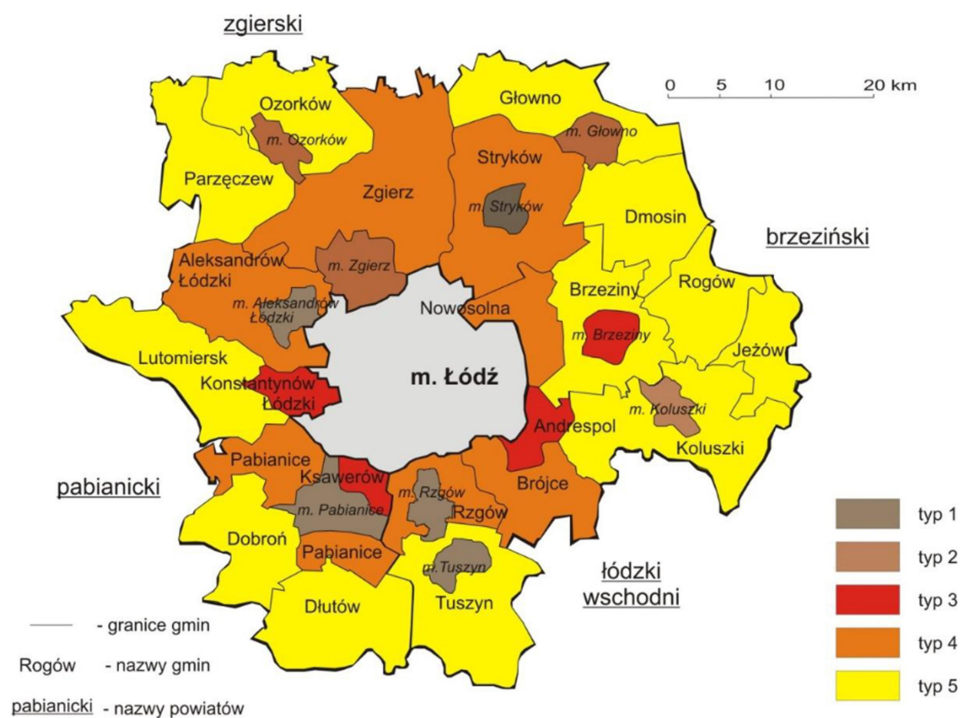
Rysunek 1: Lokalizacja ŁOM w województwie łódzkim

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Rysunek 2: Rodzaje ośrodków w ŁOM

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Rysunek 3: Typy przestrzenne specyfiki społeczno-gospodarczej gmin w ŁOM w 2012 r.

Źródło: Strategia Rozwoju ŁOM 2020+.

2.1.2. Struktura demograficzna

Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców ŁOM na koniec 2019 r. wynosiła 1 068 357 osób (w tym: 573 824 kobiet i 494 533 mężczyzn) i skupiała się głównie w Łodzi (63,64% ogółu ludności). W stosunku do roku 2015 liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się o 18 636 osób (1,71%). Udział ludności miejskiej w ŁOM zmniejszył się na przestrzeni analizowanych lat: od 86,36% w 2015 r. do 85,53% w 2019 r.

Wskaźnik dynamiki zmian ludności w ośrodkach miejskich wskazuje na zmniejszanie się liczby mieszkańców tych jednostek. W większości ośrodków wiejskich i miejsko-wiejskich wskaźnik ten jest dodatni; wyjątkami są gminy Koluszki, Dmosin, Głowno, Jeżów, Ksawerów i Rogów, gdzie liczba mieszkańców zmniejszyła się w stosunku do 2015 r. Największy przyrost liczby mieszkańców w analizowanym okresie występował w gminie wiejskiej Pabianice (+9,48 punktów procentowych – pp.), największy spadek odnotowano z kolei w mieście Głowno (-3,23 pp.).

Liczba mieszkańców gminy Rzgów na koniec 2019 r. wynosiła 10 459 osób, co stanowiło 0,98% ogółu ludności ŁOM. Wskaźnik dynamiki zmian ludności był dodatni i wskazywał na zwiększenie się liczby mieszkańców gminy o 4,30 pp. w stosunku do 2015 r.

Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. ludności w ŁOM w latach 2015 – 2019 osiągał wartości ujemne, średnio między -1,73 a -2,64. Najniższe wartości wskaźnika przyrostu naturalnego w 2019 r. odnotowywano w ośrodkach miejskich (średnia -4,21). Największe różnice między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w przeliczeniu na 1 tys. osób w 2019 r. występowały w gminie Jeżów (-10,66). Dodatni przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców pojawił się jedynie w gminach wiejskich: Brójce (+2,72), Dłutów (+1,08), Nowosolna (+2,00), Pabianice (+1,33). W gminie Rzgów w 2019 r. odnotowano ujemne wartości wskaźnika (-0,19).

W przypadku wskaźnika salda migracji na 1 tys. osób w 2019 r. należy stwierdzić, że we wszystkich gminach miejskich (oprócz Konstątnowa Łódzkiego) odnotowywano jego ujemne wartości, świadczące o odpływie ludności (średnio -0,99). W przypadku gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich z kolei odnotowywano wartości dodatnie (średnio +7,40 oraz +10,80), a w przypadku gminy Dmosin – zerowe. W gminie Rzgów saldo migracji na 1 tys. osób w 2019 r. osiągnęło wartość +12,71. W poprzednich latach analizowanego okresu również odnotowywano dodatnie wartości tego wskaźnika.

Największa gęstość zaludnienia występuje w Łodzi (2319 os./1 km²), najmniejsza z kolei w gminie Dmosin (45 os./1 km²). Wśród ośrodków miejskich najmniejszą gęstością zaludnienia wykazuje się miasto Brzeziny (579 os./1 km²). Wyróżnia się również gmina Konstątnów Łódzki z gęstością zaludnienia większą niż pozostałe ośrodki miejsko-wiejskie (668 os./1 km²). Pod względem tego wskaźnika gmina Rzgów znajduje się na 18 miejscu spośród 28 analizowanych jednostek (158 os./1 km²).

W Łódzkim Obszarze Metropolitalnym na koniec 2019 r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności wynosił średnio 18,1%, w wieku produkcyjnym 59,8%, w wieku poprodukcyjnym 22,1%. W stosunku do roku bazowego udział osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym zwiększył się (odpowiednio o +0,2 pp. oraz +2,1 pp.), natomiast udział osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się (o -2,3 pp.). W porównaniu do wszystkich ośrodków należących do ŁOM, gmina Rzgów w 2019 r. charakteryzowała się dobrym podziałem mieszkańców ze względu na ekonomiczne grupy wieku – udział osób w wieku przedprodukcyjnym był wyższy niż udział osób w wieku poprodukcyjnym, co zapewnia zastępowalność pokoleń. Nie zawsze tak jednak było – w ciągu ostatnich 5 analizowanych lat takie wskaźniki osiągnięto tylko w 2017 i 2019 r. W pozostałych latach

udział osób w podziale na ekonomiczne grupy wieku wskazywał na starzenie się społeczeństwa.

Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ŁOM wynosił w 2019 r. średnio 18,3. Najwyższe wartości tego wskaźnika odnotowano w mieście Łódź (23,8), a najniższe w gminie Brójce (13,9), natomiast w gminie Rzgów wynosił on 16,7. Najwyższe średnie wartości odsetka osób powyżej 65. roku życia w 2019 r. odnotowywano w ośrodkach miejskich (21,2), nieco niższe w gminach miejsko-wiejskich (17,6), a najniższe w ośrodkach wiejskich (17,3).

Zgodnie z *Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030* opracowaną przez GUS do 2030 r. liczba mieszkańców ŁOM zmniejszy się o ponad 60 tys. osób i będzie wynosić ok. 1 007 622 osób. Najbardziej intensywnie będą wyludniać się ośrodki miejskie (różnica między -2,73 pp. do -8,71 pp. w stosunku do 2019 r.), spadek liczby mieszkańców może być również odnotowany w gminach Koluszki (-2,13 pp.), Dmosin (-2,38 pp.), Głowno (-2,87 pp.), Jeźów (-1,93 pp.), Parzęczew (-11,40 pp.). W gminie Rzgów przewiduje się wzrost liczby mieszkańców z 10 459 osób w 2019 r. do 10 890 osób w 2030 r. (wzrost o 4,12 pp.).

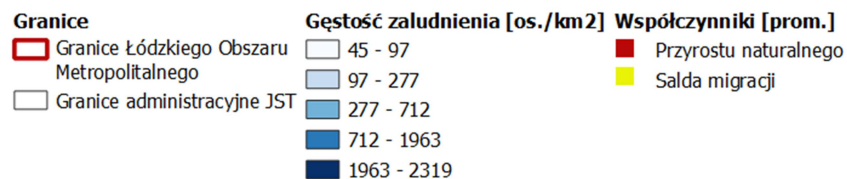
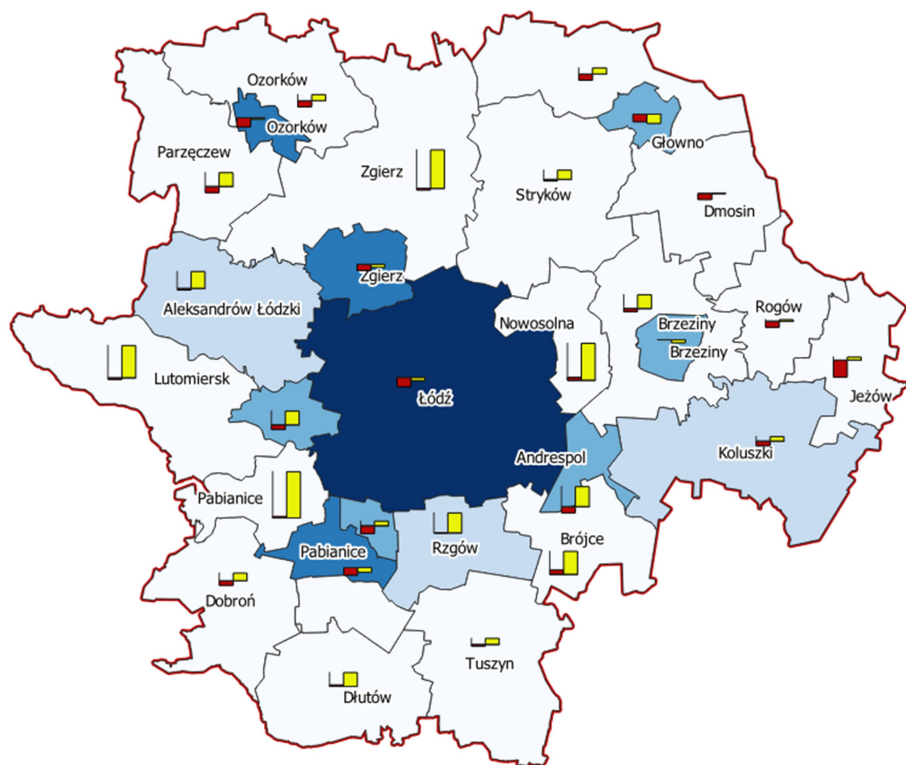
We wszystkich JST będzie wzrastał odsetek osób w wieku powyżej 65 lat i do 2030 r. w ŁOM będzie wynosił średnio 22,2% (wzrost o 3,9 pp. w stosunku do 2019 r.). W *Prognozie ludności gmin na lata 2017 – 2030* przewiduje się, że w ośrodkach miejskich wzrośnie on o 5,0 pp., w ośrodkach miejsko-wiejskich o 4,6 pp., a w ośrodkach wiejskich o 3,2 pp. Największy odsetek osób w wieku 65+ wystąpi najprawdopodobniej w mieście Pabianice (27,3%), a najmniejszy w gminie Brójce (17,0%). GUS przewiduje, że odsetek osób w wieku powyżej 65 lat w gminie Rzgów w 2030 r. wyniesie 20,8% (wzrost o 4,1 pp.).

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 1: Wskaźniki demograficzne dla ŁOM

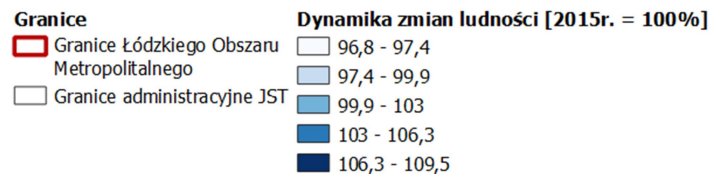
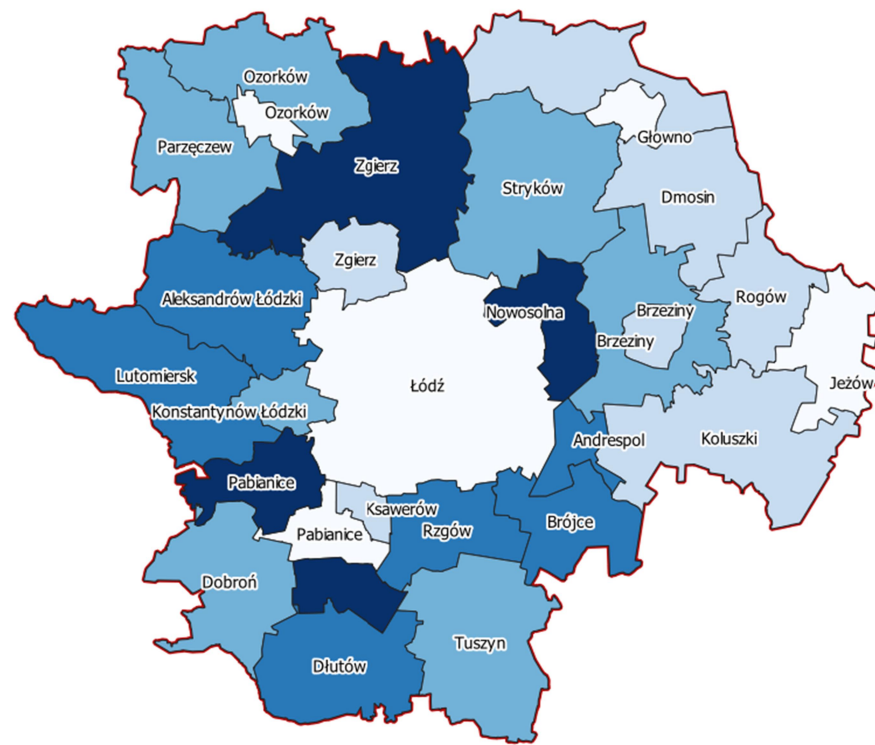
Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Liczba ludności w 2019 r.	Wskaźnik dynamiki zmian ludności do 2019 r. [2015 r. = 100%]	Wskaźnik dynamiki zmian ludności do 2030 r. [2019 r. = 100%]	Odsetek osób w wieku 65+ w 2019 r.	Odsetek osób w wieku 65+ w 2030 r.	Saldo migracji na 1 tys. ludności w 2019 r.	Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2019 r.
Jednostka		os.	%	%	%	%	os./1 tys. ludności	os./1 tys. ludności
Gminy miejskie	Brzeziny	12501	99,7	96,7	19,1	24,5	-2,5	-0,2
	Głowno	14119	96,8	94,7	21,6	27,0	-6,3	-4,9
	Łódź	679941	97,0	91,3	23,8	28,0	-1,6	-5,6
	Ozorków	19311	97,1	94,4	19,7	25,8	-1,3	-6,2
	Pabianice	64757	96,8	91,7	22,5	27,3	-3,1	-5,2
	Zgierz	56190	98,2	95,4	21,6	25,8	-1,6	-4,4
	Konstantynów Łódzki	18206	102,2	97,3	19,9	25,2	9,4	-3,0
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów Łódzki	32303	105,4	108,6	17,2	20,8	10,9	-1,1
	Koluszki	23368	98,9	97,9	19,0	23,8	3,0	-3,4
	Rzgów	10459	104,3	104,1	16,7	20,8	12,7	-0,2
	Stryków	12711	102,1	100,5	18,1	23,2	6,4	-1,2
	Tuszyn	12391	101,3	101,8	17,2	22,7	4,0	-0,9
Gminy wiejskie	Andrespol	14205	105,8	105,7	18,0	22,3	12,7	-3,5
	Brójce	6672	104,4	113,0	13,9	17,0	15,3	2,7
	Brzeziny	5783	103,0	101,4	17,1	18,9	9,2	-2,1
	Dłutów	4657	103,6	105,3	18,3	19,2	8,8	1,1
	Dmosin	4463	98,4	97,6	19,2	23,0	0,0	-4,0
	Dobroń	7728	102,4	107,9	16,6	19,8	5,1	-3,4
	Głowno	4808	99,1	97,1	17,9	20,3	4,2	-3,5
	Jeźów	3375	97,4	98,1	18,9	22,3	2,1	-10,7
	Ksawerów	7668	99,9	103,7	19,5	21,9	3,4	-4,6
	Lutomiersk	8639	106,3	107,3	17,4	20,6	20,8	-0,9
	Nowosolna	5084	107,7	118,0	14,4	17,7	23,6	2,0
	Ozorków	7021	101,9	104,2	18,4	21,8	4,0	-3,6
	Pabianice	7636	109,5	109,6	14,3	17,9	29,5	1,3
	Parzęczew	5112	102,2	88,6	15,7	21,8	8,6	-3,9
	Rogów	4711	98,7	101,2	18,6	20,6	0,9	-3,6
Zgierz	14538	107,0	111,1	17,9	21,4	24,7	-1,0	
Najbardziej korzystne wartości wskaźników								
Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników								
Wartości wskaźników dla gminy Rzgów								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz *Prognozy ludności gmin na lata 2017 – 2030*

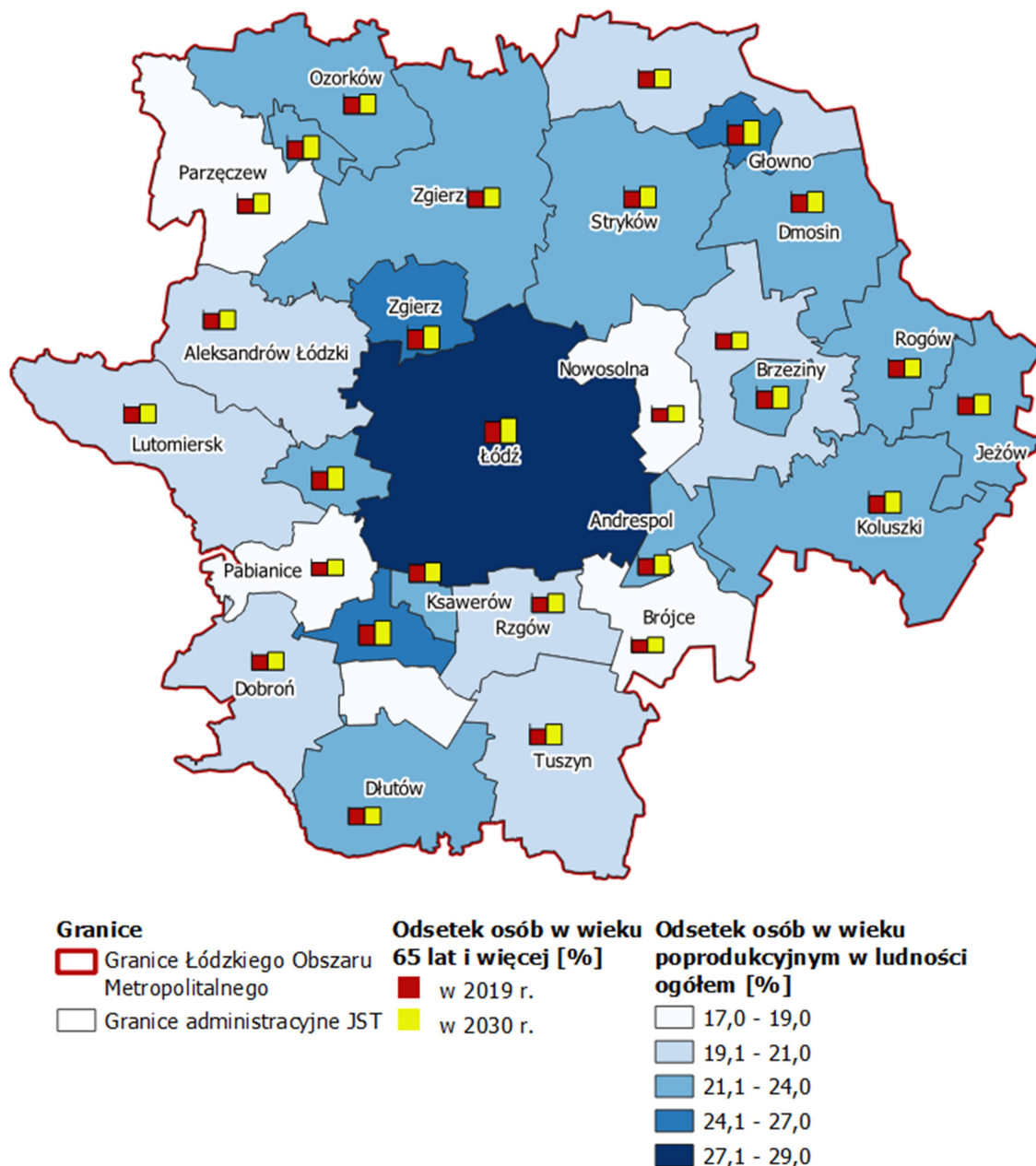
Rysunek 4: Gęstość zaludnienia oraz współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w gminach ŁOM w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 5: Wskaźnik dynamiki zmian ludności między 2015 a 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 6: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności danej gminy oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wraz z prognozowanym odsetkiem osób w wieku 65 lat i więcej w 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.3. Gospodarka i przemysł

Województwo łódzkie należy do stosunkowo dobrze rozwiniętych województw w Polsce. Odzwierciedla się to m.in. w obszarze metropolitalnym Łodzi – w 2019 r. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. osób od 2015 r. stopniowo wzrastała od 100 podmiotów do 110 podmiotów w 2019 r. Według danych GUS za 2019 r. w ośrodkach miejskich i wiejskich przypadło średnio po 105 podmiotów na każde 1 tys. osób. Największe wartości tego wskaźnika były uzyskiwane w ośrodkach miejsko-wiejskich: średnio 134 podmioty/1 tys. mieszkańców. W gminie Rzgów odnotowywano stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. ludności: od 167 w 2015 r. do 184 w 2019 r.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w ŁOM to małe przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Udział takich podmiotów w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do REGON w latach 2015 – 2019 wynosił od średnio 95,4% do 96,1%. Na koniec 2019 r. małe przedsiębiorstwa stanowiły średnio 95,6% wszystkich podmiotów gospodarczych w ośrodkach miejskich, 95,7% w ośrodkach miejsko-wiejskich oraz 96,5% w ośrodkach wiejskich. Na koniec 2019 r. najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w gminie wiejskiej Głowno (97,8%), a najniższe w gminie Ksawerów (94,2%). W gminie Rzgów udział podmiotów gospodarczych o zatrudnieniu do 9 osób w ogóle podmiotów wpisanych do REGON w 2019 r. wyniósł 95,7%.

O atrakcyjności pod względem możliwości zatrudnienia danej jednostki mogą świadczyć przepływy pracownicze, rozumiane jako różnica liczby osób przyjeżdżających do pracy w danej jednostce do liczby osób z niej wyjeżdżających. W ŁOM w 2016 r. wartości dodatnie odnotowano w mieście Łódź (+32 913 osób) oraz gminach: Konstantynów Łódzki (+278 osób), Rzgów (+1 337 osób), Stryków (+2 320 osób), Ksawerów (+256 osób). W pozostałych JST więcej osób wyjeżdża do pracy niż do niej przyjeżdża¹³.

Województwo łódzkie ma bardzo przemysłowy charakter, będący pozostałością po industrializacji w XIX w. Dominujący udział w ogóle podmiotów mają te podmioty, związane z handlem i naprawą pojazdów samochodowych. W większości gmin dominują również branże związane z przetwórstwem przemysłowym i budownictwem. W kilku gminach (Łódź, Aleksandrów Łódzki, Nowosolna, gmina Ozorków, gmina Zgierz) występuje również duży udział podmiotów należących do sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Tabela 2: Podmioty o największym udziale w ogóle podmiotów w danej JST w 2019 r. w podziale na sekcje PKD 2007

Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Sekcje podmiotów wg PKD2007 o największym udziale w ogóle podmiotów
Ośrodki miejskie	Brzeziny	G (26,94%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (14,10%) – przetwórstwo przemysłowe S i T (10,01%) – pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
	Głowno	G (26,17%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (16,92%) – przetwórstwo przemysłowe F (9,69%) – budownictwo
	Łódź	G (21,89%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych M (12,47%) – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna F (8,30%) – budownictwo
	Ozorków	G (27,67%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,06%) – budownictwo C (10,62%) – przetwórstwo przemysłowe
	Pabianice	G (25,08%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (14,19%) – przetwórstwo przemysłowe

¹³ Opracowanie własne na podstawie macierzy z badania przepływów ludności związanych z zatrudnieniem opracowanych, GUS, 2016 r.

		F (10,32%) – budownictwo
	Zgierz	G (24,79%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (12,02%) – budownictwo C (11,65) – przetwórstwo przemysłowe
Ośrodki miejsko-wiejskie	Aleksandrów Łódzki	G (25,00%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (18,09%) – przetwórstwo przemysłowe M (9,76%) – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
	Koluszki	G (25,71%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (13,58%) – przetwórstwo przemysłowe F (10,94%) – budownictwo
	Konstantynów Łódzki	G (23,75%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (13,63%) – przetwórstwo przemysłowe F (10,21%) – budownictwo
	Rzgów	G (35,19%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (14,26%) – przetwórstwo przemysłowe F (8,75%) – budownictwo
	Stryków	G (22,69%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,29) – budownictwo C (13,14%) – przetwórstwo przemysłowe
	Tuszyn	G (30,61%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (13,51%) – przetwórstwo przemysłowe F (10,16%) – budownictwo
	Ośrodki wiejskie	Andrespol
Brójce		G (26,56%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (12,10%) – przetwórstwo przemysłowe F (11,96%) – budownictwo
Brzeziny		G (25,49%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (17,59%) – budownictwo C (15,08%) – przetwórstwo przemysłowe
Dłutów		G (21,14%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (19,72%) – przetwórstwo przemysłowe F (18,70%) – budownictwo
Dmosin		G (31,54%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,59%) – budownictwo C (13,33%) – przetwórstwo przemysłowe

	Dobroń	G (27,45%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (15,81%) – budownictwo C (13,60%) – przetwórstwo przemysłowe
	Głowno	G (28,94%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (13,19%) – przetwórstwo przemysłowe F (10,62%) – budownictwo
	Jeżów	G (26,80%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (17,18%) – przetwórstwo przemysłowe F (12,71%) – budownictwo
	Ksawerów	G (26,05%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (17,76%) – przetwórstwo przemysłowe F (9,63%) – budownictwo
	Lutomiersk	G (24,63%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych C (14,17%) – przetwórstwo przemysłowe F (12,71%) – budownictwo
	Nowosolna	G (19,36%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych M (15,41%) – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna F (12,23%) – budownictwo
	Ozorków	G (26,41%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,03%) – budownictwo M (8,45%) – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
	Pabianice	G (24,45%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (16,60%) – budownictwo C (14,69%) – przetwórstwo przemysłowe
	Parzęczew	G (19,03%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,46%) – budownictwo C (13,23%) – przetwórstwo przemysłowe
	Rogów	G (22,75%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,75%) – budownictwo C (12,75%) – przetwórstwo przemysłowe
	Zgierz	G (22,41%) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych F (13,27%) – budownictwo M (10,81%) – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

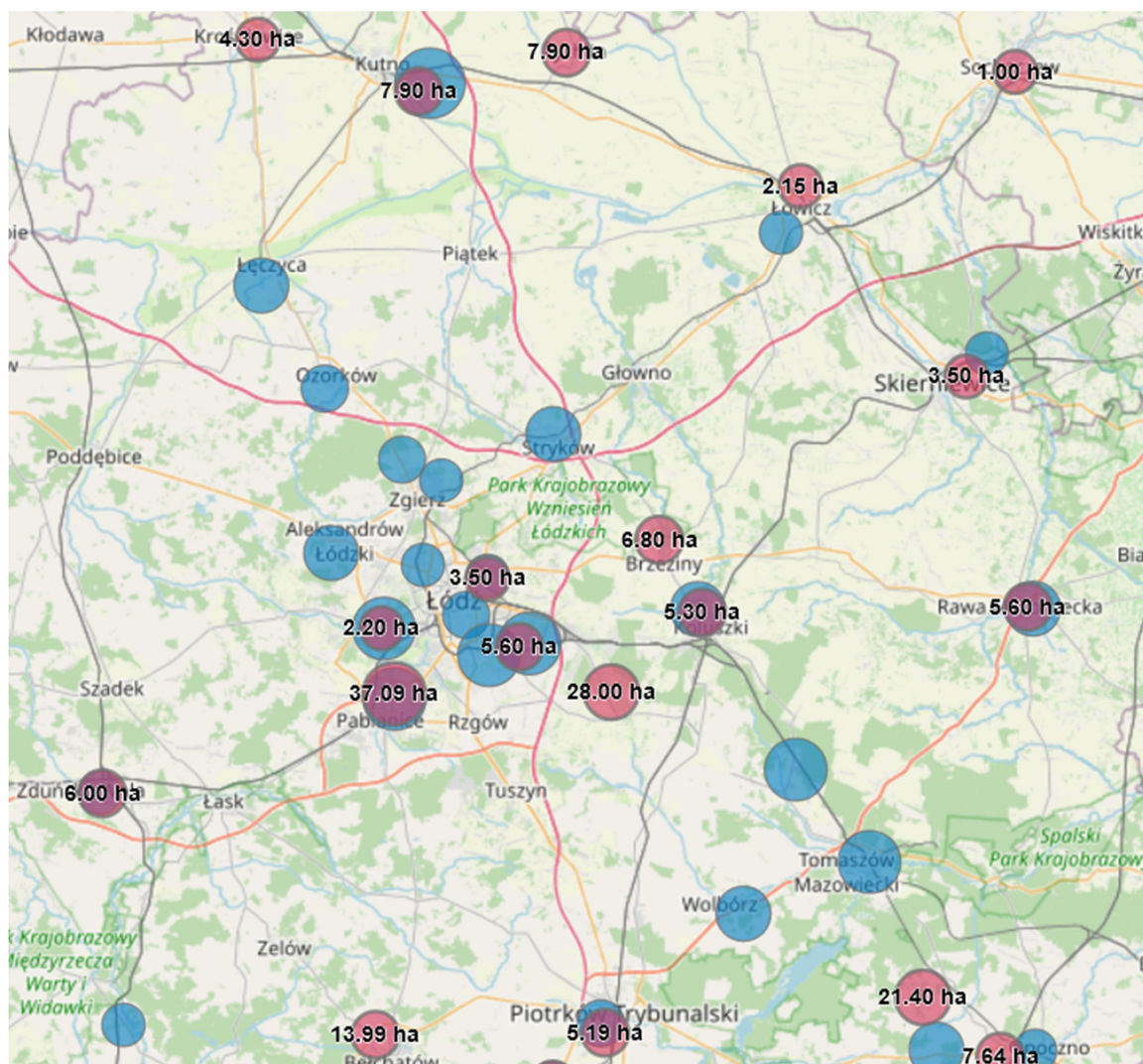
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2019 r.

Mieszkańcy ŁOM charakteryzują się dość dużą przedsiębiorczością. Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 tys. ludności

stopniowo wzrastała – z 78 osób w 2015 r. do 86 osób w 2019 r. Najwyższe wartości tego wskaźnika odnotowano w 2019 r. w gminie Rzgów: 132 osoby, a najniższe w gminie Parzęczew: 60 osób. W analizowanych latach największy wzrost liczby mieszkańców prowadzących własną działalność w przeliczeniu na 1 tys. ludności odnotowano w gminie wiejskiej Pabianice (+18 osób w przeliczeniu na 1 tys. ludności).

Industrialny charakter województwa powoduje, że duże znaczenie mają tereny przemysłowe i przeznaczone pod rozwój gospodarczy. Biorąc pod uwagę wartość produkcji sprzedanej przemysłu ogółem w skali roku, najbardziej rozwinięty sektor przemysłowy w ŁOM mają powiaty zgierski, pabianicki i miasta Łodzi¹⁴.

W obrębie gmin należących do ŁOM znajduje się Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna (ŁSSE), będąca częścią Polskiej Strefy Inwestycji. Na terenach należących do Strefy przedsiębiorca może liczyć na wiele udogodnień, m.in. ulgi podatkowe, współpracę z placówkami edukacyjnymi i uczelniami wyższymi, kompleksową obsługę inwestora, itp. Znajduje się ona m.in. w gminach Pabianice, Konstancin Łódzki, Aleksandrów Łódzki, Zgierz, Ozorków, Stryków, Brzeziny, Koluszki, Brójce, Łódź. W gminie Rzgów nie występują tereny należące do ŁSSE, co ogranicza możliwości w przyciągnięciu nowych inwestorów.

Rysunek 7: Fragment Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Źródło: <http://mapa.sse.lodz.pl/>

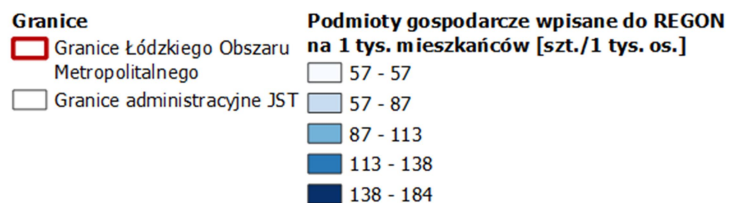
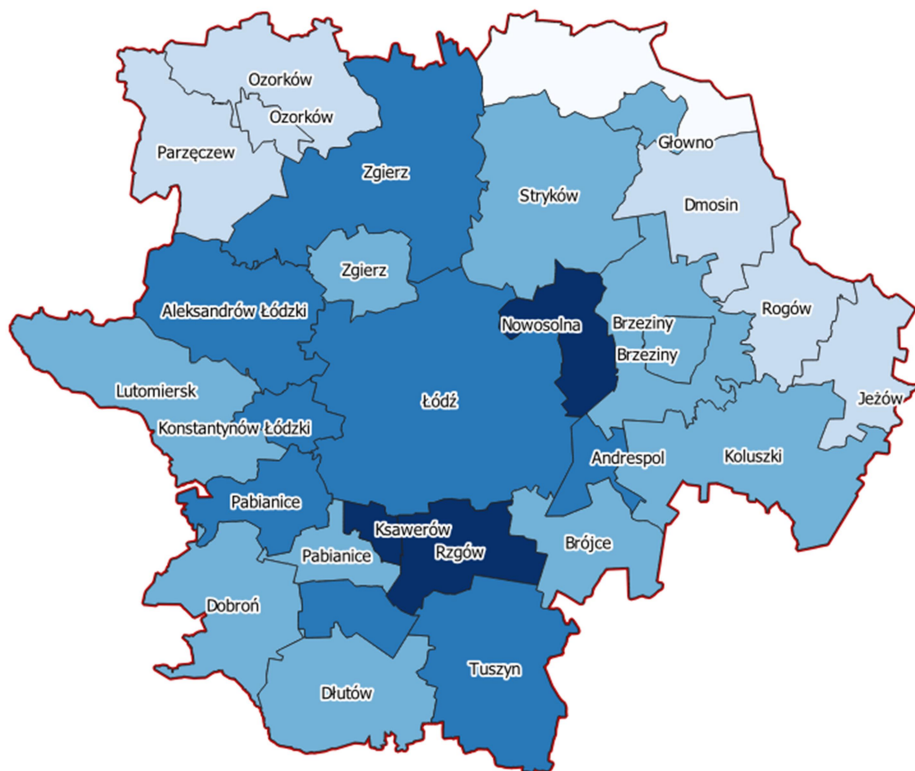
¹⁴ [Za:] *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, str. 13.

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 3: Wskaźniki dot. przemysłu w ŁOM

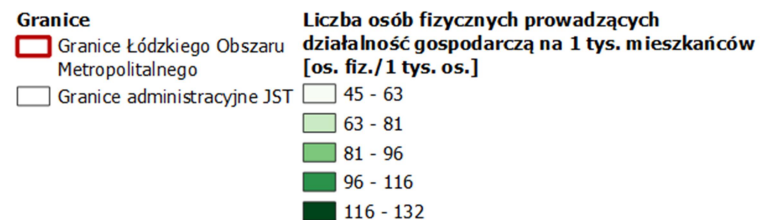
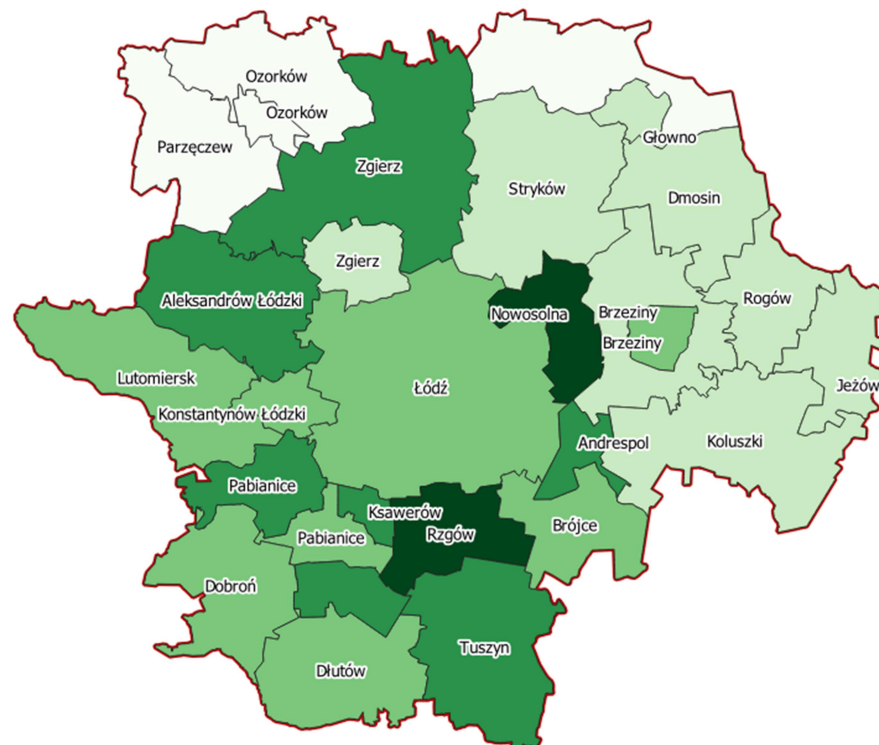
Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Podmioty wpisane do REGON na 1 tys. ludności w 2015 r.	Podmioty wpisane do REGON na 1 tys. ludności w 2019 r.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności w 2015 r.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności w 2019 r.	Różnica w przepływach związanych z zatrudnieniem (liczba przyjeżdżających do wyjeżdżających)
	Jednostka	szt./1 tys. ludności	szt./1 tys. ludności	os./1 tys. ludności	os./1 tys. ludności	os.
Gminy miejskie	Brzeziny	106	113	82	87	-486
	Głowno	95	98	74	76	-1084
	Łódź	132	138	92	96	32913
	Ozorków	73	77	57	61	-440
	Pabianice	103	110	78	83	-2136
	Zgierz	99	105	77	81	-1361
	Konstantynów Łódzki	90	94	80	92	278
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów Łódzki	109	124	97	107	-1912
	Koluszki	118	129	75	77	-2051
	Rzgów	167	184	120	132	1337
	Stryków	92	103	69	78	2320
	Tuszyn	121	130	92	100	-451
Gminy wiejskie	Andrespol	110	123	95	105	-1460
	Brójce	97	108	81	92	-482
	Brzeziny	85	96	71	80	-475
	Dłutów	97	106	83	87	-345
	Dmosin	78	87	61	69	-192
	Dobroń	95	106	78	88	-153
	Głowno	54	57	43	45	-505
	Jeźów	69	86	56	70	-193
	Ksawerów	144	156	110	116	256
	Lutomiersk	88	103	73	88	-606
	Nowosolna	143	154	117	125	-341
	Ozorków	75	81	55	63	-347
	Pabianice	112	130	93	111	-365
	Parzęczew	79	84	55	60	-526
	Rogów	75	85	59	69	-508
Zgierz	107	123	87	103	-1467	
	Najbardziej korzystne wartości wskaźników					
	Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników					
	Wartości wskaźników dla gminy Rzgów					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2015 – 2019) oraz macierzy z badania przepływów ludności związanych z zatrudnieniem opracowaną przez GUS w 2016 r.

Rysunek 8: Podmioty gospodarcze wpisane do REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 9: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2015 – 2019 w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym obserwowano spadek bezrobocia¹⁵: z 49 501 osób bezrobotnych w 2015 r. do 25 937 osób bezrobotnych w 2019 r. Odsetek osób bezrobotnych w ŁOM w całym województwie łódzkim zmniejszył się w tym okresie z 45,20% do 44,17%. Sytuacja epidemiologiczna i wprowadzone w związku z nią obostrzenia dotyczące funkcjonowania niektórych branż gospodarczych spowodowały wzrost bezrobocia. W samym ŁOM liczba osób bezrobotnych na koniec 2020 r. wyniosła 31 101 osób (wzrost o 19,91% w stosunku do 2019 r.), a na koniec marca 2021 r. było ich 32 856 osób (wzrost o 26,68% w stosunku do 2019 r.).

Bezrobotni w ŁOM stanowią ponad 40% bezrobotnych całego województwa łódzkiego. W 2015 r. stanowili 45,20% bezrobotnych i do 2019 r. wskaźnik ten spadł do 44,17%. W 2020 r. udział bezrobotnych w ŁOM w województwie wzrósł do 45,86%, a do marca 2021 r. wzrósł do 46,51%.

Największy udział osób bezrobotnych w ogóle bezrobotnych zamieszkujących ŁOM odnotowuje się w mieście Łódź (ponad 60% w latach 2015 – 2021), a najniższy w powiecie brzezińskim (między 2,66% a 3,10% w całym analizowanym okresie).

Udział kobiet wśród bezrobotnych Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wynosi nieco mniej niż 50%. Mimo iż z powodu epidemii COVID-19 liczba bezrobotnych kobiet wzrosła (12 916 osób w 2019 r., 15 050 osób w 2020 r. oraz 15 717 osób w marcu 2021 r.), to ich udział w ogóle bezrobotnych zmniejszył się w porównaniu do 2018 i 2019 r. (49,74% w 2018 r.; 49,80% w 2019 r.; 48,39% w 2020 r.; 47,84% w marcu 2021 r.). Można więc wysnuć wniosek, że częściej pracę z powodu epidemii tracili mężczyźni.

Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych w latach 2015 – 2019 zmniejszyła się z 4 566 osób do 2 548 osób, ale ich udział w ogóle bezrobotnych nieco wzrósł (z 9,22% do 9,82%). Mimo epidemii COVID-19 osoby z niepełnosprawnościami nadal znajdowały pracę: ich liczba w I kwartale 2021 r. zmniejszyła się o 339 osób w porównaniu z końcem 2019 r. a udział w ogóle bezrobotnych spadł o ok. 3,10 pp.

Liczba i udział osób długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych ogółem w ŁOM malały do 2019 r. W 2020 r. odnotowano wzrost liczby długotrwale bezrobotnych o 2 252 osoby, a w I kwartale 2021 r. – o kolejne 1 092 osoby. W tym samym czasie nie odnotowano znacznego wzrostu udziału długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem. Wskaźnik ten na koniec 2019 r. wyniósł 54,42%, w 2020 r. – 52,63%, a w marcu 2021 r. – 53,14%.

Osoby bez kwalifikacji zawodowych stanowią ponad 40% bezrobotnych w ŁOM w całym analizowanym okresie. Do 2019 r. ich udział w ogóle bezrobotnych nieznacznie, acz stopniowo wzrastał (średnio o 0,17 pp.), ale w 2020 r. odnotowano znaczny skok w liczbie i udziale osób bez kwalifikacji zawodowych wśród zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec 2019 r. ich udział wzrósł o 2,37 pp., a do marca 2021 r. o kolejne 1,22 pp. Na skutek pandemii tracę tracili więc osoby o najniższych kwalifikacjach.

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się również osoby do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia. Udział osób młodych wśród bezrobotnych w 2015 r. wynosił 18,84% i do 2019 r. zmalał do 15,67%. W 2020 i 2021 r. odnotowano wzrost udziału osób w wieku do 30 lat w ogóle bezrobotnych do 17,84% (2020 r.) i 18,39% (marzec 2021 r.). W przypadku osób w wieku powyżej 50 lat ich udział wśród bezrobotnych w całym analizowanym okresie malał (z 35,46% w 2015 r. do 30,76% w marcu 2021 r.).

¹⁵ Wszystkie informacje o bezrobociu zostały opracowane w oparciu o dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi za okres grudzień 2015 – marzec 2021.

Udział zarejestrowanych cudzoziemców wśród bezrobotnych nadal jest niewielki, ale powoli wzrasta – z 0,26% w 2015 r. do 0,43% w 2021 r. Liczba cudzoziemców na terenie ŁOM będzie najprawdopodobniej wzrastać ze względu na zapotrzebowanie na tanią siłę roboczą.

Udział bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych nie wykazuje szczególnego wzrostu w latach 2020 i 2021 w porównaniu do lat ubiegłych. Od końca 2019 r. wskaźnik ten w ŁOM wzrósł tylko o 0,41 pp. w 2020 r., a do marca 2021 nieco się obniżył (do 5,76%). Największy udział wśród bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dot. zakładu pracy w okresie grudzień 2019 do marzec 2021 odnotowano w powiecie pabianickim (wzrost o 2,78 pp.), a najmniejszy w powiecie łódzkim wschodnim (spadek o 2,20 pp.).

Tabela 4: Struktura osób bezrobotnych w ŁOM

Powiat	Jednostka	Miasto Łódź	Łódzki wschodni	brzeziński	pabianicki	zgierski
Udział osób bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w ŁOM grudzień 2015 r.	%	65,50	5,52	2,98	10,44	15,57
Udział osób bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w ŁOM grudzień 2020 r.	%	67,29	6,40	2,87	10,46	12,98
Udział kobiet wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020 r.	%	32,10	3,11	1,34	5,16	6,68
Udział osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020 r.	%	67,73	5,67	1,77	12,63	12,19
Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020 r.	%	69,42	6,20	2,79	10,32	11,28
Udział osób bez kwalifikacji zawodowych wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020 r.	%	73,38	4,59	2,38	10,75	8,90
Udział osób do 30 roku życia wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020	%	62,08	7,52	3,77	10,74	15,90
Udział osób powyżej 50 roku życia wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020	%	68,89	5,93	2,29	10,80	12,08
Udział cudzoziemców wśród bezrobotnych ŁOM grudzień 2020	%	77,27	3,03	2,27	3,03	14,39
Stopa bezrobocia grudzień 2015		9,6	10,3	12,0	11,3	12,7
Stopa bezrobocia grudzień 2020		5,9	6,4	7,5	6,8	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP w Łodzi, 2015 - 2020

Tabela 5: Udział osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dot. zakładu pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych danego powiatu w okresie grudzień 2015 – marzec 2021

Powiat	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Łódź	6,19%	5,52%	5,20%	4,52%	4,70%	4,58%	4,60%
Łódzki wschodni	8,79%	6,81%	6,74%	9,98%	11,14%	9,84%	8,94%
brzeziński	8,69%	7,95%	6,74%	7,25%	6,48%	7,74%	6,61%
pabianicki	7,60%	7,37%	6,72%	7,47%	7,20%	10,36%	9,97%
zgierski	6,49%	6,80%	5,55%	4,94%	5,34%	7,38%	6,78%
Razem ŁOM	6,60%	6,06%	5,56%	5,34%	5,56%	5,97%	5,76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP w Łodzi, 2015-2021

Stopa bezrobocia w gminach należących do ŁOM w latach 2015 – 2019 wykazywała tendencje spadkowe. Największy spadek stopy bezrobocia odnotowano w powiecie zgierskim (o 6,9 pp.), najmniejszy w powiecie łódzkim wschodnim (o 4,1 pp.). Od 2020 r. obserwuje się wzrost stopy bezrobocia – najwyższa została odnotowana w powiecie brzezińskim (7,7%) w marcu 2021 r. W okresie grudzień 2019 r. do marca 2021 r. największy wzrost stopy bezrobocia nastąpił w powiatach brzezińskim i zgierskim (o 1,1 pp. w każdym), a najmniejszy w powiecie łódzkim wschodnim (o 0,8 pp.).

Analiza bezrobocia przedstawiona w raporcie *Rynek pracy w województwie łódzkim w 2019 r.*¹⁶ przedstawia, że branża przetwórstwa przemysłowego w województwie w 2019 r. poszukiwała pracowników obsługujących linie produkcyjne, pakowaczy, sortowaczy, mechaników i monterów maszyn i urządzeń przemysłowych oraz operatorów robotów i manipulatorów przemysłowych.

Najliczniejszą kategorię w strukturze zawodowej bezrobotnych w województwie łódzkim w 2019 r. stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (21,0% ogółu bezrobotnych). Grupa ta od lat zajmuje pozycję dominującą w strukturze zawodowej osób bezrobotnych.

Z badań rynku pracy w województwie wynika, że duża płynność zasobów pracy w dominujących branżach wiąże się z niekorzystnymi warunkami zatrudnienia, w tym niskimi płacami proponowanymi przez pracodawców. Systematycznie poszukują oni pracowników o prostych kwalifikacjach zawodowych, głównie pracowników produkcji; od kilku lat utrzymuje się również duże zapotrzebowanie na kierowców samochodów ciężarowych. Przemysł tekstylny i odzieżowy znajduje się w dobrej kondycji i nieustannie generuje popyt na pracę szwaczki. Jednak brak chętnych do wykonywania tego zawodu powoduje, że stanowiska te są często obsadzone pracownikami zza wschodniej granicy. Narastające trudności pracodawców z obsadzeniem miejsc pracy powodują, iż w dużym stopniu zatrudniani są cudzoziemcy, głównie z Ukrainy.

W rejestrze WUP występują głównie osoby legitymujące się niskim wykształceniem; poszukują one głównie pracy w zawodach charakteryzujących się dużą rotacją – sprzedawcy, robotnicy do prostych prac, opiekunki dziecięce, zawody z grupy prac biurowych.

W 2019 r. w PUP Łódź-Wschód¹⁷ najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w grupie zawodów: sprzedawcy sklepowi, szwaczki, hafciarki i pokrewni, mechanicy pojazdów samochodowych, robotnicy wykonujący proste prace w budownictwie ogólnym, magazynierzy i pokrewni, robotnicy wykonujący proste prace w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani. Jednocześnie te grupy zawodów charakteryzują się wysoką dynamiką napływu i odpływu z bezrobocia.

Najczęściej występujące umiejętności wskazywane przez pracodawców w ofertach pracy to: planowanie i organizacja pracy własnej, sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna, komunikacja ustna/komunikatywność, obsługa komputera i wykorzystanie Internetu, obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych, czytanie ze zrozumieniem, wywieranie wpływu, przedsiębiorczość, inicjatywność i kreatywność.

¹⁶ https://wuplodz.praca.gov.pl/documents/58203/4894876/Rynek_Pracy_2019.pdf/2721d8dc-4105-4827-a4d3-a2c5df14b77b?t=1592438909662 [data wejścia: 26.04.2021]

¹⁷ *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie łódzkim wschodnim w 2019 r.*, PUP Łódź-Wschód, lipiec 2020.

Z informacji posiadanych przez WUP w Łodzi wynika, że pracodawcy poszukują przede wszystkim pracowników o prostych kwalifikacjach zawodowych. Ze względu jednak na spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym potencjalni pracownicy nie posiadają odpowiednich kwalifikacji, stąd też coraz większe zainteresowanie pracownikami ze Wschodu.

2.1.4. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne

Na kształt sieci osadniczej miało wpływ wiele czynników, w tym elementy ukształtowanie terenu, uwarunkowania historyczne, społeczne i gospodarcze. Struktura sieci osadniczej całego województwa uległa znacznym przekształceniom w XIX wieku w wyniku industrializacji i rozwoju przemysłu włókienniczego.

Na atrakcyjność osadniczą jednostki wpływa wiele czynników, często zależnych od indywidualnych potrzeb danej osoby czy rodziny. Podstawowymi elementami, które są najczęściej rozważane podczas wyboru miejsca zamieszkania są: atrakcyjność przestrzeni publicznej, dostępność transportowa (zarówno poziom rozwoju sieci drogowej, jak i jakość komunikacji publicznej), atrakcyjność rynku pracy, dostęp do usług publicznych i inne.

Obszary wiejskie zlokalizowane pod Łodzią charakteryzują się intensywnym procesem urbanizacji (w ŁOM największym zagęszczeniem ludności w obszarach wiejskich charakteryzują się gminy: Andrespol, Ksawerów i Rzgów). Od wielu lat obserwuje się proces wyludniania się obszarów miejskich i przenoszenia się ludności na podmiejskie obszary wiejskie. Jest to szczególnie widoczne w otoczeniu dużych miast, takich jak Łódź. Niestety często pociąga to za sobą konflikty przestrzenne i degradację obszarów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Gminy w obszarze dużego miasta często tracą swoje funkcje rolnicze na rzecz rozwoju sektora usług i przemysłu.

Istotnym narzędziem w kształtowaniu przestrzeni gminy i ograniczenia chaosu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami miejscowymi w ŁOM w 2019 r. wyniósł średnio 66,2%, co stanowi wzrost w stosunku do 2015 r. o 1,00 pp. Spośród 28 gmin należących do ŁOM 16 z nich posiadało pokrycie powierzchni planami miejscowymi powyżej 90%, a 3 gminy posiadały pokrycie poniżej 10%. Powierzchnia gminy Rzgów objęta planami miejscowymi wynosiła w 2019 r. 96,4%.

Średni poziom lesistości w ŁOM w 2019 r. wynosił 17,8% i stanowił niewielki wzrost w porównaniu do roku bazowego (o 0,4 pp.). Średnia lesistość była najniższa w ośrodkach miejskich (13,0%). Co ciekawe wyższa lesistość występowała w gminach miejsko-wiejskich (21,2%) niż w gminach wiejskich (18,8%). Najwyższy poziom lesistości na koniec 2019 r. występował w gminie Koluszki (41,0%), a najniższy w gminie Ksawerów (0,1%). Zmiany w poziomie lesistości poszczególnych JST w latach 2015 – 2019 nie ulegały znacznym zmianom; wyjątkiem jest miasto Zgierz, którego poziom lesistości w ciągu ostatnich lat wzrósł o 7,7 pp.

Mniejszą lesistość miasta rekompensują sobie większym udziałem parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej niż występuje w ośrodkach miejsko-wiejskich czy wiejskich. Na koniec 2019 r. udział tego typu zieleni w miastach w stosunku do powierzchni danej JST wynosił średnio 2,7%, z czego najwięcej występowało w Łodzi (5,7%), a najmniej w Brzezinach (1,0%). W ośrodkach miejsko-wiejskich udział zieleni w stosunku do powierzchni mieścił się w zakresie 0,0 – 0,2%, natomiast w ośrodkach wiejskich wynosił

0,0 – 0,1% (z wyjątkiem gminy Ksawerów – 0,2%). Zgodnie z danymi GUS w gminie Rzgów udział terenów zielonych w całym analizowanym okresie wynosił 0,0%¹⁸.

Istotne dla mieszkańców są również możliwości rekreacji na świeżym powietrzu czy alternatywne możliwości dojazdu. Zgodnie z danymi GUS długość ścieżek rowerowych w ŁOM od 2015 r. wzrosła ze 170,3 km do 264,4 km w 2019 r. Największa długość ścieżek występuje w mieście Łodzi (166,0 km), a najmniejsza w gminach wiejskich Brzeziny, Dłutów, Dmosin, Dobroń, Jeżów, Ozorków, Pabianice, Parzęczew, Rogów (po 0,0 km).

W przeliczeniu na 100 km² w ŁOM w 2019 r. przypadało ok. 10,77 km ścieżek rowerowych. Wskaźnik ten wzrósł od 2015 r. o 5,17 km. W ośrodkach miejskich na 100 km² przypadało średnio 24,54 km ścieżek, w ośrodkach miejsko-wiejskich: 4,03 km, w ośrodkach wiejskich: 6,85 km. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w Łodzi (56,61 km/100 km²).

W gminie Rzgów na koniec 2019 r. długość ścieżek rowerowych wynosiła 6,1 km, a w przeliczeniu na 100 km² wypadało ok. 9,20 km ścieżek.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)*¹⁹ wskazuje się, że gmina Rzgów znajduje się w obszarze, gdzie należy kreować nową zabudowę w sposób jednorodny oraz częściowo w obszarze gdzie należy przeciwdziałać rozwojowi chaotycznej urbanizacji. Na obszarach podmiejskich dużych miast metropolitalnych należy dążyć do ustanowienia zasad kształtowania ładu przestrzennego, mających na celu ograniczenie rozpraszania zabudowy w obszarach wiejskich oraz zachowanie ich kompozycji krajobrazowej.

Zasoby mieszkaniowe

Na 1 tys. mieszkańców ŁOM w 2019 r. przypadało średnio 385,2 mieszkań – wskaźnik ten w latach 2015 – 2019 wykazywał tendencje wzrostowe. Największa liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców występuje w ośrodkach miejskich, a najniższa w ośrodkach wiejskich. Najwięcej mieszkań na 1 tys. mieszkańców w 2019 r. można było znaleźć w Łodzi (534,1 mieszkań), a najmniej w gminie Andrespol (293,5 mieszkań). W gminie Rzgów na 1 tys. mieszkańców przypadało ok. 353,1 mieszkań.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania jest dość zróżnicowana, jednak wykazuje tendencje wzrostowe. Od 2015 r. do 2019 r. średnia powierzchnia 1 mieszkania w ŁOM wzrosła od 84,9 m² do 87,0 m², przy czym większy metraż występuje w gminach wiejskich. Na koniec 2019 r. wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości w gminie Nowosolna (130,6 m²), a najniższe w mieście Zgierz (62,9 m²).

W 2019 r. na 1 tys. ludności ŁOM przypadały średnio 4,4 nowe budynki mieszkalne, co stanowi wzrost w porównaniu do lat poprzednich, gdzie wskaźnik osiągał wartości średnie między 3,7 a 4,0. Najwyższą liczbę nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r. odnotowano w gminie wiejskiej Pabianice (13,0), a najniższą w mieście Pabianice (0,7). W gminie Rzgów wskaźnik osiągnął wartość 7,7, co stanowi dość znaczny skok w porównaniu z latami 2015 – 2018 (wtedy wartość wskaźnika wahała się między 3,9 a 5,1).

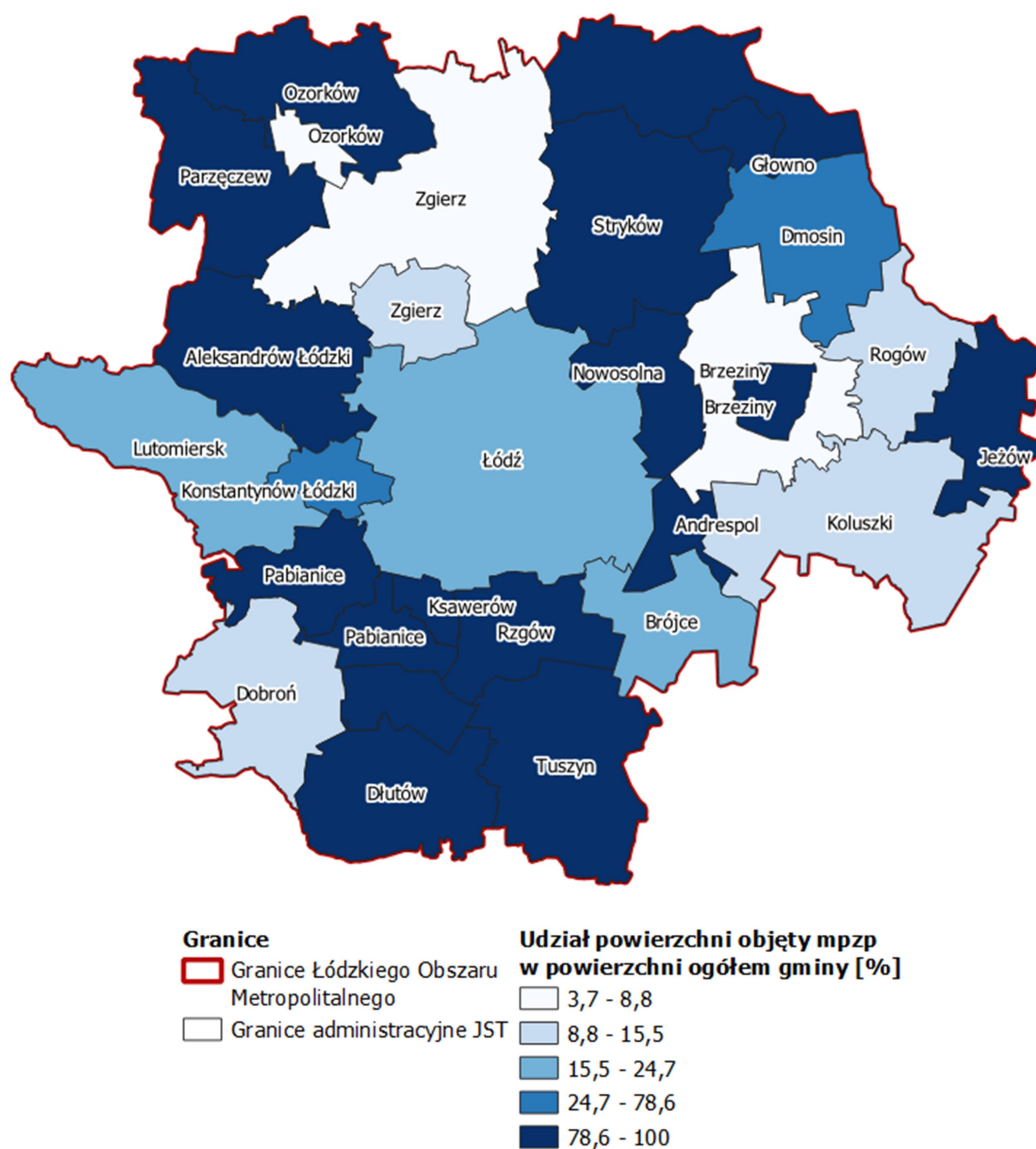
Średnia trzyletnia liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. ludności w ŁOM od 2015 r. utrzymuje się na podobnym poziomie – między 4,4 a 4,7, choć w 2019 r.

¹⁸ Wartości zerowe wskaźnika wynikają ze względu na jego zaokrąglenie. Powierzchnia terenów zieleni urządzonej w gminie wynosi 0,91 ha i po przeliczeniu jej przez powierzchnię gminy (6632 ha) wskaźnik wynosi 0,01%.

¹⁹ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi*, tom I, str. 242.

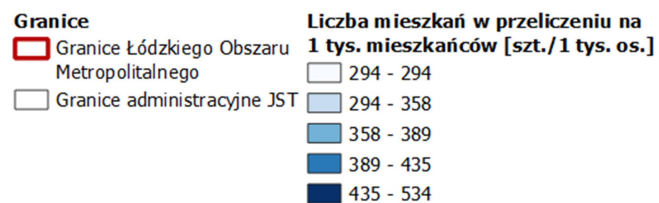
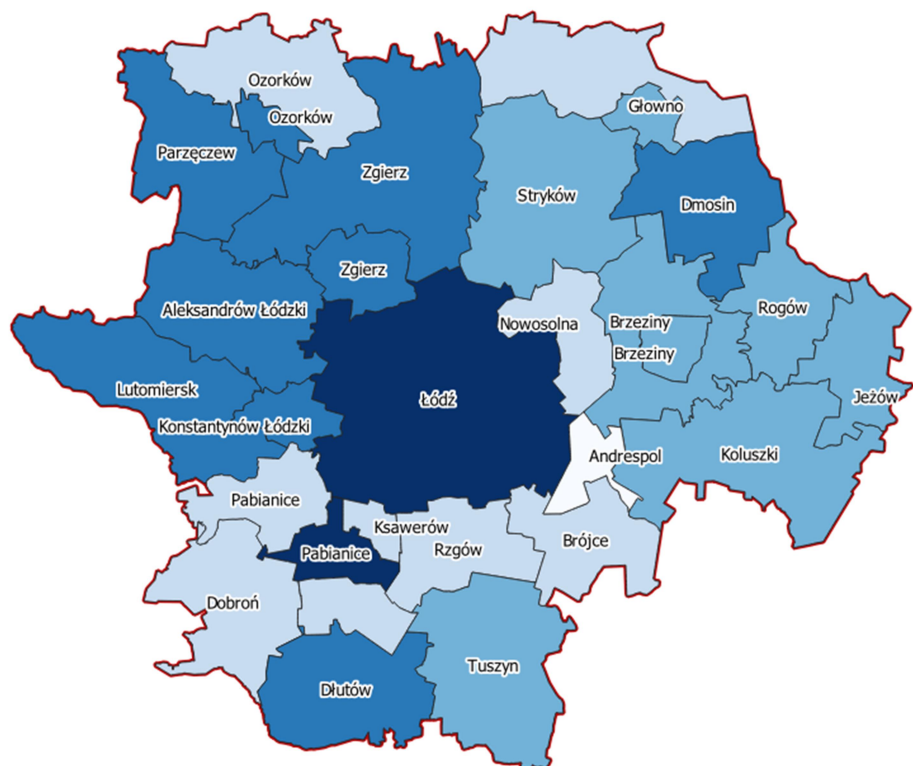
niecو wzrosła. W ośrodkach miejskich, gdzie są ograniczone możliwości budowy nowych obiektów, wskaźnik ten osiągał w 2019 r. najniższe wartości (średnia 2,7), a w ośrodkach wiejskich – największe (średnia 5,3). Najwyższą wartość średniej trzyletniej liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności w 2019 r. odnotowano w gminie wiejskiej Pabianice (10,9), a najniższe w mieście Pabianice (1,4). Wartość wskaźnika dla gminy Rzgów w 2019 r. przekraczała wartości średnie dla ŁOM i wyniosła 5,7.

Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie w ŁOM wykazuje w analizowanym okresie tendencje spadkowe: od 2,71 osób/mieszkanie w 2015 r. do 2,63 osób/mieszkanie w 2019 r. Według danych GUS na koniec 2019 r. na 1 mieszkanie przypadały średnio 2,32 osoby, w ośrodkach miejsko-wiejskich było to 2,61 osób, a w ośrodkach wiejskich 2,76 osób. Najwięcej osób na 1 mieszkanie przypada w gminie Andrespol (3,41 os./mieszkanie), a najmniej w mieście Łódź (1,87 os./mieszkanie). W gminie Rzgów liczba mieszkańców przypadająca na 1 mieszkanie powoli maleje – od 2,88 osób/mieszkanie w 2015 r. do 2,83 osób/mieszkanie w 2019 r.

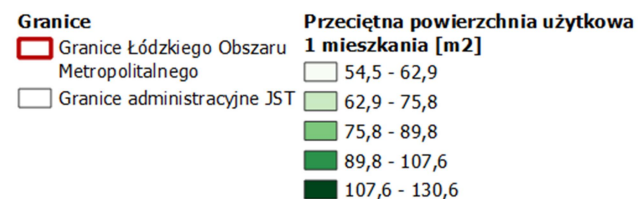
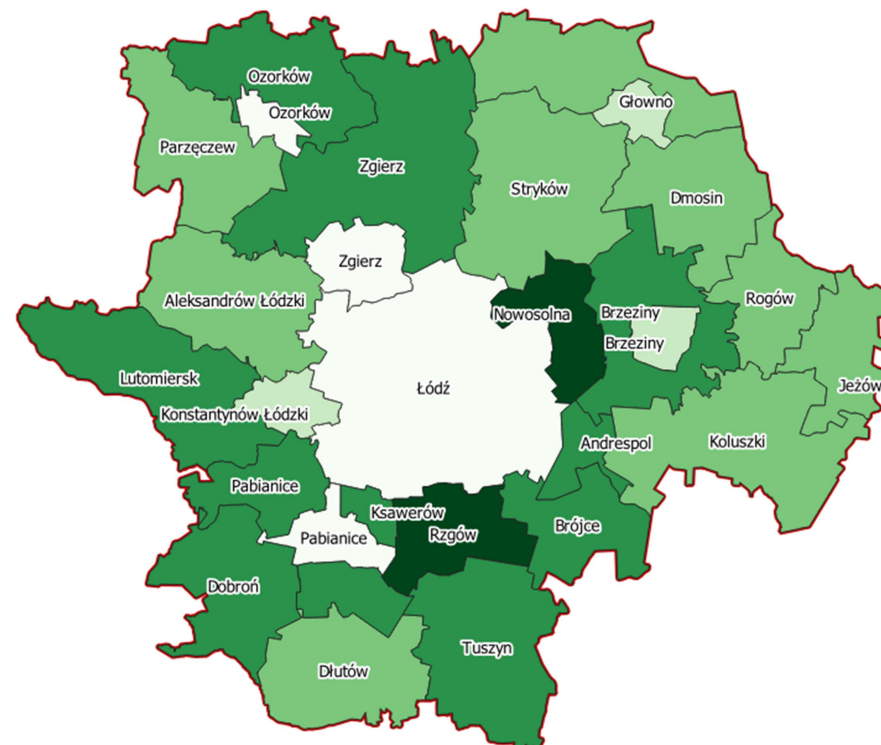

Rysunek 10: Udział powierzchni JST objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogóle powierzchni danej gminy w 2019 r.

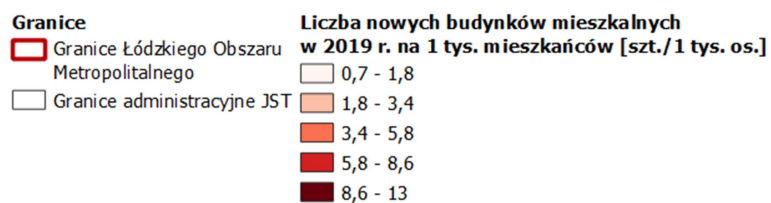
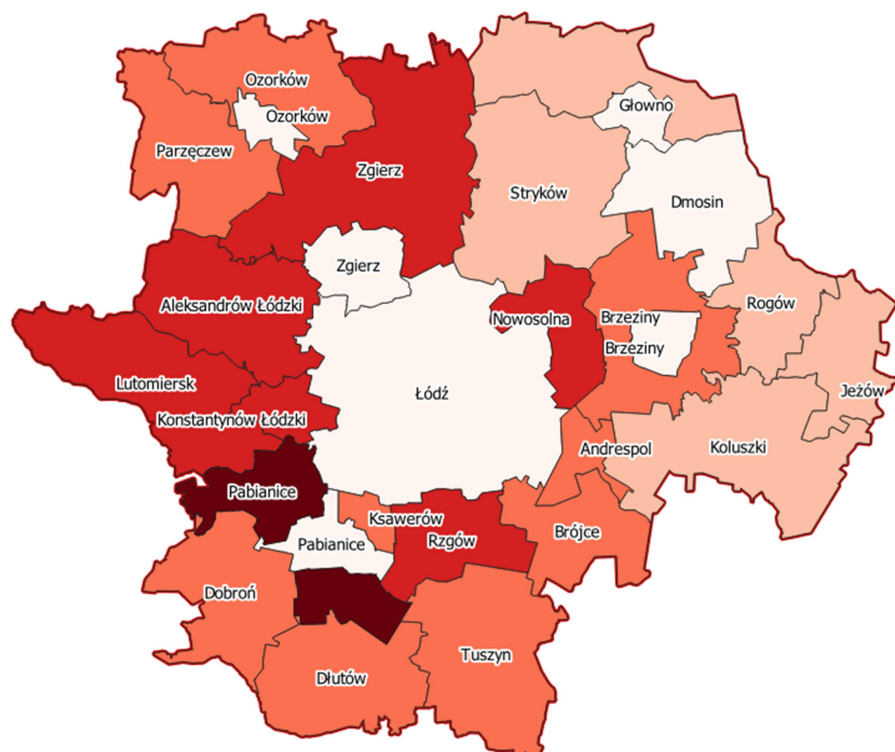
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

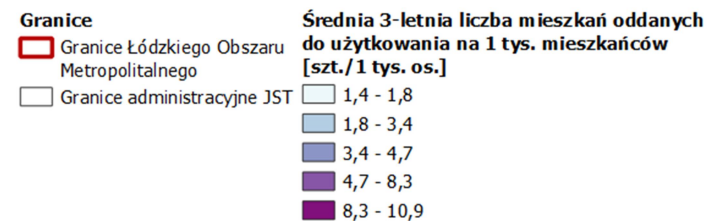
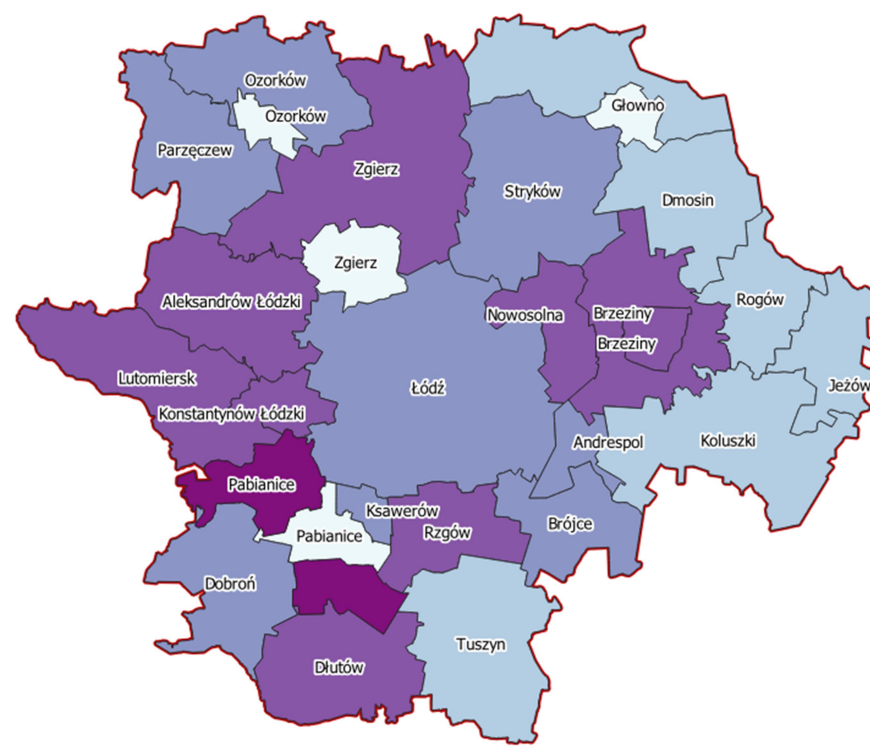
Rysunek 11: Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 12: Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2019 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 13: Liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w 2019 r. w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14: Średnia 3-letnia liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 6: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem atrakcyjności osadniczej

Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem 2019 r.	Powierzchnia lasów 2019 r.	Udział parków, zieleni i osiedlowej w powierzchni JST 2019r.	Długość ścieżek rowerowych na każde 100 km2 2019 r.	Liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców 2019 r.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Liczba nowych budynków mieszkalnych na 1 tys. ludności 2019 r.	Średnia 3-letnia liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. ludności 2019 r.
	Jednostka	%	%	%	km/100 km2	szt./1 tys. ludności	m2	szt./1 tys. ludności	szt./1 tys. ludności
Gminy miejskie	Brzeziny	100,0	3,8	1,0	7,9	386,6	73,0	1,8	5,6
	Głowno	100,0	28,3	2,2	15,6	387,5	73,0	1,3	1,5
	Łódź	24,4	8,9	5,7	56,6	534,1	54,5	0,9	4,6
	Ozorków	8,8	6,9	2,8	44,0	408,7	58,1	1,5	1,5
	Pabianice	100,0	8,4	4,1	16,7	482,6	56,3	0,7	1,4
	Zgierz	15,5	24,6	1,6	18,2	426,9	62,9	1,6	1,8
Gminy miejsko-wiejskie	Konstantynów Łódzki	48,6	9,9	1,2	12,8	414,0	75,8	8,6	6,3
	Aleksandrów Łódzki	99,3	25,1	0,2	0,0	406,6	78,9	6,6	8,0
	Koluszki	13,0	41,0	0,2	7,3	365,0	81,3	2,5	3,0
	Rzgów	96,4	4,3	0,0	9,2	353,1	116,5	7,7	5,7
	Stryków	99,4	11,3	0,0	3,7	383,3	87,1	3,4	4,6
Gminy wiejskie	Tuszyn	99,2	24,4	0,1	0,0	382,5	92,6	3,8	3,2
	Andrespol	90,7	26,1	0,1	40,8	293,5	99,3	5,0	4,1
	Brójce	19,7	6,3	0,0	22,8	335,7	107,6	4,7	4,4
	Brzeziny	3,7	21,7	0,0	0,0	366,1	96,2	5,8	7,0
	Dłutów	99,1	37,6	0,1	0,0	409,3	84,0	5,8	5,8
	Dmosin	78,6	7,2	0,0	0,0	398,2	83,7	1,3	3,1
	Dobroń	14,6	40,9	0,0	0,0	350,8	101,9	4,4	4,3
	Głowno	100,0	11,9	0,0	0,6	329,9	89,8	3,3	2,9
	Jeźów	97,3	6,5	0,1	0,0	389,0	81,1	2,1	3,0
	Ksawerów	99,9	0,1	0,2	30,8	346,1	100,5	4,3	3,8
	Lutomiersk	24,7	23,6	0,0	1,1	395,1	92,6	7,6	6,8
	Nowosolna	100,0	23,2	0,0	6,5	331,6	130,6	6,6	7,2
	Ozorków	99,8	11,0	0,1	0,0	357,9	95,2	4,3	4,7
	Pabianice	100,0	18,3	0,0	4,3	334,7	104,8	13,0	10,9
	Parzęczew	100,0	16,1	0,1	0,0	410,6	79,4	4,5	4,3
	Rogów	13,9	21,4	0,0	0,0	372,5	85,4	2,3	3,4
Zgierz	6,9	29,0	0,1	2,8	435,0	93,5	7,0	8,3	
Najbardziej korzystne wartości wskaźników									
Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników									
Wartości wskaźników dla gminy Rzgów									

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2019 r.

Dostęp do instytucji użyteczności publicznej

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat największy jest w ośrodkach miejskich – średnio 99,8% w samym 2019 r. Nieco mniejszy odsetek występuje w przypadku gmin miejsko-wiejskich (średnio 93,8%), a najmniejszy w ośrodkach wiejskich (średnio 76,7%). Średni odsetek dla całego ŁOM na koniec 2019 r. wynosił 85,5%. Najwyższy występował w gminie Nowosolna (122,5%), a najniższy w gminie wiejskiej Brzeziny (43,2%). W gminie Rzgów odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat na koniec 2019 r. wynosił 108,1%. W kilku innych jednostkach również występowała wartość wskaźnika powyżej 100%; były to miasta Głowno (106,6%), Ozorków (100,4%), Pabianice (102,1%), Konstantynów Łódzki (101,6%).

Na koniec 2019 r. w ŁOM działało 237 szkół ponadpodstawowych. 91,56% z nich zlokalizowanych było w ośrodkach miejskich (217 szt.). W ośrodkach miejsko-wiejskich znajdowało się 16 szkół (6,75%), a 4 z nich znajdowały się w ośrodkach wiejskich (1,69%). Liczba szkół ponadpodstawowych zmniejszyła się w stosunku do 2015 r. o 37 szt. Największa liczba placówek zniknęła z Łodzi (-17 szt.), z miasta Pabianice (-7 szt.) oraz miasta Zgierz (-8 szt.). Tylko w gminie Stryków i Andrespol pojawiły się nowe szkoły ponadpodstawowe (po 1 szt.).

W całym analizowanym okresie w gminie Rzgów nie działała żadna placówka ponadpodstawowa. Rzgów jest też jedynym ośrodkiem miejsko-wiejskim w ŁOM, na terenie którego nie było zlokalizowanej takiej placówki.

W 2019 r. w ŁOM na 10 tys. mieszkańców przypadało średnio 6 przychodni lekarskich. W ośrodkach miejskich liczba przychodni była wyższa (średnio 8 szt./10 tys. ludności) niż w ośrodkach miejsko-wiejskich i wiejskich (średnio po 5 szt./10 tys. ludności). Najwyższe wartości wskaźnika na koniec 2019 r. występowały w Łodzi i mieście Brzeziny (po 10 szt./10 tys. ludności), a najmniejsza w gminach wiejskich Brzeziny i Nowosolna (po 0 szt./10 tys. ludności). W gminie Rzgów na koniec 2019 r. przypadały 3 przychodnie na 10 tys. mieszkańców²⁰.

W tym samym roku na 1 aptekę w ŁOM przypadało średnio 3 227 osób, a więc o ok. 302 osoby więcej niż w 2015 r. W ośrodkach miejskich na 1 aptekę ogólnodostępną przypadało ok. 2 442 mieszkańców, w ośrodkach miejsko-wiejskich było to 2 935 mieszkańców/1 aptekę, a w ośrodkach wiejskich aż 3662 osoby/1 aptekę. Największe wartości wskaźnika występowały w gminie wiejskiej Zgierz (14 538 osób/1 aptekę), a najmniejsze w gminie Jeżów (1 125 osób/1 aptekę) oraz w gminach wiejskich: Brzeziny, Dmosin, Głowno, Nowosolna, Pabianice (0 aptek)²¹. W gminie Rzgów na 1 aptekę w 2019 r. przypadało ok. 3 486 mieszkańców – o 1 528 osób mniej niż w 2015 r., a więc można stwierdzić, że dostęp do podmiotów farmaceutycznych zwiększył się.

Liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wynosiła w ŁOM średnio 387 osób (2019 r.). Od początku analizowanego okresu wartość tego wskaźnika zmniejszyła się o 261 osób (spadek o 59,8%). W ośrodkach miejskich liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w 2019 r. wyniosła 417 osób, w ośrodkach miejsko-wiejskich: 392 osoby, a w ośrodkach wiejskich: 373 osoby. Największą

²⁰ Jest to wskaźnik obliczony i podany przez GUS, podaje się go w takiej formie na konieczność zachowania ciągłości danych dla wszystkich jednostek ŁOM. W gminie Rzgów publiczna opieka zdrowotna zapewniona jest w Gminnej Przychodni Zdrowia, funkcjonuje również klinika leczenia niepłodności „Gameta Łódź”.

²¹ Do obliczenia wskaźnika GUS przyjmuje wyłącznie apteki a nie punkty apteczne, co nieco zaburza rzeczywistą dostępność mieszkańców do tego rodzaju podmiotów. Np. w gminach Pabianice i Głowno znajduje się po 1 punkcie aptecznym.

wartość wskaźnika odnotowano w gminie Dmosin (582 os./10 tys. mieszkańców), a najniższą w gminie Ksawerów (85 os./10 tys. mieszkańców). Ubytek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do 2015 r. odnotowano we wszystkich JST, ale największy w gminie Rogów (-493 os./10 tys. ludności).

W gminie Rzgów wskaźnik liczby beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wyniósł 150 osób, tj. o 302 osoby mniej niż w 2015 r. (spadek o 33,2%).

Średnie wartości wskaźnika udziału dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, dla wszystkich jednostek należących do ŁOM w okresie lat 2015 – 2019 różnie się kształtowały – najwyższy odsetek dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek odnotowano w 2016 r. (31,2%), a w następnych latach zaczął on spadać. Na koniec 2019 r. odsetek ten wynosił 27,1%.

Średnia wartość ww. wskaźnika dla ośrodków miejskich w 2019 r. wynosiła 24,6%, w ośrodkach miejsko-wiejskich 24,8%, w ośrodkach wiejskich 28,9%. Najwyższy odsetek dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w 2019 r. zamieszkiwały gminę Dmosin (43,9%), a najniższy gminę Andrespol (13,5%). Wskaźnik ten w gminie Rzgów wynosił 21,8%; w porównaniu do 2015 r. był wyższy o 1 pp., ale w porównaniu do roku 2018 niższy o 2,1 pp.

Dziedzictwo kulturowe

Oddziaływanie kulturowe między jednostkami terytorialnymi trudniej jest zmierzyć, gdyż zależy ono od wielu czynników, które nie zawsze można zmierzyć za pomocą wartości liczbowych. Duże miasta zazwyczaj charakteryzują się większym potencjałem kulturalnym ze względu na liczbę samych obiektów kulturalnych oraz ich rangę. Z drugiej strony mieszkańcy mniejszych jednostek są bardziej zintegrowani ze sobą pod względem społeczno-kulturalnym.

Biorąc pod uwagę liczbę centrów kultury, domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców większym potencjałem odznaczały się w 2019 r. ośrodki wiejskie (średnio 1,3 takich obiektów/10 tys. osób), nieco mniejszym potencjałem charakteryzowały się ośrodki miejsko-wiejskie (1,2 obiektów/10 tys. osób), a najmniejszym ośrodki miejskie (0,7 obiektów/10 tys. osób). Biorąc pod uwagę wartości ww. wskaźnika największym potencjałem kulturalnym charakteryzowała się gmina Jeżów (3,0 obiektów/10 tys. ludności). W gminie Rzgów parametr ten wynosił 1,0 obiektów/10 tys. mieszkańców w całym analizowanym okresie.

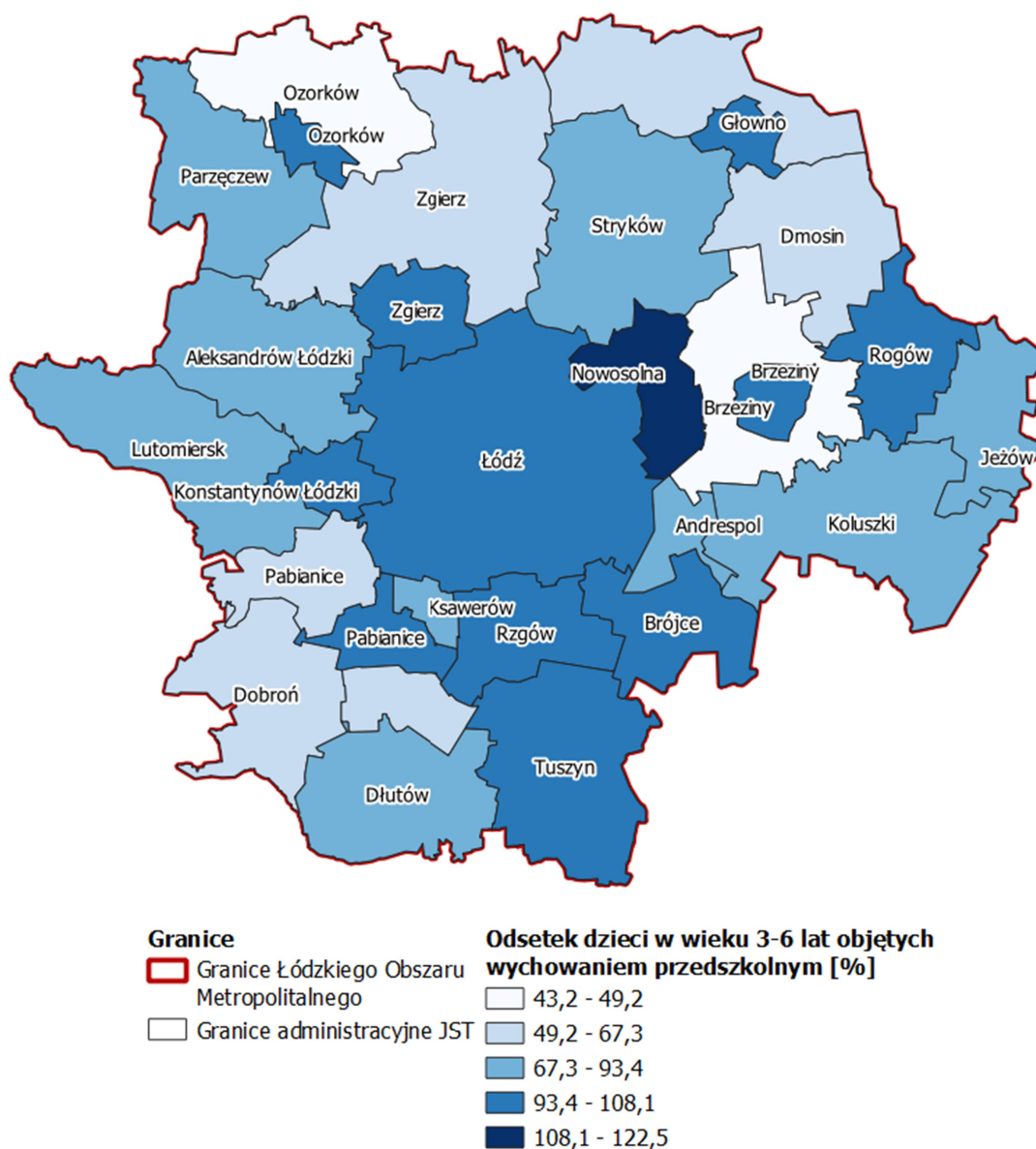
Średnio na 1 tys. mieszkańców ŁOM w 2019 r. przypadało ok. 3,20 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W ośrodkach miejskich było to średnio 2,93 organizacji/1 tys. mieszkańców, w ośrodkach miejsko-wiejskich – 3,13 organizacji/1 tys. mieszkańców, a w ośrodkach wiejskich – 3,34 organizacji/1 tys. mieszkańców. Największą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Parzęczew (5,28), a najmniejszą w mieście Ozorków (1,86). W gminie Rzgów na 1 tys. mieszkańców przypada ok. 2,77 organizacji

Średnia liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców ŁOM w 2019 r. wynosiła 3,20.

Jako jedno z zadań w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* w obrębie gminy Rzgów jest wskazane zadanie dotyczące konserwacji, restauracji, rewaloryzacji zabytków reprezentatywnych, a także wspieranie działalności oraz promocji istniejących skansenów, muzeów, izb muzealnych i galerii plenerowych. W samym obszarze Rzgowa wskazano jako potencjalne formy turystyki te związane z modą i designem i jako miejscowość z plenerami filmowymi.

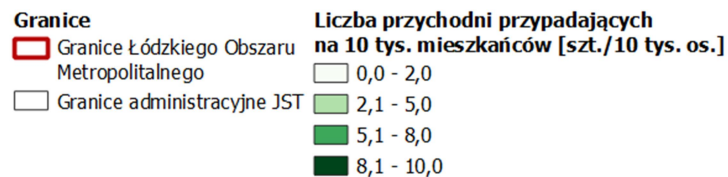
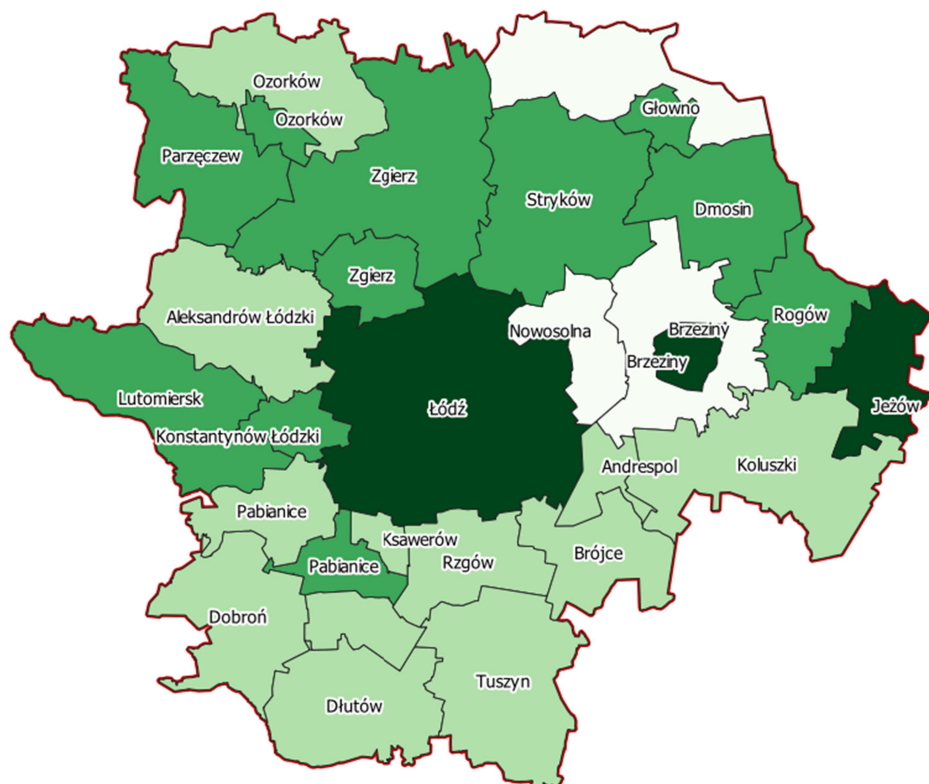
W dokumentach strategicznych województwa w obszarze oddziaływania Łodzi za najważniejsze przyjęto wykorzystanie dziedzictwa poprzemysłowego związanego z XIX-wiecznym włókiennictwem oraz tradycje filmowe. Rozwój turystyki w ŁOM powinien być planowany na bazie istniejących zabytków, głównie tych związanych z okresem uprzemysłowienia. Przewidziane jest również wzmocnienie funkcji Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego ERIH oraz wyznaczenie regionalnego szlaku poprzemysłowego w oparciu o m.in. osady tkackie (Aleksandrów Łódzki, Ozorków, Zgierz, Pabianice) oraz osady sukienników (Brzeziny i Konstancynów Łódzki).

Ponadto zakłada się rozwój turystyki filmowej w oparciu o tradycje kinematografii Łodzi - Miasta Filmu w Sieci Miast Kreatywnych UNESCO oraz docelowy Szlak „Filmowe Łódzkie” uzupełniony o nowe miejscowości, które pełniły rolę wielu plenerów filmowych (m.in. Głowno, Klęk, Lutomiersk, Pabianice, Stryków, Tworzyjanki, Zgierz). W ŁOM wzmocniane będą potencjalne ośrodki recepcji turystycznej m.in.: Łódź, Pabianice, Rogów, Rzgów, Zgierz.

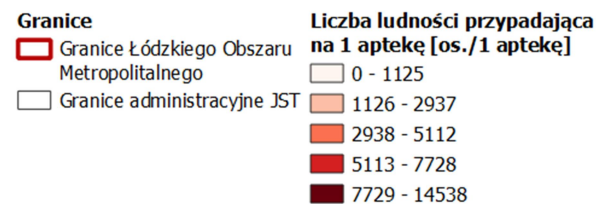
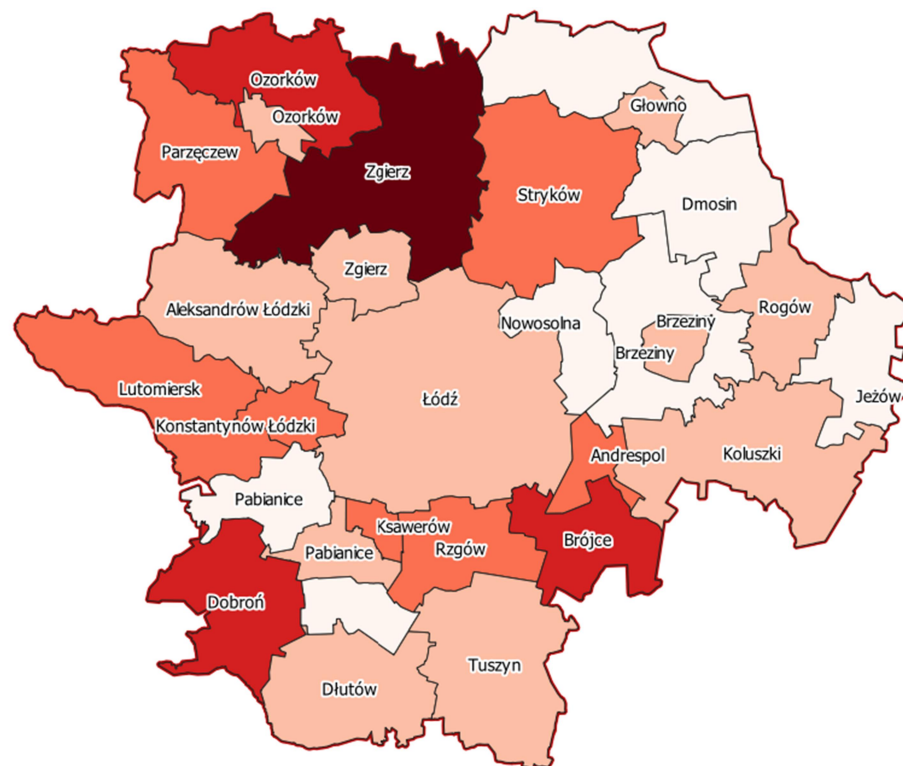

Rysunek 15: Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2019 r.

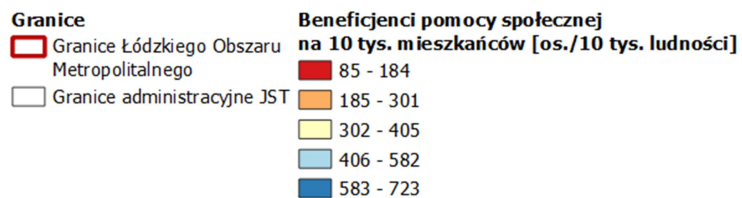
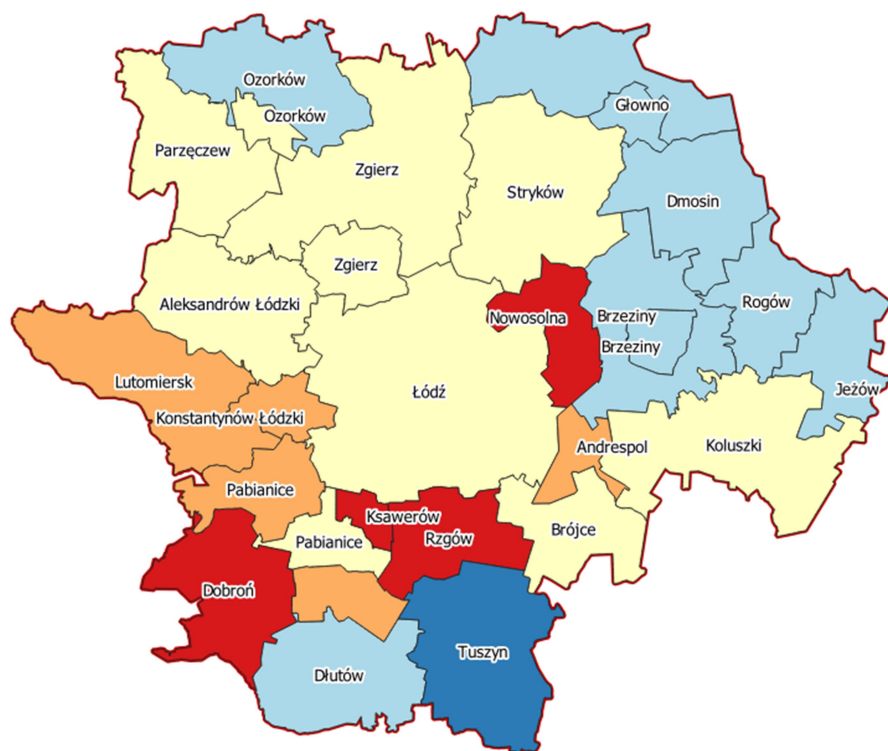
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 16: Liczba przychodni przypadająca na 10 tys. mieszkańców w 2019 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

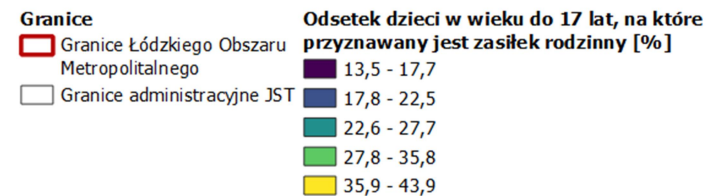
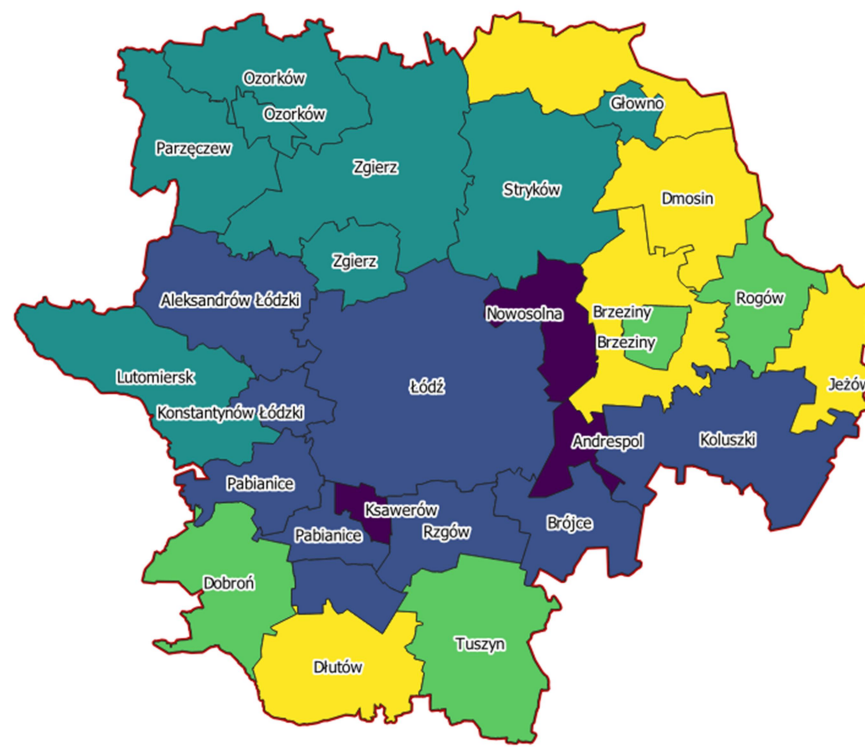

Rysunek 17: Liczba osób przypadających na 1 aptekę w 2019 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

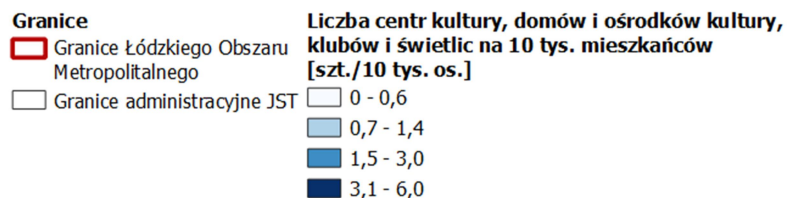
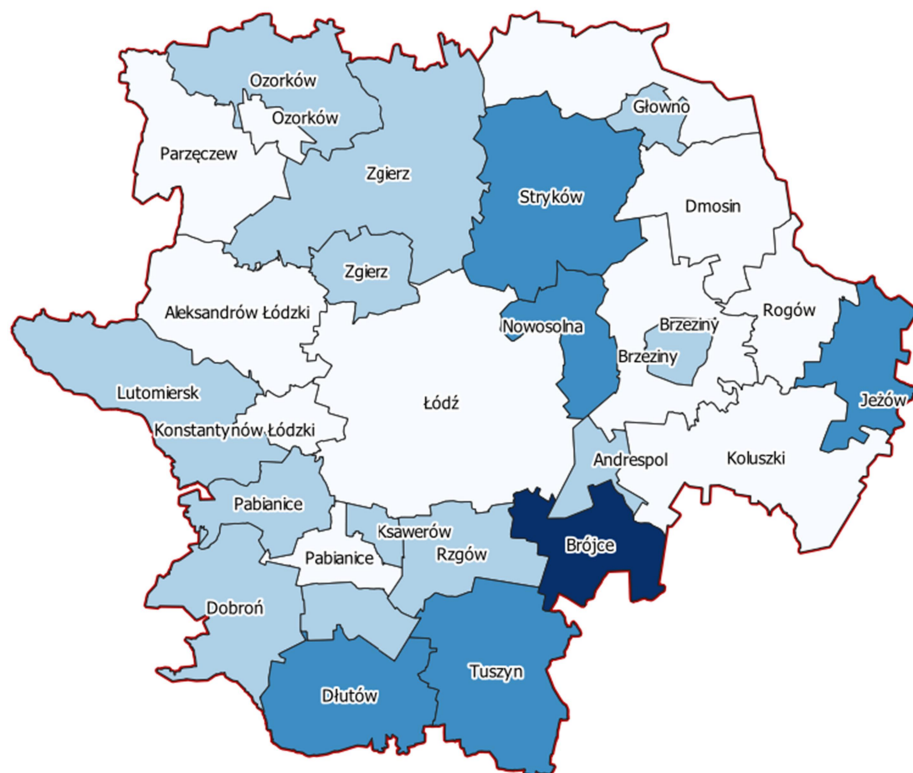
Rysunek 18: Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

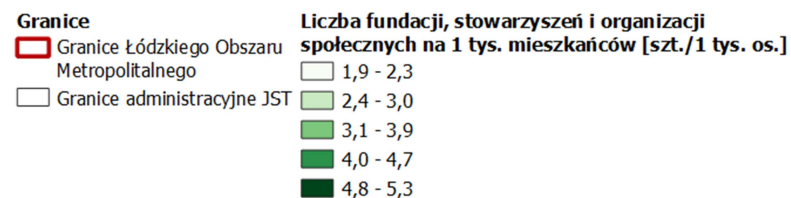
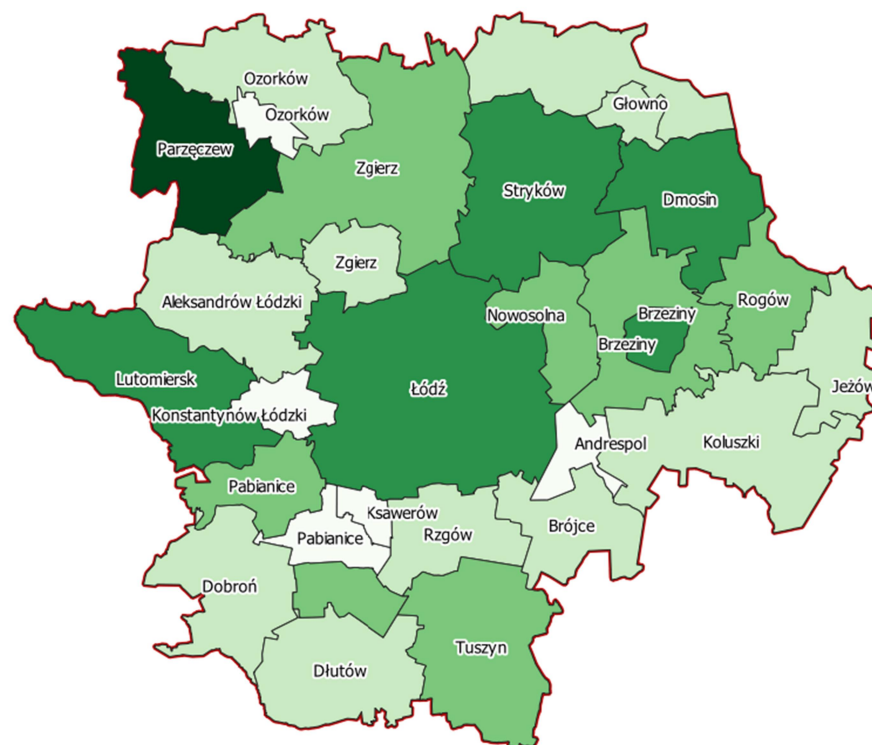
Rysunek 19: Odsetek dzieci w wieku do 17 lat, na które przyznawany był zasiłek rodzinny w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 20: Liczba centr kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na 10 tys. ludności w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 21: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 7: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem dostępu do IUP i objęcia pomocą społeczną w 2019 r.

Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców	Ludność przypadająca na 1 aptekę	Liczba centr kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na 10 tys. osób	Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. ludności	Odsetek dzieci do lat 17, które dostają zasiłek rodzinny	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, ogółem w wieku 3-6 lat	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców
Jednostka		szt./10 tys. os.	os./1 aptekę	szt./10 tys. os.	os./10 tys. ludności	%	%	szt./1 tys. ludności
Gminy miejskie	Brzeziny	10	1563	0,8	564	29,7	96,2	4,4
	Głowno	8	2017	1,4	561	27,7	106,6	3,1
	Łódź	10	2595	0,3	343	19,8	95	4,3
	Ozorków	7	2759	0,5	375	25,6	100,4	1,9
	Pabianice	7	1962	0,6	383	22,3	102,1	2,3
	Zgierz	7	2554	0,7	405	25	96,7	2,6
	Konstantynów Łódzki	7	3641	0,5	291	21,8	101,6	2,1
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów Łódzki	5	2937	0	352	19,8	85,6	2,5
	Koluszki	5	2596	0,4	363	22,5	90,7	2,5
	Rzgów	3	3486	1	150	21,8	108,1	2,8
	Stryków	8	3178	2,4	373	24,1	89,5	4,3
	Tuszyn	4	2478	2,4	723	35,8	95	3,6
Gminy wiejskie	Andrespol	5	3551	0,7	301	13,5	90,8	2,3
	Brójce	4	6672	6	356	21,1	96,1	2,6
	Brzeziny	0	0	0	462	39,4	43,2	3,3
	Dłutów	4	2329	2,1	525	39,8	91	3,0
	Dmosin	7	0	0	582	43,9	52,2	4,7
	Dobroń	3	7728	1,3	147	29,4	51,9	2,6
	Głowno	2	0	0	472	42,3	54	2,7
	Jeźów	9	1125	3	548	40,2	93,4	3,0
	Ksawerów	4	3834	1,3	85	17,7	81,3	2,0
	Lutomiersk	8	4320	1,2	287	27,1	87,5	4,5
	Nowosolna	0	0	2	184	15,7	122,5	3,3
	Ozorków	4	7021	1,4	558	25	49,2	2,9
	Pabianice	3	0	1,3	230	21,8	59,7	3,7
	Parzęczew	6	5112	0	347	24,4	88,9	5,3
	Rogów	6	2356	0	477	34,8	98	3,8
Zgierz	8	14538	0,7	402	26,6	67,3	3,9	
Najbardziej korzystne wartości wskaźników								
Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników								
Wartości dla gminy Rzgów								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sieć komunikacyjna

Sieć transportowa w samym ŁOM jest dobrze rozwinięta. Zlokalizowane są tutaj elementy transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T bazowej i kompleksowej: drogi A1, A2, S8, S14. W zakresie dróg krajowych występują drogi nr 91, 14, 71, 72, które są uzupełnione przez sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Zgodnie z wynikami Generalnego Pomiaru Ruchu 2015²², miejscowości, których centra są najbardziej obciążone ruchem tranzytowym, ze znaczącym udziałem samochodów ciężarowy to m.in.:

- w ciągu dróg krajowych: Aleksandrów Łódzki (DK72), Brzeziny (DK72),
- w ciągu dróg wojewódzkich: Konstanyńów Łódzki (DW710), Koluszki (DW716/715), Brzeziny (DW715/708), Zgierz (DW702).

Problemem, nie tylko w ŁOM ale w całym województwie, jest brak obwodnic przy wysokiej kongestii i obciążeniu ruchem tranzytowym oraz niedostateczny standard dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych²³. Wśród dróg planowanych do budowy jest odcinek autostrady A1 Tuszyn – Częstochowa oraz fragment drogi ekspresowej S14 stanowiącej Zachodnią Obwodnicę Łodzi.

W ramach rządowego Programu budowy 100 obwodnic w wojewódzkim zaplanowano do 2030 r. budowę 5 obwodnic na drogach krajowych. W obszarze ŁOM jedna jest zaplanowana w Brzezinach (DK72); na liście rezerwowej znalazły się również obwodnice Aleksandrowska Łódzkiego (DK72) oraz Strykowa (DK14).

W ŁOM występują również połączenia kolejowe. Sieć kolejowa przebiega przez Łódź, Pabianice, Zgierz, Stryków, Andrespol, Koluszki, Rogów, Głowno, Ozorków. Największą prędkość pociągi osiągną na odcinku Koluszki – Skierniewice (160 km/h), w większości jednak maksymalne prędkości wynoszą od 40 km/h do poniżej 160 km/h²⁴. Planowana do budowy jest kolej dużych prędkości umożliwiająca prowadzenie ruchu regionalnego, która będzie przebiegać przez gminy Lutomiersk, Konstanyńów Łódzki, Łódź, Brzeziny, Dmosin. Planowany do budowy jest również odcinek Łódź – Wolbórz, który będzie przebiegał przez gminę Rzgów.

Nadal jednak problemem pozostają kwestie m.in. skrócenia czasu podróży, poprawy dostępności do transportu kolejowego, niewystarczająca liczba przystanków kolejowych czy niewielka ilość bezkolizyjnych przekroczeń dróg z liniami kolejowymi²⁵. Ponadto z przeglądów technicznych przeprowadzonych w 2016 r. wynika, że pilnych prac modernizacyjnych ze względu na stan nawierzchni wymaga ok. 40% dróg krajowych i ok. 43,0% dróg wojewódzkich. Problemem są także niskie parametry techniczne i stan nawierzchni dróg (przede wszystkim tych stanowiących dojazdy do węzłów autostradowych i węzłów na drogach ekspresowych).

Według danych GUS na koniec 2019 r. w ŁOM występowało w sumie 3 961 przystanków autobusowych i tramwajowych²⁶. Najwięcej przystanków występowało oczywiście w ośrodkach miejskich (2 723 szt. - 68,75% wszystkich). 876 przystanków

²² Pomiary prowadzone są w cyklach 5-cio rocznych. Pomiary za 2020 r. nie zostały jeszcze opublikowane [stan na dzień 04.05.2021]. Na stronie GDDKiA (<https://www.gddkia.gov.pl/pl/3959/GPR-2020>) występuje informacja, że synteza wyników będzie publikowana po 01.10.2021 r., a szczegółowe wyniki zostaną opublikowane po 01.04.2022 r.

²³ [Za:] *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, str. 42.

²⁴ [Za:] *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, str. 44.

²⁵ [Za:] *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*, str. 45.

²⁶ Łącznie z trolejbusowymi.

(22,12%) zlokalizowanych było w ośrodkach wiejskich, a najmniej – 362 szt. (9,14%) – w ośrodkach miejsko-wiejskich. Największa liczba przystanków występuje w Łodzi (2 040 szt. – 51,50%), najmniejsza w gminie Rogów (8 szt. – 0,20%). W gminie Rzgów w 2019 r. znajdowało się 106 przystanków (2,68%).

Licencje na taksówki oraz same taksówki rejestrowane są w ośrodkach miejskich i wybranych ośrodkach miejsko-wiejskich (gminy Aleksandrów Łódzki, Koluszki, Stryków). Zgodnie z danymi GUS nie występowały one w innych ośrodkach. Liczba taksówek na koniec 2019 r. wynosiła w sumie 3 463 szt., w tym 98,96% zarejestrowanych było w ośrodkach miejskich, a 1,04% w ośrodkach miejsko-wiejskich.

W ŁOM występują parkingi w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride). Znajdują się one w gminach: Rogów (4 szt.) i Nowosolna (3 szt.). Istniał również 1 taki parking w mieście Pabianice, jednak w 2018 r. został on wyłączony z użytkowania.

Dla ułatwienia podróży między JST należącymi do ŁOM wprowadzono Wspólny Bilet Aglomeracyjny dla połączeń między Łodzią, Pabianicami, Zgierzem, Łaskiem, Zduńską Wolą, Sieradzem, Strykowem, Głownem i Łowiczem. W 2017 r. wprowadzono także wspólny bilet łódzko-zgierski i łódzko-pabianicki.

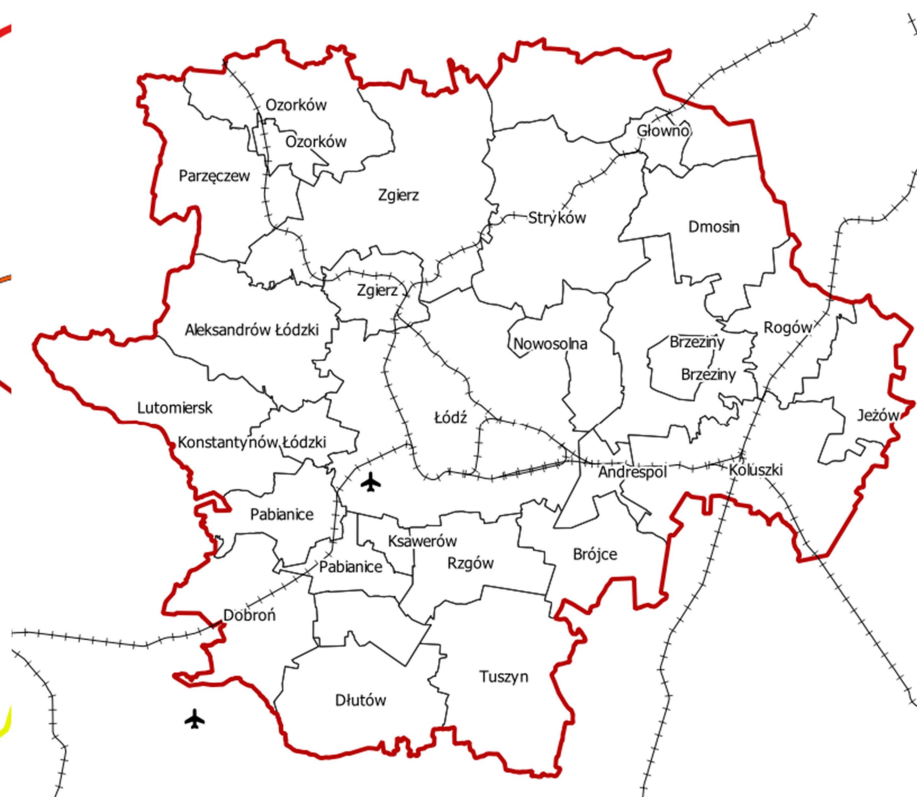
W województwie łódzkim zlokalizowane jest jedno regionalne lotnisko o znaczeniu międzynarodowym – Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta o przepustowości ok. 2 mln pasażerów rocznie. Na obszarze województwa istnieje również 11 lądowisk śmigłowcowych sanitarnych (m.in. w Łodzi i Zgierzu) oraz 8 lądowisk samolotowych i śmigłowcowy.

Granice
 [Symbol] Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 [Symbol] Granice administracyjne JST

Sieć drogowa
 [Symbol] Autostrada A1
 [Symbol] Droga ekspresowa
 [Symbol] Droga wojewódzka
 [Symbol] Projektowana droga ekspresowa
 [Symbol] Droga krajowa

Rysunek 22: Sieć drogowa
Źródło: opracowanie własne

Granice
 [Symbol] Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 [Symbol] Granice administracyjne JST

Pozostała sieć komunikacyjna
 [Symbol] Sieć kolejowa
 [Symbol] Lotnisko

Rysunek 23: Pozostała sieć komunikacyjna
Źródło: opracowanie własne

Podstawowe uzbrojenie terenu

Długość czynnej sieci wodociągowej w ŁOM na koniec 2019 r. wynosiła średnio 219,9 km w przeliczeniu na każde 100 km², co stanowi wzrost o 7,5 km/100 km² w stosunku do 2015 r. Długość sieci w ośrodkach miejskich wynosiła średnio 381,3 km/100 km², w ośrodkach miejsko-wiejskich: 156,1 km/100 km², a w ośrodkach wiejskich: 169,2 km/100 km². Najwyższe wartości wskaźnika występowały w mieście Zgierz (538,9 km/100 km²), najniższe w gminie Jeżów (97,8 km/100 km²). Wskaźnik długości sieci wodociągowej w gminie Rzgów na koniec 2019 r. wynosił 150,6 km/100 km² i zwiększył się o 5,8 km/100 km² w stosunku do roku bazowego.

Ze zbiorczej sieci wodociągowej w ŁOM korzystało średnio 95,1% mieszkańców (2019 r.), co oznacza wzrost o 0,3 pp. w porównaniu z 2015 r. Z sieci wodociągowej w ośrodkach miejskich korzystało średnio 94,4% ludności, w ośrodkach miejsko-wiejskich: 97,5%, w ośrodkach wiejskich: 94,7%. Największy udział mieszkańców korzystających z wodociągu odnotowano w gminach wiejskich: Dobroń, Ozorków, Zgierz (po 100%), najmniejszy w gminie Ksawerów (87,3%). W gminie Rzgów odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wyniósł 99,2% - o 0,1 pp. więcej niż na koniec 2015 r.

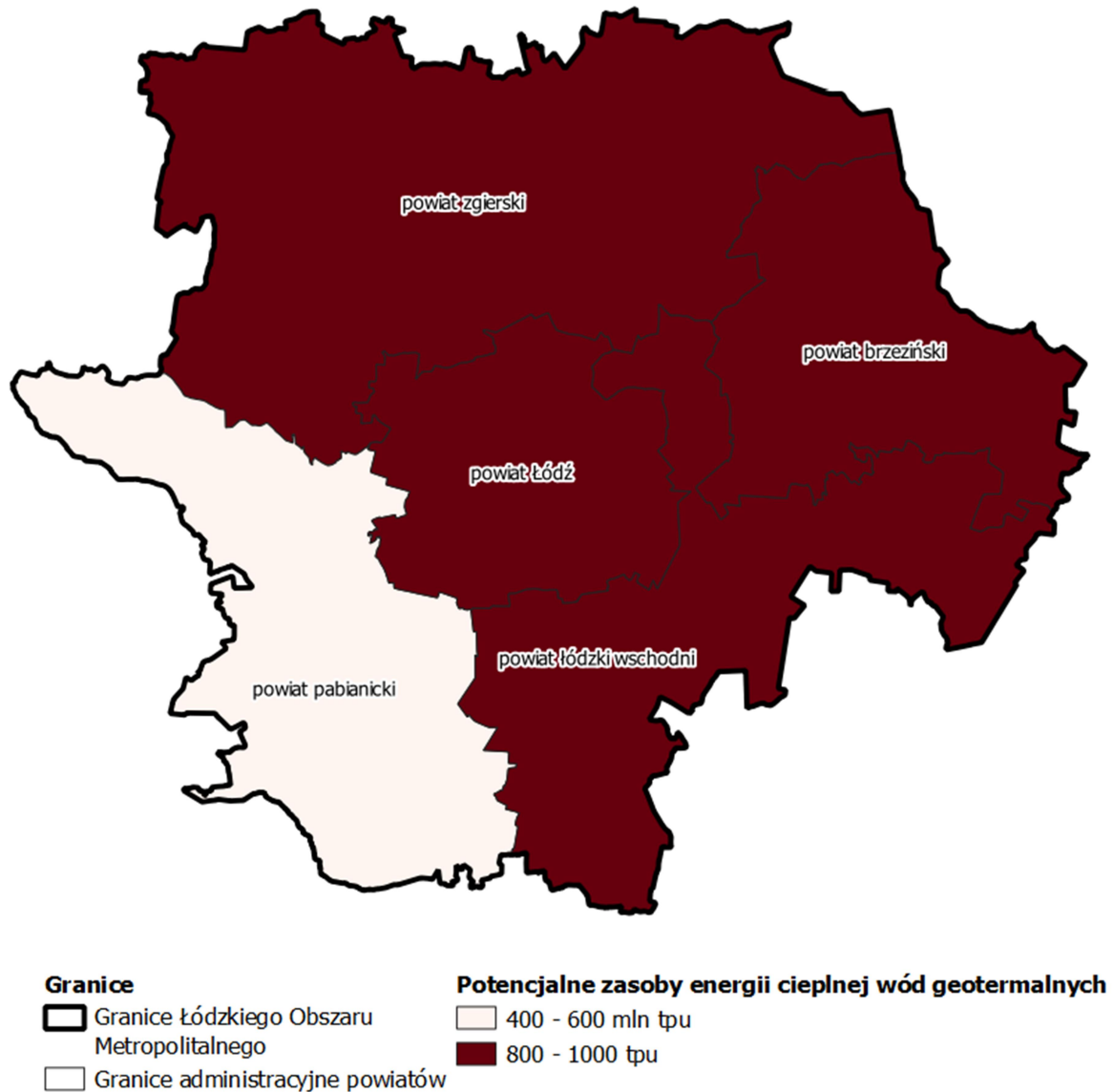
Długość sieci kanalizacyjnej w ŁOM w 2019 r. wynosiła średnio 113,0 km/100 km², co stanowi wzrost o 14,4 km/100 km² w stosunku do roku bazowego. Wartość wskaźnika dla ośrodków miejskich wynosiła średnio 301,0 km/100 km², w ośrodkach miejsko-wiejskich: 58,4 km/100 km², w ośrodkach wiejskich: 47,7 km/100 km². Najwyższe wartości wskaźnika odnotowywano w mieście Pabianice (478,3 km/100 km²), najniższe w gminach wiejskich Brójce, Brzeziny, Głowno, Lutomiersk, Rogów (po 0,0 km).

Odsetek mieszkańców obsługiwanych kanalizacją w ŁOM wzrósł o 1,4 pp. w stosunku do 2015 r. i na koniec 2019 r. wynosił średnio 41,3%. W ośrodkach miejskich odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosił średnio 82,9%, w ośrodkach miejsko-wiejskich: 53,5%, w ośrodkach wiejskich: 19,3%. Najwyższy udział ludności z dostępem do sieci kanalizacyjnej posiada miasto Brzeziny (94,1%), najniższy w gminie Nowosolna (3,4%), nie licząc gmin, gdzie sieci kanalizacyjnej nie ma (ośrodki wiejskie: Brójce, Brzeziny, Głowno, Lutomiersk, Rogów).

Średnia długość czynnej sieci gazowej w ŁOM wynosiła 115,1 km na każde 100 km² (2019 r.), która wzrosła o 10,2 km/100 km² w stosunku do średniej wartości z 2015 r. W ośrodkach miejskich średnia wartość wskaźnika osiągała długość 262,4 km/100 km², w ośrodkach miejsko-wiejskich: 66,5 km/100 km², w ośrodkach wiejskich: 65,8 km/100 km². Najwyższą wartość wskaźnika w 2019 r. odnotowano w mieście Pabianice (464,9 km/100 km²). W mieście Brzeziny oraz w gminach wiejskich: Dłutów, Dmosin, Parzęczew, Rogów nie ma sieci gazowej.

Udział ludności obsługiwanej siecią gazową w ŁOM wynosił średnio 28,5%, tj. o 1,6 pp. więcej niż w 2015 r. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej dla ośrodków miejskich wynosił średnio 42,5%, w ośrodkach miejsko-wiejskich 37,8%, w ośrodkach wiejskich: 19,4%. W gminie Rzgów długość czynnej sieci gazowej wynosiła 107,1 km na każde 100 km² powierzchni i korzystało z niej ok. 45,9% mieszkańców.

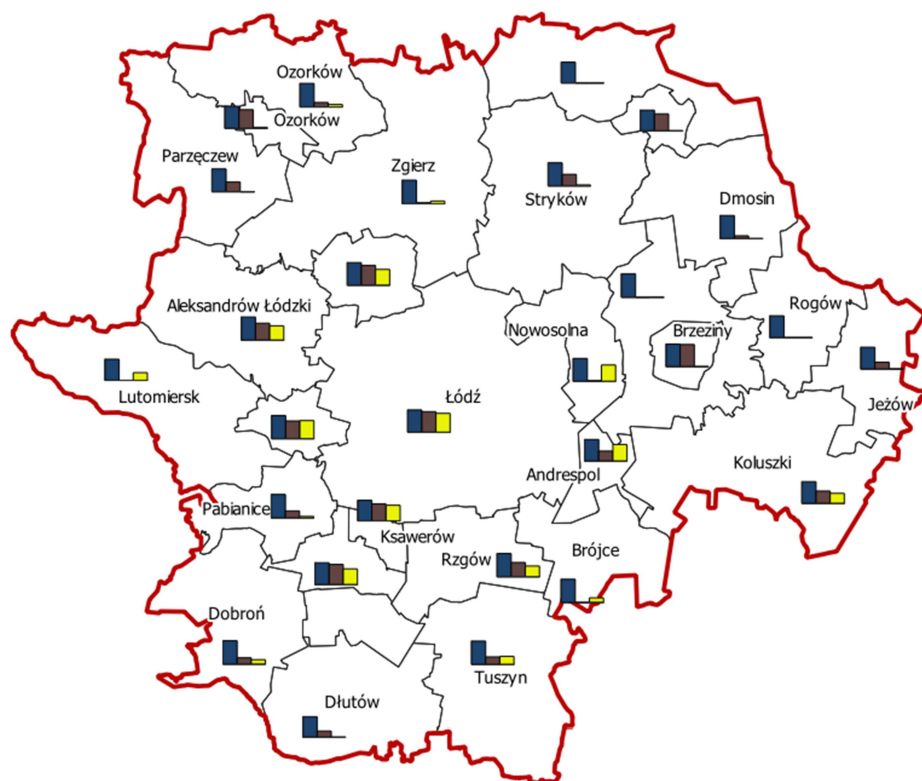
ŁOM znajduje się w zasięgu występowania wód geotermalnych do wykorzystania w ciepłownictwie i balneologii. Temperatura wód zależy od głębokości z jakiej są pobierane, np. rozkład temperatur na głębokości 500 m wynosi ok. 20 – 30°C, a na głębokości 4000m wynosi ok. 100 – 150°C.

tpu – tona paliwa umownego (węgla), jednostka energii, 1 tpu = 29 GJ

Rysunek 24: Potencjalne zasoby energii cieplnej wód geotermalnych w powiatach ŁOM

Źródło: Analiza możliwości wykorzystania energii alternatywnej w gospodarce energetycznej województwa łódzkiego, BPPWŁ, 2007

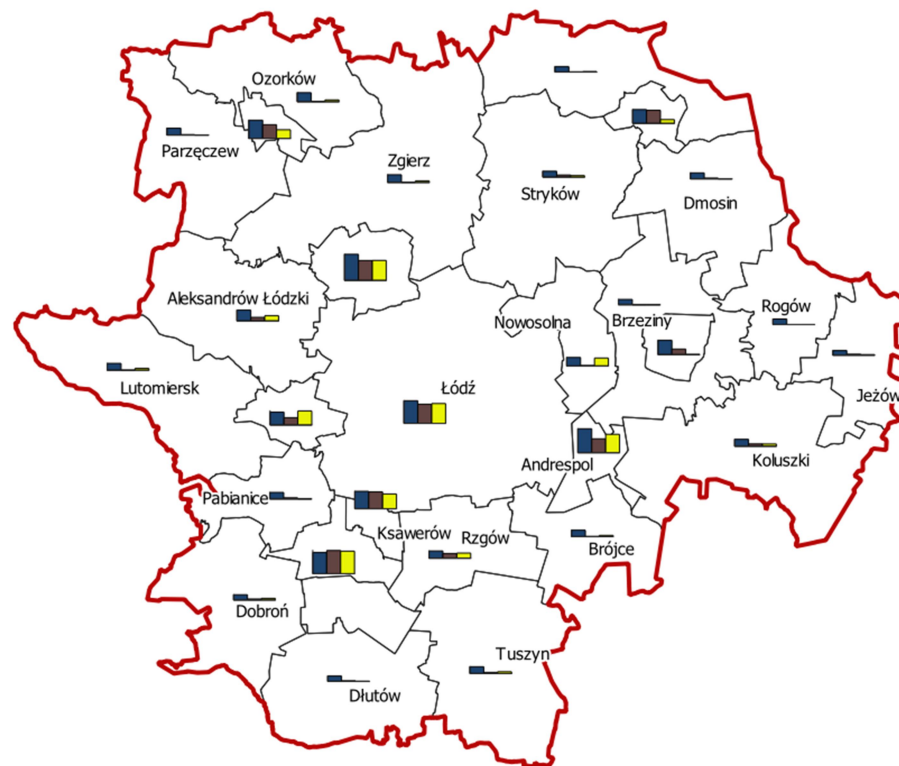

Granice
 Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 Granice administracyjne JST

Odsetek osób [%] korzystających z:
 sieci wodociągowej
 sieci kanalizacyjnej
 sieci gazowej

Rysunek 25: Odsetek osób korzystających z podstawowej infrastruktury technicznej w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Granice
 Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 Granice administracyjne JST

Długość sieci na 100 km² [km/100 km²]
 sieć wodociągowa
 sieć kanalizacyjna
 sieć gazowa

Rysunek 26: Długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na 100 km² powierzchni w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 8: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej w 2019 r.

Rodzaj ośrodka	Gmina	Korzystający z wodociągu w ogóle ludności	Długość sieci wodociągowej na 100 km ²	Korzystający z kanalizacji w ogóle ludności	Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ²	Korzystający z gazu w ogóle ludności	Długość sieci gazowej na 100 km ²
Jednostka		%	km/100 km ²	%	km/100 km ²	%	km/100 km ²
Gminy miejskie	Brzeziny	95,8	295,6	94,1	114,0	0,0	0,0
	Głowno	88,0	285,8	72,3	271,2	0,5	79,0
	Łódź	94,9	467,5	87,6	395,7	80,4	409,4
	Ozorków	94,1	376,5	79,6	284,0	5,0	179,0
	Pabianice	92,9	437,4	86,2	478,3	67,0	464,9
	Zgierz	96,4	538,9	84,7	411,1	67,7	413,0
	Konstantynów	98,6	267,5	75,6	153,0	77,2	291,8
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów	98,3	223,1	72,0	74,6	61,0	107,8
	Koluszki	92,5	144,2	52,8	50,2	43,1	48,4
	Rzgów	99,2	150,6	60,9	98,0	45,9	107,1
	Stryków	98,2	122,0	49,4	44,8	4,5	32,3
	Tuszyn	99,2	140,7	32,2	24,4	34,5	36,7
Gminy wiejskie	Andrespol	91,8	495,7	42,7	288,3	70,7	381,2
	Brójce	98,8	131,8	0,0	0	20,1	24,8
	Brzeziny	99,9	109,7	0,0	0	1,2	0,5
	Dłutów	81,9	110,5	26,2	11,6	0,0	0,0
	Dmosin	98,0	124,3	12,1	17,2	0,1	0,0
	Dobroń	100,0	110,0	27,6	22,2	19,6	36,1
	Głowno	88,4	110,2	0,0	0	0,1	7,9
	Jeźów	92,9	97,8	29,6	22,0	1,4	13,9
	Ksawerów	87,3	360,0	72,0	347,5	66,3	304,8
	Lutomiersk	89,7	141,6	0,0	0	32,8	40,7
	Nowosolna	97,4	174,9	3,4	8,9	69,7	163,6
	Ozorków	100,0	187,4	19,0	7,6	10,7	39,4
	Pabianice	99,9	135,5	29,9	25,0	6,6	5,8
	Parzęczew	97,0	142,7	41,4	10,2	0,1	0,0
	Rogów	92,7	114,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Zgierz	100,0	160,2	4,3	3,0	11,4	34,6	
	Najbardziej korzystne wartości wskaźników						
	Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników						
	Wartości dla gminy Rzgów						

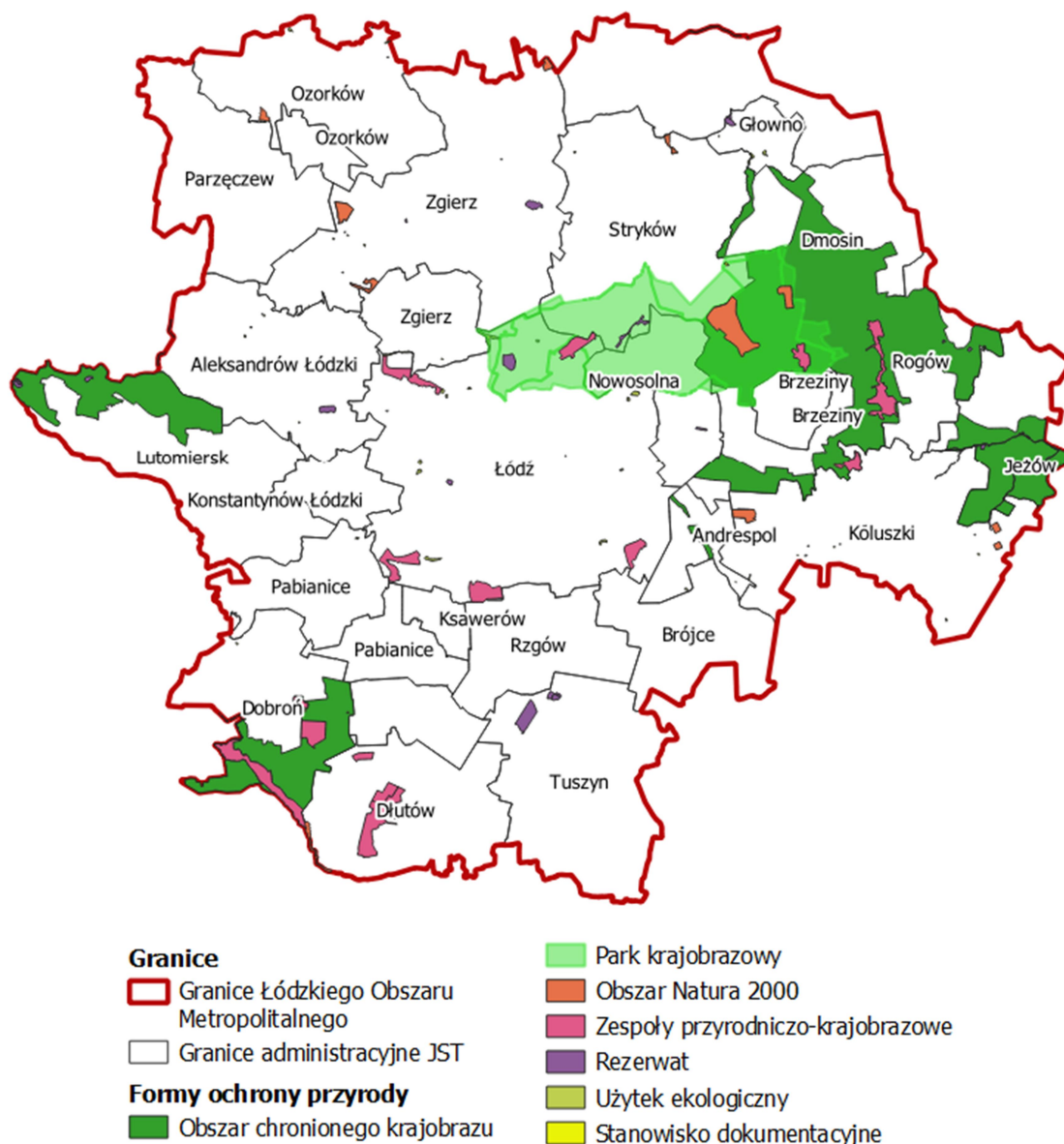
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.5. Ochrona środowiska

Na terenie ŁOM występuje 8 różnych form ochrony przyrody wymienionych w ustawie o ochronie przyrody²⁷. Największe obszarowe formy ochrony przyrody to:

- Obszar chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożycy,
- Obszar chronionego krajobrazu Górnej Rawki,
- Obszar chronionego krajobrazu Środkowej Grabi,
- Obszar chronionego krajobrazu Puczniewski,
- Park krajobrazowy Wzniesień Łódzkich,

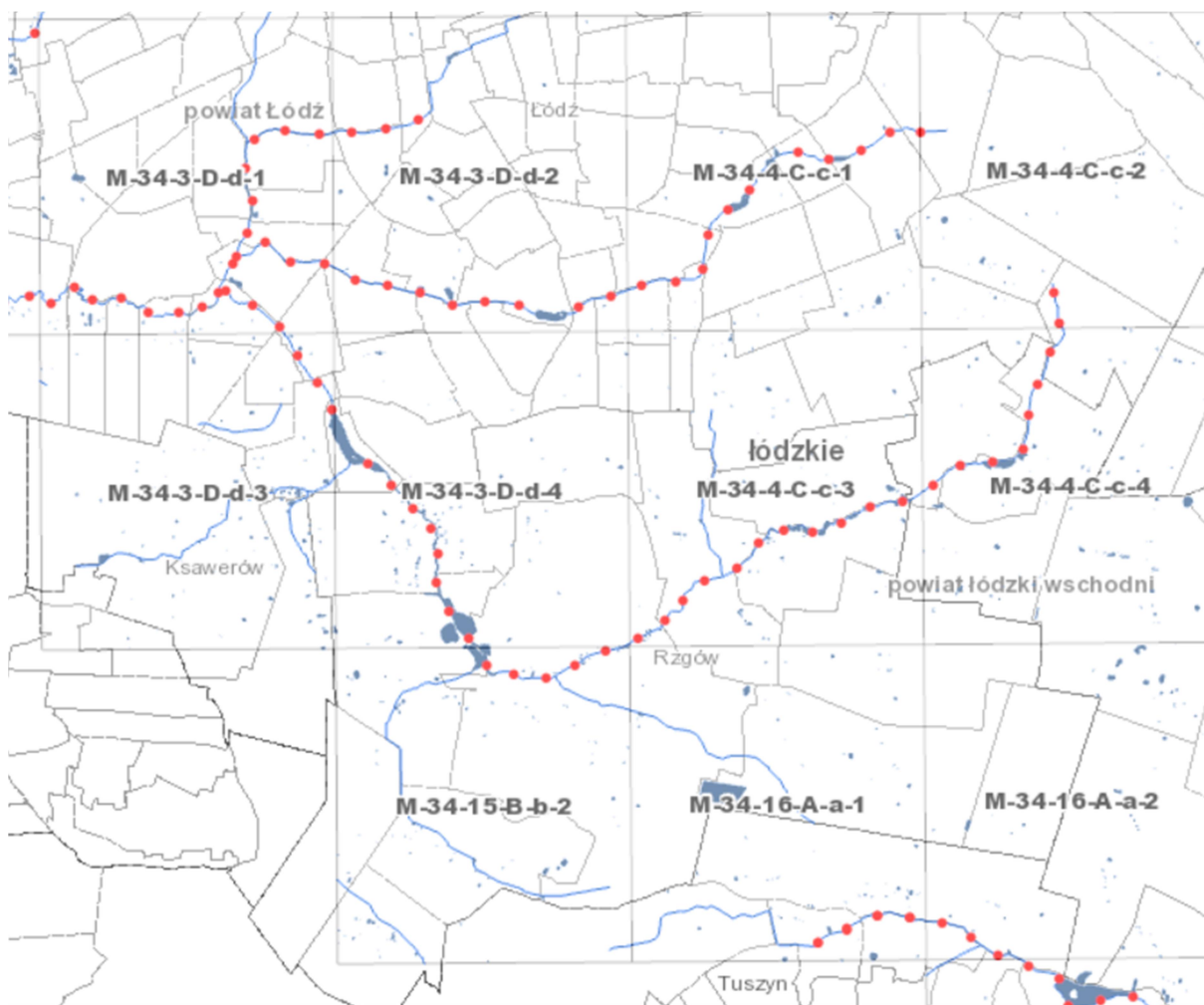
oraz szereg mniejszych form ochrony przyrody w postaci rezerwatów, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody i innych.

Rysunek 27: Obszarowe formy ochrony przyrody w granicach ŁOM
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

²⁷ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.).

Należy mieć również na względzie, że obecność cieków wodnych wiąże się z potencjalnym zagrożeniem powodziowym. Zgodnie z danymi publikowanymi przez PGW Wody Polskie na hydroportalu ISOK w najbliższym sąsiedztwie gminy Rzgów obszary zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie $p=1\%$ (raz na 10 lat) występują wzdłuż cieków wodnych (czerwone kropki wskazują tereny zagrożone powodzią).

Rysunek 28: Obszary zagrożenia powodziowego o $p=1\%$ w najbliższym otoczeniu gminy Rzgów

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP

Zgodnie z danymi GUS emisja zanieczyszczeń pyłowych jest odnotowywana jedynie w ośrodkach miejskich i miejsko-wiejskich. W sumie w ŁOM na 1 km^2 wyemitowano 4,71 t/rok zanieczyszczeń pyłowych, w tym 4,65 t/rok pochodziło z ośrodków miejskich, a 0,06 t/rok z ośrodków miejsko-wiejskich.

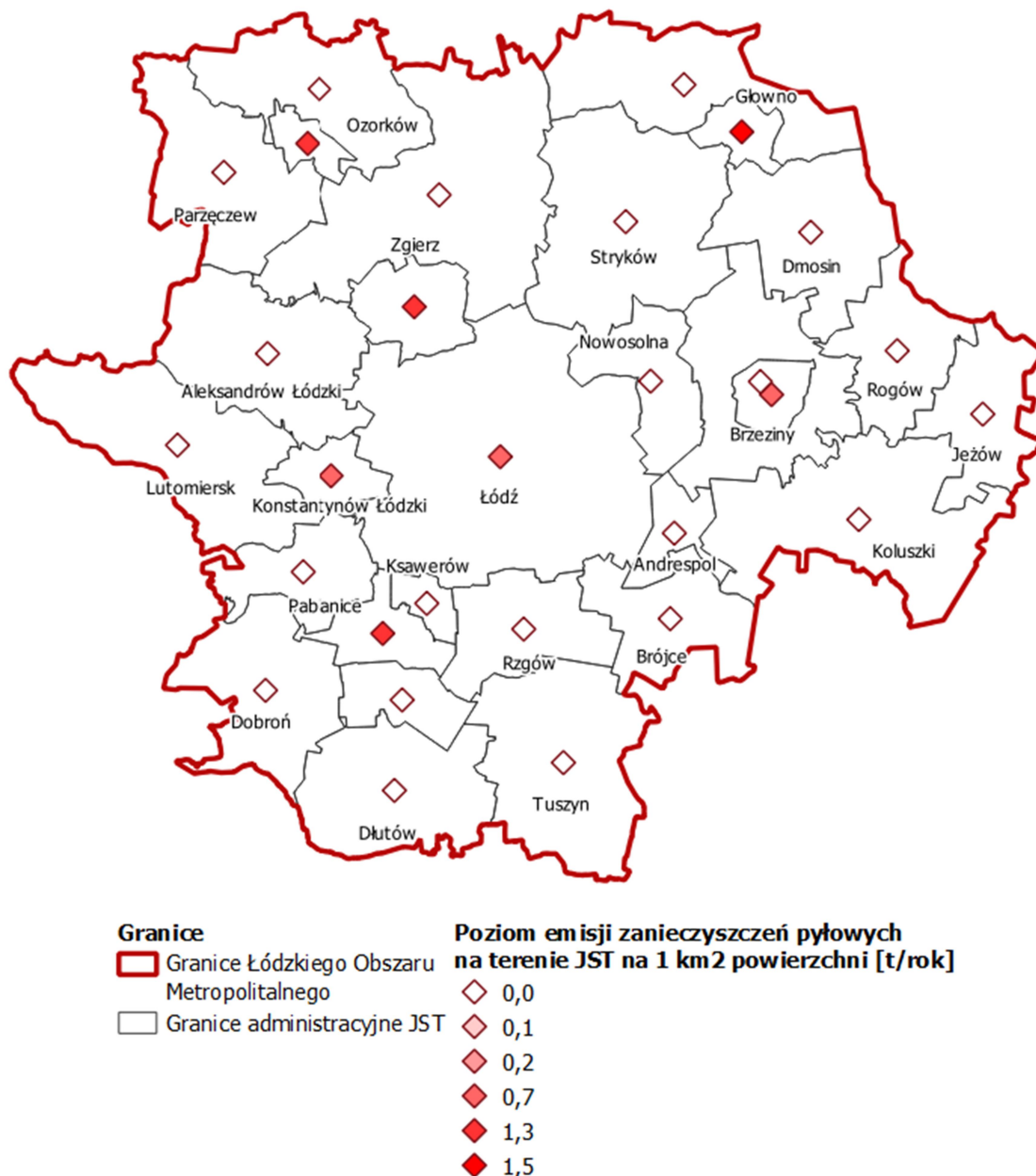
W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)*²⁸ gmina Rzgów jest wskazana jako obszar wdrażania uchwały antysmogowej oraz programów ochrony powietrza dla stref, w których notuje się przekroczenia poziomu dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń.

²⁸ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi*, tom I, str. 222.

Tabela 9: Poziom emisji zanieczyszczeń pyłowych na terenie JST na 1 km² powierzchni w latach 2018 i 2019

Rodzaj ośrodka	Gmina	2018	2019
Jednostka		t/rok	t/rok
Gminy miejskie	Brzeziny	0,09	0,14
	Głowno	1,80	1,50
	Łódź	0,26	0,19
	Ozorków	0,67	0,67
	Pabianice	1,09	1,33
	Zgierz	0,83	0,67
	Konstantynów	0,15	0,15
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów	0,06	0,04
	Koluszki	0,01	0,01
	Rzgów	0,00	0,00
	Stryków	0,01	0,01
Gminy wiejskie	Tuszyn	0,00	0,00
	Andrespol	0,00	0,00
	Brójce	0,00	0,00
	Brzeziny	0,00	0,00
	Dłutów	0,00	0,00
	Dmosin	0,00	0,00
	Dobroń	0,00	0,00
	Głowno	0,00	0,00
	Jeźów	0,00	0,00
	Ksawerów	0,00	0,00
	Lutomiersk	0,00	0,00
	Nowosolna	0,00	0,00
	Ozorków	0,00	0,00
	Pabianice	0,00	0,00
	Parzęczew	0,00	0,00
	Rogów	0,00	0,00
	Zgierz	0,00	0,00

Źródło: GUS

Rysunek 29: Poziom emisji zanieczyszczeń pyłowych na terenie JST na 1 km² powierzchni w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

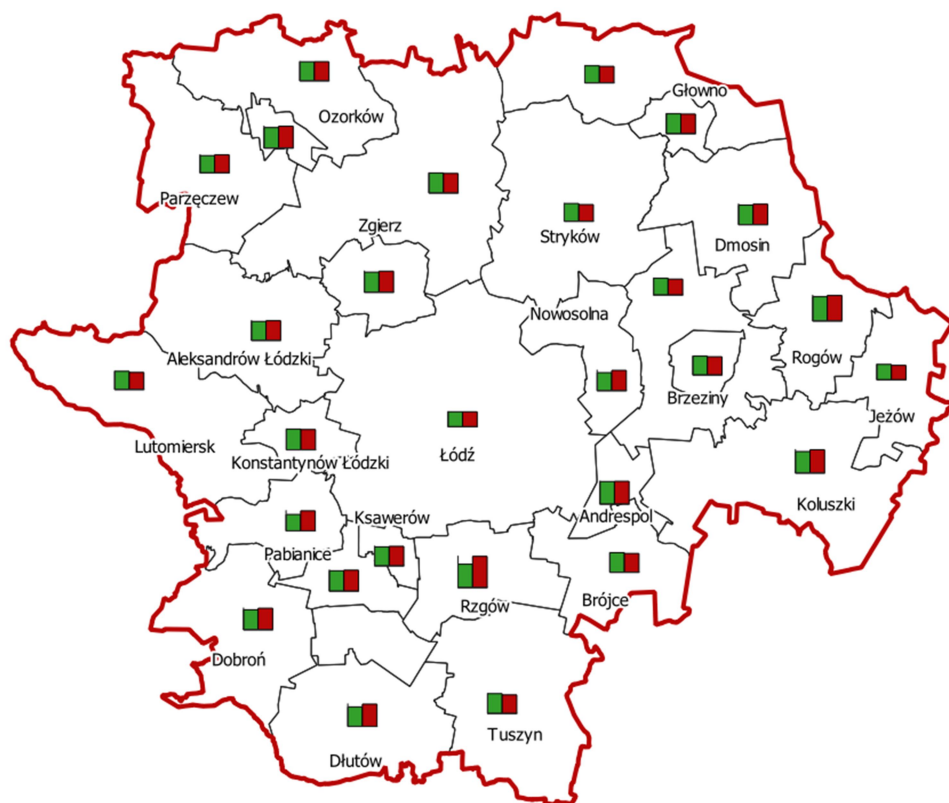
2.1.6. Budżet gmin

Zarówno dochody jak i wydatki gmin należących do ŁOM wzrosły na przestrzeni lat 2015 – 2019. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w ŁOM średnio 5 387,87 zł, co stanowi wzrost w stosunku do 2015 r. o 53,7 pp. Największe dochody w 2019 r. odnotowały ośrodki miejsko-wiejskie (średnio 6 270,43 zł/1 os.), następnie ośrodki wiejskie (5 347,35 zł/1 os.) oraz ośrodki miejskie (4 850,09 zł/1 os.).

Wydatki gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca ŁOM wyniosły średnio 5 458,34 zł, co stanowi wzrost w stosunku do 2015 r. o 58,8 pp. Średnie wydatki na 1 osobę w ośrodkach miejsko-wiejskich w 2019 r. wyniosły 6 657,27 zł, w ośrodkach wiejskich było to 5 329,43 zł, w ośrodkach miejskich – 4 896,64 zł.

W 14 JST wysokość wydatków na 1 osobę przekraczała wysokość dochodów, w pozostałych 14 tendencja była odwrotna.

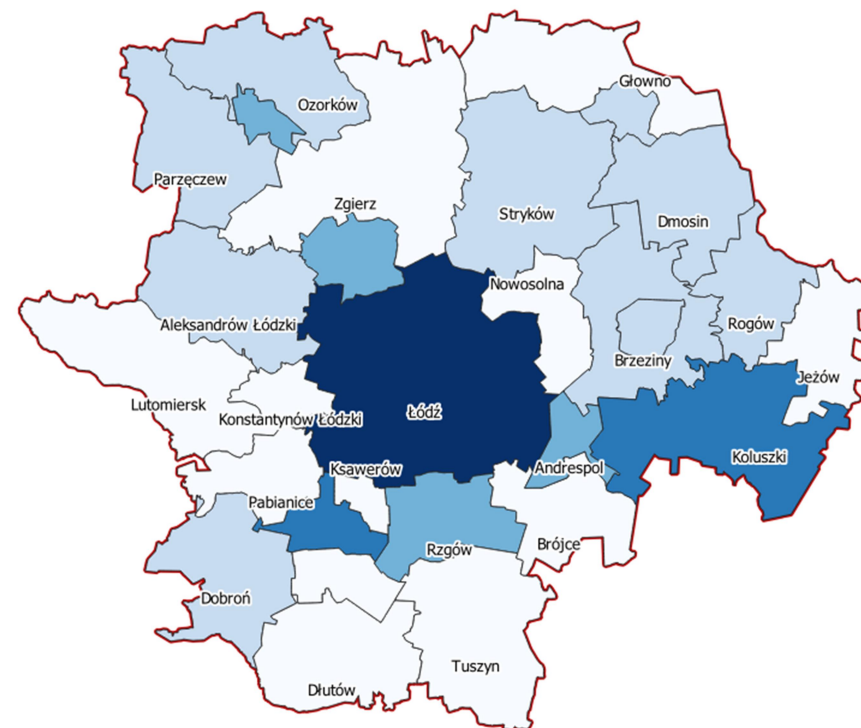
Istotnym źródłem finansowania projektów realizowanych przez gminę są środki unijne. Udział w programach unijnych pozwala na osiągnięcie dofinansowania projektu w wysokości 60 – 85% (w zależności od programu i konkursu). Pozostałe środki muszą pochodzić z budżetu danej gminy, stąd też dostępne dla gminy środki własne wpływają na możliwość realizacji inwestycji i projektów społeczno-kulturalnych. W 2019 r. w ŁOM najwyższe środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych miała zabezpieczona Łódź (136,1 mln zł), następnie miasto Pabianice (24,0 mln zł) oraz gmina Koluszki (21,8 mln zł).

Granice
 Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 Granice administracyjne JST

Dynamika zmian w wysokości:
■ Dochodów na 1 mieszkańca [2015r. = 100%]
■ Wydatków na 1 mieszkańca [2015r. = 100%]

Rysunek 30: Dynamika zmian w wysokości dochodów i wydatków na 1 mieszkańca między latami 2015 i 2019
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Granice
 Granice Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego
 Granice administracyjne JST

Środki finansowe zabezpieczone w budżecie JST na finansowanie/współfinansowanie projektów unijnych [mln zł]
 0,0 - 1,1
 1,2 - 4,3
 4,4 - 10,4
 10,5 - 24,0
 24,1 - 136,1

Rysunek 31: Wysokość środków finansowych zabezpieczonych w budżecie JST w 2019 r. na finansowanie/współfinansowanie projektów unijnych
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 10: Wskaźniki dot. dochodów i wydatków JST w ŁOM

Rodzaj ośrodka	Nazwa gminy	Dynamika zmian w wysokości dochodów gminy na 1 mieszkańca w 2019 r. [2015=100%]	Dynamika zmian w wysokości wydatków gminy na 1 mieszkańca w 2019 r. [2015=100%]	Różnica między dochodami a wydatkami gmin na 1 osobę	Środki na finansowanie/współfinansowanie projektów unijnych
Jednostka		%	%	zł	mln zł
Gminy miejskie	Brzeziny	152,9	147,9	-154,7	1,8
	Głowno	160,9	158,4	121,2	1,6
	Łódź	120,8	120,8	-269,2	136,1
	Ozorków	166,1	176,8	-146,7	10,0
	Pabianice	164,5	169,6	86,3	24,0
	Zgierz	162,7	170,6	-47,3	9,4
	Konstantynów Łódzki	167,8	164,5	84,5	1,1
Gminy miejsko-wiejskie	Aleksandrów Łódzki	153,4	159,4	-246,2	3,8
	Koluszki	173,9	188,2	-501,4	21,8
	Rzgów	189,4	253,2	-1765,0	10,4
	Stryków	143,7	135,0	379,9	1,8
	Tuszyn	160,3	150,7	198,5	0,7
Gminy wiejskie	Andrespol	182,5	184,7	169,7	8,8
	Brójce	158,7	152,2	-433,1	0,5
	Brzeziny	136,2	128,8	860,0	4,3
	Dłutów	158,0	180,6	-191,9	0,8
	Dmosin	158,1	166,0	-188,1	2,8
	Dobroń	162,0	174,3	82,5	3,6
	Głowno	138,4	133,8	399,4	0,6
	Jeźów	124,7	116,9	-248,6	0,5
	Ksawerów	153,9	158,3	227,8	0,2
	Lutomiersk	147,8	138,7	186,3	0,4
	Nowosolna	145,9	164,4	-349,4	0,4
	Ozorków	154,1	155,0	127,6	2,2
	Pabianice	133,1	162,3	-758,9	0,0
	Parzęczew	139,3	145,6	-273,7	1,9
Rogów	196,5	207,0	360,8	3,3	
Zgierz	162,2	158,4	316,5	0,8	
Najbardziej korzystne wartości wskaźników					
Najbardziej niekorzystne wartości wskaźników					
Wartości dla gminy Rzgów					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2015 – 2019 r.

2.1.7. Podsumowanie

Negatywne procesy demograficzne oraz wyludnianie się miast będą jednym z kluczowych problemów występujących w ośrodkach miejskich Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Z porównania danych GUS wynika, że najbardziej korzystna sytuacja demograficzna występuje w gminach wiejskich: Nowosolna, Pabianice, dalej Brójce i Zgierz. Nie najlepiej jednak przedstawia się sytuacja ośrodkach miejskich, zwłaszcza w: Głownie, Łodzi i Pabianicach.

Problemem jest wyludnianie się dużych miast na rzecz obszarów wiejskich. Miasta jednak nadal pełnią swoje funkcje świadczenia usług ponadlokalnych, niedostępnych w innych jednostkach. Kluczowym zagadnieniem będzie jednak ogólnopolski problem starzenia się społeczeństwa, który jest najbardziej widoczny w ośrodkach miejskich. Samorządy lokalne będą musiały stawić czoła wyzwaniom z zakresu opieki medycznej i społecznej oraz zapewnienia różnych form aktywności w celu zaspokojenia potrzeb rosnącej grupy osób starszych. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności nieco się zwiększył, ale nie na tyle, aby zapewnić zastępowalność pokoleń. Ponadto z prognozy zmian ludności do 2030 r. przygotowanej przez GUS wynika, że problem starzenia się społeczeństwa w ŁOM będzie się pogłębiał.

W zestawieniu wskaźników demograficznych dla ŁOM gmina Rzgów plasuje się raczej w jego środku. Na korzyść gminy przemawia stosunkowo wysokie, dodatnie saldo migracji, które ogranicza negatywne skutki ujemnego przyrostu naturalnego.

ŁOM jest bardzo dobrze rozwinięty pod względem gospodarczym – wynika to zarówno z umacniania pozycji branży odzieżowej, handlowej i magazynowej oraz pokrewnych sektorów, stanowiąc kontynuację wcześniejszych tradycji. Rozwojowi gospodarczemu służy również lokalizacja blisko centrum Polski oraz dogodne połączenia komunikacji samochodowej i kolejowej.

Najbardziej atrakcyjnym miejscem pracy (pod względem stosunku przyjeżdżających do wyjeżdżających do miejsca zatrudnienia) jest oczywiście Łódź – ośrodek miejski z największą liczbą podmiotów gospodarczych. Znaczenie jednak jako miejsca zatrudnienia zdobywają również niektóre jednostki miejsko-wiejskie i wiejskie zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie i oddziaływaniu Łodzi – w tym gmina Rzgów. Sąsiedztwo miasta stanowi więc potencjał rozwoju gospodarczego dla pozostałych jednostek, podobnie jak występowanie ŁSSE.

Dużym plusem jest przedsiębiorczość mieszkańców, która w analizowanym okresie wzrastała. Na chwilę obecną nie ma danych dla wszystkich jednostek ŁOM, które pozwoliłyby określić, jak epidemia COVID-19 i związane z nią ograniczenia faktycznie wpłynęły na poszczególne gminy. Biorąc jednak pod uwagę wzrost liczby osób bezrobotnych należy przyjąć, że przynajmniej część przedsiębiorstw poniosła straty lub została zlikwidowana.

Gmina Rzgów pod względem przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego wypada bardzo dobrze na tle innych jednostek ŁOM. Charakteryzuje się najwyższymi wskaźnikami liczby podmiotów wpisanych do REGON na 1 tys. ludności oraz liczby osób fizycznych prowadzących własną działalność na 1 tys. mieszkańców - zarówno na początku jak i na końcu analizowanego okresu. Jest też jednym z trzech ośrodków w ŁOM, do których przyjeżdża więcej osób w związku z zatrudnieniem, aniżeli wyjeżdża z gminy do innych jednostek, co świadczy o bardzo atrakcyjnej ofercie zatrudnieniowej lokalnych przedsiębiorców.

Do 2019 r. bezrobocie w ŁOM stopniowo się zmniejszało, jednak sytuacja epidemiologiczna spowodowała wzrost liczby osób bezrobotnych. Dość niepokojący jest również fakt, że bezrobotni w ŁOM stanowili ponad 45% bezrobotnych w całym województwie.

Choć liczba bezrobotnych kobiet wzrosła od 2020 r. to ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w ŁOM nieco się zmniejszył. Może to sugerować, że pracę z powodu pandemii tracili częściej mężczyźni niż kobiety. Z drugiej strony sytuacja epidemiologiczna nie wpłynęła szczególnie negatywnie na bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych.

Osoby bez kwalifikacji zawodowych stanowią ponad 40% bezrobotnych w ŁOM, a w 2020 r. odnotowano znaczny wzrost ich udziału w ogóle bezrobotnych. Rósł również udział osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia, które – ze względu na swój wiek – nie mają odpowiednich kwalifikacji lub doświadczenia. Są to więc te grupy bezrobotnych na rynku pracy, w które pandemia uderzyła najbardziej. Dla porównania, udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia – a więc posiadających znaczne doświadczenie zawodowe - małał. Dane te wskazują, że w niepewnych czasach pracodawcy stawiali na doświadczenie i umiejętności jakimi mogli się wykazać potencjalni pracownicy.

Analizy rynku pracy prowadzone przez WUP wskazują, że poszukiwani są pracownicy o niskich kwalifikacjach i przez to stosunkowo nisko płatnych. szkoły zawodowe przestały być popularne więc pracodawcom trudno jest znaleźć pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Ponadto młodzi ludzie mają wyższe oczekiwania finansowe niż są im w stanie zaoferować pracodawcy i są bardziej skłonni do emigracji w poszukiwaniu zatrudnienia. Stąd też coraz częściej sprowadza się do Polski pracowników ze Wschodu. W ramach potencjalnych działań warto byłoby dążyć do zwiększenia współpracy między przedsiębiorcami i szkołami oraz przedstawiać uczniom realia rynku pracy, tak aby mieli świadomość, jakich kwalifikacji czy doświadczenia potrzebują.

W miastach i na obszarach wiejskich ŁOM zachodzą dwa przeciwne procesy, które są ze sobą nierozzerwalnie połączone. Z jednej strony miasta – jednostki nadal pełniące najważniejsze funkcje ponadlokalne, ale ze zdegradowanymi budynkami oraz niewystarczającymi przestrzeniami zielonymi i rekreacyjnymi, a przez to nieatrakcyjne do zamieszkania. Osoby w wieku produkcyjnym wraz z rodzinami przenoszą się do gmin podmiejskich, przez co udział wzrasta udział osób starszych i miasta się „starzeją”. Z drugiej strony obszary wiejskie – bardzo atrakcyjne pod względem krajobrazowym przestrzenie, dające większe możliwości rekreacji na świeżym powietrzu, nawet jeśli nie ma wystarczającej infrastruktury w tym zakresie. Jednak gwałtownie, chaotycznie „rozlewająca się” zabudowa mieszkaniowa zmniejsza powierzchnię użytków rolnych i lasów, zmniejszając dostępne walory krajobrazowe oraz wpływa negatywnie na bioróżnorodność fauny i flory. W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* wskazano na konieczność wprowadzenia zasad kształtowania ładu przestrzennego, aby zapobiec negatywnym skutkom suburbanizacji.

Na niekorzyść obszaru łódzkiego działa również gwałtowny zanik funkcji przemysłowych w wyniku transformacji gospodarczej. Wprowadzane są procesy rewitalizacyjne mające na celu eliminację lub ograniczenie problemów występujących w obszarach zdegradowanych, jednak są to działania długofalowe.

Powierzchnia użytkowa mieszkań stopniowo wzrasta, co jest powodowane wzrostem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Jednocześnie odnotowuje się spadek liczby osób przypadających na jedno mieszkanie, co wynika z ujemnego przyrostu naturalnego w większości gmin. Powstająca nowa zabudowa posiada już wszystkie podstawowe

udogodnienia (jak łazienka czy ubikacja) a więc pod tym względem również obserwuje się poprawę.

Gmina Rzgów ponownie znajduje się pośrodku zestawienia innych gmin. Pozytywnymi aspektami są na pewno zwiększająca się liczba nowych budynków oraz powierzchni użytkowej mieszkań, co wynika z napływu nowych mieszkańców, ale jednocześnie charakteryzuje się niewielkimi zasobami w zakresie zieleni urządzonej oraz powierzchni lasów. Dążenie do poprawy tych elementów z pewnością przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców oraz uatrakcyjni przestrzeń gminy.

W zakresie podstawowej opieki medycznej w gminach i miastach funkcjonują apteki, punkty apteczne oraz przychodnie, natomiast w Łodzi świadczone są specjalistyczne usługi medyczne. W każdej JST funkcjonuje również ośrodek opieki społecznej – liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w analizowanym okresie malała, co świadczy o poprawiającej się kondycji finansowej polskich rodzin.

Pod względem dziedzictwa kulturowego szczególnie wyróżnia się Łódź swoją postindustrialną infrastrukturą. Mimo że przestrzenie i budynki są mocno zdegradowane, to dzięki wdrożeniu działań mają one możliwość odzyskania dawnego blasku. Projekty rewitalizacyjne zachęcają również przedsiębiorców do wynajmowania takich obiektów, ze względu na ich unikalny charakter. Również gminy podmiejskie mogą wykorzystać dziedzictwo kulturowe Łodzi poprzez obiekty uzupełniające oraz utworzenie szlaków turystycznych. W celu realizacji tego typu zadań wskazana jest współpraca z gminami ościennymi, aby utworzyć spójny, jednolity system obsługi turystycznej.

Gmina Rzgów na tle innych jednostek wypada dobrze, nieco powyżej przeciętnej. Szczególnie pozytywnie wygląda odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz niski odsetek osób objętych pomocą społeczną.

Sieć komunikacyjna w ŁOM jest bardzo dobrze rozwinięta – przez analizowany obszar przebiegają autostrady, drogi ekspresowe, krajowe i wojewódzkie, ułatwiające funkcjonowanie licznych zakładów produkcyjnych i magazynowych. Nadal jednak trzeba dążyć do uzupełnienia istniejącej sieci o obwodnice, aby zmniejszyć obciążenie ruchem tranzytowym i zmniejszyć wpływ hałasu na obszary zabudowy mieszkaniowej.

W ŁOM występuje również sieć kolejowa, choć i ona charakteryzuje się wieloma problemami. W gminie Rzgów sieć kolejowa nie występuje, jej defekty więc na chwilę obecną nie wpływają na samorząd. Może się to zmienić po wybudowaniu planowanego odcinka Łódź – Wolbórz, jednak posiadanie połączenia kolejowego stworzy nowe możliwości rozwoju gminy. Umożliwi bowiem nie tylko transport mieszkańców, ale również transport towarów. W połączeniu z ideą Park & Ride może stanowić dobrą alternatywę do transportu samochodowego.

Gmina jest całkiem dobrze połączona pod względem komunikacyjnym z pozostałymi jednostkami. Nie ustanowiono też wspólnego biletu aglomeracyjnego, który bardzo ułatwiłby podróże. Działania w tym zakresie były już podejmowane, jednak ze względu na zbyt zróżnicowane formy transportu w gminach i niewielkie możliwości jego ujednoczenia nie zostały zakończone.

Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej co roku się zwiększają, a więc rośnie również poziom obsługi mieszkańców w zakresie podstawowych mediów. Z doprowadzeniem sieci wodociągowej w ŁOM nie ma większych problemów, prawie wszyscy mieszkańcy posiadają przyłącze do zbiorczego wodociągu. W przypadku sieci kanalizacyjnej jest nieco gorzej. Odsetek mieszkańców obsługiwanych kanalizacją w ŁOM

rośnie, jednak nadal jest nią obsługiwanych nieco powyżej 40% ludności. W rozbiciu na poszczególne gminy sytuacja jest jeszcze bardziej zróżnicowana – niektóre jednostki są skanalizowane w powyżej 90%, a w innych w ogóle nie ma kanalizacji. Rozwój sieci kanalizacyjnej jest szczególnie istotny ze względu na ochronę wód i gleb.

Długość sieci gazowej w ŁOM jest nieco większa niż sieci kanalizacyjnej, ale podobnie jak w przypadku sieci kanalizacyjnej, tak i tutaj występuje duże zróżnicowanie w podziale na gminy.

W zestawieniu wskaźników dla JST w ŁOM gmina Rzgów plasuje się na środkowych pozycjach. Wskazane jest dalsze rozwijanie sieci kanalizacyjnej i gazowej. Potencjał rozwojowy gminy mogą stanowić zasoby wód geotermalnych rozciągające się przez część ŁOM.

W ŁOM występuje kilka różnych form ochrony przyrody, jednak na terenie gminy Rzgów zlokalizowane są tylko pomniki przyrody.

Ze względu na lokalizację blisko dużego obszaru miejskiego, znaczny ruch samochodowy oraz liczne zakłady produkcyjne obszar ŁOM jest szczególnie narażony na emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Zgodnie z danymi GUS emisja była odnotowywana tylko w ośrodkach miejskich i miejsko-wiejskich. Niemniej zanieczyszczenia pyłowe powstają również na terenie pozostałych gmin (choćby poprzez ruch pojazdów czy ogrzewanie mieszkań piecami węglowymi). Gmina ma stosunkowo niewielkie możliwości wpływu na jakość powietrza atmosferycznego, jednak należy dążyć do jak największego ograniczenia emisji, zwłaszcza z terenów zabudowy mieszkaniowej.

Zarówno dochody i wydatki gmin na przestrzeni ostatnich lat wzrastały. Gmina Rzgów charakteryzowała się jednym z największych wzrostów dochodów na mieszkańca, ale jednocześnie również jednym z wyższych wzrostów wydatków. Zgodnie z danymi GUS ilość wydatków na 1 osobę przekraczała ilość dochodów. Świadczy to o podejmowaniu wielu działań na rzecz rozwoju gminy. Lecz należy dążyć również do pozyskiwania nowych źródeł dochodów.

Podsumowując, gmina Rzgów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego prezentuje się dobrze na tle innych jednostek ŁOM. Największym potencjałem gminy jest z pewnością jej doskonały rozwój pod względem gospodarczym, który można jeszcze zwiększać. Należy również na bieżąco monitorować sytuację przedsiębiorstw na terenie gminy ze względu na sytuację epidemiologiczną i w razie potrzeb wspólnie z przedsiębiorcami szukać nowych, alternatywnych rozwiązań.

Gmina wyróżnia się również stosunkowo dużym tempem zagospodarowywania terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Zaletą jest również to, że prawie cała gmina objęta jest planami miejscowymi, co znacznie ograniczy chaos przestrzenny i pozwoli zachować walory krajobrazowe. Z drugiej strony Rzgów charakteryzuje się stosunkowo niewielkimi powierzchniami lasów i zieleni urządzonej, a także niewystarczającą infrastrukturą rekreacyjną. Biorąc pod uwagę m.in. starzenie się społeczeństwa oraz potrzeby mieszkańców kolejnym krokiem będzie zapewnienie nowych obiektów, przestrzeni i form spędzania czasu wolnego. Umożliwienie rekreacji i wypoczynku w atrakcyjnym środowisku pozwoli także na zredukowanie stresu wynikającego z epidemii COVID-19.

W *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* jako problem wskazano niewystarczający poziom współpracy między JST na rzecz rozwoju regionalnego²⁹.

²⁹ Str. 60

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* jako regionalne bieguny wzrostu wskazano: Kutno, Pabianice, Piotrków Trybunalski, Radomsko, Skierniewice, Sieradz, Wieluń, Zgierz, gdyż koncentrują się tam funkcje specjalistyczne wyższego rzędu. Subregionalnymi biegunami wzrostu w województwie są: Bełchatów, Łowicz, Opoczno, Rawa Mazowiecka, Tomaszów Mazowiecki, Zduńska Wola, a ponadlokalnymi bieguny wzrostu: Brzeziny, Łask, Łęczyca, Pajęczno, Poddębice, Wieruszów.

Jako niezbędne działania do podjęcia we wszystkich jednostkach wskazano realizację działań w zakresie rozwoju i podnoszenia jakości bazy i usług infrastruktury społecznej oraz dostosowanie jej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Należy również dążyć do wyrównania dostępności do podstawowych usług publicznych, w tym szczególnie ochrony zdrowia, edukacji, kultury i usług dla przedsiębiorstw. Zaplanowano także rozwój miast małych i bardzo małych, które w perspektywie długookresowej będą stymulowały rozwój gospodarczy otaczających je obszarów wiejskich oraz zapewniały dostęp do lokalnych usług publicznych na wysokim poziomie. W celu wzmocnienia społeczno-gospodarczych funkcji ośrodków miejskich oraz wzrostu ich atrakcyjności inwestycyjnej i osadniczej prowadzone będą systemowe działania rewitalizacyjne obszarów zdegradowanych przestrzennie, społecznie i gospodarczo.

Ponadto w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)*, zgodnie ze *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, przyjęto dwa generalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich:

- Rozwój i kształtowanie strefy żywielskiej zlokalizowanej w północnej i północno-zachodniej części województwa i obejmującej powiaty: łęczycki, kutnowski, łowicki, skierniewicki, rawski oraz sieradzki opartej na konkurencyjnym, produktywnym rolnictwie oraz nowoczesnym przetwórstwie rolno-spożywczym,
- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w pozostałej części województwa, gdzie poza działalnością rolniczą zakłada się rozwój funkcji i działalności pozarolniczych, w tym m.in. turystycznych i wypoczynkowych, wyspecjalizowanych funkcji agroturystycznych i uzdrowiskowych.

Podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich ma być realizowane poprzez wzmocnienie endogenicznych potencjałów rozwojowych miast o znaczeniu lokalnym oraz ośrodków gminnych, poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych oraz zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej. Na rozwój obszarów wiejskich znaczący wpływ będzie miało również przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym oraz ochrona środowiska przyrodniczego.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)*³⁰ Rzgów pełni rolę uzupełniającego bieguna wzrostu dla Łodzi (jako mały ośrodek lokalny). Jako lokalne kierunki rozwoju przypisano mu:

- Podnoszenie standardu wyposażenia infrastrukturalnego zasobów mieszkaniowych,
- Rozwój podstawowych usług publicznych,
- Rozwój usług dla przedsiębiorców,
- Rozwój terenów rekreacyjnych i sportowych.

W porównaniu do pozostałych JST w ŁOM gmina Rzgów najbardziej podobna jest do gminy Stryków – mają podobną wielkość i rangę przypisaną w *Planie Zagospodarowania (...)*. Do Strykowa dopisano tylko 2 dodatkowe kierunki działań: rewitalizację historycznych

³⁰ Str. 186

struktur funkcjonalnych oraz obszary aktywizacji gospodarczej (kompleksy specjalnej strefy ekonomicznej). Rzgów jest również oznaczony jako rejon Łódź – Stryków: rejon wzmacniania potencjału logistycznego w strategicznych rejonach rozwoju logistyki.

W ramach rozwoju gospodarki wodno-ściekowej: w celu podnoszenia standardu życia i ochrony środowiska będą prowadzone działania w ramach KPOŚK oraz PROW (rozbudowa i budowa systemów kanalizacyjnych na obszarach wiejskich). Tam gdzie jest to nieuzasadnione będą powstawać przydomowe oczyszczalnie. Planowana jest także budowa, modernizacja, przebudowa linii 110 kV i stacji 110/15 kV (linia Kruszów (Tuszyn) – Kalinko (Rzgów) oraz modernizacja stacji gazowej wysokiego ciśnienia.

2.2. Diagnoza wewnętrzna

2.2.1. Obszar objęty diagnozą

Miejsko-wiejska gmina Rzgów położona jest w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim, na południe od Łodzi. Bezpośrednio z gminą Rzgów sąsiadują:

- miasto Łódź,
- gmina Brójce (powiat łódzki wschodni),
- miasto i gmina Tuszyn (powiat łódzki wschodni),
- gmina Ksawerów (powiat pabianicki),
- miasto i gmina Pabianice (powiat pabianicki).

Gmina oraz pozostałe otaczające ją JST należą do Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, którego granice pokrywają się z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym. Powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 6632 ha.

Teren gminy podzielony jest na 14 sołectw:

- 1) Bronisin Dworski,
- 2) Czyżeminek,
- 3) Gospodarz,
- 4) Grodzisko - Konstancyzna,
- 5) Guzew – Babichy,
- 6) Huta Wiskicka – Tadzina,
- 7) Kalinko,
- 8) Kalino,
- 9) Prawda,
- 10) Romanów,
- 11) Rzgów I,
- 12) Rzgów II,
- 13) Stara Gadka,
- 14) Starowa Góra.

W dalszej części opracowania analizowana będzie sytuacja społeczno-gospodarcza w poszczególnych sołectwach. Nie wszystkie informacje można było pozyskać w rozbiciu na poszczególne jednostki, ze względu na brak prowadzenia ewidencji, rejestrów w tak szczegółowym rozbiciu. Z tego też względu sołectwa Rzgów I i Rzgów II będą analizowane wspólnie, jako jednostka Rzgów.

Największymi jednostkami pod względem liczby ludności, oprócz miasta, są miejscowości Starowa Góra (24,7% ludności gminy) i Stara Gadka (7,5%), a najmniejsze jest sołectwo Romanów (2,1%).

Największy udział powierzchni w powierzchni gminy ogółem zajmuje Rzgów (24,7% powierzchni), a następnie sołectwo Kalinko (10,0%). Z kolei najmniejszy udział powierzchni zajmuje sołectwo Huta Wiskicka – Tadzín (3,8%).

Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się sołectwo Starowa Góra (829,4 os./km), dalej Rzgów (201,5 os./km) oraz sołectwo Stara Gadka (174,0 os./km). Najmniej osób w stosunku do powierzchni jednostki występuje na terenie sołectw Kalino (58,5 os./km), Romanów (65,7 os./km) i Kalinko (73,9 os./km).

Tabela 11: Powierzchnia i liczba ludności sołectw w gminie Rzgów na koniec 2020 r.

Sołectwo	Powierzchnia	Liczba ludności
Jednostka	ha	os.
Bronisin Dworski	321,1	273
Czyżeminek	376,95	297
Gospodarz	504,11	439
Grodzisko - Konstantyna	488,33	646
Guzew - Babichy	417,33	403
Huta Wiskicka - Tadzín	253,12	224
Kalinko	661,45	489
Kalino	608,56	356
Prawda	296	251
Romanów	321,4	211
Rzgów	1638,86	3303
Stara Gadka	441,31	768
Starowa Góra	303,48	2517
Suma	6632	10177

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

Najbardziej wyróżniającym się sołectwem jest **Rzgów** ze względu na funkcje jakie pełni. Jest to centrum rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, z bogatym zapleczem kulturalnym i sportowym oraz terenami rekreacyjnymi w dolinie Neru.

Miasto miało charakter przede wszystkim rolniczy, aż do XIX i XX wieku, kiedy to zaszły zmiany związane z uprzemysłowieniem i rozwojem pobliskiej Łodzi. W XIX wieku miasto zostało zdegradowane do roli osady, jednak duża przedsiębiorczość mieszkańców, głównie w zakresie handlu i transportu sulejowskiego wapna, przyczyniła się do dalszego rozwoju jednostki. W drugiej połowie XIX wieku powstała w Rzgowie szkoła i nastąpił rozwój oświaty, a także prowadzone były ożywione kontakty z przemysłową Łodzią, co szczególnie mocno wpłynęło na aspiracje kulturalne mieszkańców. Powstał kilkudziesięcioosobowy chór przykościelny, na początku XX wieku powstała jednostka Ochotniczej Straży Ogniowej, Orkiestra Dęta i biblioteka, która pełniła również rolę wiejskiego domu kultury.

Lata 70-te zapoczątkowały ożywienie gospodarcze kraju i regionu, ale nie doprowadziły do radykalnych zmian w Rzgowie. Powstała dwujezdniowa obwodnica uspokajająca ruch w samym centrum miasta, ale pozostałe problemy komunalne nie zostały rozwiązane.

Lata 80-te z kolei przebiegały się pod znakiem ożywienia społeczno-kulturalnego. Utworzono Gminny Ośrodek Kultury, Zespół Pieśni i Tańca „Rzgowianie”. W latach 90-tych

w południowej części miasta zaczęły pojawiać się centra handlowe, rozpoczął się przyspieszony rozwój gospodarczy. W 2006 r. Rzgów odzyskał prawa miejskie³¹.

W mieście występują wszystkie podstawowe usługi administracyjne, takie jak Urząd Miejski, Komisariat Policji, Biblioteka Publiczna czy przychodnia zdrowia. W południowej części sołectwa występują tereny przeznaczone pod przemysł i usługi, z Ptak Fashion City jako największym podmiotem. W połowie 2021 r. planowane jest otwarcie parku rozrywki „Mandoria” o powierzchni ok. 50 ha.

Ze względu na intensywną zabudowę, dużą liczbę miejsc pracy oraz atrakcyjność C.H. Ptak gmina musi się mierzyć z problemami komunikacyjnymi. Istniejąca sieć drogowa zapewnia dobrą przepustowość ruchu, ale jest on bardzo intensywny, a po otwarciu parku rozrywki najprawdopodobniej jeszcze wzrośnie. Zgodnie z informacjami Urzędu Miejskiego konieczna będzie budowa rond w celu zwiększenia płynności ruchu i bezpieczeństwa.

Tereny położone w dolinie Neru oraz przy cieku Struga są atutem, który można wykorzystać do rozwijania funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, a w połączeniu z istniejącą infrastrukturą okoturystyczną (miejsca noclegowe, restauracje, obiekty sportowe, stajnia, szlaki) – do rozwijania funkcji turystycznej. W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* zaplanowano utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Górnego Neru”, którego wyznaczenie z pewnością podniesie atrakcyjność gminy. Na chwilę obecną Urząd Marszałkowski nie podjął działań w tym zakresie.

Do dnia dzisiejszego Rzgów posiada historyczny układ przestrzenny, z charakterystyczną małomiasteczkową zabudową. Pośród typowej zwartej zabudowy miejskiej zachowało się wiele budynków drewnianych i murowanych z przełomu XIX i XX wieku oraz trójkątny Stary Rynek. Najważniejszym zabytkiem znajdującym się w centrum miasta jest kościół św. Stanisława, o późnorenesansowej architekturze i barokowym wnętrzu³².

Bronisin Dworski jest sołectwem atrakcyjnym do zamieszkania i cechuje się wysokim odsetkiem ludności napływowej (wysoki poziom salda migracji). Z drugiej strony na jego terenie nie są zarejestrowane żadne podmioty prowadzone przez osoby fizyczne, a w 2020 r. nastąpił dość duży wzrost odsetka osób bezrobotnych wśród mieszkańców (w porównaniu do 2015 r.). Stosunkowo duża liczba mieszkańców jest również objęta środowiskową pomocą społeczną. W porównaniu do innych sołectw Bronisin Dworski jest słabo wyposażony pod względem obiektów i instytucji użyteczności publicznej (występuje tylko remiza OSP). Potencjałem do wykorzystania pod względem turystycznym może być stajnia jeździecka, obiekty zabytkowe oraz przebiegający przez sołectwo Szlak Okrężny wokół Łodzi.

Bronisin Dworski położony jest w północno-wschodniej części gminy, po prawej stronie doliny Neru. Miejscowość powstała w XIX w., a jej nazwa pochodzi od imienia jednego z członków rodziny Szerszeńskich, którzy władali tymi ziemiami. W sąsiedztwie wsi odnaleziono ślady osadnictwa z okresu kultury łużyckiej.

Mieszkańcy Bronisina Dworskiego są zaliczani do jednych z najbardziej aktywnych społeczności lokalnych, głównie dzięki staraniom członków OSP oraz pań z Koła Gospodyń

³¹ [Za:] *Kultura w Rzgowie. Z dziejów Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej*, str. 20-22 i str. 58, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2020, materiały do celów promocyjnych gminy.

³² [Za:] *Gmina Rzgów*, str. 12, Rzgów 2014, materiały promocyjne gminy.

Wiejskich. Obszerna świetlica wiejska z zapleczem gastronomicznym służy całej społeczności³³.

Czyżeminek charakteryzuje się bardzo małym odsetkiem mieszkańców wspartych pomocą społeczną. Na skutek epidemii dość znacząco wzrósł udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności sołectwa w porównaniu do lat poprzednich. Czyżeminek charakteryzuje się również bardzo niskim współczynnikiem przyrostu naturalnego, a współczynnik salda migracji, choć dodatni, nadal osiąga jedne z najniższych wartości w gminie. Pozytywnym elementem jest duży udział użytków rolnych, w tym użytków zielonych, co nadaje sołectwu charakterystyczny wiejski krajobraz, występowanie zabytków oraz Szlaku Okrężnego wokół Łodzi.

Ziemie na terenie sołectwa są słabe, a więc i rolnictwo nie jest szczególnie rozwinięte. Miejscowość jest jednak atrakcyjna dla nowych mieszkańców, którzy sprowadzają się tutaj z Łodzi i Pabianic. Powstał plac zabaw dla dzieci oraz boisko do siatkówki plażowej. Na arenie społeczno-kulturalnej Czyżeminka aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich. OSP obecnie nie funkcjonuje, ale mieszkańcy z entuzjazmem podchodzą do pomysłu reaktywacji jednostki, gdyż strażacy mieliby wiele do zrobienia na polu kultury³⁴.

Gospodarz jest kolejnym sołectwem atrakcyjnym dla nowych mieszkańców, cechuje się również wysokim współczynnikiem przyrostu naturalnego. Jest dobrze rozwinięty pod względem gospodarczym, choć w 2020 r. nastąpił wzrost odsetka osób bezrobotnych – nadal jednak nie aż tak wysoki, jak w innych sołectwach gminy.

Gospodarz jest wsią, która w XV wieku istniała jako folwark przy mieście Rzgowie. Po wielu burzliwych losach po 1945 r. cały majątek Gospodarz został znacjonalizowany, a w latach 90-tych ponownie znalazł się w rękach prywatnych. Na terenie byłego parku wiejskiego rośnie 14 drzew pomnikowych, jednak wejście na teren ogrodzonego majątku jest możliwe jedynie za zgodą właściciela³⁵.

W sołectwie **Grodzisko – Konstantyna** ujemny przyrost naturalny jest równoważony dość znacznym napływem nowych mieszkańców. Poziom rozwoju gospodarczego można określić raczej jako „przeciętny” w porównaniu do innych sołectw. Mimo to odsetek bezrobotnych mieszkańców w 2020 r. nieco się zmniejszył w stosunku do 2019 r. Nadal jednak dość znaczny udział ludności objęty był środowiskową pomocą społeczną. Za potencjał jednostki można uznać duży udział powierzchni użytków rolnych, w tym użytków zielonych, przebieg dwóch szlaków turystycznych oraz występowanie stajni jeździeckiej.

Grodzisko to wieś o bogatej historii. Prawdopodobnie w jego miejscu znajdowało się słowiańskie grodzisko odgrywające ważną rolę w okolicy. Rozwój miejscowości nastąpił dzięki jej mieszkańcom – ze względu na ich starania doprowadzono prąd elektryczny (1958 r.), a potem pierwszy w gminie wodociąg wiejski (1979 r.). Ze względu na bliskie położenie Łodzi młodzież korzysta z oferty kulturalnej dużego miasta, ale nadal istotną rolę odgrywa

³³ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 36, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

³⁴ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 116-117, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

³⁵ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

strażnica OSP. Niemniej o pozostanie młodzieży trzeba stale walczyć i przyciągać np. atrakcyjnymi formami pracy³⁶.

Konstantyna została założona ok. 1850 r. jako kolonia w gminie Wiskitno. W drugiej połowie XIX wieku kolonia składała się z 13 domów zamieszkałych przez 100 osób³⁷. Obecnie Konstantyna jest wsią podzieloną na dwie części. Zachodnia część stanowi naturalne przedłużenie miejscowości Starowa Góra, z jej charakterystyczną zabudową. Powoduje to, że mieszkańcy często myślą iż mieszkają w Starowej Górze, ale pod względem administracyjnym należą do Konstantyny. Wschodnia część miejscowości to już typowa zabudowa ulicówki, z domostwami rozciągającymi się po obu stronach drogi. W Konstantynie znaleźć można tradycyjne budownictwo drewniane, przydrożną kapliczkę oraz niewielki pomnik ku czci żołnierzy poległych w czasie wojny.

Liczba mieszkańców sołectwa **Guzew – Babichy** zmniejszyła się w porównaniu do roku bazowego, mimo bardzo wysokiego współczynnika salda migracji. Mimo sytuacji kryzysowej ze względu na epidemię liczba osób bezrobotnych w sołectwie stale spada. Jednostka ta również jest dość „bogata” pod względem wyposażenia w obiekty użyteczności publicznej.

Guzew powstał u schyłku XVI wieku. W Lesie Rzgowskim, kilkaset metrów od Guzewa, znajduje się niewielkie oczko wodne powstałe w wyniku wybrania torfu. Podobno torf czerpali jeńcy żydowscy, którzy zmuszani przez Hitlerowców do nadludzkiego wysiłku padali z głodu i wyczerpania³⁸. Obecnie Guzew liczy sobie 274 mieszkańców. Znajdują się tutaj m.in. strażnica OSP, szkoła, a także przydrożne kapliczki.

Babichy to mniejsza niż Guzew miejscowość, ze społecznością liczącą 129 mieszkańców. We wschodniej części wsi rośnie dąb szypułkowy będący pomnikiem przyrody. W Lesie Rzgowskim, na południowy wschód od Babich, znajduje się upamiętnione miejsce kaźni 22 Polaków przywiezionych z obozu w Radogoszczy i rozstrzelanych w 1942 r.³⁹

Sołectwo **Huta Wiskicka – Tadzín** – poziom rozwoju gospodarczego rósł w analizowanym okresie, jednak rok 2020 przyniósł nagły wzrost bezrobocia. Na terenie sołectwa występuje jedynie świetlica wiejska oraz plac zabaw.

Huta Wiskicka powstała jako osada hutnicza na karczowisku. Osada rozwijała się do początku XVI wieku, kiedy wiele osób pomarło od zarazy. W późniejszym okresie budynki hutnicze zostały odbudowane, a sama huta istniała do 1533 r. Wiadomo również, że w 1671 r. w miejscowości istniał folwark. Tadzín z kolei należał do dóbr rodziny Szerszeńskich i otrzymał swoją nazwę od imienia jednego z jej członków. W XIX wieku w skład miejscowości wchodziła kolonia z 82 mieszkańcami i 10 domami⁴⁰.

Obecnie obie miejscowości są niewielkie, liczą razem 224 mieszkańców. W zabudowie występuje tradycyjne budownictwo drewniane, znaleźć można również

³⁶ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 45, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

³⁷ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

³⁸ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

³⁹ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

⁴⁰ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

kapliczki przydrożne. Od północy obie miejscowości są zamknięte doliną Neru, a od południa drogą wojewódzką nr 714, która przecina Hutę Wiskicką.

Kalinko z drugiej strony charakteryzuje się niskim odsetkiem osób bezrobotnych w społeczności lokalnej, choć liczba kobiet wśród bezrobotnych gwałtownie wzrosła. Ujemny przyrost naturalny jest nieco równoważony przez dość wysokie saldo migracji. Przez jednostkę przebiegają dwa szlaki turystyczne.

Kalinko to jedna z najstarszych miejscowości w gminie, ze śladami z epoki kamienia, brązu i żelaza oraz okresu wpływów rzymskich⁴¹. W miejscowości występuje wiele tradycyjnych, drewnianych budynków, które stanowią atrakcję dla użytkowników przebiegającego przez wieś szlaku turystycznego okolic Łodzi. We wschodniej i południowej części miejscowości zlokalizowane jest rekultywowane składowisko odpadów komunalnych „Kalinko” oraz urządzenia związane z zaopatrzeniem miasta Łodzi w wodę: stacji uzdatniania wody i lagun osadowych⁴², należących do Zakładu Produkcji Wody „Sulejów”, w którym uzdatniana jest woda czerpana z ujęcia w Bronisławowie nad Zalewem Sulejowskim.

Kalino również cechuje niski odsetek osób bezrobotnych wśród mieszkańców, mimo dużego wzrostu udziału kobiet wśród bezrobotnych. Współczynnik przyrostu naturalnego jest najniższy w całej gminie i niemalże równoważy dodatni współczynnik salda migracji.

Kalino istniało już w XII wieku, o czym świadczy dokument stwierdzający prawo dożywotniego polowania Kazimierza Sprawiedliwego w dobrach chłopskich i w Kalnie. Obecnie Kalino zamieszkuje 356 mieszkańców. We wsi, niegdyś zamieszkałej głównie przez ludność niemiecką, znajduje się rozbudowana strażnica OSP, kaplica, szkoła podstawowa, a także cmentarzyk ewangelicko-augsburski o pow. 0,14 ha oraz cmentarz wojenny z 1914 r. Z historią Kalina wiąże się również budowa kościółka ewangelicko-augsburskiego w XX wieku. W 2000 r. kaplica została odnowiona i odbywają się w niej msze w obrządku rzymskokatolickim. Mimo, iż kaplica znajduje się w ciągu zabudowy wsi Kalino, to pod względem administracyjnym należy do wsi Przypusta, w gminie Brójce⁴³.

W pobliżu Traktu Napoleońskiego znajdują się złoża piasków, które wykorzystywano w ostatnich latach m.in. do budowy drogi ekspresowej S8 i odcinka autostrady A1. W ciągu ostatnich lat zmodernizowano drogę wiodącą przez wieś, ułożono chodnik z betonowej kostki, przy szkole urządzono boisko, trwa budowa przedszkola. Centrum życia społeczno-kulturalnego to strażnica OSP, w której prym wiodą nie tylko członkowie OSP, ale również panie z Koła Gospodyń Wiejskich. Silne związki rodzinne ułatwiają wspólne troszczenie się o ten obiekt i dbanie, by służył całej społeczności⁴⁴.

Sołectwo **Prawda** cechuje się pozytywnymi zjawiskami w sferze społeczno-gospodarczej: brakiem mieszkańców objętych środowiskową pomocą społeczną, znacznym spadkiem udziału osób bezrobotnych wśród mieszkańców w 2020 r. oraz dużym udziałem użytków rolnych w powierzchni sołectwa. Z drugiej strony niski współczynnik salda migracji wskazuje, że dla ludności napływowej sołectwo nie jest zbyt atrakcyjne do osiedlenia się. Wzdłuż głównej drogi przebiega Szlak Okrężny wokół Łodzi, pod cele turystyczne można również wykorzystać obiekty objęte ochroną konserwatorską.

⁴¹ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 61, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

⁴² Uchwała nr XI/95/2003 Rady Gminy Rzgów z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rzgów.

⁴³ [Za:] *Miasto i Gmina Rzgów. Mapa Turystyczno-Krajoznawcza*, wyd. EKO-GRAF Adam Świć, materiały promocyjne gminy.

⁴⁴ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 69-70, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

Informacje o wsi Prawda pojawiły się po raz pierwszy w aktach sądowych w 1593 r. Przez kilka stuleci mieszkańcy zajmowali się głównie uprawą ziemi, ale ostatnie dziesięciolecie to niemal całkowita zmiana charakteru wsi, w której rolników jest niewiele, przybywa natomiast osób z Łodzi i Pabianic. Czyste powietrze, spokój, dobre drogi i bliskość Łodzi to dodatkowe atuty. Istnieje tu również wielka przetwórnia jaj „Ovovita”⁴⁵.

Romanów na najwyższy współczynnik przyrostu naturalnego w całej gminie oraz wysoki współczynnik salda migracji. Odsetek osób objętych pomocą społeczną mocno spadł w porównaniu do 2019 r. Pod względem rozwoju gospodarczego jest nieco gorzej – na terenie jednostki nie ma zarejestrowanych przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne, a odsetek bezrobotnych wśród mieszkańców jest wysoki. Romanów jest również sołectwem z jedną z najmniejszych powierzchni użytków rolnych w gminie, z drugiej strony dość dużą powierzchnię zajmują rodzinne ogródki działkowe.

Romanów to stara wieś rycerska, która z czasem stała się własnością kapituły krakowskiej i weszła w skład dóbr „państwa pabiańskiego”. Osada odgrywała znaczącą rolę, gdyż znajdowała się na uczęszczanym szlaku. Piaszczyste ziemie nie zapewniały mieszkańcom dobrobytu, dlatego szukali zarobku m.in. pracując w lasach i przemyśle w Łodzi. Obecnie rolnictwo z prawdziwego zdarzenia powoli zanika, za to rozwija się funkcja rekreacyjna (występuje kilka dużych ogrodów działkowych). Równolegle do drogi wiodącej przez wieś biegnie autostrada A1⁴⁶.

Stara Gadka mimo dużego udziału powierzchni użytków zielonych cechuje się jednym z najniższych współczynników salda migracji w gminie oraz ujemnym przyrostem naturalnym. Duża powierzchnia terenów znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej, co można wykorzystać pod rozwój turystyki wraz ze szlakiem przebiegającym przez sołectwo oraz znaczną powierzchnią zajęta przez tereny zielone doliny Neru. Z tego powodu w przeszłości musiały być to tereny podmokłe, na co wskazuje sama nazwa miejscowości (od starosłowiańskiego „gać” – pęki chrustu, faszyna, pomost z gałęzi, tama lub grobla). W 1916 r. oddano do użytku linie tramwajową z Rudy Pabianickiej przez Gadkę Starą i Rzgów do Tuszyna. Linia funkcjonowała do drugiej połowy lat 90-tych XX wieku, a w miejscu dawnej krańcówki tramwajowej wzniesiono świetlicę wiejską. Obecnie we wsi żyje 768 mieszkańców, z których znaczna część zatrudniona jest w Łodzi. Rolnictwo w Starej Gadce ma już niewielkie znaczenie, za to wielu mieszkańców prowadzi gospodarstwa ogrodnicze. Oprócz strażnicy OSP znajduje się tu świetlica wiejska, stara szkoła z czasów zaboru rosyjskiego⁴⁷.

W sąsiedztwie Starej Gadki znajduje się jeden z największych cmentarzy I wojny światowej w województwie łódzkim. Na cmentarzu spoczywa ok. 2000 żołnierzy armii niemieckiej i rosyjskiej poległych podczas walk w listopadzie 1914 r.⁴⁸ Obecnie przy ul. Czartoryskiego znajduje się duża nekropolia, na której odbywają się pochówki, głównie Łodzian.

W północno-zachodniej części miejscowości prywatny inwestor wykupił teren pod osiedle domków jednorodzinnych. Istnieją obawy, że duży napływ ludności może

⁴⁵ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 79, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

⁴⁶ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 87-89, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

⁴⁷ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 93-94, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

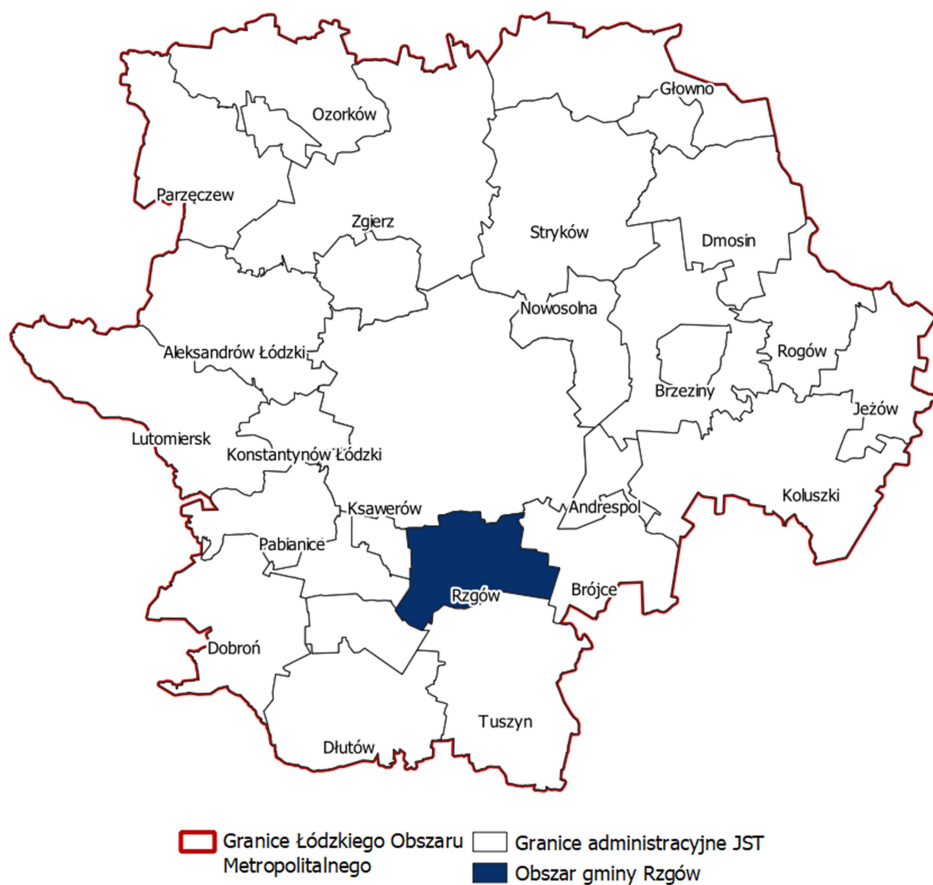
⁴⁸ [Za:] *Gmina Rzgów*, str. 14, Rzgów 2014, materiały promocyjne gminy.

powodować konflikty społeczne ze społecznością lokalną, która utrzymuje bardzo silne, wręcz rodzinne więzi.

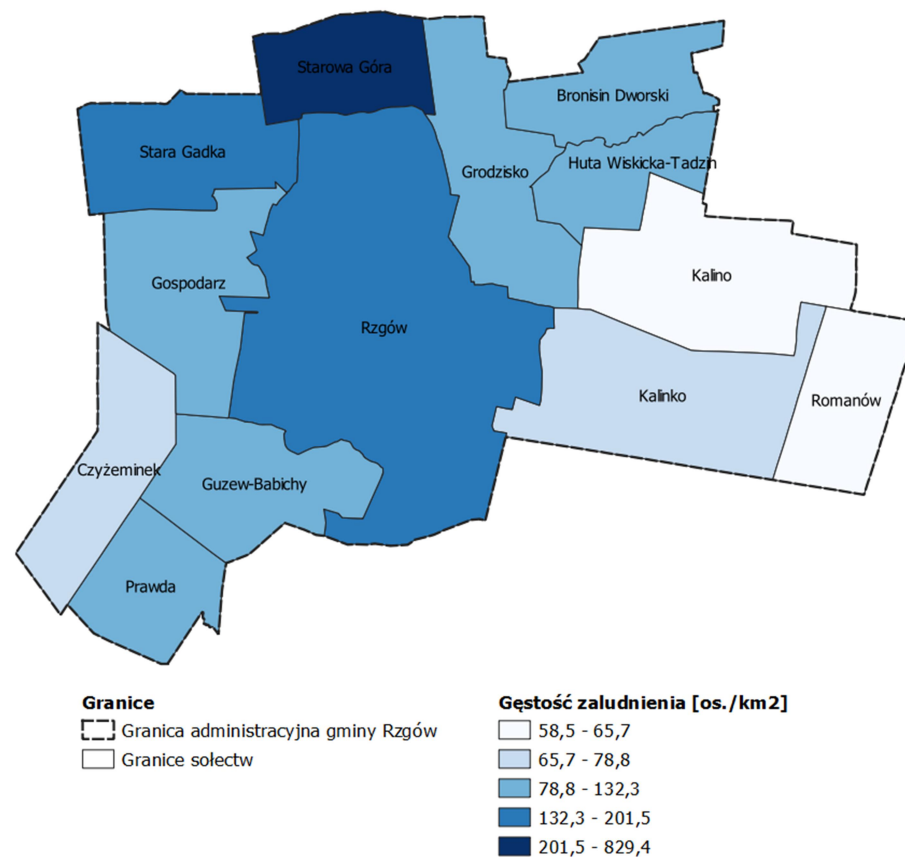
Starowa Góra ze względu na swoje położenie jest jednym z najbardziej zurbanizowanych terenów w gminie przekłada się to na duży, w stosunku do innych jednostek, wzrost liczby mieszkańców oraz bardzo małą powierzchnię użytków i terenów zielonych. Początki Starowej Góry związane są z osadnictwem niemieckim w rejonie Łodzi z końcówki XVIII wieku. Powstała wówczas kolonia Ettingshausen – Starowa Góra, zasiedlona przez ludność niemiecką. Pod koniec II wojny światowej Niemcy wyjeżdżają ze Starowej Góry a na ich miejsce napływają nowi osiedleńcy z innych rejonów kraju⁴⁹. Obecnie jest to druga po Rzgowie największa miejscowość w gminie. Bliskość Łodzi powoduje, że do Starowej Góry chętnie sprowadzają się nowi mieszkańcy, tworząc z niej typową sypialnię wielkiego miasta. Gwałtowna urbanizacja odzwierciedlona jest w zagospodarowaniu przestrzennym miejscowości – główną oś komunikacyjną stanowi ul. Centralna, z którą pod kątem prostym łączą się mniejsze ulice. Cała miejscowość podzielona jest również przez drogę krajową nr 91. Wiele dróg jeszcze nie jest utwardzonych – Urząd Miejski podejmuje próby utwardzenia w Starowej Górze ok. 2-3 dróg rocznie, ale utrudnienie stanowią ich nienormalne szerokości. Koniecznym działaniem byłoby też odwodnienie terenów miejscowości ze względu na ich bagienny charakter. Jest to sytuacja szczególnie uciążliwa w okresie jesienno-zimowym, gdy dochodzi do podtopień piwnic. Ze względu na strukturę urbanistyczną utrudnione jest także wyznaczenie centrum miejscowości, które stanowiłoby punkt spotkań mieszkańców.

Mimo problemów urbanistycznych od lat 40-tych w Starowej Górze funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich, działa również OSP. W miejscowości znajduje się świetlica wiejska, przedszkole i kompleks sportowy GOSTiR.

⁴⁹ [Za:] *Florianowi Rycerze. Ochotnicza Straż Pożarna na ziemi rzgowskiej*, str. 105-106, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2019, materiały promocyjne gminy.

Rysunek 32: Lokalizacja gminy Rzgów w ŁOM
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Rysunek 33: Gęstość zaludnienia w sołectwach gminy Rzgów w 2020 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

2.2.2. Struktura społeczna

Struktura demograficzna

Zgodnie z danymi pochodzącymi z ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Rzgowie liczba mieszkańców w latach 2015 – 2020 stopniowo wzrastała z 9 684 osób w 2015 r. do 10 177 osób w 2020 r. (wzrost o 5,1 pp.). Dynamika zmian ludności wśród miejscowości leżących w granicach administracyjnych gminy wskazuje, że największy wzrost liczby mieszkańców od 2015 r. odnotowano w sołectwie Bronisin Dworski (wzrost o 22,4 pp.). Spadek liczby mieszkańców odnotowano tylko w sołectwie Guzew-Babichy: (spadek o 1,0 pp.). Należy tutaj jednak nadmienić, że w samej miejscowości Babichy odnotowano wzrost liczby mieszkańców (o 2,4 pp.), ale spadek liczby mieszkańców w Guzewie był nieco większy (spadek o 2,5 pp.), przez co wskaźnik dynamiki zmian ludności dla całego sołectwa był ujemny.

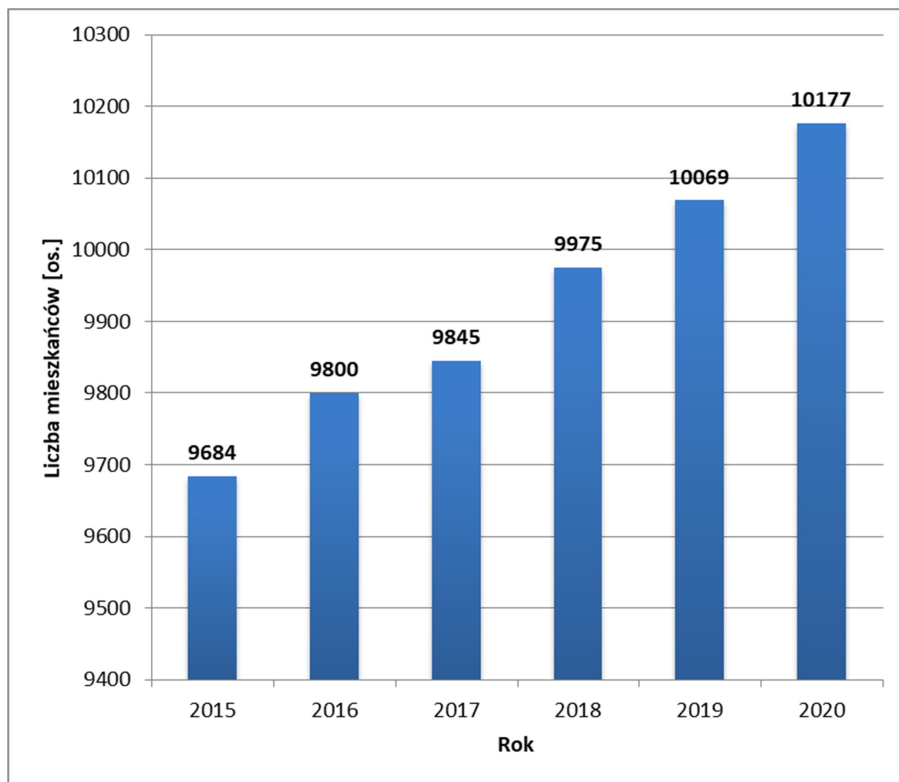
Wśród ludności gminy większość stanowią kobiety (51,7%), współczynnik feminizacji w 2020 r. wyniósł 106,9⁵⁰. Niemniej w kilku sołectwach współczynnik ten przyjął niższe wartości (Gospodarz: 95,1; Guzew-Babichy: 95,6; Kalino: 96,7; Prawda: 91,6).

Przyrost naturalny ludności w gminie w początkach analizowanego okresu przyjmował wartości dodatnie (od 0,5‰ do 4,5‰), jednak w ciągu ostatnich dwóch lat wykazywał tendencje spadkowe: -0,2‰ w 2019 r. oraz -0,5‰ w 2020 r. Ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego na koniec 2020 r. odnotowano w sołectwach Kalino (-16,9‰), Czyżeminek (-6,7‰), Grodzisko-Konstantyna (-4,6‰), Kalinko (-4,1‰), Stara Gadka (-6,5‰).

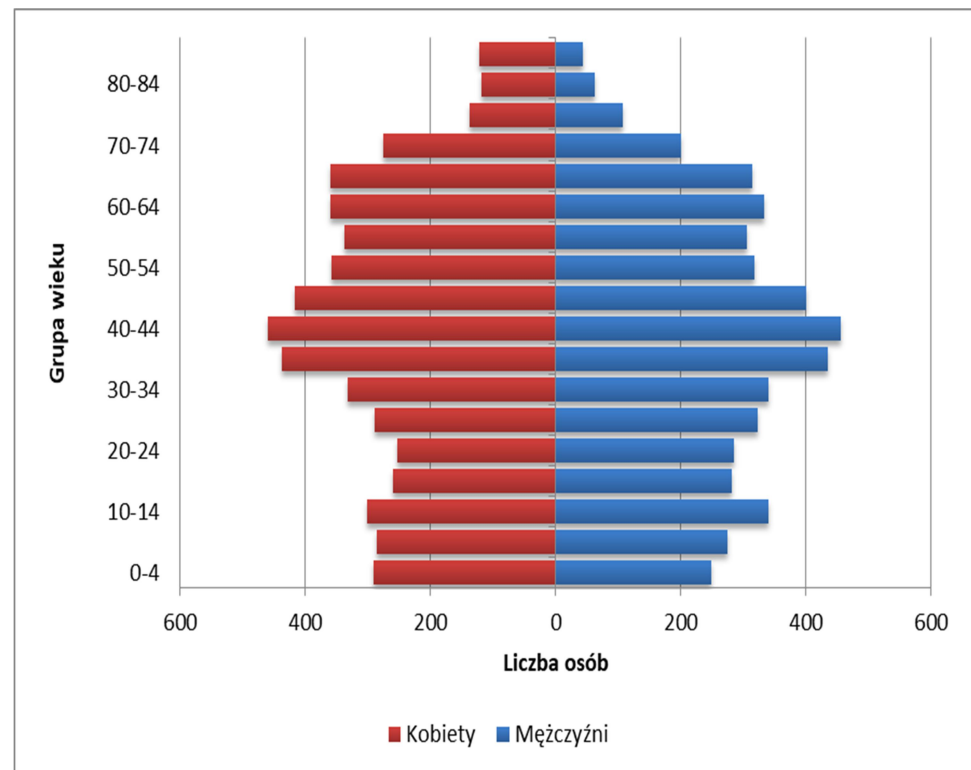
Gmina Rzgów odznacza się dodatnim saldem migracji, co świadczy o jej dużej atrakcyjności. Na koniec 2020 r. współczynnik salda migracji wynosił 24,3‰ – nieco mniej niż w roku poprzedzającym (26,3‰), ale więcej niż na początku analizowanego okresu (16,8‰). Na koniec 2020 r. najwyższą wartość współczynnika salda migracji odnotowano w sołectwie Guzew – Babichy (+54,6‰), a najniższą w sołectwie Prawda (+4,0‰).

Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności gminy na koniec 2019 r. wyniósł 17,3%, w tym udział kobiet stanowił 10,1%, a mężczyzn 7,2%. W porównaniu do lat poprzednich obserwuje się wzrost udziału osób starszych w społeczeństwie Rzgowa – o 2,3 pp. w stosunku do 2015 r. Bardzo powoli obserwuje się również wzrost udziału mężczyzn wśród osób w wieku powyżej 65 lat, a spadek udziału kobiet.

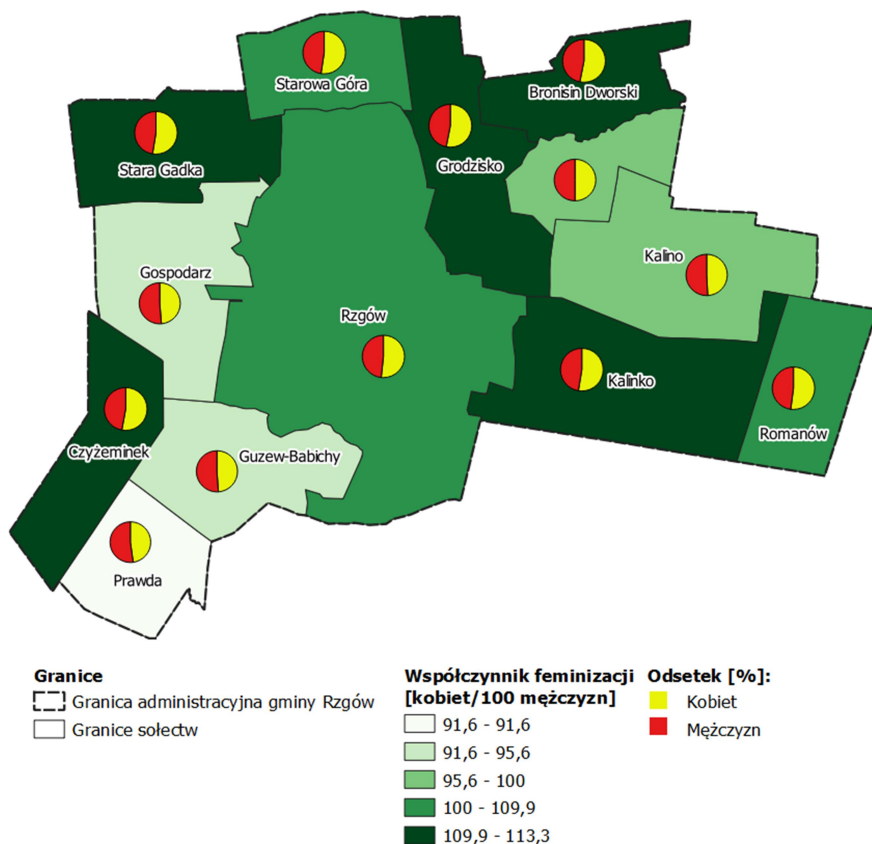
⁵⁰ Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

Wykres 1: Liczba mieszkańców gminy Rzgów w latach 2015 – 2020
Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

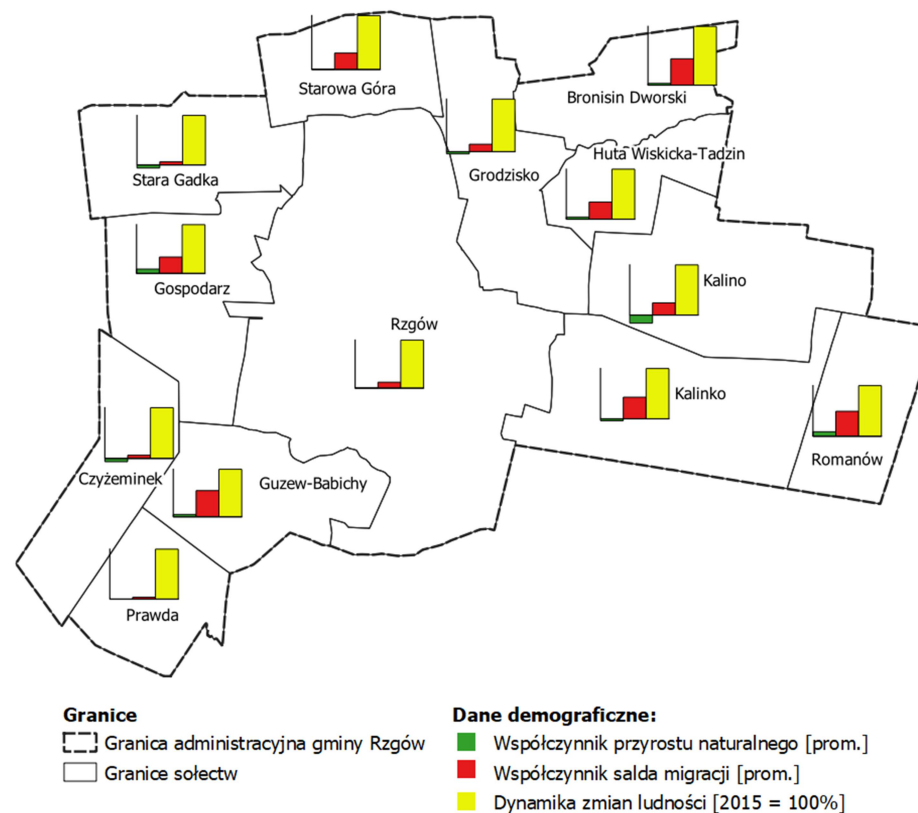

Wykres 2: Struktura wieku mieszkańców gminy Rzgów w 2019 r.
Źródło: GUS

Rysunek 34: Odsetek kobiet i mężczyzn oraz współczynnik feminizacji w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

Rysunek 35: Współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w 2020 r. oraz dynamika zmian ludności w 2020 r. w stosunku do 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

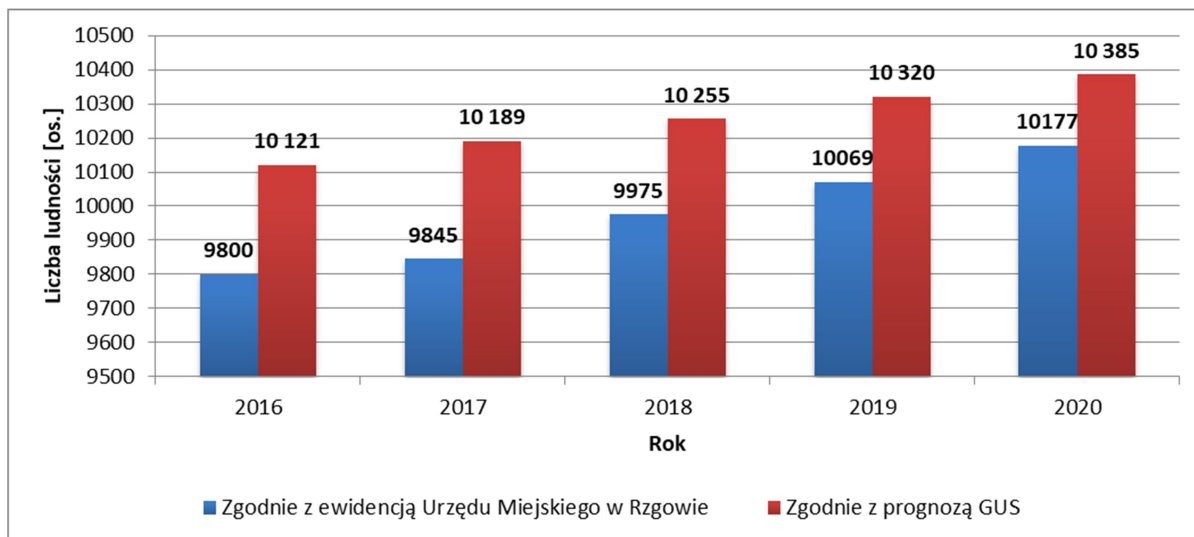
Tabela 12: Podstawowe wskaźniki demograficzne dla poszczególnych sołectw w gminie Rzgów na koniec 2020 r.

Sołectwo	Liczba mieszkańców	Udział kobiet [%]	Współczynnik feminizacji	Dynamika zmian ludności [2015=100%]	Współczynnik przyrostu naturalnego	Współczynnik salda migracji
Jednostka	os.	%	kobiet/100 mężczyzn	%	‰	‰
Bronisin Dworski	273	53,1	113,3	122,4	3,7	54,9
Czyżeminek	297	52,9	112,1	105,7	-6,7	6,7
Gospodarz	439	48,7	95,1	101,6	9,1	34,2
Grodzisko-Konstantyna	646	53,1	113,2	109,5	-4,6	15,5
Guzew-Babichy	403	48,9	95,6	99,0	5,0	54,6
Huta Wiskicka-Tadzin	224	50,0	100,0	104,2	4,5	35,7
Kalinko	489	52,6	110,8	104,7	-4,1	45,0
Kalino	356	49,2	96,7	104,4	-16,9	25,3
Prawda	251	47,8	91,6	104,1	0,0	4,0
Romanów	211	52,1	108,9	105,5	9,5	52,1
Rzgów	3303	51,7	107,0	100,1	0,3	12,4
Stara Gadka	768	52,6	111,0	103,1	-6,5	6,5
Starowa Góra	2517	52,4	109,9	112,3	0,8	34,2
GMINA	10177	51,7	106,9	105,1	-0,5	24,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

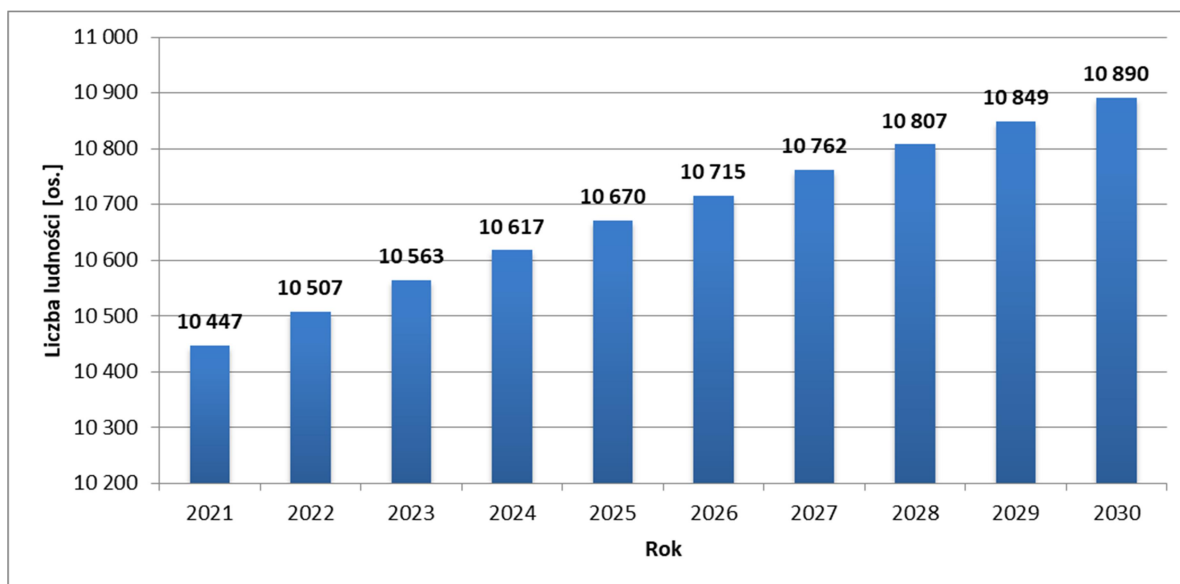
Zgodnie z *Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030* liczba mieszkańców gminy Rzgów do 2030 r. wzrośnie do 10 890 osób. Porównując dane z ewidencji Urzędu Miejskiego z prognozowanymi przez GUS wartościami za lata 2016 – 2020 zauważalne jest zmniejszenie się dysproporcji między faktyczną a prognozowaną liczbą ludności.

Udział kobiet w ludności gminy może wzrosnąć z 51,7% do 52,8%, a współczynnik feminizacji z 106,8 do 112,0. Przewiduje się dość znaczący wzrost udziału w społeczeństwie gminy osób w wieku 65 lat i więcej: z 17,3% do 20,8%.

Wykres 3: Porównanie liczby mieszkańców gminy Rzgów wskazanej w ewidencji Urzędu Miejskiego z liczbą ludności prognozowaną przez GUS na lata 2016 – 2020

Źródło: ewidencja Urzędu Miejskiego w Rzgowie oraz *Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030* GUS za lata 2016 – 2020.

Wykres 4: Prognozowana przez GUS liczba mieszkańców gminy Rzgów na lata 2021 – 2030

Źródło: *Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030* GUS

Pomoc społeczna

Środowiskową pomocą społeczną w gminie Rzgów w 2020 r. objętych było 147 osób, które stanowiły 1,4% wszystkich mieszkańców. Pomoc była kierowana do w sumie 87 gospodarstw domowych. Udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej od 2015 r. zmniejsza się (spadek o 3,4 pp. w stosunku do 2015 r.). Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na koniec 2020 r. odnotowano w sołectwach Bronisin Dworski (2,9%) i Grodzisko – Konstantyna (2,8%), najmniejszy z kolei w sołectwach Prawda (0,0%) oraz Czyżeminek (0,3%). Porównując początek i koniec analizowanego okresu można stwierdzić, że największy spadek udziału mieszkańców korzystających z pomocy społecznej wystąpił w sołectwach Kalino i Romanów (spadek o odpowiednio 7,7 pp. i 7,1 pp.), a najmniejszy w sołectwach Guzew – Babichy (spadek o 1,5 pp.) oraz Gospodarz i Stara Gadka (w obu przypadkach spadek o 1,6 pp.).

W 2020 r. najczęstszymi powodami udzielenia pomocy były ubóstwo (23,6%) oraz długotrwała lub ciężka choroba (22,8%). W porównaniu do 2015 r. wzrósł udział osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa (o 7,9 pp.), niepełnosprawności (o 0,8 pp.), długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 2,2 pp.), trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (o 0,6 pp.) oraz z powodu sytuacji kryzysowej (o 0,4 pp.).

Tabela 13: Udział mieszkańców objętych pomocą społeczną w latach 2015 - 2020

Sołectwo	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostka	%					
Bronisin Dworski	4,9	4,3	1,2	1,2	1,9	2,9
Czyżeminek	6,0	3,9	1,0	0,0	0,3	0,3
Gospodarz	2,3	1,6	0,5	0,2	0,2	0,7
Grodzisko-Konstantyna	9,0	5,9	4,3	3,2	2,8	2,8
Guzew-Babichy	3,2	2,5	2,8	1,8	1,8	1,7
Huta Wiskicka-Tadzin	6,5	4,1	2,7	0,5	0,0	1,3
Kalinko	5,6	4,4	3,8	3,3	0,8	0,8
Kalino	10,0	8,4	2,0	0,6	1,7	2,2
Prawda	3,3	2,0	1,2	0,4	0,4	0,0
Romanów	8,0	8,1	4,0	3,9	4,5	0,9
Rzgów	4,2	3,2	2,8	1,7	1,5	1,4
Stara Gadka	2,6	1,9	1,5	0,4	0,6	0,9
Starowa Góra	4,8	3,4	2,2	1,8	1,9	1,5
GMINA	4,8	3,6	2,5	1,6	1,5	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

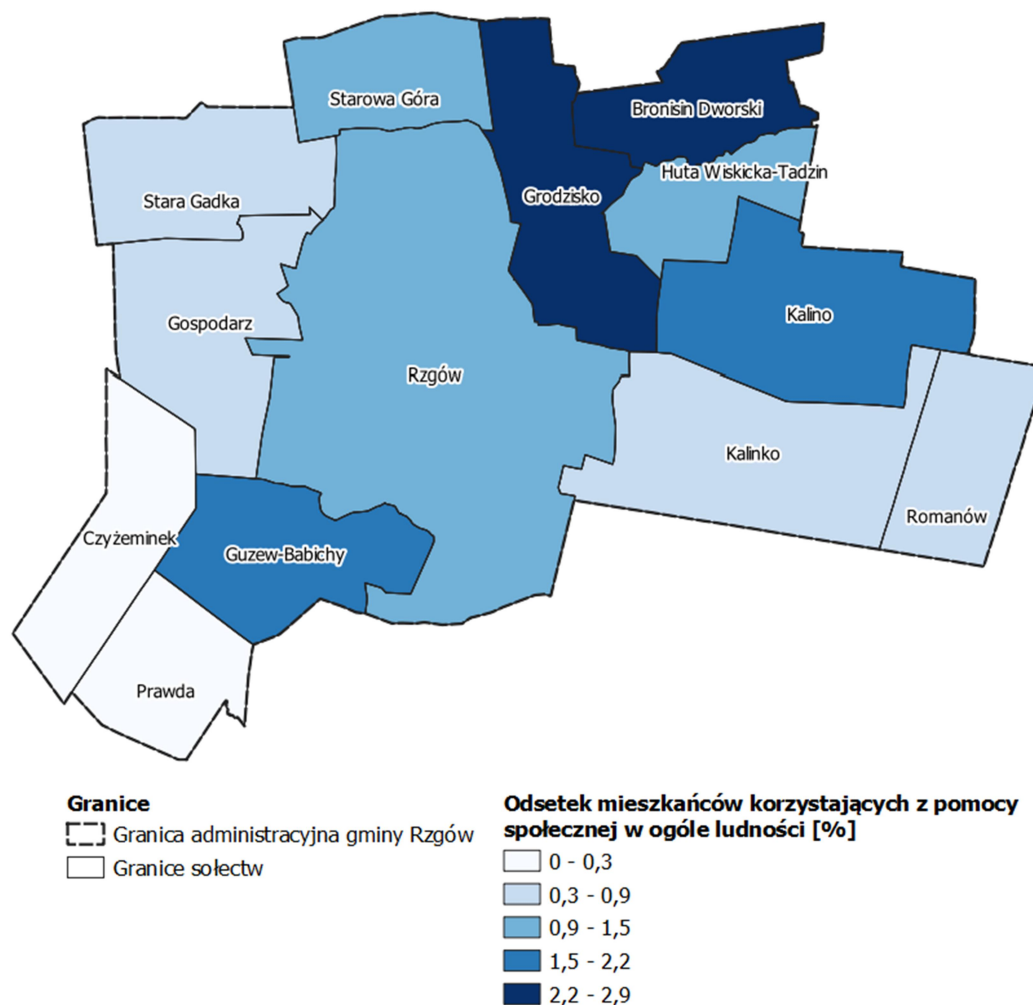
Tabela 14: Odsetek rodzin, którym przyznano pomoc w podziale na powody przyznania pomocy w latach 2015 - 2020

Powód	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostka	%					
Ubóstwo	15,6	18,3	20,6	21,2	21,3	23,6
Bezdomność	0,6	1,1	1,0	0,4	0,0	0,0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	4,0	2,0	1,0	1,5	2,1	1,9
Bezrobocie	16,4	16,2	16,9	12,8	12,4	14,1
Niepełnosprawność	18,2	17,9	16,4	19,0	17,0	19,0
Długotrwała lub ciężka choroba	20,6	21,2	23,6	24,5	25,5	22,8
Bezradność w sprawach	8,6	9,6	5,7	8,8	7,8	7,2

opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego						
Przemoc w rodzinie	0,7	0,0	0,5	0,4	1,8	0,8
Alkoholizm	13,6	12,4	12,7	11,7	9,9	8,4
Narkomania	0,0	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0,9	0,4	1,7	0,0	0,7	1,5
Zdarzenie losowe	0,4	0,7	0,0	0,0	0,4	0,0
Sytuacja kryzysowa	0,4	0,0	0,0	0,0	0,7	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

W mieście Rzgów działa również Dom Dziennego Pobytu Zgromadzenia Sióstr Felicjanek, który świadczy usługi opieki dziennej dla osób starszych i chorych, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować. Ośrodek oferuje codzienny transport z miejsca zamieszkania, dwa posiłki, pomoc pielęgnarska i w zakresie higieny osobistej. Prowadzone są terapie rehabilitacyjne i poprawiające sprawność ruchową, zajęcia plastyczne i techniczne, zajęcia integracyjno-muzyczne i relaksacyjne. Opieką obejmowanych jest do 30 osób dziennie. Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 16:00.

Rysunek 36: Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

Bezpieczeństwo mieszkańców

Na terenie podległym Komisariatowi w Rzgowie⁵¹ w 2020 r. popełniono w sumie 416 przestępstw. Największy udział w ogóle przestępstw miały zdarzenia drogowe (53,8%), przestępstwa drogowe (12,7%) oraz kradzież cudzej rzeczy (11,1%). W latach 2015 – 2020 liczba przestępstw wznosiła i malała, ale utrzymywała się na poziomie powyżej 400 szt. w ciągu roku. W 2020 r. popełniono jednak najmniejszą liczbę przestępstw w ciągu analizowanego okresu (o 52 przestępstw mniej niż w 2015 r. i o 112 przestępstw mniej niż w 2019 r. Wskaźnik wykrywalności przestępstw do 2019 r. wzrósł do 74,8%, choć w 2020 r. nieco się zmniejszył do 71,2%.

Tabela 15: Liczba przestępstw stwierdzonych na terenie podległym Komisariatowi Policji w Rzgowie w latach 2015 – 2020 wraz ze wskaźnikiem wykrywalności przestępstw

Przestępstwa stwierdzone	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostka	Szt.					
Bójka i pobicie	3	2	1	1	1	1
Uszczerbek na zdrowiu	5	5	2	5	3	4
Kradzież cudzej rzeczy	71	89	45	65	49	46
Kradzież samochodu	5	7	6	8	9	10
Kradzież z włamaniem	55	35	34	46	29	30
Rozboje i wymuszenia	0	1	2	0	1	9
Uszkodzenia mienia	13	13	11	10	9	12
Zabójstwo	0	0	0	0	0	0
Zgwałcenie	1	1	0	0	0	0
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii	9	5	22	9	82	4
Przestępstwa gospodarcze	27	30	27	12	38	15
Przestępstwa drogowe	42	46	47	43	49	53
Zdarzenia drogowe	228	251	246	275	251	224
Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty	9	17	10	12	7	5
Liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich	0	2	0	2	0	3
Wskaźnik wykrywalności przestępstw [%]	51,9	51,6	68,8	62,8	74,8	71,2

Źródło: Komisariat Policji w Rzgowie

Obszar działania Komisariatu Policji w Rzgowie dzieli się na trzy rejony:

- 1) Rejon I - obejmuje miasto Rzgów z ulicami: Bema, Broniewskiego, Brzozowa, Buczka, Cmentarna, Dąbrowskiego, Długa, Gliniana, Górna, Graniczna, Grodzisko, Guzewska, Kamienna, Kopernika, Reymonta, Rudzka, Rzemieślnicza, Słoneczna, Smugowa, Stadionowa, Stawowa, Sucharskiego, Szkolna, Świerczewskiego, Tuszyńska, Tylna, Ustronna, Wąska, Wąwozowa, Zachodnia, Zielona, Źródłana, Żeromskiego. Zgodnie z informacjami Komisariatu Policji na terenie tego rejonu znajduje się duża liczba hurtowni tekstylnych prowadzona przez obcokrajowców. Są to miejsca popełniania przestępstw z nienawiści. Stąd też działania Policji skupiają się tutaj głównie na przeciwdziałaniu rasizmowi, ksenofobi oraz nietolerancji i dyskryminacji, a także zapobieganiu popełniania przestępstw i wykroczeń na tle narodowościowym. Konieczne są również działania w zakresie podniesienia świadomości prawnej oraz zwiększenia zaufania obcokrajowców do skuteczności organów ścigania.
- 2) Rejon II - obejmuje miejscowości: Starowa Góra, Gospodarz, Guzew, Czyżeminek, Prawda, Babichy, Gadka Stara. Na terenie osiedli domów jednorodzinnych w tym rejonie dochodzi do kradzieży samochodów. Konieczne jest więc zapobieganie i eliminowanie czynników sprzyjających popełnianiu kradzieży pojazdów,

⁵¹ Komisariat Policji w Rzgowie przekazał informacje dot. całego obszaru podległego Komisariatowi czyli gminę Brójce oraz miasto i gminę Rzgów.

a w szczególności uświadamianie ich właścicieli o realnym zagrożeniu utraty mienia i informowanie o możliwościach technicznych zabezpieczających pojazdy.

- 3) Rejon III - obejmuje miejscowości: Konstantyna, Bronisin Dworski, Tadzin, Huta Wiskicka, Grodzisko, Kalino, Kalinko, Romanów. Duża liczba mieszkańców w rejonie III to osoby starsze zagrożone oszustwem metodą na wnuczka, policjanta, gazownika, kominiarza, sanepid, pielęgniarkę. Zgłaszane są interwencje dotyczące zawierania niekorzystnych dla konsumenta umów na świadczenie usług telekomunikacyjnych, na dostarczanie energii elektrycznej, jak i umów kredytowych. Policja dąży więc do podniesienia świadomości prawnej i społecznej mieszkańców gminy poprzez działania prewencyjne i informacyjne ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych.

Bezpieczeństwo zapewniają również jednostki Państwowej Straży Pożarnej w Koluszkach oraz Ochotniczych Straży Pożarnych z gminy Rzgów. W Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym znajdują się jednostki:

- OSP Rzgów,
- OSP Kalino,
- OSP Grodzisko,
- OSP Bronisin
- OSP Stara Gadka

Pozostałe jednostki OSP mają swoje remizy w miejscowościach: Kalinko, Romanów, Guzew, Prawda, Starowa Góra, Gospodarz.

W 2019 r. w gminie wystąpiło 225 zdarzeń, w których udział brały jednostki OSP. Do zdarzeń tych należało 75 pożarów, z czego większość stanowiły małe pożary (94,7%), 134 miejscowe zagrożenia oraz 16 fałszywych alarmów. W porównaniu do roku 2018 ogólna liczba zdarzeń na terenie gminy Rzgów wzrosła, z czego wzrost ten wynikał z większej liczby pożarów.

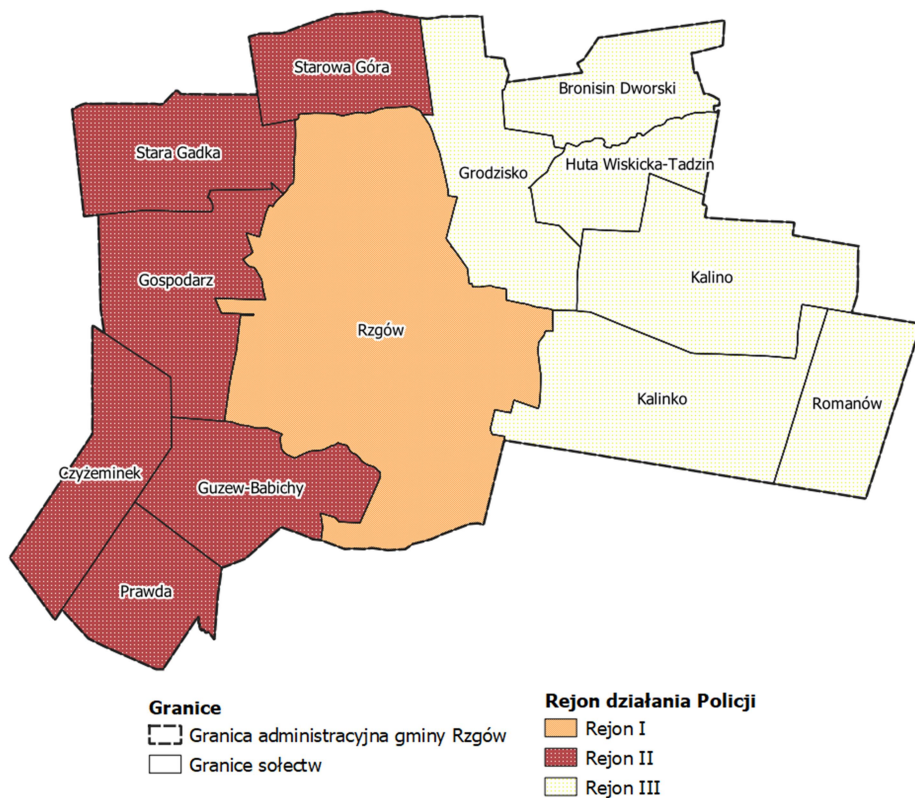
Dojazd do miejsca zdarzenia zajmował Strażakom najczęściej 6 – 10 minut, w niektórych przypadkach do 15 minut. W 16 przypadkach jednak dojazd na miejsce zdarzenia zajmował 16 – 30 min.

W 2020 r. najwięcej akcji było podejmowanych z powodu miejscowych zdarzeń (200 akcji), dalej pożarów (126 akcji) i fałszywych alarmów (28 akcji). W 9 przypadkach Strażacy podejmowali działania poza swoim rejonem. Najwięcej akcji w 2020 r. podejmowali Strażacy z OSP Rzgów – 135, w tym 1 akcja poza ich rejonem działania.

Tabela 16: Akcje podejmowane przez OSP z gminy Rzgów w 2020 r.

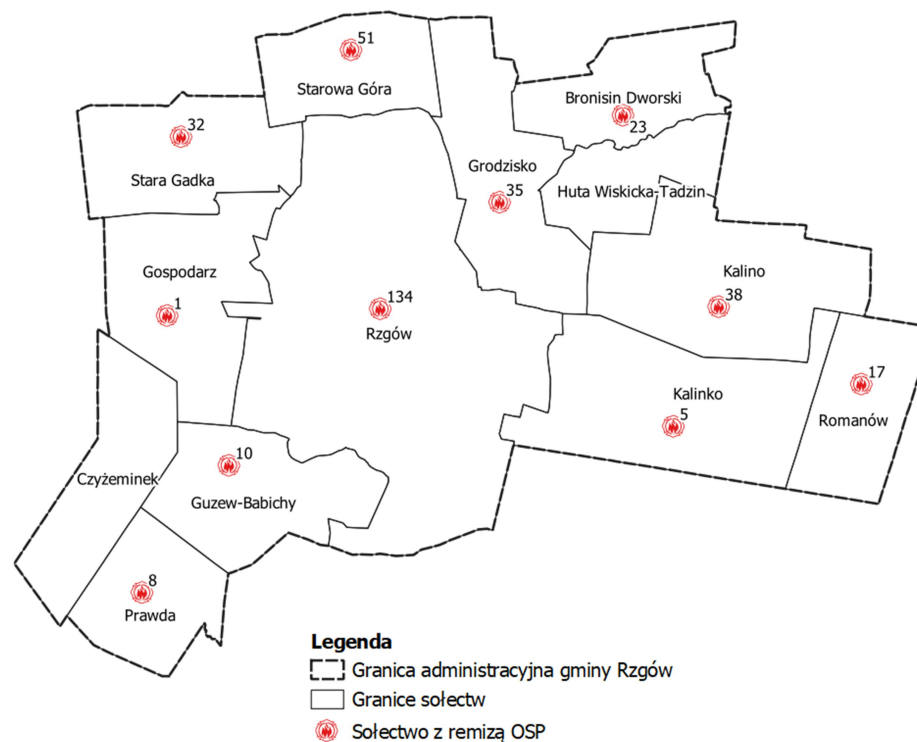
OSP	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Fałszywe alarmy	Razem	Akcja poza rejonem	Razem
Bronisin	10	11	2	23	0	23
Stara Gadka	7	23	2	32	2	34
Grodzisko	17	17	1	35	0	35
Kalino	26	9	3	38	0	38
Rzgów	30	89	15	134	1	135
Romanów	15	2	0	17	3	20
Guzew	2	8	0	10	1	11
Prawda	1	7	0	8	2	10
Kalinko	5	0	0	5	0	5
Starowa Góra	13	33	5	51	0	51
Gospodarz	0	1	0	1	0	1

Źródło: Zestawienie interwencji jednostek PSP i OSP z terenu powiatu łódzkiego wschodniego w 2020 r.
(<https://www.gov.pl/web/kppsp-koluszki/zestawienie-interwencji-jednostek-2020-r>)

Rysunek 37: Rejon działania Policji w gminie Rzgów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisarjatu Policji w Rzgowie

Rysunek 38: Sołectwa, na terenie których znajduje się remiza OSP wraz z liczbą akcji podjętych w rejonie w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia interwencji jednostek PSP i OSP z terenu powiatu łódzkiego wschodniego w 2020 r.

Aktywność mieszkańców

Na rozwój społeczny w gminie znaczący wpływ ma aktywność jej mieszkańców, w tym udział w różnego typu stowarzyszeniach, kołach, inicjatywach. Głównym podmiotem zajmującym się aktywizowaniem społeczności lokalnej Rzgowa i kultywowaniem lokalnych tradycji jest Gminny Ośrodek Kultury. Pod patronatem GOK działają m.in.: Zespół Pieśni i Tańca Rzgowianie, Grupa Tańca Współczesnego Krasnale, Chór Camerata, Orkiestra Dęta, Koło Rękodzieła Artystycznego „Zasupłane”, Pracownia Plastyczna dla dzieci i dla dorosłych, Grupa Wokalna Sempre Cantare, Grupa „Collage”, Koło Brydża Sportowego oraz Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Ponadto we wsiach Starowa Góra, Huta Wiskicka, Gospodarz i Czyżeminek działają domy kultury (świetlice wiejskie) służące mieszkańcom miejscowości. Ponadto w 13 miejscowościach na terenie gminy funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich, skupiające się na kultywowaniu tradycji kulinarnych regionu⁵².

Mieszkańców gminy zrzesza również Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, które prowadzi Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Sokół Rzgów” oraz Gminny Ludowy Klub Sportowy „Zawisza”. W zakresie kultury fizycznej swoją działalność na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji w Rzgowie oraz Lokalni Animatorzy Sportu. Zajęcia sportowe skierowane są do różnych grup wiekowych.

Co roku na terenie gminy organizowane są różne działania kulturalne: warsztaty, koncerty, wystawy, z czego najbardziej charakterystycznymi i najpopularniejszymi imprezami są dożynki gminne, których główną atrakcją jest korowód z zaprzęgami konnymi, oraz Dni Rzgowa. Łącznie na terenie gminy Rzgów w 2019 r. odbyło się 35 imprez, z czego większość stanowiły koncerty. Dla porównania, w 2018 r. odbyło się 91 imprez, a w 2015 r. 65 imprez. W okresie lat 2015 – 2017 liczba uczestników imprez wzrosła o 73,4 pp., a do 2019 r. spadła o 8,8 pp. Większość uczestników brała udział w koncertach (83,8%), wystawach (7,0%) oraz festiwalach i przeglądach artystycznych (4,5%). Na przestrzeni lat znacząco spadło zainteresowanie wystawami (o 38,1 pp.), ale bardziej popularne stały się inne formy wydarzeń, zwłaszcza koncerty, festiwale i warsztaty.

Zdecydowana większość wydarzeń odbywa się w mieście Rzgów. Nie utrudnia to jednak dostępu mieszkańców spoza miasta do wydarzeń społeczno-kulturalnych ze względu na dobre połączenia komunikacji zbiorowej oraz wykorzystywanie własnych środków transportu. Ze względu na epidemię COVID-19 wiele wydarzeń społeczno-kulturalnych spotkało się z ograniczeniami i odbyło się jako widowiska online, co również utrudnia odbiór kultury niektórym grupom społecznym.

Na terenie gminy funkcjonują także stowarzyszenia branżowe:

- Stowarzyszenie Najemców w Centrach Handlowych w Rzgowie,
- Stowarzyszenie Kupców Powiatu Łódzkiego Wschodniego,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Rzgowa,
- Stowarzyszenie Uczestników Rynku Nieruchomości Regionu Łódzkiego,
- Łódzki Związek Hodowców Zwierząt Futerkowych i Drobego Inwentarza,
- Stowarzyszenie Polskich Producentów Odzieży,
- Oddział Polskiego Związku Hodowców Gołębi Poczтовых.

Gmina Rzgów jest członkiem Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow. Głównym celem miast należących do tego stowarzyszenia jest polepszenie jakości życia mieszkańców

⁵² Koła Gospodyń Wiejskich funkcjonują w miejscowościach: Bronisin, Czyżeminek, Gospodarz, Grodzisko, Guzew, Huta Wiskicka, Kalino, Kalinko, Prawda, Romanów, Rzgów, Starowa Góra, Stara Gadka.

i przybliżanie kultury dobrego życia, wykorzystanie nowoczesnych technologii i nowatorskich sposobów organizacji miast tak, aby spokojne tempo życia nie stało w sprzeczności z ciągłym rozwojem gospodarczym⁵³. Samorząd należy również do Związku Gmin Wiejskich RP, które ma na celu rozwiązywanie problemów typowych dla obszarów wiejskich.

Zgodnie z informacjami Urzędu Miejskiego w Rzgowie mieszkańcy gminy są bardzo aktywnymi uczestnikami życia społeczno-kulturalnego i chętnie kultywują tradycje lokalne. Oferta kulturalna dla mieszkańców jest bogata i w pełni wystarczająca, a mieszkańcy chętnie podejmują własne inicjatywy. Głównym problemem w zakresie rozwoju społeczności lokalnej jest asymilacja ludności napływowej oraz zachęcenie nowych mieszkańców gminy do dokonania meldunku na jej terenie. Kontakty na linii rdzenni mieszkańcy wsi – nowoprzybyli stanowią ważne zagadnienie. Trudności w asymilacji nowych mieszkańców oraz podział na dwie społeczności o odmiennych wartościach i interesach może powodować specyficzne wewnętrzne bariery w rozwoju lokalnym⁵⁴.

Istotną kwestią do poruszenia w najbliższych latach na terenie gminy będzie nie tylko asymilacja Polaków osiedlających się w Rzgowie, ale również cudzoziemców. Od czasów zakończenia II wojny światowej, jako jej pośredni i bezpośredni skutek, Europa Zachodnia stara się rozwiązywać różnorodne problemy związane z szeroko rozumianym zagadnieniem migracji, których znacząca część jest również wynikiem epoki kolonialnej.

Europa Środkowa, a zwłaszcza Polska, mimo wielowiekowej tradycji i doświadczeń w zakresie koegzystencji różnorodnych grup etnicznych, religijnych oraz kulturowych, poprzez systematyczną i planową politykę homogenizacji prowadzoną przez państwa socjalistyczne, w ogromnej mierze zlikwidowała szeroko rozumiane dziedzictwo i praktykę wielokulturowości. Okres po wejściu Polski do Unii Europejskiej oraz Strefy Schengen, a zwłaszcza kryzysy polityczne na Ukrainie (2014), w Syrii oraz w północnej Afryce (2010), jak również wzrost atrakcyjności migracyjnej Polski, generuje w bardzo szybkim tempie problemy o charakterze społeczno-kulturowym nieznanne do tej pory, które w kontekście funkcjonowania społeczności lokalnej wymagają aktywnych działań.

Gmina Rzgów, sąsiadując z aglomeracją łódzką będącą jak każde wielkie miasto katalizatorem oraz magnesem przyciągającym różnorodne grupy etniczne i kulturowe, na swoim obszarze również odnotowuje obecność stałą i sezonową przede wszystkim Ukraińców, Turków oraz Wietnamczyków. Obecność w pejzażu kulturowym nowych grup wymaga nakreślenia działań oraz lokalnych polityk integracyjnych na poziomie gminy.

Dodatkowym problemem oraz wyzwaniem dla gminy jest bezpośrednie sąsiedztwo z Łodzią w aspekcie niezależnego od gminy procesu suburbanizacji, a co za tym idzie wzrostu ilości mieszkańców przy niskim lub zerowym poczuciu tożsamości lokalnej. Na tym tle braku wzajemnego zrozumienia rodzić się mogą niekontrolowane procesy mające znamiona konfliktu na tle antynomii „nowi - starzy” mieszkańcy.

Powyżej zarysowane problemy oraz ich rozwiązanie ogniskuje się wokół szeroko rozumianej integracji społecznej, która stała się w Europie najbardziej znanym terminem opisującym relacje między społeczeństwem przyjmującym (zorganizowanym w strukturę państwa narodowego) a nieeuropejskimi, „etnicznymi” zbiorowościami imigrantów. Integracja społeczna zdobyła sobie ogromną popularność zarówno w nauce jako termin, koncepcja

⁵³ [Za:] *Strategia Rozwoju Gminy Rzgów* stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały nr XLV/361/2017 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 28 grudnia 2017 r.

⁵⁴ A. Kulczyk-Dynowska: *Sąsiedztwo przestrzeni wiejskiej i dużego miasta*, tom nr 2/III/2012, Polska Akademia Nauk, Kraków 2012.

i paradygmat badawczy, jak i w polityce – jako „polityka integracji” pomagająca politykom wyznaczać działania polityczne i podejmować decyzje administracyjne w tej dziedzinie⁵⁵.

2.2.3. Struktura gospodarcza

Gospodarka i przemysł

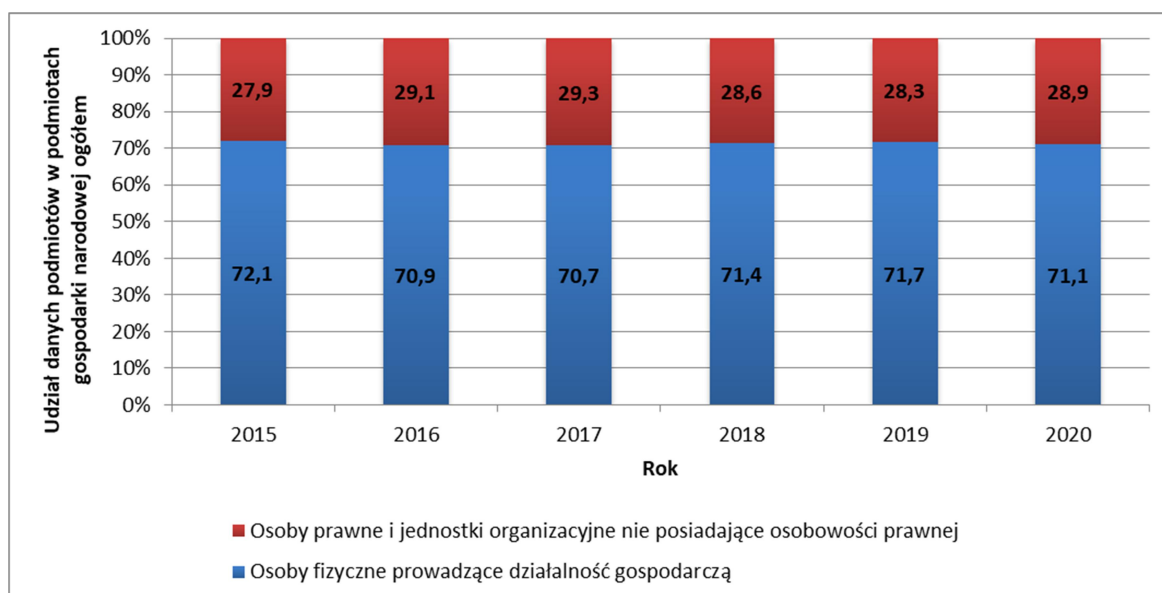
Na terenie gminy Rzgów w 2020 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było ogółem 1 961 podmiotów gospodarki narodowej⁵⁶. W stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów zwiększyła się o 40 podmiotów, a w stosunku do 2015 r. nastąpił wzrost ich liczby o 290 szt.

Z udostępnionych przez Urząd Miejski informacji wynika, że wśród ww. 1 961 podmiotów gospodarczych 1 394 z nich to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 567 to osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. W latach 2015 – 2016 obserwowalny był trend spadku udziału podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne, z jednoczesnym wzrostem udziału podmiotów należących do osób prawnych i jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej. W kolejnych dwóch latach (2018 i 2019) trend ten uległ odwróceniu, a w 2020 r. ponownie można obserwować spadek udziału podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne na rzecz przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby prawne.

Tabela 17: Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na terenie gminy Rzgów

Podmioty gospodarki narodowej	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	1671	1700	1760	1821	1921	1961
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1204	1206	1245	1300	1377	1394
Osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej	467	494	515	521	544	567

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie [za:] GUS

Wykres 5: Udział danych podmiotów w podmiotach gospodarki narodowej ogółem (%) w latach 2015 – 2020 na terenie gminy Rzgów

⁵⁵ Favell 2002.

⁵⁶ Informacja z GUS przekazana przez Urząd Miejski w Rzgowie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie [za:] GUS

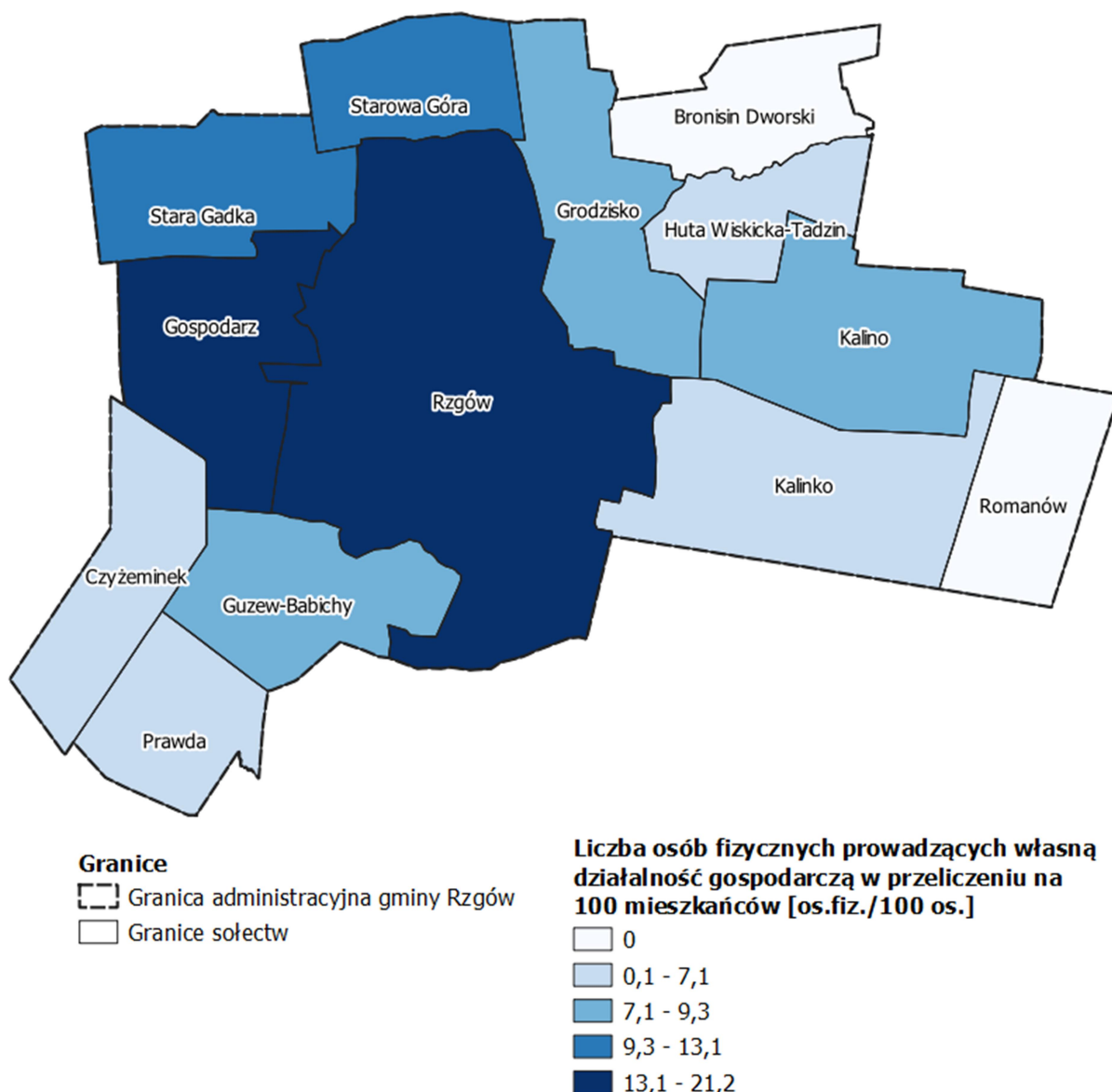
Zgodnie z kolejnymi informacjami z Urzędu Miejskiego w Rzgowie na terenie gminy funkcjonowało 1417 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne, a nie jak wskazuje GUS – 1204 szt. Liczba tego typu podmiotów, zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego, wzrosła od 2015 r. o 475 szt. (wzrost o 50,4 pp.).

Największa liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki występuje w sołectwach Rzgów (21,2) i Gospodarz (20,7). We wsiach Bronisin Dworski i Romanów, zgodnie z informacjami Urzędu Miejskiego, nie występują podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne.

Tabela 18: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa w latach 2015 - 2020

Miejscowość	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostka	osób/100 mieszkańców					
Bronisin Dworski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Czyżeminek	4,3	4,6	4,9	5,8	7,0	7,1
Gospodarz	15,0	15,7	16,9	18,8	19,9	20,7
Grodzisko-Konstantyna	6,6	7,4	7,8	8,0	8,4	9,3
Guzew-Babichy	4,2	4,5	5,0	5,6	7,7	8,2
Huta Wiskicka-Tadzin	5,1	5,0	5,0	5,6	5,5	6,3
Kalinko	4,3	4,4	4,6	5,2	5,4	5,9
Kalino	5,9	6,1	6,9	7,6	8,5	9,3
Prawda	5,0	4,7	4,8	5,6	6,4	6,8
Romanów	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rzgów	14,1	15,3	16,8	18,4	20,2	21,2
Stara Gadka	9,0	9,5	10,2	11,0	11,3	11,7
Starowa Góra	9,5	10,1	11,0	11,7	12,6	13,1
GMINA	9,7	10,4	11,3	12,3	13,3	13,9

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

Rysunek 39: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie

Zgodnie z danymi GUS w strukturze podmiotów gospodarczych na terenie gminy Rzgów w 2020 r., według podziału na PKD 2007, największy udział miała sekcja G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (35,1%), a dalej sekcja C – przetwórstwo przemysłowe (13,9%). Najmniejszy udział miała sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną i inne (0,1%) oraz sekcja B – górnictwo i wydobywanie (0,2%). Wśród sekcji C dominował dział 14 – produkcja odzieży (37,9% w całej sekcji C).

Wśród podmiotów gospodarczych należących do sektora publicznego największy udział ma sekcja P – edukacja (33,3%), dalej sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (20,0%) oraz sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (20,0%). W sektorze prywatnym, oprócz sekcji G i C, stosunkowo duży udział ma sekcja F – budownictwo (9,2%) oraz sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (6,9%).

W latach 2015 – 2020 spadł udział podmiotów należących do sekcji A (o 0,6 pp.), sekcji C (o 1,8 pp.), G (o 4,8 pp.), K (o 0,4 pp.) oraz D, N, O, P (w każdej sekcji o 0,1 pp.). Biorąc pod uwagę lata 2019 – 2020 spadł udział podmiotów należących do sekcji C (o 0,4 pp.), N (o 0,6 pp.) oraz A, G, I, K, L, P (w każdej sekcji o 0,1 pp.).

Dominującym na terenie gminy sektorem jest produkcja odzieży, wokół której rozwinęły się inne, związane z tym sektorem branże: projektantów, dostawców i producentów półproduktów, hurtowników, eksporterów i importerów. Największym podmiotem związanym z sektorem odzieżowym jest Ptak Fashion City (hurtownia odzieży, centrum handlowe i wystawiennicze) o powierzchni ok. 16 ha.

Do największych podmiotów gospodarczych w gminie zaliczają się:

- Ovovita i Ferma Niosek Prawda – produkcja i przetwórstwo jaj,
- „Kwiaty Polskie – Grupa Producentów Sp. z o.o.” w Rzgowie – producent i hurtownia kwiatów,
- „KIA Landcar” w Starowej Górze – dealer samochodów,
- „Toyota AMX Łódź” w Rzgowie – dealer samochodów,
- „Emil Frey Polska Sp. z o.o.” w Rzgowie – dealer samochodów,
- „Aja” w Rzgowie – hurtownia tkanin,
- „Alfa Romeo i Jeep Sobiesław Zasada Automotive” w Starowej Górze – dealer samochodów,
- „Gabara” w Starej Gadce – hurtownia kwiatów,
- „NAST-BUD” w Gospodarzu – betoniarnstwo,
- „TB Truck & Trailer Serwis DAF” w Rzgowie – serwis samochodów ciężarowych,
- „Jantar 8 Sp. z o.o.” w Rzgowie – zakład recyklingu,
- „Kerakoll Polska Sp. z o.o.” w Rzgowie – dostawca maszyn budowlanych,
- „Polros S.A.” w Rzgowie – centrum handlowe.

Tabela 19: Udział podmiotów według sekcji PKD 2007 w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Rzgów

Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2007	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jednostka	%					
Sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)	2,8	2,8	2,7	2,4	2,3	2,2
Sekcja B (górnictwo i wydobywanie)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Sekcja C (przetwórstwo przemysłowe)	15,7	15,5	15,3	14,8	14,3	13,9
Sekcja D (wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych)	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Sekcja E (dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją)	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Sekcja F (budownictwo)	6,9	7,2	7,4	8,1	8,7	9,2
Sekcja G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle)	39,9	39,0	37,7	36,5	35,2	35,1
Sekcja H (transport i gospodarka magazynowa)	4,8	5,2	5,0	4,9	4,9	5,2
Sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)	2,6	2,8	3,0	2,8	2,8	2,8
Sekcja J (informacja i komunikacja)	1,2	1,2	1,2	1,5	1,6	1,9

Sekcja K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa)	1,8	1,9	1,9	1,8	1,6	1,4
Sekcja L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)	2,5	2,4	2,6	3,5	3,9	3,7
Sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)	5,1	5,1	5,6	5,9	6,3	6,7
Sekcja N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca)	3,1	3,2	3,6	3,5	3,6	3,1
Sekcja O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne)	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Sekcja P (edukacja)	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0	1,8
Sekcja Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna)	4,8	4,9	5,2	5,4	5,6	5,7
Sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją)	0,8	0,9	0,9	1,0	1,1	1,2
Sekcje S i T (pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby)	4,4	4,5	4,7	4,8	4,7	4,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy Rzgów nie znajdują się tereny inwestycyjne wyznaczone w ramach Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Najbliżej znajdują się tereny zlokalizowane w gminach Ksawerów, Pabianice, Brójce i w samej Łodzi. W *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów* wyznaczono tereny pod zabudowę przemysłową, magazynową i usługową – przebiegają one wzdłuż drogi krajowej nr 91, przy czym największy obszar znajduje się przy węźle drogi krajowej nr 91 oraz drogi ekspresowej S8.

Ze względu na lokalizację w okolicach Łodzi, gmina Rzgów traci swoje funkcje związane z rolnictwem. Udział podmiotów gospodarczych związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem zmniejszył się z 2,8% w 2015 r. do 2,2% w 2020 r. W tym samym czasie wzrósł udział podmiotów związanych z przemysłem i budownictwem (o 0,3 pp.) oraz pozostałą działalnością gospodarczą (o 0,3 pp.). Łączna powierzchnia gruntów rolnych, dla których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zmieniono przeznaczenie na cele nierolnicze wyniosła 1066 ha (GUS, 2019), podczas gdy w 2015 r. wynosiła 921 ha.

Macierz z badania przepływów ludności związanych z zatrudnieniem opracowana przez GUS w 2016 r. wskazywała, że stosunek liczby osób przyjeżdżających do pracy do wyjeżdżających do pracy był pozytywny, tj. więcej osób przyjeżdżało do gminy Rzgów do pracy niż z niej wyjeżdżało (2 609 osób do 1 272 osób). Głównym kierunkiem dojazdu do pracy była Łódź, Pabianice, Warszawa. Duża liczba mieszkańców dojeżdżała również z obszaru wiejskiego gminy Rzgów do miasta Rzgów. Zdecydowanie mniej osób dojeżdżało do pracy do gminy Brójce, Tuszyn i Ksawerów.

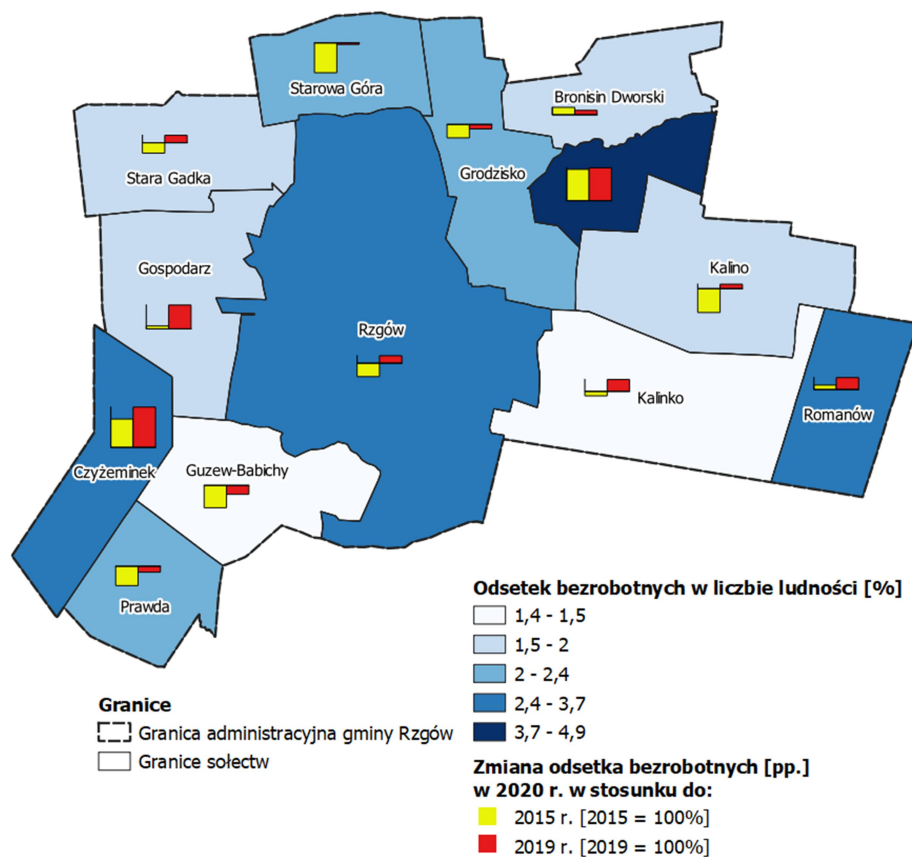
Do Rzgowa natomiast dojeżdżali głównie mieszkańcy Łodzi, Pabianic, Tuszyń, a w mniejszym stopniu mieszkańcy gmin: Drużbice, Andrespol, Brójce, Konstantynów Łódzki, Ksawerów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica, Ozorków, Zgierz, Brzeziny, Piotrków Trybunalski.

Bezrobocie

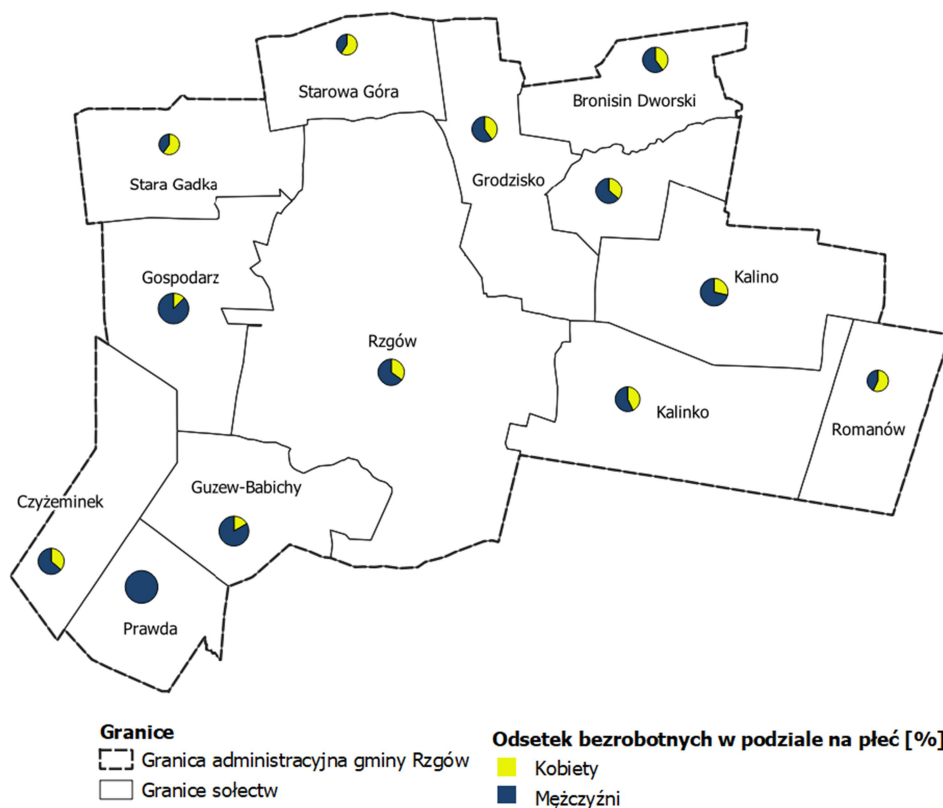
Informacje na temat bezrobocia wśród mieszkańców gminy zostały pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy Łódź Wschód. Dla poszczególnych miejscowości prowadzone są jedynie ogólne badania statystyczne dot. liczby osób bezrobotnych oraz w podziale na płeć. PUP nie posiada bardziej szczegółowych danych o bezrobociu w rozbiciu na sołectwa czy miejscowości.

Zgodnie z PUP w 2020 r. było zarejestrowanych 260 osób bezrobotnych z samego terenu gminy Rzgów, w tym 107 kobiet (41,2%). Największy udział bezrobotnych zarejestrowany w liczbie mieszkańców danej jednostki występował w sołectwach Huta Wiskicka – Tadzin (4,9%), Czyżeminek (3,7%), Romanów (3,3%), natomiast najmniejsze wartości tego wskaźnika odnotowano w sołectwach Kalinko (1,4%), Guzew – Babichy (1,5%), Gospodarz i Bronisin Dworski (po 1,8%). Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców gminy w stosunku do 2015 r. zmniejszył się o 0,9 pp., jednak (najprawdopodobniej ze względu na sytuację epidemiologiczną) od końca 2019 r. wskaźnik ten wzrósł o 0,4 pp. W porównaniu do 2019 r. udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców zmniejszył się w sołectwach: Grodzisko – Konstancyzna (o 0,3 pp.), Guzew – Babichy (o 0,6 pp.), Prawda (o 0,4 pp.) oraz Starowa Góra (o 0,1 pp.). W pozostałych jednostkach odnotowano wzrost ww. wskaźnika, przy czym największy w sołectwach: Czyżeminek (o 2,7 pp.), Huta Wiskicka – Tadzin (o 2,2 pp.), Gospodarz (o 1,6 pp.).

Największy udział kobiet w liczbie bezrobotnych w 2020 r. występował w sołectwach Stara Gadka (60,0%), Starowa Góra (59,3%) oraz Romanów (57,1%), z kolei w sołectwie Prawda wskaźnik osiągnął wartości zerowe. W stosunku do 2015 i 2019 r. udział kobiet wśród zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł odpowiednio o 1,7 pp. i 1,4 pp. W porównaniu do roku bazowego udział kobiet w liczbie bezrobotnych wzrósł najbardziej w sołectwie Bronisin Dworski (o 40,0 pp.), a największy spadek wskaźnika odnotowano w Prawdzie (o 44,4 pp.). W stosunku do 2019 r. udział kobiet wśród bezrobotnych najbardziej wzrósł w sołectwie Kalinko (o 42,9 pp.). Epidemia COVID-19 raczej nie skutkowała gwałtownym wzrostem bezrobocia wśród kobiet, gdyż ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem zmniejszył się bardzo znacząco w sołectwach: Gospodarz (o 87,5 pp.), Prawda (o 28,6 pp.) i Guzew – Babichy (o 20,8 pp.).

Rysunek 40: Odsetek bezrobotnych w ludności sołectwa ogółem w 2020 r. oraz zmiana odsetka bezrobotnych w 2020 r. w stosunku do 2015 i 2019 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Łódź Wschód

Rysunek 41: Bezrobotni w podziale na płeć w 2020 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Łódź Wschód

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 20: Udział osób bezrobotnych w ludności danego sołectwa oraz udział kobiet w liczbie bezrobotnych danego sołectwa

Sołectwo	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców						Zmiana udziału w 2020 r. w stosunku do 2015 r.	Zmiana udziału w 2020 r. w stosunku do 2019 r.	Udział kobiet wśród bezrobotnych						Zmiana udziału w 2020 r. w stosunku do 2015 r.	Zmiana udziału w 2020 r. w stosunku do 2019 r.
	2015	2016	2017	2018	2019	2020			2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Jednostka	%						pp.	pp.	%						pp.	pp.
Bronisin Dworski	1,3	2,2	1,6	1,9	1,5	1,8	0,5	0,3	0,0	60,0	50,0	40,0	50,0	40,0	40,0	-10,0
Czyżeminek	1,8	2,5	1,7	1,0	1,0	3,7	1,9	2,7	40,0	57,1	40,0	33,3	33,3	36,4	-3,6	3,0
Gospodarz	1,6	2,3	2,1	1,2	0,2	1,8	0,2	1,6	28,6	30,0	33,3	60,0	100,0	12,5	-16,1	-87,5
Grodzisko-Konstantyna	3,2	2,0	2,3	3,2	2,6	2,3	-0,9	-0,3	31,6	50,0	42,9	50,0	29,4	40,0	8,4	10,6
Guzew-Babichy	2,9	3,2	1,8	4,4	2,0	1,5	-1,5	-0,6	25,0	46,2	42,9	64,7	37,5	16,7	-8,3	-20,8
Huta Wiskicka-Tadzin	2,8	3,7	2,3	2,8	2,7	4,9	2,1	2,2	33,3	25,0	60,0	33,3	33,3	36,4	3,0	3,0
Kalinko	1,7	1,7	2,3	1,5	0,6	1,4	-0,3	0,8	25,0	37,5	36,4	42,9	0,0	42,9	17,9	42,9
Kalino	3,5	2,6	3,1	2,3	1,7	2,0	-1,6	0,3	25,0	22,2	63,6	37,5	16,7	28,6	3,6	11,9
Prawda	3,7	2,0	3,6	2,4	2,8	2,4	-1,3	-0,4	44,4	20,0	44,4	33,3	28,6	0,0	-44,4	-28,6
Romanów	3,0	5,1	4,0	3,9	2,5	3,3	0,3	0,8	33,3	70,0	62,5	62,5	60,0	57,1	23,8	-2,9
Rzgów	4,0	3,8	3,3	2,7	2,6	3,1	-0,9	0,5	40,6	32,8	39,4	45,1	34,5	35,0	-5,7	0,5
Stara Gadka	2,7	2,5	1,9	1,4	1,4	2,0	-0,7	0,5	65,0	68,4	35,7	72,7	63,6	60,0	-5,0	-3,6
Starowa Góra	4,3	3,0	3,0	2,1	2,5	2,3	-2,0	-0,1	41,2	47,8	38,0	54,0	49,2	59,3	18,1	10,1
GMINA	3,5	3,1	2,8	2,4	2,2	2,6	-0,9	0,4	39,5	41,3	41,2	49,8	39,7	41,2	1,7	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Łódź Wschód, 2015 - 2020

2.2.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Osadnictwo i użytkowanie gruntów

Rzgów jest gminą miejsko-wiejską, a więc w granicach jednostki będą występować różne struktury osadnicze. Centrum miasta Rzgów posiada centralny plac otoczony jednolitą zabudową, co jest charakterystyczne dla małych ośrodków miejskich. W kierunku południowym, wzdłuż drogi krajowej nr 91 występuje zabudowa usługowa i przemysłowa wielkopowierzchniowa z rozwijającym się centrum Ptak Fashion City. Pod względem zabudowy wyróżnia się również Starowa Góra – cały układ osadniczy jest bardzo uporządkowany i oparty na zabudowie wzdłuż dróg dojazdowych łączących się pod kątem prostym z główną drogą zbiorczą. Ze względu na bliskie położenie w stosunku do Łodzi jest to jeden z najprężniej rozwijających się obszarów gminy. Pozostałe miejscowości to typowe „ulicówki” – wsie o zwartej zabudowie, ciągnące się po obu stronach drogi.

Na obszarze wiejskim zabudowa mieszkaniowa występuje głównie w formie budynków jednorodzinnych wolnostojących i zabudowy zagrodowej, charakteryzuje się także dużym stopniem skupienia. Zabudowa zagrodowa jest stopniowo wypierana przez zabudowę mieszkaniową jednorodziną i usługową. We wsiach Romanów, Czyżeminek i Prawda znajdują się rodzinne ogródki działkowe.

Teren samego miasta z kolei składa się głównie z zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, łączącej się z funkcjami usługowymi. Wzdłuż głównej trasy Piotrków Trybunalski – Łódź występują tereny przeznaczone pod funkcje przemysłowe, usługowe i magazynowe.

W zmianie *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów*⁵⁷ wydzielono 9 przestrzeni gminy wyróżniających się pod względem swoich funkcji:

- 1) Centrum Rzgowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z niewielkim udziałem zabudowy wielorodzinnej, lokalizacja świadczenia wielu usług (administracyjnych, kultury, nauki, handlu, gastronomii). Wyraziste granice i charakterystyczna zabudowa, bariery przestrzenne w postaci rzeki Ner
- 2) Północna strefa zabudowy mieszkaniowo – usługowej powyżej rzeki Ner – przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z towarzyszącymi usługami podstawowymi. Przy ul. Rudzkiej znajduje się dość duży obszar przeznaczony pod usługi i przemysł. Barierami przestrzennymi są rzeka Ner oraz droga krajowa nr 91.
- 3) Południowa strefa zabudowy mieszkaniowo – usługowej poniżej cieku Strugi – w znacznej części są to obszary przemysłowo – usługowe (okolice Ptak Fashion City), częściowo również zabudowa mieszkaniowa. Konieczny jest rozwój infrastruktury drogowej.
- 4) Strefa przemysłowo – składowa na południu po lewej stronie Trasy Katowickiej – tereny rolnicze o niskich klasach bonitacyjnych z kilkoma większymi zakładami.
- 5) Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Gospodarz – Czyżeminek – obejmuje kilka wsi, jednak znaczną powierzchnię zajmują użytki rolne. Występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa, zabudowa letniskowa oraz niewielkie podmioty usługowe.
- 6) Strefa zabudowy usługowej wzdłuż drogi krajowej nr 71 – obejmuje zabudowę mieszkaniową jednorodziną i zagrodową przekształconą na usługi i produkcję, które ciągną się aż przez gminę Ksawerów do miasta Pabianice. Głównym problemem jest brak ładu przestrzennego.

⁵⁷ Załącznik nr 1 do uchwały nr XXIII/218/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 22 kwietnia 2020 r.

- 7) Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej w Prawdzie – dominują tutaj użytki rolne z zabudową jednorodziną zagrodową i zabudową letniskową. Występuje duży podmiot zajmujący się produkcją żywności i dostawą jaj.
- 8) Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Huta Wiskicka, Grodzisko, Kalino, Kalinko, Romanów – wymienione wsie posiadają układ liniowy, w powierzchni strefy dominują użytki rolne.
- 9) Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej Stara Gadka – Starowa Góra – dominuje monotonna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z zakładami produkcyjnymi i przetwórczymi. Barierą rozwoju jest mały udział powierzchni zielonych i terenów rekreacyjnych.

Powierzchnia gminy Rzgów wynosi 6 632 ha, z czego 74,7% to obszary wiejskie a 25,3% to teren miasta. 56,4% powierzchni gminy zajmują grunty orne, natomiast tereny zabudowane i zurbanizowane obejmują 13,7% powierzchni. Istotnym elementem dla mieszkańców jest dostęp do terenów rekreacyjnych – grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione oraz grunty pod wodami obejmują w sumie 8,7% powierzchni gminy.

Tabela 21: Rodzaje użytkowania gruntów w gminie Rzgów

Rodzaj użytkowania gruntu		Powierzchnia [ha]
Ogółem		6632
Użytki rolne	grunty orne	3741
	sady	35
	łąki trwałe	608
	pastwiska trwałe	354
	grunty rolne zabudowane	287
	grunty pod stawami	35
	rowy	35
Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	lasy	290
	grupowe zadrzewienia i zakrzewienia	278
Grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny mieszkaniowe	293
	tereny przemysłowe	53
	inne tereny zabudowane	176
	zurbanizowane tereny niezabudowane	15
	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	5
	drogi	353
	koleje	0
	inne tereny zabudowane	5
	użytki kopalne	8
Grunty pod wodami	powierzchniowymi płynącymi	10
	powierzchniowymi stojącymi	1
Nieuzytki		37
Tereny różne		13

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie, 2021

Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni gminy ogółem wynosił ok. 80,7%, z czego 64,0% stanowiły grunty orne a 16,7% użytki zielone. Największy udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni danego sołectwa występował w Grodzisku – Konstantynie (93,6%), Hucie Wiskickiej – Tadzynie (93,3%) oraz Bronisinie Dworskim (92,8%),

a najmniejszy w Starowej Górze (53,8%). Dla mieszkańców gminy szczególnie istotny jest dostęp do terenów zielonych. Największy udział powierzchni użytków zielonych występował w Czyżeminku (27,4%), a najmniejszy w Starowej Górze (1,4%) oraz Romanowie (5,3%).

Tabela 22: Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni danego sołectwa w 2020 r.

Sołectwo	Powierzchnia	Udział powierzchni użytków rolnych		
		ogółem	grunty orne	użytki zielone
Jednostka	ha	%		
Bronisin Dworski	321,1	92,8	66,4	26,4
Czyżeminek	376,95	84,5	57,1	27,4
Gospodarz	504,11	86,8	71,0	15,8
Grodzisko - Konstantyna	488,33	93,6	72,7	20,9
Guzew - Babichy	417,33	88,3	64,2	24,2
Huta Wiskicka - Tadzín	253,12	93,3	73,2	20,1
Kalinko	661,45	74,6	57,4	17,1
Kalino	608,56	90,0	70,5	19,4
Prawda	296	84,4	57,7	26,7
Romanów	321,4	67,7	62,4	5,3
Rzgów	1638,86	73,0	62,2	10,8
Stara Gadka	441,31	82,7	65,5	17,3
Starowa Góra	303,48	53,8	52,4	1,4
GMINA	6632	80,7	64,0	16,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie oraz zmiany *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów*

Według stanu na dzień 19.04.2021 r. obręb miasta Rzgów ok. 78%, tj. 1 296,7 ha terenów podlegało klasyfikacji bonitacyjnej. Spośród nich największy odsetek gruntów (28,16%) należał do klasy III b. Z kolei na obszarze wiejskim grunty rolne (bez nieużytków) podlegające klasyfikacji stanowiły 87,6%, zaś największy udział posiadała klasa V i wynosiła ona 38,28%. Wynika z tego, że istnieją dobre warunki glebowe na obszarze miasta Rzgów do prowadzenia wymagających upraw, np. na potrzeby produkcji biomasy.

Powierzchnia obszarów leśnych w gminie Rzgów nie jest szczególnie duża – zajmują one ok. 4,3% powierzchni całej JST, przy poziomie 21,5% dla województwa łódzkiego. Lasy należące do Skarbu Państwa zajmują zaledwie 26 ha, ok. 5 ha stanowi mienie gminne, a pozostałe lasy są własnością prywatną. Mimo to, na podstawie obowiązującego prawa miejscowego, część powierzchni leśnych została przeznaczona na cele nieleśne.

Niska lesistość związana jest m.in. z wysoce rozwiniętą infrastrukturą drogową i rozwojem terenów przemysłowych oraz osadnictwa. Lasy na terenie gminy są lasami wielofunkcyjnymi. Obok funkcji gospodarczych spełniają także funkcje dydaktyczne, rekreacyjno-turystyczne, historyczne, ekologiczne, krajobrazowe i kulturowe. Ogólny stan zdrowotny lasów prywatnych na terenie gminy Rzgów jest zadowalający, zaś stan sanitarny nie budzi zastrzeżeń. Zdarza się zaśmiecanie odpadami z gospodarstw domowych, co wpływa na pogarszanie się stanu zdrowotnego i sanitarnego lasów. Najbardziej zaśmiecanie są lasy położone blisko gospodarstw domowych i szlaków komunikacyjnych. Wszystkie lasy zlokalizowane w obrębie: Rzgów, Huta Wiskicka, Gospodarz, Czyżeminek, Bronisin Dworski uznano za ochronne, ze względu na położenie w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców (Łódź). Część lasów (ok. 3 ha) wymaga systematycznej przebudowy, także ze względu na dużą ilość wydzielającego się posuszu.

Tabela 23: Powierzchnia lasów w sołectwach przeznaczonych na cele nieleśne w 2020 r.

Sołectwo	Powierzchnia lasów przeznaczonych na cele nieleśne
Jednostka	ha
Bronisin Dworski	0,49
Czyżeminek	0,58
Gospodarz	0,12
Grodzisko - Konstantyna	0,00
Guzew - Babichy	1,42
Huta Wiskicka - Tadzin	1,06
Kalinko	0,10
Kalino	0,02
Prawda	0,77
Romanów	4,37
Rzgów	1,55
Stara Gadka	0,00
Starowa Góra	0,00
GMINA	10,48

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów

Na terenie gminy występują również tereny zieleni urządzonej. Do największych i najważniejszych należą:

- Park im. Adama Mickiewicza w Rzgowie o powierzchni ok. 0,86 ha,
- Skwer na rogu ul. Łódzkiej i Pabianickiej w Rzgowie o powierzchni ok. 0,33 ha,
- Cmentarz wojenny w Starej Gadce o powierzchni ok. 5,19 ha.

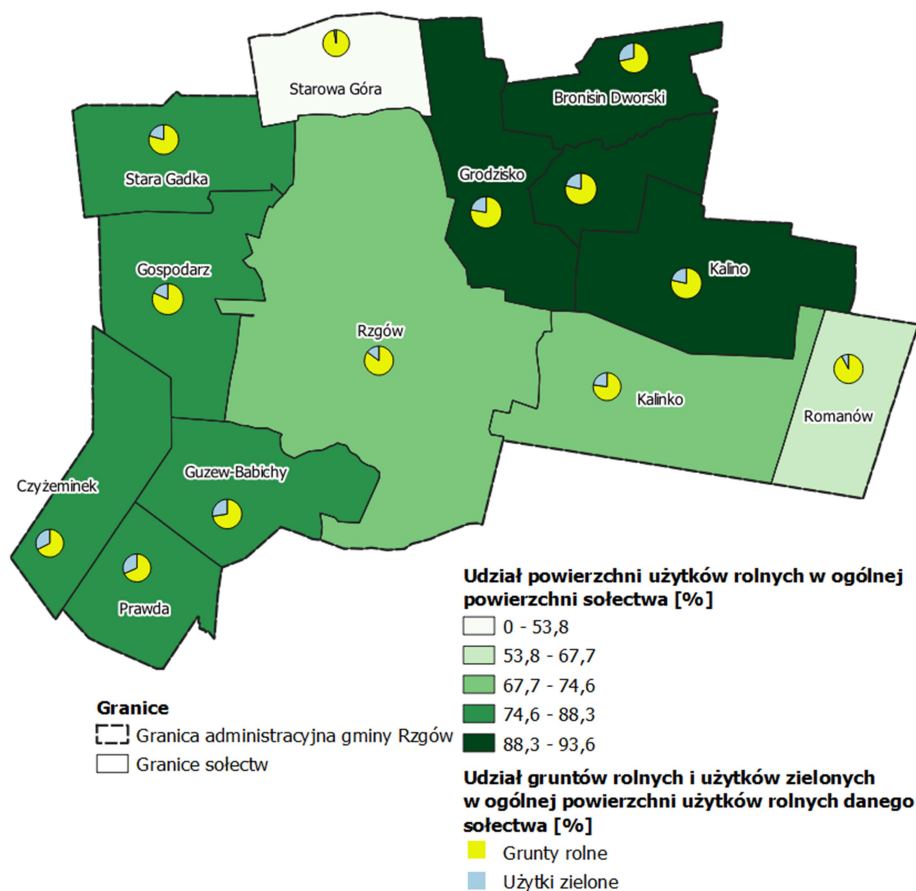
Istotnym elementem służącym rekreacji mieszkańców miasta i gminy są tereny zielone w korycie rzeki Ner ze zbiornikami retencyjnymi. Odpowiednie zagospodarowanie tych terenów, np. poprzez wyznaczenie tras rowerowych i spacerowych, uzupełnienie o małą architekturę, pozwolą na zaspokojenie potrzeb części mieszkańców w zakresie infrastruktury rekreacyjnej. Wszelkie działania inwestycyjne należy jednak prowadzić w taki sposób, aby nie zaburzyć charakteru rzeki i nie doprowadzić do zniszczenia lokalnego ekosystemu. Istotnym kierunkiem działania gminy powinna być również ochrona lasów i zadrzewień przed wycinką ze względu na liczne korzyści, np. ochronę ostoi zwierząt, ograniczenie erozji gleb, zwiększenie retencji wodnej, utrzymanie/zwiększenie walorów krajobrazowych, zapewnienie miejsc wypoczynku i rekreacji.

Eksploracja kruszywa naturalnego w południowo-wschodniej części gminy znacząco wpływa na środowisko naturalne. Zgodnie z informacjami pozyskanymi z Urzędu Miejskiego w Rzgowie na terenie gminy występują dwa tereny zdegradowane:

- Teren dawnego składowiska odpadów zlokalizowany w Rzgowie na dz. nr 1691/2, 1692, 1698 o powierzchni 2,15 ha – w trakcie rekultywacji,
- Teren pól osadowych stacji uzdatniania wody zlokalizowany w Kalinku na dz. nr 414/2, 414/4, 414/6, 414/7, 414/8 o powierzchni 20,30 ha – w trakcie rekultywacji.

Rekultywacji są również poddawane złoża Babichy III (powierzchnia 3,55 ha, rekultywacja poprzez wypełnienie wyrobiska odpadami inne niż niebezpieczne), Kalinko II (powierzchnia 1,12 ha, rekultywacja w kierunku rolnym), Huta Wiskicka (rekultywacja w

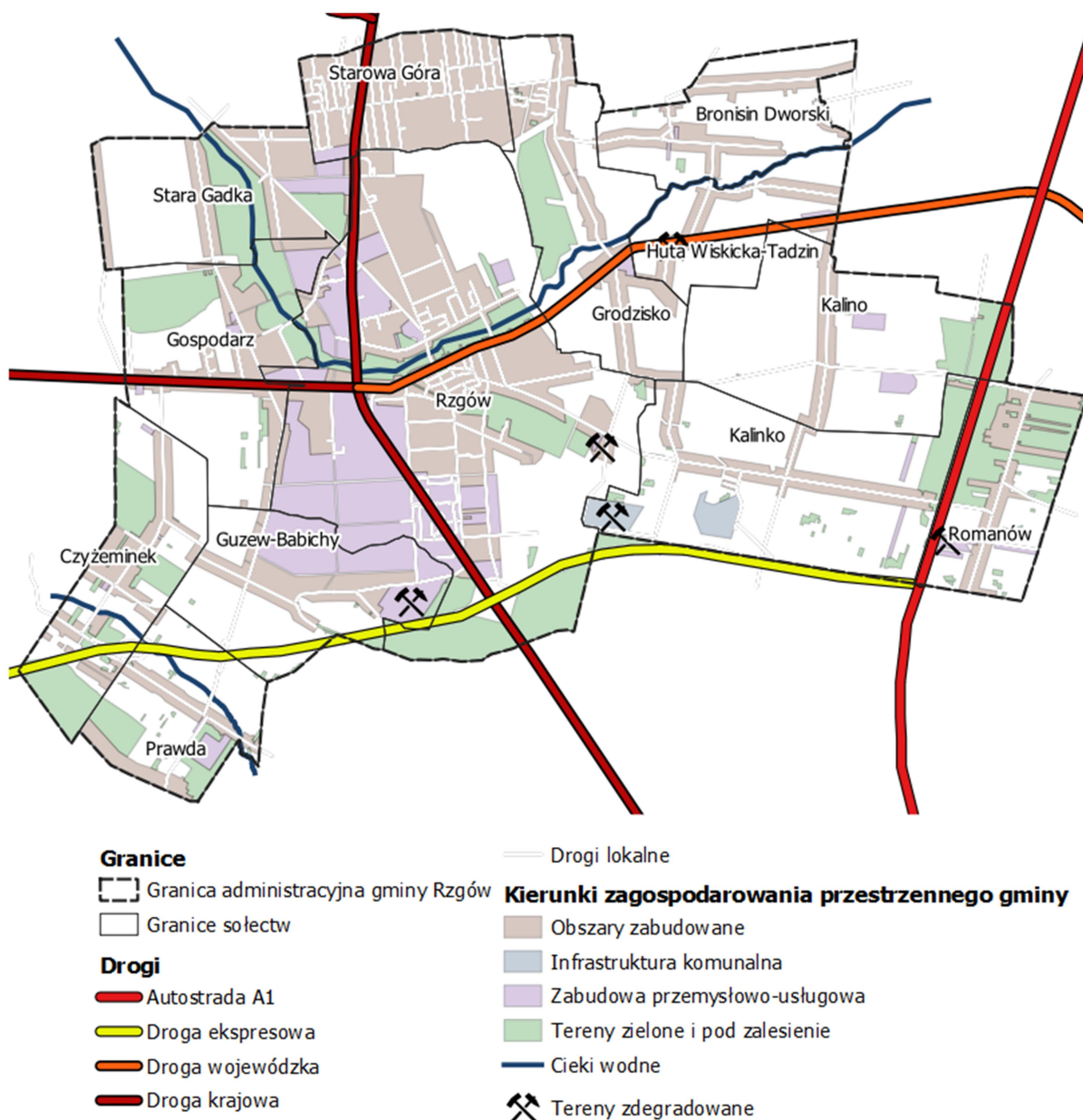
kierunku rolnym), część złoża Romanów I (powierzchnia 1,2 ha, brak określonego kierunku rekultywacji)⁵⁸.

Rysunek 42: Udział powierzchni użytków rolnych w ogólnej powierzchni danego sołectwa oraz udział gruntów rolnych i użytków zielonych w ogólnej powierzchni tych użytków rolnych w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rzgowie oraz zmiany *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów*

⁵⁸ [Za:] *Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów* (załącznik nr 1 do uchwały nr XXXI/291/2013 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 27 marca 2013 r.) oraz *Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów* (załącznik nr 1 do uchwały nr XXIII/218/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 22 kwietnia 2020 r.).

Rysunek 43: Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Rzgów

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów*

Zasoby mieszkaniowe

Według danych GUS na koniec 2019 r. na terenie gminy Rzgów zlokalizowanych było 3 693 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 116 m². Natomiast zgodnie z ewidencją gruntów i budynków Urzędu Miejskiego w Rzgowie na w kwietniu 2021 r. na terenie gminy znajdowało się w sumie 4 151 budynków mieszkalnych, z czego tylko 12 stanowiło budynki wielorodzinne.

W zasobach gminnych znajduje się w sumie 12 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 484,56 m², które zamieszkuje 30 osób (2 lokale pozostają wolne). Lokale te znajdują się w Bronisinie Dworskim i Rzgowie (po 4 szt.) oraz w Starej Gadce (1 szt.) i Tadzynie (3 szt.). Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa 1 lokalu waha się między 36,5 m² (w Starej Gadce) a 43 m² (w Rzgowie).

Mieszkania w gminie Rzgów są dosyć dobrze wyposażone w instalacje i co roku odnotowuje się poprawę ich stanu. Ponad 90% mieszkań jest wyposażonych w wodociąg (94,7% w mieście i 96,3% na wsi), a ponad 80% jest wyposażonych w centralne ogrzewanie (84,7% w mieście i 81,9% na obszarach wiejskich). Należałoby dążyć jednak do lepszego wyposażenia mieszkań w łazienkę – znajduje się ona w 88,8% mieszkań w mieście i 88,0% mieszkań na obszarach wiejskich.

Tabela 24: Lokale socjalne w gminie Rzgów, kwiecień 2021 r.

Miejscowość	Liczba lokali	Powierzchnia lokali	Liczba osób zamieszkujących
Jednostka	szt.	m2	os.
Bronisin Dworski	4 (2 lokale wolne)	148,7	7
Rzgów	4	172,32	12
Stara Gadka	1	36,54	1
Tadzin	3	127	10
GMINA	12	484,56	30

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

Tabela 25: Zasoby mieszkaniowe gminy Rzgów, kwiecień 2021 r.

Sołectwo	Liczba budynków		
	Ogółem	Jednorodzinne	Wielorodzinne
Jednostka	szt.		
Bronisin Dworski	144	144	0
Czyżeminek	128	128	0
Gospodarz	186	186	0
Grodzisko-Konstantyna	234	234	0
Guzew-Babichy	149	149	0
Huta Wiskicka-Tadzin	80	80	0
Kalinko	179	179	0
Kalino	136	136	0
Prawda	123	123	0
Romanów	94	94	0
Rzgów	1303	1291	12
Stara Gadka	288	288	0
Starowa Góra	1107	1107	0
GMINA	4151	4139	12

Źródło: Ewidencja gruntów i budynków Urzędu Miejskiego w Rzgowie

Dostępność terenów i obiektów publicznych

Dla mieszkańców szczególnie istotna jest dostępność do obiektów i terenów publicznych, gdzie mogą załatwić wszystkie niezbędne sprawy oraz oddawać się działaniom kulturalno-społecznym i wypoczynkowym.

Potrzeby wyższego rzędu (jak dostępność specjalistycznych placówek medycznych, uniwersytetów czy kultury wysokiej) zapewniane są przez miasto Łódź. Na terenie gminy Rzgów prowadzone są natomiast placówki niższego, lokalnego szczebla, jednak ich dostępność w przestrzeni gminy także jest zróżnicowana. Większość podstawowych usług i obiektów zlokalizowanych jest w samym mieście.

Dostępna infrastruktura jest na bieżąco remontowana i modernizowana, jednak nadal potrzeby w tym zakresie są bardzo duże. Zgodnie z informacjami Urzędu Miejskiego w Rzgowie najpilniejsze działania remontowo-modernizacyjne należy podjąć w przypadku siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, ul. Rawska 8, 95-030 Rzgów. Jest to budynek starej szkoły. Wcześniej była to siedziba GOK, organizacji politycznych i kombatanckich, centrala telefoniczna, a nawet ferma drobiu⁵⁹. Piętro budynku należy dostosować do potrzeb lokalowych Ośrodka oraz zamontować windę w celu dostosowania obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Tabela 26: Obiekty i instytucje publiczne występujące na terenie gminy Rzgów

Miejscowość	Występujące obiekty i instytucje publiczne
Babichy	---
Bronisin Dworski	- remiza OSP - plac zabaw - siłownia na świeżym powietrzu
Czyżeminek	- świetlica wiejska - boisko sportowe
Gospodarz	- plac zabaw - świetlica wiejska - remiza OSP
Grodzisko	- boisko sportowe - remiza OSP - świetlica wiejska - plac zabaw
Guzew	- szkoła podstawowa - punkt przedszkolny - plac zabaw - remiza OSP - świetlica wiejska - boisko sportowe
Huta Wiskicka	- świetlica wiejska - szkoła podstawowa - boisko sportowe - siłownia na świeżym powietrzu - miasteczko ruchu
Kalinko	- plac zabaw - boisko sportowe - remiza OSP - świetlica wiejska
Kalino	- remiza OSP - świetlica wiejska - boisko sportowe - szkoła podstawowa
Konstantyna	---
Prawda	- plac zabaw - remiza OSP
Romanów	- plac zabaw - boisko sportowe - remiza OSP - świetlica wiejska

⁵⁹ Na podstawie: *Kultura w Rzgowie. Z dziejów Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej*, str. 20, wyd. INTROGRAF, Rzgów 2020 (materiały do celów promocyjnych gminy).

Rzgów	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski - Gminny Ośrodek Kultury - szkoła podstawowa - przedszkole - Komisariat Policji - przychodnia zdrowia - Gameta Łódź – klinika leczenia niepłodności - dom dziennego pobytu - biblioteka publiczna - Centrum Handlowe Ptak z parkiem rozrywki Mandoria i CH Polros - stadion sportowy im. Henryka Śmiechowicza - hala sportowa GOSTiR im. Konrada Kobusa - plac zabaw - skate park - siłownia na świeżym powietrzu - Orlik - remiza OSP - placówka pocztowa - placówka bankowa
Stara Gadka	<ul style="list-style-type: none"> - plac zabaw - remiza OSP - boisko sportowe - przedszkole - akademia tenisa - sala świetlicowa
Starowa Góra	<ul style="list-style-type: none"> - plac zabaw - Orlik - świetlica wiejska - remiza OSP - kompleks sportowy - przedszkole
Tadzin	<ul style="list-style-type: none"> - plac zabaw

Źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy znajdują się zabytki nieruchome i ruchome, na których można by oprzeć rozwój turystyki. Do najważniejszych należą:

- Historyczny układ urbanistyczny miasta,
- Kościół parafialny św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie,
- Zespół parkowo-folwarczny w Gospodarzu,
- Cmentarze wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków i objęte ochroną konserwatorską w Rzgowie, Gadce Starej, Kalinie, Czyżeminku.

Niemniej przez teren gminy przebiega 5 szlaków turystycznych:

- Szlak Okrężny Wokół Łodzi,
- Szlak Grodzisko – Rzgów,
- Łódzka Magistrała Rowerowa,
- Trakt napoleoński,
- Szlak I wojny światowej regionu łódzkiego.

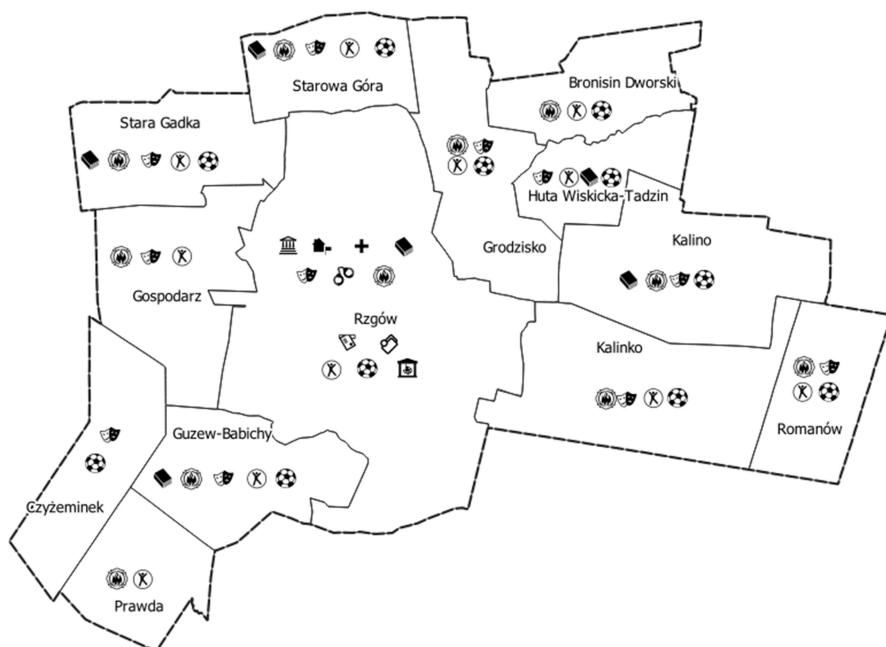
Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów, na terenie Gminy istnieją także propozycje dla kształtowania nowych

powiązań turystycznych, wynikające ze znowelizowanego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego. Należą do nich szlaki samochodowe:

- Szlak Dworów i Pałaców,
- Szlak Literacki,
- Szlak Perły Architektury Ziemi Łódzkiej,
- Szlak Wielu Kultur.

Mimo raczej niewielkiej liczby atrakcji turystycznych na terenie gminy występuje kilka obiektów świadczących usługi noclegowe w Rzgowie i kwatery gościnne w Hucie Wiskickiej. Zgodnie ze *Studium (...)* nadal niedostatecznie rozwinięta jest infrastruktura związana z aktywnymi formami wypoczynku indywidualnego. Szczególny potencjał upatruje się w rozwijaniu turystyki rowerowej, konieczne więc będą dalsze inwestycje w zakresie budowy ścieżek rowerowych, wytyczenia nowych szlaków czy tworzenia miejsc odpoczynku dla rowerzystów. Atrakcją dla potencjalnych turystów mogą stać się również stadniny koni:

- Stajnia Neguero w Starowej Górze,
- Stajnia Kajtuś w Grodzisku,
- Stajnia Futura w Bronisinie Dworskim,
- Ośrodek Jeździecki Dorpol w Rzgowie.

Granice

- ▭ Granica administracyjna gminy Rzgów
- Granice sołectw

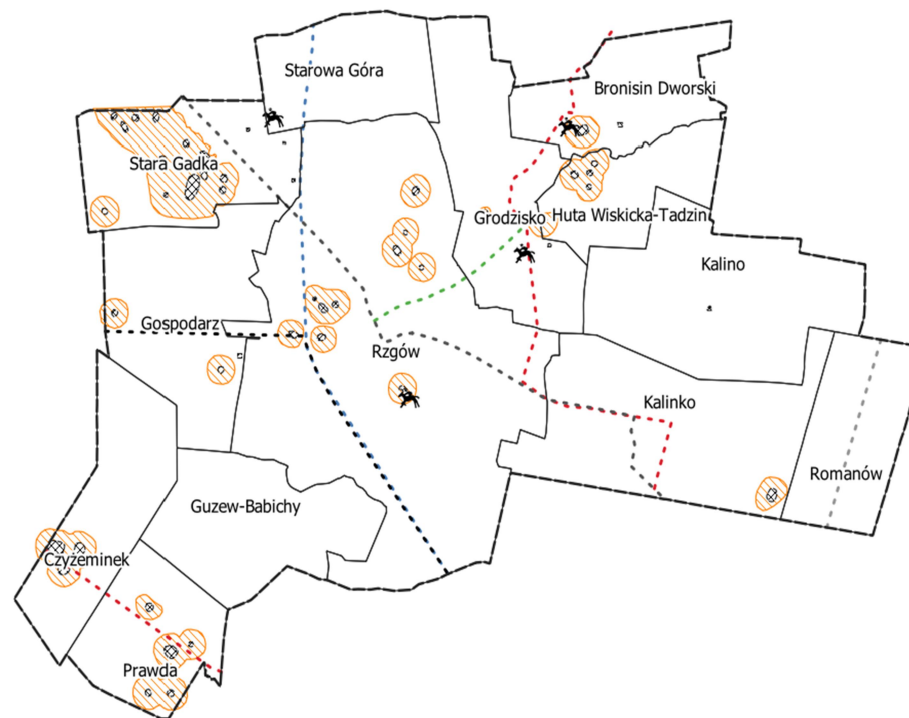
Instytucje i obiekty użyteczności publicznej

- ▤ Obiekty administracji samorządowej
- 🏠 Obiekty opieki społecznej
- 🎒 Placówki wychowania przedszkolnego i oświaty
- ⊕ Obiekty opieki zdrowotnej

- 🚓 Lokalizacja remiz OSP
- 👮 Komisarjat Policji
- 🎭 Obiekty kulturalne
- ✉ Placówki pocztowe
- 🏦 Placówki bankowe
- 🎮 Place zabaw
- 🎡 Park rozrywki
- ⚽ Obiekty sportowe

Rysunek 44: Instytucje i obiekty użyteczności publicznej w danym sołectwie

Źródło: opracowanie własne

Granice

- ▭ Granica administracyjna gminy Rzgów
- Granice sołectw

Podstawowe szlaki i obiekty do rozwoju turystyki

- Szlak Dworów i Pałaców
- Szlak Okrężny wokół Łodzi
- Szlak I wojny światowej
- Magistrala Łódzka Rzgów
- Szlak Grodzisko Rzgów
- Szlak Literacki
- 🐎 Stajnie
- ▨ Obiekty ochrony konserwatorskiej
- ▨ Strefa ochrony konserwatorskiej

Rysunek 45: Podstawowe szlaki i obiekty w gminie Rzgów mogące się przysłużyć do rozwoju turystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów*

Sieć komunikacyjna

Komunikacja na terenie gminy Rzgów opiera się na przewozach samochodowych – indywidualnych i zbiorczych. Brak sieci kolejowej oraz lotniska na terenie gminy uniemożliwia inne formy przemieszczania się.

Układ drogowy tworzą: autostrada A1, droga ekspresowa S8 i drogi krajowe, droga wojewódzka, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Powiązanie Gminy z krajem i regionem zapewniają drogi krajowe i wojewódzkie. Na obszarze gminy przebiegają cztery drogi o znaczeniu krajowym:

- Autostrada A1 od węzła z DW nr 714 (Łódź os. Górna, Tomaszów Maz.) do węzła z drogą szybkiego ruchu S8
- Droga ekspresowa S8 relacji Wrocław - A1 – Warszawa - Białystok.
- DK nr 91 relacji Gdańsk - Łódź - Katowice - Cieszyn - Granica Państwa przebiega przez teren gminy Rzgów w kierunku północ - południe.
- DK nr 71 relacji Pabianice – Rzgów (i dalej jako droga wojewódzka do Tomaszowa Mazowieckiego) przebiega ul. Pabianicką w Rzgowie na kierunku wschód - zachód.

Drogą wojewódzką przebiegającą przez Gminę jest DW nr 714 relacji Rzgów – Kurowice (od km 2+197 do 6+092). Zarządca drogi ocenił jej stan nawierzchni jako średni.

Do dróg powiatowych należą: Nr 24165 relacji Wola Rakowa - Romanów, Nr 24166 relacji Stefanów-Kalinko, Nr 24167 relacji Rzgów-Kalinko-Romów, Nr 24168 relacji Łódź-Bronisin-Huta Wiskicka, Nr 24170 relacji Starowa Góra-Rzgów-Babichy, Nr 24171 relacji Starowa Góra-Konstantyna-Grodzisko, Nr 24172 relacji Łódź-Ruda-Rzgów, Nr 24173 relacji Łódź-Gospodarz-Prawda-granice województwa (Tuszyn), Nr 24174 relacji Wola Zaradzyńska-Pabianice (ul. bez nazwy - ul. Graniczna)-Sereczyn-Prawda;

Gminnymi drogami pełniącymi funkcje dróg lokalnych i dojazdowych są: Konstantyna-Łódź-Józefów, Konstantyna-Bronisin, Bronisin-Stefanów, Huta Wiskicka-Tadzin, Grodzisko (od drogi woj. 714) – skład. odpadów (do drogi pow. nr 2909E), Rzgów ul. Gliniana-Romanów, Kalinko Morgi – droga pow. nr 2909E, Kalinko-Modlica, Romanów-Pałczew, Gospodarz-Czyżeminek, Czyżeminek-Guzew-Babichy, od miejscowości Konstantyna do ul. Konspiracji w Łodzi oraz ulice gminne w Rzgowie i miejscowościach: Starowa Góra, Stara Gadka, Gospodarz.

Zgodnie z uzyskanymi informacjami od Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi w piśmie UD.746.3.110.2021.PB, nie są obecnie prowadzone przygotowania do realizacji inwestycji na drogach wojewódzkich w obrębie gminy Rzgów.

Stan dróg gminnych jest dość dobry, wymaga jednak podejmowania systematycznych działań naprawczych oraz rozwojowych, których koszt znacząco obciąża budżet gminy. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Urząd Miejski (stan na 22.11.2021r.) długość dróg gminnych wynosi łącznie 141,562 km, w tym na terenie samego miasta Rzgowa jest to 43,545 km (30,76%). Długość dróg utwardzonych wynosi łącznie 54,910 km, w tym na obszarze miasta jest to 21,955 km (39,98%). Dane te wskazują, że udział dróg utwardzonych do nieutwardzonych wynosi 38,79% do 61,21% - także inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej są cały czas konieczne, zwłaszcza na terenach o dużym natężeniu ruchu (w kierunku Łodzi) oraz na terenach podmokłych, gdzie rozjechane drogi gruntowe stanowią wyzwanie dla mieszkańców (m.in. w Starowej Górze).

Samorząd współfinansuje również działania remontowo-modernizacyjne podejmowane na drogach powiatowych razem ze Starostwem Powiatu Łódzkiego Wschodniego. Przedsięwzięcia w zakresie dróg powiatowych planowane do wykonania w granicach administracyjnych gminy Rzgów, wymienione w *Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2016-2022*, są następujące:

Tabela 27: Planowane działania w zakresie dróg powiatowych na terenie gminy Rzgów

Nazwa zadania	Szacunkowy koszt [zł]	Podmiot odpowiedzialny	Data realizacji
Przebudowa przepustu w ciągu drogi powiatowej nr 2941E w miejscowości Grodzisko	450 000,00	Gmina Rzgów/Powiat Łódzki Wschodni	2021
Budowa ciągu pieszo-rowerowego na drodze powiatowej nr 2916E (odcinek Guzew i DK71)	2 468 688,28	Gmina Rzgów/Powiat Łódzki Wschodni	2021-2022
Przebudowa ulicy Ogrodowej w Rzgowie (ZRID)	2 970 000,00	Gmina Rzgów	2020-2021
Przebudowa drogi powiatowej nr 2942E w Rzgowie – ul. Łódzka Etap II	1 000 000,00	Gmina Rzgów / Powiat Łódzki Wschodni	2022
Wykonanie nakładki bitumicznej na drodze powiatowej nr 2941E Starowa Góra - Konstantyna	1 900 000,00	Gmina Rzgów / Powiat Łódzki Wschodni	Po 2022

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi, 2021

Na terenie gminy Rzgów dynamicznie rozwija się sieć rowerowa i chodników. Zgodnie z danymi GUS w 2019 r. drogi rowerowe na terenie JST miały łącznie 6,1 km długości. Wskaźnik długości ścieżek na 100 km² wyniósł 9,20 km i jest on ponad dwa razy większy niż średnia dla województwa łódzkiego i kraju.

W 2020 r. wykonano ponadto 1 km asfaltowej ścieżki rowerowej i brukowanego chodnika w Starej Gadce zapewniając bezpieczeństwo dla jednośladow i pieszych na trasie Rzgów - Łódź. Ścieżka została wyposażona w stację obsługi rowerów. Koszt inwestycji wyniósł 1 mln 46 tys. zł. Ponadto w 2020 r. ułożono 647,5 m nowego chodnika na ul. Głównej w Czyżeminku.

W 2020 r. wybudowano również ok. 4 km ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i pieszo-jezdnych w tym:

- ścieżki dla pieszych w Rzgowie na odcinku ul. Kusocińskiego od ul. Pabianickiej do ul. Reja oraz na ul. Zielonej
- ciągi pieszo-jezdne Starowej Górze na ul. Tunelowej i Stropowej
- ścieżka dla rowerzystów i pieszych o długości 1 km między Prawdą a Guzewem.

Według stanu na czerwiec 2021 r. na terenie gminy Rzgów występuje 7,8 km ścieżek rowerowych.

W zakresie komunikacji zbiorczej mieszkańcy mają możliwość skorzystania z przewozów organizowanych przez MPK Łódź, MZK Pabianice i prywatnych przewoźników. Na terenie gminy znajduje się w sumie 106 przystanków autobusowych; dobre skomunikowanie występuje z Łodzią, Pabianicami i Tuszyńem.

MPK Łódź

Linie które są obsługiwane przez tego przewoźnika to linia 50A, 50B, 50C i 56. Przez granicę gminy wjeżdżają również autobusy linii 71A w miejscowości Bronisin Dworski, gdzie znajduje się 1 przystanek przy ul. Pogodnej. Linia nr 50A i dłuższe jej warianty (50B, 50C) dojeżdżają do pętli przy cmentarzu komunalnym w miejscowości Stara Gadka. Linia 50B kieruje się dalej do ul. Tuszyńskiej w Rzgowie, zaś linia 50C dojeżdża do C.H. PTAK. Linia nr 56 przebiega z Łodzi przez Starową Górę i kieruje się do pętli przy ul. Tuszyńskiej.

Tabela 28: Linie na terenie Gminy Rzgów obsługiwane przez MPK Łódź oraz ich finansowanie

Lp.	Linia	Obsługiwane miejscowości / Relacja	Liczba przystanków*	Długość tras*	Partycypacja w kosztach ⁱ
1	50A	Stara Gadka (pętla przy cmentarzu)	2	nie dotyczy	0%
2	50B	Gadka Stara cm. - ul. Tuszyńska ul. Tuszyńska - Gadka Stara cm. Gadka Stara cm. - C.H. Ptak Outlet C.H. Ptak Outlet - Gadka Stara cm.	2** + 7	3,702 km ; 3,606 km ; 5,112 km ; 5,243 km	57,9%
3	50C	Stara Gadka cm. - C.H. Ptak Outlet C.H. Ptak Outlet - Stara Gadka cm.	9** + 2	5,208 km ; 5,505 km	57,9%
4	56	ICZMP Szpital - ul. Tuszyńska ul. Tuszyńska - ICZMP Szpital ICZMP Szpital - Rzgowska Zagłoby C.H. Ptak Outlet - ICZMP Szpital	5** + 5	8,567 km ; 6,649 km ; 10,184 km ; 8,535 km	57,9%
5	71A	Bronisin Dworski, ul. Pogodna	1	nie dotyczy	0%
Razem		3 linie autobusowe (linia 50 ma 3 warianty)	17	Koszt utrzymania	944 186,48 zł (2019 r.)

*na terenie Gminy Rzgów; ** przystanki wspólne z innymi liniami; ⁱ - przez Gminę Rzgów na odcinku objętym porozumieniem

źródło: Raport o stanie Gminy Rzgów za 2019 r.

Finansowanie komunikacji zbiorowej obsługiwanej przez MPK odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w porozumieniu międzygminnym z dnia 17 czerwca 2010 roku w sprawie międzygminnej komunikacji autobusowej.

Zgodnie z zapisami zawartymi w porozumieniu do końca października Zarząd Dróg i Transportu w Łodzi informuje uczestników porozumienia o cenie jednostkowej wozokilometra na kolejny rok budżetowy (podstawą wyliczenia cen za wozokilometr jest audyt przeprowadzony przez MPK-Łódź).

Porozumienia podpisane z Miastem Łódź dotyczą tylko i wyłącznie odcinków tras znajdujących się na terenie gminy Rzgów i są one sporządzane na podstawie komisyjnych pomiarów długości trasy. Linia 50A oraz linia 71A, pomimo wjazdu na teren gminy Rzgów, nie są ujęte w porozumieniach.

Koszt funkcjonowania komunikacji miejskiej obsługiwanej przez MPK Łódź w roku 2019 wyniósł 944 186,48 zł.

PKS Łódź

Przewoźnik wykonywał miesięcznie ok. 32 000 km w ramach tras:

- Łódź ul. Broniewskiego – Starowa Góra - Grodzisko – Czyżeminek;
- Łódź ul. Dąbrowskiego – Romanów;
- Pabianice – Gospodarz – Rzgów – Romanów;
- Rzgów – Gospodarz – Prawda – Czyżeminek;
- Rzgów – Kalinko – Romanów.

Wraz z początkiem roku szkolnego w 2019 r. została zlikwidowana linia na relacji Rzgów – Bronisin Dworski – Rzgów, a od 30 kwietnia 2020 przewoźnik zlikwidował wszystkie swoje kursy.

MZK w Pabianicach

Na obszarze gminy Rzgów funkcjonuje jedna linia prowadzona przez MZK w Pabianicach – linia T. Do niedawna funkcjonowała w niedziele również linia W, która była uruchomiona do dowozu parafian mieszkających na terenie gminy Rzgów do parafii w miejscowości Wola Zaradzyńska. Została ona jednak zlikwidowana.

Tabela 29: Linie na terenie Gminy Rzgów obsługiwane przez MZK w Pabianicach oraz ich finansowanie

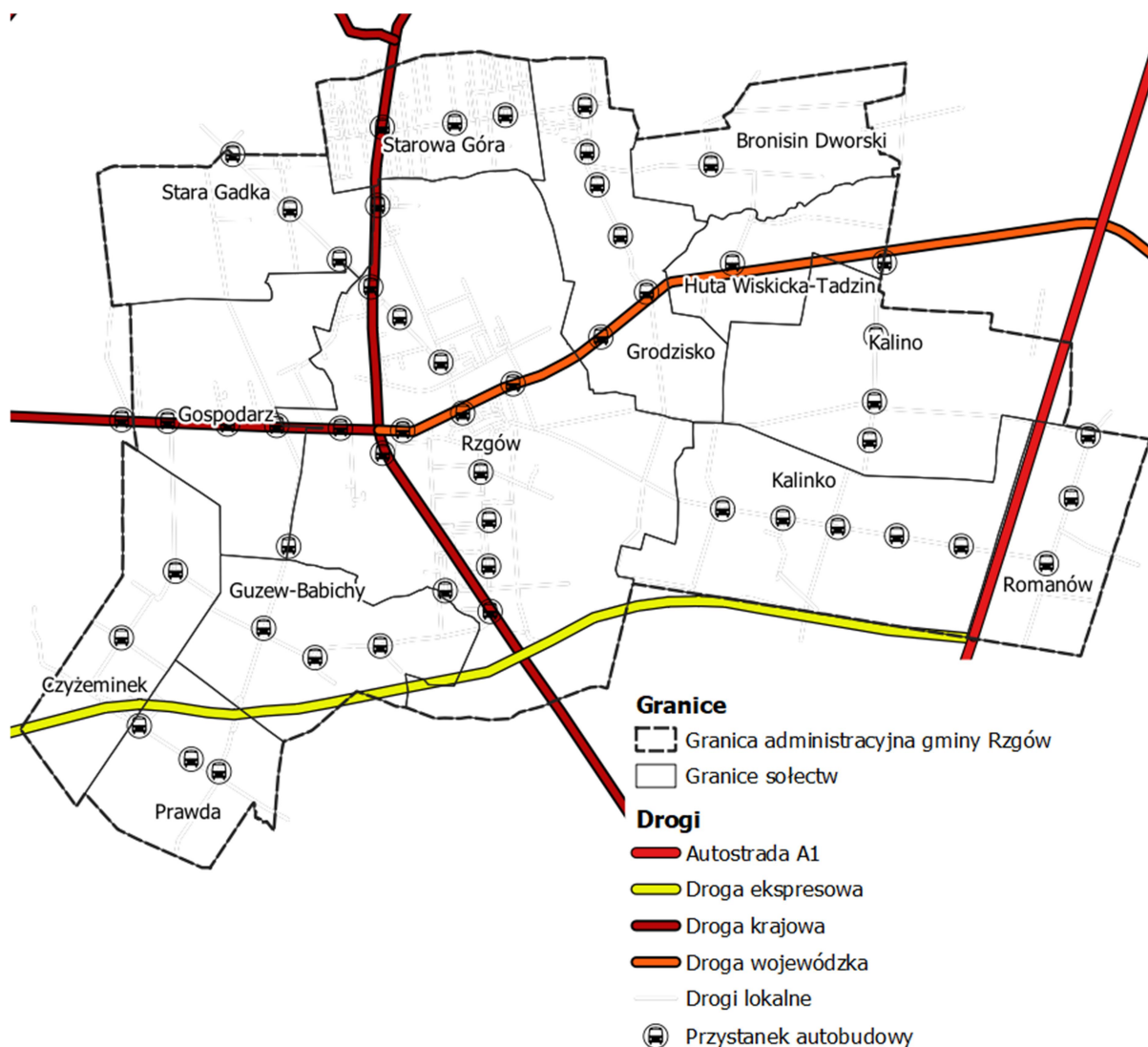
Lp.	Linia	Obsługiwane miejscowości	Liczba przystanków*	Długość tras*	Partycypacja w kosztach ¹	
1	T	Gospodarz, Rzgów, Guzew, Babichy				
		Wola Zaradzyńska – Tuszyńska / C.H. PTAK	6** + 3	5,6 km	82%	
		Tuszyńska / C.H. PTAK - Wola Zaradzyńska		5,64 km		
		Wola Zaradzyńska - Rzgów Plac 500-lecia	6	4,25 km		
		Rzgów Plac 500-lecia - Wola Zaradzyńska		3,89 km		
		T wydłużona do C.H. Ptak Outlet i m. Guzew				
		Tuszyńska / C.H. PTAK - Guzew	1** + 4	3,04 km	93%	
		Guzew - Tuszyńska / C.H. PTAK		3,06 km		
		Tuszyńska / C.H. PTAK - C.H. Ptak Outlet	1**	1,16 km		
		C.H. Ptak Outlet - Tuszyńska / C.H. PTAK		1,21 km		
2	W	Czyżeminek, Prawda, Guzew - obecnie zlikwidowana				
		Zajezdnia MZK - Prawda - Wola Zaradzyńska		21,28 km	91%	
		Wola Zaradzyńska - Prawda - Wola Zaradzyńska		14,58 km		
		Wola Zaradzyńska - Prawda - Zajezdnia MZK		21,25 km		
Razem		1 linia autobusowa	13	Koszt utrzymania	514 965,89 zł (2019 r.)	

*na terenie Gminy Rzgów; ** przystanki wspólne z innymi liniami; ¹- przez Gminę Rzgów na odcinku objętym porozumieniem

źródło: Raport o stanie Gminy Rzgów za 2019 r.

Finansowanie komunikacji zbiorowej obsługiwanej przez MZK w Pabianicach odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w porozumieniu międzygminnym z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie międzygminnej komunikacji autobusowej. Płatność odbywa się w formie transzy w ramach dotacji celowej.

Na terenie gminy funkcjonuje również komunikacja obsługiwana przez prywatnych przewoźników. Są to w przewadze usługi nastawione na obsługę centrów handlowych znajdujących się na terenie gminy Rzgów.

Rysunek 46: Sieć komunikacyjna na terenie gminy Rzgów

Źródło: opracowanie własne

Podstawowa infrastruktura techniczna

Zaopatrzeniem w wodę i odbiorem ścieków zajmuje się Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Rzgowie, ul. Stawowa 11, 95-030 Rzgów.

Długość sieci wodociągowej na koniec 2019 r. wynosiła 99,9 km i było do niej podłączonych 10 375 mieszkańców. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło średnio 44,6 m³, w tym w miastach: 36,4 m³/1 os., na obszarach wiejskich: 48,6 m³/1 os. W porównaniu do lat poprzednich obserwuje się spadek ilości wody zużywanej przez mieszkańców, co może świadczyć o wzroście świadomości ekologicznej mieszkańców. Zmniejsza się również liczba awarii sieci wodociągowej – w 2019 r. nastąpiło 98 awarii, podczas gdy w 2015 r. było ich 210. Prawie wszystkie budynki mieszkalne są podłączone do sieci wodociągowej (97,5%), podłączenia wymagają jedynie nowe zabudowania.

Ujęcia wody znajdują się w miejscowościach Rzgów, Kalino, Romanów, Gospodarz, Grodzisk i Czyżeminek. Mieszkańcy Starowej Góry i część Starej Gadki korzystają

z wodociągu Łodzi. Również z wodociągu łódzkiego mogą być zaopatrywane miejscowości Rzgów, Grodzisk, Huta Wiskicka, Bronisin, Konstancyjna w przypadku awarii. Na terenie gminy zlokalizowany jest także wodociąg Sulejów – Łódź, z którego gmina może korzystać w przyszłości.

Wydajność ujęć wodociągowych gminy wynosi łącznie 3 657 m³/d. Na wszystkich ujęciach za wyjątkiem hydroforni Czyżeminek woda podlega odżelazianiu, a na stacjach uzdatniania wody w Rzgowie, Gospodarzu i Grodzisku jest dodatkowo poddawana odmanganianiu.

W ciągu ostatnich 5 lat znacząco wzrosła długość sieci kanalizacji sanitarnej: z 40,4 km w 2015 r. do 65,0 km w 2019 r. Liczba mieszkańców obsługiwanych kanalizacją wzrosła o 8,8 pp. i na koniec 2019 r. wynosiła 6 365 osób. Sieć kanalizacyjna występuje jedynie w miejscowościach Rzgów, Stara Gadka i Starowa Góra. Na koniec 2019 r. do sieci kanalizacyjnej było podłączonych 38,2% wszystkich budynków mieszkalnych, przy czym 91,8% budynków podłączonych do kanalizacji znajdowało się w miastach, a na obszarach wiejskich tylko 16,6% posiadało przyłącze do kanalizacji. Pozostali mieszkańcy gminy, nieobsługiwani siecią kanalizacyjną, korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz indywidualnych oczyszczalni ścieków⁶⁰.

Kolejne odcinki sieci kanalizacji sanitarnej w obszarze aglomeracji zaplanowano do budowy w miejscowościach:

- Gospodarz (ul. Pabianicka, Spacerowa, Młyńska (fragment), Łanowa, Zbożowa),
- Stara Gadka (ul. Lucerniana, Uczniowska, Korbajnowa),
- Starowa Góra (ul. Wójtowska); 4) Kalinko, Kalinko-Morgi (część wsi Kalinko), Kalino, Grodzisko, Konstancyjna.

Wszystkie ścieki z terenu gminy odbierane są przez mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię w Rzgowie, o przepustowości 3 000 m³/d. Oczyszczalnia była rozbudowana i zmodernizowana w 2019 r. głównie ze względu na jej ponadgminny charakter – zwiększenie możliwości oczyszczania ścieków wpływa na poprawę czystości stawów Stefańskiego (kąpielisko w Łodzi). Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Ner.

W ramach realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych na terenie gminy wyznaczona została aglomeracja Rzgów⁶¹. Wielkość aglomeracji zgodnie z uchwałą wynosi 9 979 RLM i obejmuje miejscowości: Gospodarz, Grodzisko, Kalinko, Kalino, Konstancyjna, Stara Gadka, Starowa Góra.

Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Są to:

- północny fragment zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w mieście Rzgów przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 714 (ul. Pabianicka) i drogi gminnej nr 106490E (ul. Kusocińskiego);
- wschodni fragment zabudowy zagrodowej zlokalizowanej w parku w Gospodarzu.

Na terenach tych nie można budować zbiorników bezodpływowych ani pojedynczych oczyszczalni ścieków oraz nie powinno się stosować kanalizacji grawitacyjnej i ciśnieniowej (tłocznej) z uwagi na możliwość skażenia wód podczas wystąpienia powodzi⁶².

⁶⁰ Tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków.

⁶¹ Uchwała nr XXXI/277/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Rzgów (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2021 r. poz. 600).

⁶² Zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t. j. Dz. U.2018.0.2268) na obszarach chronionych szczególnie zagrożonych zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów

Długość sieci gazowej na koniec 2019 r. wynosiła 85,4 km i obsługiwała w sumie 4 805 mieszkańców gminy. Przeciętne zużycie gazu na 1 mieszkańca stopniowo wzrastało do 2017 r. po czym zaczęło maleć. Na koniec 2019 r. wynosiło ono średnio 7,3 MWh/1 os.

Tabela 30: Podstawowe parametry dot. infrastruktury technicznej na terenie gminy Rzgów

Sieć wodociągowa	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Długość sieci wodociągowej	km	96,0	98,3	98,3	99,3	99,9
Awarie sieci wodociągowej	szt.	210	122	116	96	98
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	9935	10030	10094	10262	10375
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	472,1	440,6	416,7	443,0	463,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3/os.	47,3	43,7	41,0	43,3	44,6
Sieć kanalizacyjna	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Długość sieci kanalizacyjnej	km	40,4	40,4	40,9	48,3	57,6
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	399	139	212	56	57
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	5848	5895	5934	6021	6365
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam3	145,8	151,9	150,8	152,0	158,4
Ilość ścieków bytowych na 1 mieszkańca	m3/os.	24,9	25,8	25,4	25,2	24,9
Ilość ścieków oczyszczanych na oczyszczalni ⁶³	dam3	324,8	343,3	403,1	286,0	439,6
Sieć gazowa	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Długość sieci gazowej	km	82,8	83,1	83,4	84,4	85,4
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4163	4177	4234	4405	4805
Zużycie gazu w MWh	MWh	30315,7	32679,4	35841,8	34874,3	35088,8
Zużycie gazu na 1 mieszkańca	MWh/os.	7,3	7,8	8,5	7,9	7,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem geologiczno-morfologicznym na znacznej powierzchni gminy występują warunki korzystne dla budownictwa, za wyjątkiem Starowej Góry. Istotnym problemem jest presja budowlana na tereny rolnicze – bliżej Łodzi w zakresie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, a w południowej części gminy i wzdłuż dróg krajowych w zakresie zabudowy usługowej, produkcyjnej i magazynowej. Z „rozlewaniem się” zabudowy mieszkaniowej na terenach podmiejskich wiąże się także chaos przestrzenny, jednak nie powinien on mieć dużego znaczenia w przypadku gminy Rzgów, ze względu na pokrycie planami miejscowymi ok. 96% powierzchni samorządu. Plany miejscowe dają bowiem podstawę prawną do konkretnego, zamierzonego kształtowania terenów. Ponadto na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią – obejmują one tereny występujące w pobliżu rzeki Ner, zarówno od strony prawego, jak i lewego brzegu.

naturalnych, (...), które mogą zanieczyścić wody (...). Na tychże obszarach należy wykonać szczegółową ocenę ryzyka powodziowego, zgodnie z ww. ustawą i Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 (Dz. UE; L 288/27) w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

⁶³ Wszystkie ścieki, jakie zostały oczyszczone na oczyszczalni ścieków, tj. ścieki dowożone, dopływające siecią kanalizacyjną, wody infiltracyjne, wody technologiczne z płukania odżelaziaczy na SUW podłączonych do kanalizacji, wody techniczne z przepychania i mycia sieci kanalizacyjnej, wody techniczne z czyszczenia i mycia przepompowni ścieków. Co kilka lat ilość ścieków oczyszczalnych jest niższa ze względu na tzw. „rok suchy” – wody gruntowe występują wtedy w ograniczonym zakresie i zjawisko infiltracji jest mniejsze. Również rok 2018 był specyficzny – procesy technologiczne musiały być dostosowane do harmonogramu robót prowadzonych na oczyszczalni w związku z jej rozbudową.

Realizacja inwestycji na tego typu obszarach uzależniona jest od szeregu przepisów, wymienionych m.in. w ustawie Prawo wodne.

2.2.5. Struktura środowiskowa

Formy ochrony przyrody

Do form ochrony przyrody⁶⁴ jakie występują na terenie gminy Rzgów zaliczają się wyłącznie pomniki przyrody. 1 pomnik przyrody (dąb szypułkowy) zlokalizowany jest na cmentarzu wojennym w Starej Gadce; 2 pomniki (lipa drobnolistna i buk zwyczajny) rosną na placu kościelnym w Rzgowie; natomiast 14 pomników (5 dębów szypułkowych, 5 wiązków szypułkowych i 4 klony srebrzyste) znajdują się w parku wiejskim w Gospodarzu.

Istnieją plany utworzenia 2 obszarów chronionego krajobrazu: OCHK „Górnego Neru”, który będzie obejmował dolinę rzeki Ner oraz OCHK Tuszyńsko-Dłutowski, który będzie się rozciągał w południowej części gminy. Mają one powstać w ramach spójnego systemu obszarów chronionych, których celem jest ochrona krajobrazu.

Zasoby geologiczne

Na terenie gminy nie występują obszary osuwiskowe lub zagrożone osuwaniem się mas ziemnych.

Do udokumentowanych nieeksploatowanych złóż kopalin na terenie gminy Rzgów należą złoża: Gospodarz (głina), Kalinko VI (piasek), Romanów IV, XII, XIII, XIV, XV, XVI (piasek). Eksploatowaną są natomiast złoża: Kalinko V (piasek ze żwirem), Romanów dz. 61/2 i 62/2 (piasek), Romanów V (piasek), Rzgów (piasek). Złoże Babichy III oraz Kalinko II są w trakcie rekultywacji.

Wody podziemne i powierzchniowe

Gmina znajduje się w obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 401 „Niecka Łódzka”, który rozciąga się od gminy Ozorków do Piotrkowa Trybunalskiego i Tomaszowa Mazowieckiego. Na terenie gminy Rzgów nie wyznaczono stref ochronnych tego zbiornika.

Większość analizowanego obszaru znajduje się w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 72, a fragment południowo-zachodniej części gminy (miejscowość Romanów) znajduje się w obrębie JCWPd nr 84. Obie części wód charakteryzują się dobrym stanem.

Zbiorniki wodne występują przede wszystkim w dolinie Neru, m.in. w Tadzynie, Hucie Wiskickiej i Gospodarzu, gdzie pełnią funkcję rekreacyjną i hodowlaną. W pozostałych częściach gminy, głównie w dolinach rzek Ner i Dobrzyńka, licznie występują oczka wodna.

W ramach „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji” z 2005 r. na terenie gminy zgłoszono potrzebę budowy trzech zbiorników retencyjnych:

- „Rzgów I” – zlokalizowany na rowie melioracyjnym o powierzchni zalewu 7,9 ha i średniej głębokości 1,4 m.
- „Rzgów II” – zlokalizowany na rzece Ner o powierzchni zalewu 5,8 ha i średniej głębokości 1,6 m.
- „Gospodarz II” – zlokalizowany na rzece Ner o powierzchni zalewu 5,0 ha i średniej głębokości 2,0 m.

⁶⁴ W rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.).

Główne funkcje jakie ww. zbiorniki miały pełnić to: podniesienie zwierciadła wody w gruncie, zwiększenie retencji gruntowej, ochrona przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie suszy, rekreacja i turystyka, gospodarka rybacka.

Na chwilę obecną istnieje tylko zbiornik „Gospodarz II”. Budowa zbiornika „Rzgów I” spotkała się ze sprzeciwem ze strony mieszkańców, a realizacja zbiornika „Rzgów II” jest dopiero planowana.

Gmina Rzgów zlokalizowana jest w zasięgu zbiornika wód geotermalnych (zasięg basenu jurajskiego), które mogą być wykorzystane jako odnawialne źródło energii, np. zakłady geotermalne projektowane są w Skierniewicach i Żyrardowie. Na terenie gminy udokumentowane źródła wód podziemnych do wykorzystania na cele energii cieplnej występują na dz. nr 617/2 i 614/3 w Rzgowie.

Na terenie gminy występują 2 Jednolite Części Wód Powierzchniowych Rzecznych: Obszar Dorzecza Wisły – RW2000172546329, Obszar Dorzecza Odry – RW6600017183229. Północne granice gminy stanowią również wododział Neru oraz jego dopływ - rzeki Jasień. W obu przypadkach stan JCWP jest zły, a ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych została określona jako zagrożona. Wynika to z niezadowalającego stanu chemicznego wód, głównie ze względu na zanieczyszczenie benzo(a)pirenem. Potencjał ekologiczny ww. cieków, zgodnie z aPWŚK jest zróżnicowany – oscyluje od słabego do umiarkowanego.

Zgodnie z informacjami otrzymanymi od Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Poznaniu obszar Gminy Rzgów znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwa powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysoki i wynosi $p=10\%$,
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($p=0,2\%$),
- poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, tj. nie znajduje się pomiędzy linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano trasę wału,
- poza obszarem obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Należy pamiętać, iż na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zgodnie z art. 77 ust. 1 pkt 3) lit a) oraz b) Prawa wodnego, zakazane jest m.in. gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji mogących zanieczyścić wody. Jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich, zgodnie z art. 77 ust. 3 Prawa wodnego, może (w drodze decyzji) zwolnić od wspomnianych zakazów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód.

Na wykonanie nowych obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego – zgodnie z art. 390 ust. 1 pkt 1) lit b).

Aktualnie dla Gminy Rzgów odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry.

Jakość powietrza

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi prowadzi monitoring jakości powietrza na terenie województwa łódzkiego w podziale na strefy. Gmina Rzgów należy do strefy łódzkiej. Na terenie gminy nie ma stacji pomiarowych działających w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ).

Roczna ocena jakości powietrza w wojewódzkie łódzkim dla strefy łódzkiej wskazuje na przekroczenia w zakresie benzo(a)pirenu oraz pyłu PM10. Zanieczyszczenia te najczęściej powstają w wyniku ogrzewania budynków mieszkalnych piecami węglowymi, stąd też największe stężenia zanieczyszczeń w powietrzu odnotowuje się w okresie zimowym. Na pogorszenie jakości powietrza w nieco mniejszym stopniu wpływa intensywny ruch pojazdów samochodowych, zwłaszcza przy głównych trasach komunikacyjnych.

Tabela 31: Klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru strefy łódzkiej											
As (PM10)	BaP (PM10)	C ₆ H ₆	CO	Cd (PM10)	NO ₂	Ni (PM10)	O ₃	PM10	PM 2,5	Pb (PM10)	SO ₂
Strefa PL1002 - rok 2019											
A	C	A	A	A	A	A	A ¹⁾	C	A ²⁾	A	A

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2

2) Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny II faza, strefa uzyskała klasę C1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim. Raport wojewódzki za rok 2019 (Łódź 2020) oraz Aneks Nr 1 do Raportu Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim. Raport wojewódzki za rok 2019 (Łódź 2020).

Hałas

Zgodnie z *Oceną Stanu Klimatu Akustycznego Województwa Łódzkiego* z 2018 r. w powiecie łódzkim wschodnim na hałas komunikacyjny o natężeniu 55-60 dB w ciągu dnia narażonych było ok. 500 osób z terenu o powierzchni 15,030 km², zaś w porze nocnej ok. 400 osób z terenu o powierzchni 14,471 km². Oceniono, że na terenie powiatu nie ma osób, które byłyby narażone na hałas drogowy o natężeniu >70 dB.

Uwarunkowania występujące na terenie Gminy Rzgów powodują, że głównym źródłem hałasu jest ruch kołowy. Na terenie Gminy największe natężenie ruchu i najbardziej zagrożone rejony oddziaływania hałasu drogowego występuje na drodze ekspresowej S8, na drodze krajowej nr 91 i 71, a także na drodze wojewódzkiej nr 714. Drogi powiatowe i gminne nie wpływają w znacznym stopniu na uciążliwość akustyczną. Kolejne kontrole dotyczące natężenia hałasu zaplanowane są na 2021 r.

Gospodarka odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi

Zgodnie z danymi zawartymi w Analizie stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Rzgów za rok 2020 na terenie JST liczba mieszkańców uwidocznionych w deklaracjach w stosunku do prowadzonej ewidencji ludności przedstawiała się następująco:

- liczba mieszkańców zameldowanych na dzień 31.12.2020 r. – 10 177 osób,
- liczba mieszkańców objętych systemem zagospodarowania i odbioru odpadów komunalnych – 9 939 osób,
- różnica pomiędzy liczbą mieszkańców Gminy Rzgów w roku 2020, a liczbą osób ujętych według deklaracji, wynosi 238. Wynika to z faktu iż osoby aktywne

zawodowo, ze względu m. in. na wykonywaną pracę przebywają poza obszarem gminy Rzgów. Podobna sytuacja jest w przypadku studentów oraz osób uczących się, którzy bardzo często kontynuują naukę poza miejscem zameldowania.

Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych zmieszanych z terenu gminy w 2020 roku wynosiła 4 137,0900 [Mg], natomiast masa selektywnie zebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wynosiła 19,4400 [Mg].

Gmina Rzgów spełniła wszystkie wymagane ww. aktami prawnymi poziomy odzysku i recyklingu. Osiągnęła minimum odpowiedniego procentowego poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania. Porównując ostatnie pięć lat można zauważyć, że poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w latach 2018 - 2019 wzrósł z 35,21% do 35,32%, natomiast w roku 2020 odnotowano jego spadek do 32,89%.

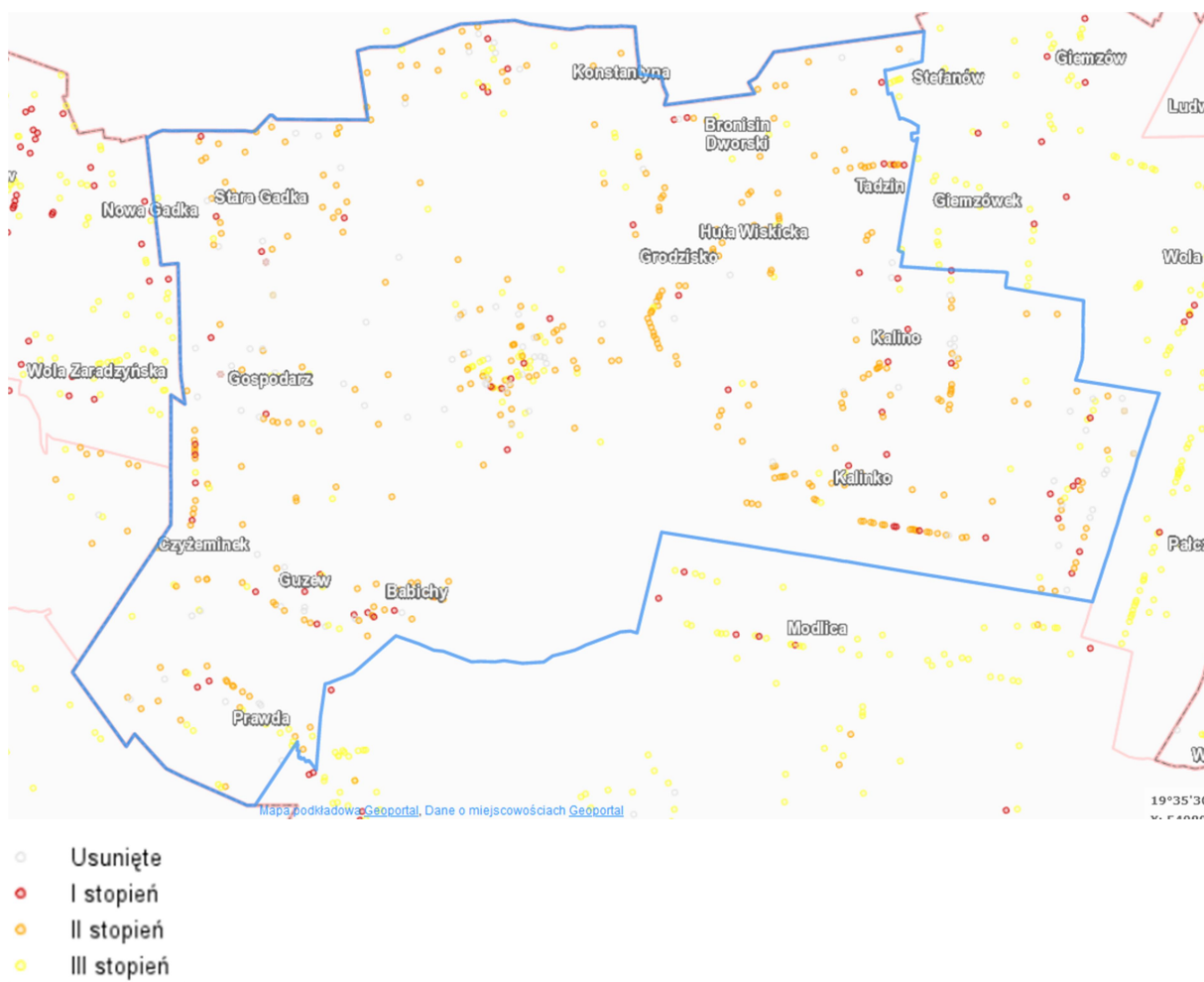
Tabela 32: Poziomy recyklingu i odzysku osiągnięte przez gminę Rzgów w latach 2016 - 2020

Wymóg	Poziom	2016	2017	2018	2019	2020
Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania	osiągnięty	14,46%	26,77%	35,21%	35,32%	32,89%
	wymagany	45%	45%	40%	40%	35%
Recykling i przygotowanie do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	osiągnięty	69,31%	67,86%	64,50%	79,16%	67,11%
	wymagany	18%	20%	30%	40%	50%
Recykling i przygotowanie do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	osiągnięty	-	-	100%	100%	56,80%
	wymagany	42%	45%	50%	60%	70%

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami za lata 2016 - 2020 r.

Na terenie Gminy Rzgów występują wyroby zawierające azbest. Zgodnie z danymi z Bazy Azbestowej, na terenie gminy pierwotnie zostało zinwentaryzowanych 2 449 163 kg wyrobów azbestowych, natomiast unieszkodliwiono 372 486 kg. Do unieszkodliwienia do końca 2032 r.⁶⁵ pozostało jeszcze 2 076 677 kg azbestu.

⁶⁵ Zgodnie z założeniami *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032*.

Rysunek 47: Lokalizacja wyrobów azbestowych według stopnia pilności usunięcia

Źródło: <https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/> [data wejścia: 13.05.2021]

Na terenie gminy Rzgów edukacja ekologiczna prowadzona jest głównie poprzez kampanię edukacyjną dot. segregacji odpadów, w tym segregacji oraz kompostowania bioodpadów. Działania z tego zakresu były dotychczas realizowane za pomocą materiałów edukacyjnych w postaci zakładki, ulotki, plakatu oraz nalepek. Od 2018 r. działania te są kierowane do wszystkich mieszkańców gminy.

W ostatnich latach przeprowadzono następujące działania edukacyjno-informacyjne:

1. Edukacja ekologiczna w szkołach oraz podczas spotkań z mieszkańcami gminy - realizowane przez Gminnych Doradców Energetycznych działających w strukturach Urzędu Miejskiego. Celem działania jest przekazanie mieszkańcom gminy wiedzy na temat procesów zachodzących w atmosferze spowodowanych emitowaniem zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, przekazanie wiadomości na temat źródeł emisyjnych, uświadomienie zagrożeń spowodowanych emisją zanieczyszczeń do atmosfery i konieczności racjonalnego gospodarowania energią. W ramach działania zaplanowano organizowanie konkursów (na najlepiej zadbane gospodarstwo rolne, na ekologiczne gospodarstwo rolne, ekologiczne sołectwo, itp.). Planowane są również działania polegające na powstawaniu szkolnych kół ekologicznych. Dla młodszych mieszkańców gminy planuje się organizację konkursów ekologicznych, wycieczek, rajdów ekologicznych.

2. Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do informacji związanych m.in. z promocją postaw ekologicznych w formie ulotek, plakatów, broszur, artykułów prasowych, itp.

W 2019 r. w ramach edukacji ekologicznej i promocji postaw ekologicznych, mieszkańcy gminy Rzgów otrzymali w formie ulotek zestaw najistotniejszych informacji o tym, jak zmniejszyć negatywny wpływ człowieka na środowisko. Ulotka zawierała informacje dotyczące: sposobów właściwego postępowania z odpadami powstającymi w gospodarstwach domowych, ekonomicznego rozpalania domowych palenisk, parametrów wpływających na zanieczyszczenia powietrza emitowane przez domowe piece grzewcze, założeń uchwały antysmogowej dla województwa łódzkiego, możliwości sprawdzenia świadectwa jakości zakupywanego węgla oraz monitoringu jakości powietrza w gminie.

W miesiącach styczeń – marzec 2019 r. zrealizowano bezpłatne szkolenia KOBiZE o tematyce dotyczącej ochrony powietrza atmosferycznego oraz szkolenia na energetyka gminnego organizowane przez WFOŚiGW.

2.3. Badania społeczne

Zgodnie z Zarządzeniem nr 117/2021 Burmistrza Rzgowa z dnia 19 sierpnia 2021 roku w sprawie ogłoszenia przeprowadzenia konsultacji projektu opracowania „Strategia rozwoju gminy Rzgów na lata 2021-2030” przeprowadzono konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy Rzgów w okresie od dnia 19 sierpnia 2021 r. do dnia 30 września 2021 r. Skierowane były do następujących interesariuszy:

- Wszystkich mieszkańców gminy Rzgów,
- Gminy Brójce,
- Gminy Ksawerów,
- Gminy Pabianice,
- Miasta Pabianice,
- Gminy Tuszyn,
- Miasta Łódź,
- Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie w Poznaniu i w Warszawie,
- Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny.

Uwagi i opinie dot. projektu strategii rozwoju gminy Rzgów na lata 2021 – 2030 wszyscy zainteresowani mogli składać w następujących sposób:

- Drogą korespondencyjną na adres: *Urząd Miejski w Rzgowie, Plac 500-lecia 22, 95-030 Rzgów*,
- Drogą elektroniczną na adres: sekretariat@rzgow.pl,
- Osobiście do Urzędu Miejskiego w Rzgowie (pod wskazany adres), pok. 23 w godzinach pracy Urzędu.

Mieszkańcy gminy mogli dodatkowo wziąć udział w ankiecie internetowej dot. poziomu rozwoju gminy Rzgów oraz potencjalnych działań do realizacji w gminie. Formularz elektroniczny ankiety był dostępny pod adresem <https://e-awos.pl/konsultacjerzgow/>. Ankiety

można było przekazać elektronicznie za pomocą opcji „Wyślij” lub poprzez wskazane powyżej drogi korespondencyjne w terminie od 19 sierpnia 2021 r. do 30 września 2021 r.

W wyznaczonym terminie wpłynęło w sumie 56 ankiet (4 w wersji papierowej oraz 52 w wersji elektronicznej). Wyniki ankiet stanowią załącznik nr 1 do sprawozdania z realizacji konsultacji społecznych, umieszczonego na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

Ponadto otrzymano uwagi i wskazania od następujących interesariuszy:

- 2 Radnych Rady Miejskiej w Rzgowie⁶⁶,
- Miasta Pabianice,
- Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Poznaniu.

Przekazane od Radnych Rady Miejskiej w Rzgowie uwagi dot. projektów ujętych w strategii. Radni zaproponowali:

- Wybudowanie ciągu pieszo-jezdnego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 714 od granicy z gminą Brójce do miasta Rzgowa,
- Stworzenie na terenie dawnego majątku Gospodarz zalewu na rzece Ner, który pełniłby funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe,
- Budowę nowej gminnej przychodni zdrowia,
- Stworzenie wielofunkcyjnej strefy sportu i rekreacji na terenie pól osadowych w Kalinku,
- Stworzenie na terenie nieczynnego wysypiska odpadów przy ul. Ogrodowej instalacji przetwarzania odpadów połączonej z punktem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- Zaangażowanie seniorów oraz upowszechnienie udziału osób starszych w życiu społeczności lokalnej,
- Stworzenie projektów kanalizacyjnych i drogowych w strefie aktywności gospodarczej oznaczonej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzgów jako strefy 7UP oraz 8AG,
- Rewitalizację centrum Rzgowa,
- Stworzenie izby muzealnej oraz przestrzeni w formie skansenu,
- Usunięcia z przedstawionego projektu Strategii rozwoju gminy Rzgów na lata 2021 – 2030 deptaku na palach na cieku Struga.

Propozycje ww. projektów były rozpatrywane na konsultacjach stacjonarnych przeprowadzonych w gminie Rzgów w dniu 12 listopada 2021 r. W wyniku tego spotkania wpłynął kolejny wniosek o uwzględnienie w zapisach Strategii następujących projektów:

- Budowa mostu na rzece Ner w ciągu ul. Uczniowskiej w Starej Gadce wraz z przebudową tej ulicy.

⁶⁶ Ze względu na ochronę danych osobowych (RODO) nie podaje się imion i nazwisk.

W wyniku rozmów władz miasta z Radnymi ustalono, że ze względu na możliwości finansowe oraz inne zasoby gminy w Strategii uwzględnia się dodatkowo projekt dot. budowy mostu na rzece Ner w ciągu ul. Uczniowskiej w Starej Gadce wraz z przebudową tej ulicy.

UWAGI I WSKAZANIA OD MIASTA PABIANICE

Odpowiedź z miasta Pabianice odnośnie konsultacji społecznych projektu strategii rozwoju gminy Rzgów wpłynęła dnia 1 września 2021 r. drogą elektroniczną przez ePUAP. Treść wiadomości:

Szanowni Państwo,

Odpowiadając na pismo o konsultacjach społecznych projektu strategii rozwoju Gminy Rzgów na lata 2021 – 2030 zwracamy uwagę na poniższy aspekt:

W opracowaniu „Zintegrowany Program Rozwoju Gminy Rzgów” na rysunku nr 52 (strona 147) wskazano tereny górnicze leżące w mieście Pabianice przy ulicach: Żwirowej i Nowowolskiej błędnie jako zabudowę przemysłowo-usługową w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy Rzgów. Ww. tereny są terenami górniczymi z ważnymi decyzjami na wydobycie i rekultywację w kierunku leśnym, i takie jest też ich przeznaczenie w obowiązujących dokumentach planistycznych Gminy Miejskiej Pabianice.

Uwaga ta zostaje uwzględniona, a ww. obszar został usunięty z rysunku nr 52 na str. 147.

UWAGI I WSKAZANIA OD DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ WÓD POLSKICH W POZNANIU

Odpowiedź od Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Poznaniu odnośnie konsultacji społecznych projektu strategii rozwoju gminy Rzgów wpłynęła dnia 30 września 2021 r. do sekretariatu Urzędu Miejskiego w Rzgowie.

1. Wskazaną przez RZGW informację o położeniu obszaru gminy Rzgów w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz o uwarunkowaniach prawnych obowiązujących na takich obszarach dodano do zapisów projektu strategii rozwoju gminy Rzgów w rozdz. 2.2.5. „Struktura środowiskowa”. We wskazanym rozdziale podano również, że aktualnie do terenu gminy Rzgów odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry.
2. W swoich uwagach RZGW odwołuje się do budowania elementów sztucznej retencji, wskazując że tego typu rozwiązania powinny być rozwiązaniem ostatecznym; RZGW wskazuje, że w pierwszej kolejności należy rozważać działania zakładające naturalne metody retencji, a planowanie działań w tym zakresie powinno być poprzedzone szeregiem analiz i badań, muszą być one również realizowane z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy Rzgów przy rzece Ner była projektem proponowanym już w latach poprzednich. W ramach „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji” z 2005 r. planowana była budowa trzech zbiorników - ostatecznie powstał tylko jeden, a realizacja drugiego spotkała się ze sprzeciwem ze strony mieszkańców. Realizacja jakichkolwiek projektów związanych z zagospodarowaniem koryta rzeki Ner będzie musiała być oczywiście poprzedzona konsultacjami z odpowiednimi organami ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz z samymi mieszkańcami. Zwraca się uwagę, że na terenie gminy Rzgów występuje bardzo mało terenów umożliwiających wykorzystanie naturalnej retencji oraz terenów wypoczynkowych, które zgodnie z przeprowadzonymi

analizami i konsultacjami, są najbardziej oczekiwanymi przez mieszkańców inwestycjami. Dlatego też należałoby połączyć interes mieszkańców wraz z inwestycjami w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy i zarządzania ryzykiem powodziowym poprzez realizację projektu łączącego tego elementy. Odpowiednie zagospodarowanie terenów przy ciekach wodnych może stanowić właśnie takie rozwiązanie.

3. RZGW wskazuje, że strategii nie odnosi się do problemu zmian klimatu oraz adaptacji do zmian klimatu i proponuje, aby uwzględnić takie działania w dokumencie. Działania związane z ochroną klimatu są wyszczególnione w osobnym dokumencie wpisującym się w strategię, który był realizowany w tym samym okresie – „*Strategii adaptacji do Zmian Klimatu Gminy Rzgów do 2030 r. z perspektywą do roku 2050 – Miejskiego Planu Adaptacji*”, który oczekuje na przyjęcie przez Radę Miejską w Rzgowie.
4. Na rysunku nr 47 na str. 142 zostaną wprowadzone zmiany polegające na oznaczeniu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz, na których prawdopodobieństwo powodzi jest wysokie.
5. Zgodnie z sugestią RZGW wprowadza się zmianę zapisu dot. terenów, na których występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią na następujące: „*Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Obejmują one tereny występujące w pobliżu rzeki Ner, zarówno od strony prawego jak i lewego brzegu*”.
6. W projekcie strategii rozwoju gminy podaje się informację, że jednolita część wód: Ner do Dobrzynki oraz Jasień będą razem tworzyć jednolitą część wód Ner do Dobrzynki o kodzie PLRW6000101583219, a część obszaru obecnej części wód Ner do Dobrzynki przejdzie do jednolitej części wód Dobrzynka (PLRW600010183229).

UWAGA! Ze względu na wydłużenie się terminu wykonania i uchwalenia projektu Strategii Rozwoju Gminy okres jej obowiązywania zmieniono na lata 2022 – 2030. Działanie to nie będzie miało wpływu na realizację zamierzeń i projektów zawartych w Strategii, gdyż zakładano rozpoczęcie ich realizacji dopiero od 2022 r.

2.4. Podsumowanie diagnozy wewnątrzgminnej

Analizę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Rzgów przeprowadzono w formie analizy SWOT poniżej. Z analizy dostępnych danych liczbowych w podziale na sołectwa wynika, że w każdym sołectwie występują kwestie problematyczne, ale też pozytywne w porównaniu do pozostałych jednostek.

Obszar gminy, pod względem przestrzenno-funkcjonalnym, można podzielić w następujący sposób:

- Północna i środkowa część gminy obejmująca miejscowości Starowa Góra, Stara Gadka, Gospodarz, Rzgów charakteryzuje się intensywną zabudową. Są to tereny gdzie następuje intensywny proces osiedlania się nowych mieszkańców oraz budowy kolejnych inwestycji przemysłowo-usługowych ze względu na bliskość Łodzi (od północy) oraz przebieg dróg krajowych nr 71 i 91. Znacznym wyróżnikiem przestrzeni są tereny zielone doliny Neru, które służą rekreacji mieszkańców.
- Południowo-zachodnia część gminy, gdzie zlokalizowane są miejscowości Czyżeminek, Prawda, Guzew, Babichy. Zabudowa miejscowości to typowa ulicówka – skupiona, rozciągająca się po obu stronach dróg. W porównaniu do innych terenów w gminie obszar ten wyróżnia się większą powierzchnią zadrzewień i łąk oraz bardziej rozwiniętą siecią cieków wodnych, z rzeką Dobrzynką jako głównym ciekiem. Prawdę i Czyżeminek dzieli droga ekspresowa S8.

- Wschodnia część gminy z miejscowościami Konstantyna, Grodzisko, Bronisin Dworski, Tadzin, Huta Wiskicka, Kalino, Kalinko i Romanów ma charakter typowo wiejski, z przewagą terenów rolnych i łąk. Zabudowa to również ulicówka, z dużym udziałem budynków wykonanych w tradycyjnym budownictwie drewnianym, które stanowią uzupełnienie, dopełnienie wiejskiego charakteru. W przestrzeni wyróżniają się rzeka Ner, droga wojewódzka nr 714 oraz autostrada A1.

Tabela 33: Analiza SWOT podsumowująca diagnozę wewnątrzgminną

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1) Liczba mieszkańców wzrasta na skutek wysokiego salda migracji, które równoważy ujemny przyrost naturalny. 2) Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej zmniejsza się, ale nadal głównymi powodami jej udzielenia są ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba. 3) W 2020 r. Policja odnotowała popełnienie mniejszej liczby przestępstw niż w latach ubiegłych – na chwilę obecną nie ma możliwości stwierdzenia czy jest to skutek epidemii COVID-19. W porównaniu do roku bazowego wzrósł poziom wykrywalności przestępstw. 4) Mieszkańcy chętnie uczestniczą w wydarzeniach społeczno-kulturalnych oraz wykazują się dużą aktywnością przy współdziałaniu na rzecz rozwoju gospodarczego gminy. 5) Dogodne położenie (centrum Polski, blisko dużego miasta), dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna. 6) Kontynuowanie tradycji regionalnych poprzez rozwój przemysłu odzieżowego i pokrewnych. 7) Gmina jest atrakcyjnym miejscem pracy (więcej osób codziennie dojeżdża do gminy niż z niej wyjeżdża ze względu na miejsce zatrudnienia). 8) Zakończona modernizacja oczyszczalni ścieków pozwoliła na poprawę stanu wód stojących. 9) Dobry stan wód podziemnych. 10) Duże pokrycie powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co pozwala na kształtowanie ładu społecznego oraz zapobieganie negatywnym skutkom suburbanizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wzrasta odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w społeczeństwie. Na skutek wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym w społeczeństwie wzrośnie też obciążenie demograficzne. Gmina będzie więc musiała podjąć kroki związane z zaspokojeniem potrzeb osób starszych (m.in. łatwiejszy dostęp do opieki medycznej i społecznej, organizowanie nowych form wypoczynku i przestrzeni do rekreacji). 2) Potrzeba asymilacji ludności napływowej i zachęcenie nowych mieszkańców do zameldowania się na terenie gminy. 3) W porównaniu do lat poprzednich w 2020 r. wzrosła liczba interwencji Straży Pożarnej. 4) Przekształcanie terenów rolniczych pod zabudowę i drogi – utrata walorów krajobrazowych obszarów wiejskich. 5) Hałas ze względu na intensywny ruch samochodowy. 6) Wzrost liczby osób bezrobotnych ze względu na sytuację epidemiologiczną. 7) Prawdopodobne pogorszenie się kondycji przedsiębiorstw ze względu na epidemię. 8) Niewielka powierzchnia lasów oraz urządzonych terenów zieleni skutkująca mniejszymi możliwościami rekreacji na świeżym powietrzu. 9) Stosunkowo niewielka liczba zabytków. 10) Stosunkowo niski poziom skanalizowania gminy w porównaniu do obsługi siecią wodociągową i gazową. 11) Niska jakość wód płynących, prawdopodobnie z powodu niewystarczającego skanalizowania gminy oraz spływów wód opadowych z terenów zurbanizowanych. 12) Nienajlepsza jakość powietrza wynikająca z korzystania przez część mieszkańców z kotłów węglowych, intensywny ruch samochodowy oraz bliskość zakładów produkcyjnych i innych miast.

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

	13) Konieczność unieszkodliwienia 2 076 677 kg azbestu do 2032 r. 14) Problem jest zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych ze względu na infrastrukturę drogową oraz rozwijającą się zabudową.
Opis	Zagrożenia
<p>oraz sieci kolejowej.</p> <p>turystycznej poprzez tworzenie ich infrastrukturą.</p> <p>chronionego krajobrazu zapewni stworzy nowe miejsca do</p> <p>dowanych i pokopalnianych.</p> <p>stępowania wód geotermalnych – o alternatywnego źródła energii.</p>	<p>1) Brak zainteresowania współdziałaniem w zakresie realizacji wspólnych, zintegrowanych projektów przez gminy ościenne.</p> <p>2) Niepozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację projektów.</p> <p>3) Brak realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej i kolejowej na terenie gminy przez instytucje szczebla ponadlokalnego.</p> <p>4) Rosnące obciążenie budżetów gminy z powodu COVID-19 i Narodowego Polskiego Ładu.</p>

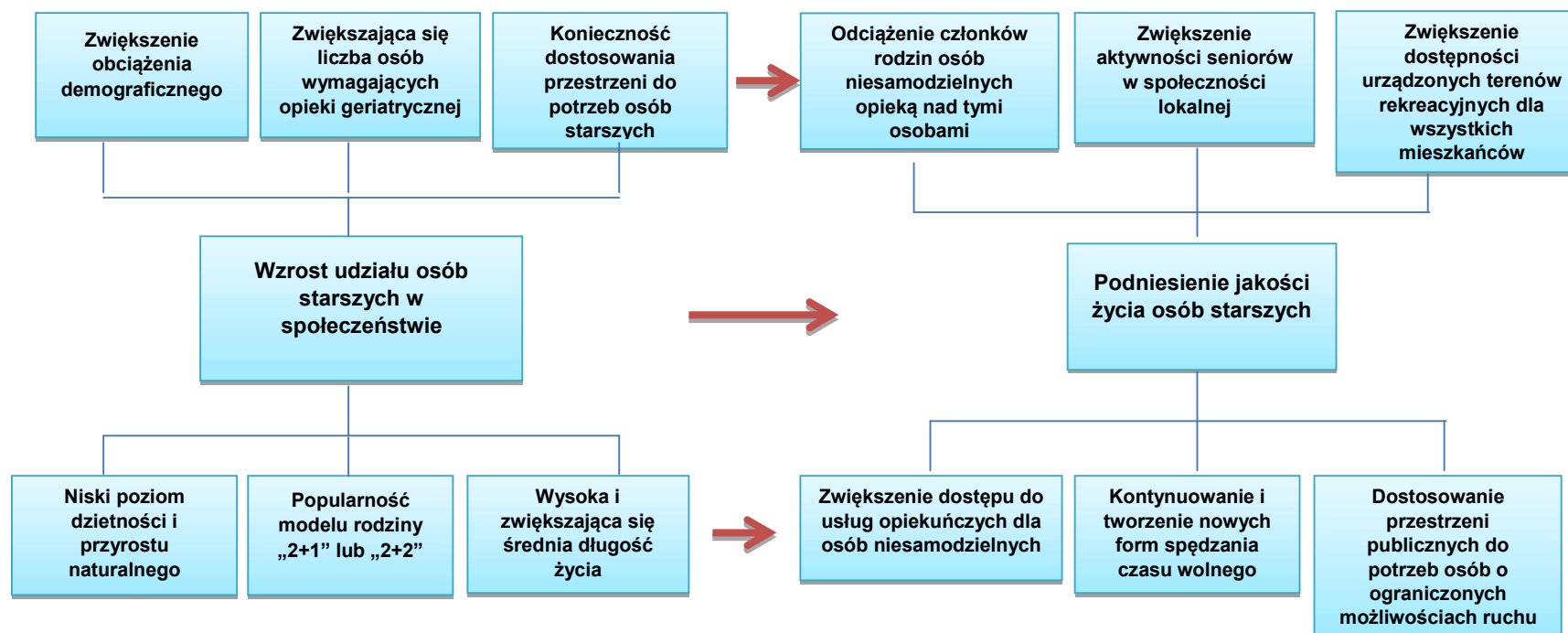
Źródło: opracowanie własne

celów

Przeprowadzonej diagnozy wynika, że do najważniejszych problemów w gminie należą: starzenie się i asymilacja ludności napływowej, dalsze podnoszenie jakości życia mieszkańców, w tym poprzez zapewnienie terenów publicznych. Są to kwestie problematyczne, z którymi samorząd gminny mierzy się od lat, ale ich skuteczne ograniczenie / wyeliminowanie. W przypadku tych problemów konieczne jest wprowadzanie i wypracowywanie nowych pomysłów.

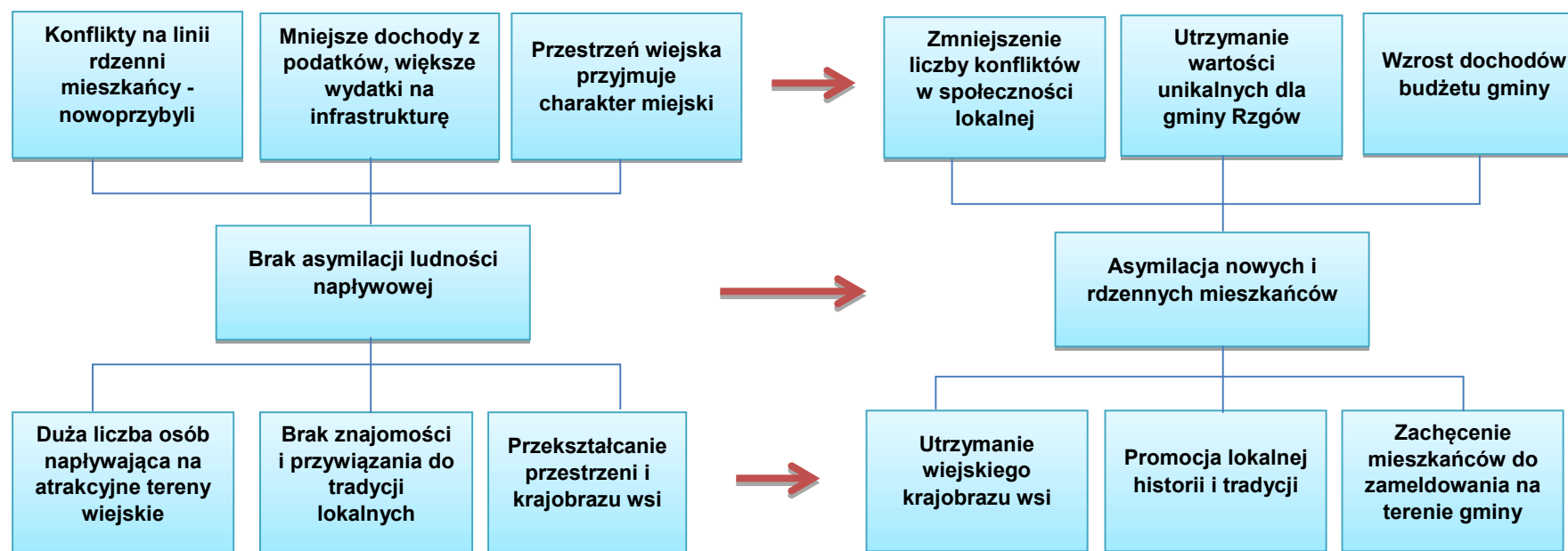
Wynikowe dla powyższych aspektów, w postaci drzew problemów i potencjalnych, ogólnych kierunków działań, nie występuje schemat drzewa problemów - elementy wymienione u dołu to przyczyny problemu, pośrodku trzon „drzewa” stanowią skutki głównego problemu. Po prawej stronie znajduje się schemat drzewa celów – aby osiągnąć cel, należy wypracować i wdrożyć działania. Wskazano potencjalne oddziaływanie podjętych

medycyny i opieki medycznej oraz spadku dzietności i zmiany modelu rodziny na „2+1” lub „2+2”⁶⁷, co nie zapewnia zastępowalności pokoleń. Skutkiem wzrostu udziału osób starszych w społeczeństwie jest większe obciążenie demograficzne osób w wieku produkcyjnym, wzrost wydatków na emerytury oraz usługi opiekuńcze i medyczne. Aby zapewnić odpowiedni poziom życia osób starszych musi zagwarantować łatwy dostęp do usług i przestrzeni publicznych, również dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonych możliwościach ruchu. Jednocześnie współcześni seniorzy często cieszą się jeszcze dobrym stanem zdrowia, a więc należy dążyć do zapewnienia im ciekawych alternatyw spędzania czasu wolnego. Jest to grupa społeczna o wysokim potencjale – posiada życiowe doświadczenie, czas i chęci do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Niska dzietność i ujemny przyrost naturalny nie jest łatwy do rozwiązania i stanowi problem ogólnoeuropejski. Wynika z wielu czynników, które należy rozwiązywać na poziomie krajowym, a nie lokalnym. Działania samorządu gminnego w tym przypadku ograniczone są zazwyczaj do łagodzenia skutków problemu, aniżeli jego ograniczenia/usunięcia.

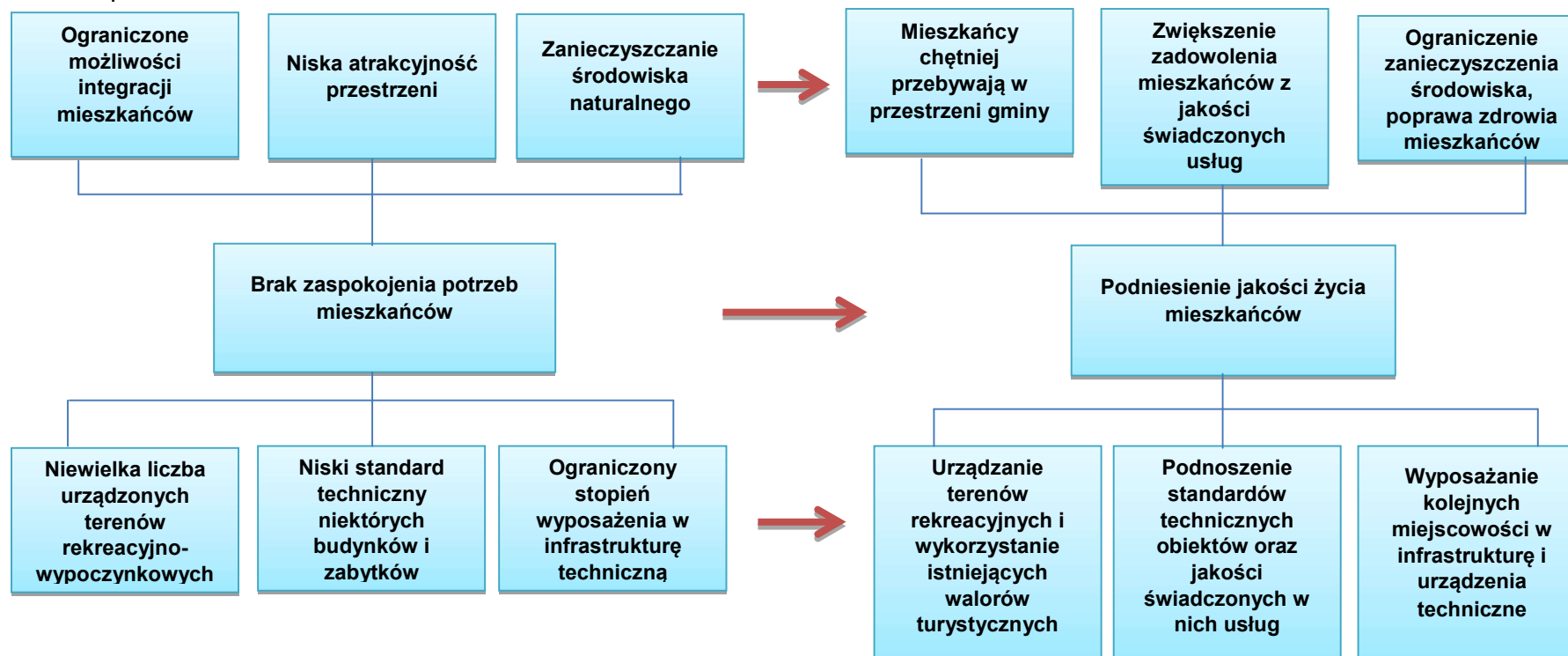
⁶⁷ Model rodziny „2+1” oraz „2+2” – dwoje rodziców oraz jedno lub dwoje dzieci.

- 2) **Drzewo problemów i kierunków działań związanych z asymilacją ludności napływowej** – na samym początku należy przeanalizować dlaczego ludność miejska tak chętnie osiedla się na terenach wiejskich. Czynnikiem może być kilka: dążenie do zmiany stylu życia, ucieczka od anonimowości wielkiego miasta, hałasu, zanieczyszczeń, chęć obcowania z przyrodą. Nowoprzybyli jednak nadal, w pewnym sensie, pozostają mieszkańcami miasta – tam najczęściej pracują, korzystają z usług i rozrywki. To często wpływa na brak chęci przemeldowania się do gminy. Konsekwencją jest ograniczenie dochodów gminy z tytułu podatków przy jednoczesnym wzroście wydatków na niezbędną infrastrukturę i urządzenia. Suburbanizacja prowadzi do zetknięcia się i współzystowania dwóch grup społecznych o różnych potrzebach, poglądach i wartościach. Kulczyk-Dynowska [2012] wskazuje, że również przekształcenia w przestrzeni wsi mają wpływ na cechy lokalnej społeczności⁶⁸. Zbyt intensywna zabudowa terenów wiejskich upodabnia je pod pewnymi względami do przestrzeni miejskiej, z której nowoprzybyli wcześniej zrezygnowali. Jednocześnie zmniejszony jest dostęp do wielu usług i funkcji, które występują w mieście, ale nie na wsi. Ponadto dotychczasowi mieszkańcy miast nie posiadają wiedzy i przywiązania do lokalnych tradycji, stąd też mogą się pojawiać konflikty z rdzennymi mieszkańcami.

⁶⁸ A. Kulczyk-Dynowska: *Sąsiedztwo przestrzeni wiejskiej i dużego miasta*, tom nr 2/III/2012, PAN, Kraków 2012.

3) **Drzewo problemów i kierunków działań związanych z dalszym podnoszeniem jakości życia mieszkańców – gmina Rzgów** jest bardzo dobrze rozwinięta pod względem społeczno-gospodarczym, dlatego też działania samorządu powinny być ukierunkowane na poprawę dostępności do usług, podnoszenie jakości i dostępności przestrzeni, wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną. Wskazane jest kontynuowanie poprzednich działań samorządu mających na celu zapewnienie rozwoju zrównoważonego: rozbudowa infrastruktury, integracja społeczna mieszkańców, wykorzystanie walorów przyrodniczych, poprawa bezpieczeństwa.

3. POLITYKA ROZWOJU GMINY RZGÓW

3.1. Wizja i misja gminy Rzgów

Wizja rozwoju jest wizualizacją pożądanego stanu docelowego, do którego gmina będzie dążyć. Misja z kolei to manifest najważniejszych ram działania, które pozwolą tę wizję urzeczywistnić. Cele strategiczne z kolei wyznaczają ogólne kierunki działań, jakie samorząd musi podjąć, aby osiągnąć pożądaną stan rozwoju określony w wizji i misji. Uszczegółowieniem celów strategicznych są konkretne cele operacyjne i zadania.

Wizja gminy Rzgów w 2030 r.:

**GMINA RZGÓW STANOWI ATRAKCYJNE MIEJSCE ZAMIESZKANIA I INWESTOWANIA,
WYRÓŻNIA SIĘ WYSOKĄ JAKOŚCIĄ ŻYCIA I INTEGRACJĄ SPOŁECZNOŚCI
LOKALNEJ ORAZ STANOWI WYSOCE KONKURENCYJNY OBSZAR ROZWOJU
GOSPODARCZEGO**

Misja gminy Rzgów do 2030 r.:

**WYKORZYSTAĆ INSTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA I WALORY DO UTRZYMANIA
ATRAKCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ GMINY ORAZ PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA
MIESZKAŃCÓW POPRZEZ SZEREG DZIAŁAŃ INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH**

3.2. Cele strategiczne i kierunki działań

Wskazane poniżej cele strategiczne i cele operacyjne mają za zadanie eliminację lub chociaż ograniczenie problemów zidentyfikowanych w diagnozie gminy oraz wynikających z potrzeb zgłaszanych przez członków społeczności lokalnej gminy Rzgów.

Cele strategiczne gminy Rzgów:

- I. Wysoka jakość życia mieszkańców
- II. Atrakcyjna przestrzeń do życia i inwestowania
- III. Promocja i rozwój gospodarczy

Do każdego z powyższych celów strategicznych przypisano cele operacyjne i zadania do realizacji przez samorząd lokalny. W tabeli zadań wyszczególniono również projekty sztandarowe, których realizacja jest szczególnie istotna dla społeczności lokalnej gminy Rzgów.

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

CEL OPERACYJNY I. Wsparcie seniorów

1. Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych.
2. Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych.
3. Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom.

CEL OPERACYJNY II. Wsparcie i integracja społeczności lokalnej

1. Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej.
2. Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej.
3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY II: ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA

CEL OPERACYJNY III. Rozwój infrastruktury i ochrona środowiska

1. Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej.
2. Rozwój infrastruktury technicznej.
3. Działania w zakresie ochrony środowiska.

CEL OPERACYJNY IV. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni

1. Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych.
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni.

CEL STRATEGICZNY III: PROMOCJA I ROZWÓJ GOSPODARCZY

CEL OPERACYJNY V. Promocja lokalnej historii i turystyki

1. Zwiększanie tożsamości lokalnej.
2. Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych.
3. Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy.

CEL OPERACYJNY VI. Wsparcie dla gospodarki i inwestycji

1. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych.
2. Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	
CEL OPERACYJNY I. Wsparcie seniorów	
Nazwa zadania	Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych
Opis	W ramach zadania planuje się: - opracowanie standardów usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. - utworzenie grupy opiekunek dla niesamodzielnych osób starszych, świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Nawiązanie współpracy z podmiotami prywatnymi w tym zakresie. - wsparcie opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych (szkolenia, doradztwo, poradnictwo, opieka wytchnieniowa). - wspieranie Domów Dziennego Pobytu. - utworzenie klubu seniora.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zgromadzenie Sióstr Felicjanek, Caritas, podmioty prywatne, stowarzyszenia publiczne
Mierniki i wskaźniki	Miernik: liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania [os.] Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 4 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 8 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]: 16
Okres realizacji	2022 - 2030
Źródło finansowania	Program <i>Opieka 75+</i> , Program <i>Senior+</i> , Regionalny Program Operacyjny, budżet gminy
Szacunkowy koszt realizacji	1 000 000,00 zł
Nazwa zadania	Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych
Opis	W ramach zadania planuje się: - wspieranie dotychczasowej działalności Rzgowskiego Koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz Kół Gospodyń Wiejskich. - organizację wolontariuszy
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, organizatorzy i przewodniczący Rzgowskiego Koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów i Kół Gospodyń Wiejskich
Mierniki i wskaźniki	Miernik: liczba działań i inicjatyw podjętych przez seniorów i KGW 1. Liczba uczestników Rzgowskich Dni Seniora [os.]

	<p>Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 50 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 80 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]:120 2. Liczba zorganizowanych wyjazdów promocyjnych skierowanych dla KGW (Cittaslow oraz konkurs skierowany dla KGW) Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 4 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 6</p>
Okres realizacji	2022 - 2030
Źródło finansowania	Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Program <i>Aktywni+</i> , Regionalny Program Operacyjny, budżet gminy
Szacunkowy koszt realizacji	<p>Zadanie 1: 45 000,00 zł Zadanie 2: 270 000,00 zł Razem: 315 000,00 zł</p>
Nazwa zadania	Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom
Opis	<p>W ramach działania planuje się: - organizację spotkań z Policją w zakresie bezpieczeństwa seniorów. - wydanie broszur / ulotek dotyczących najczęstszych scenariuszy oszustw i dostarczenie ich do mieszkańców.</p>
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, Komisariat Policji w Rzgowie
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba zorganizowanych spotkań z Policją [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 10 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 20 Miernik: liczba wydanych broszur / ulotek [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 5</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy

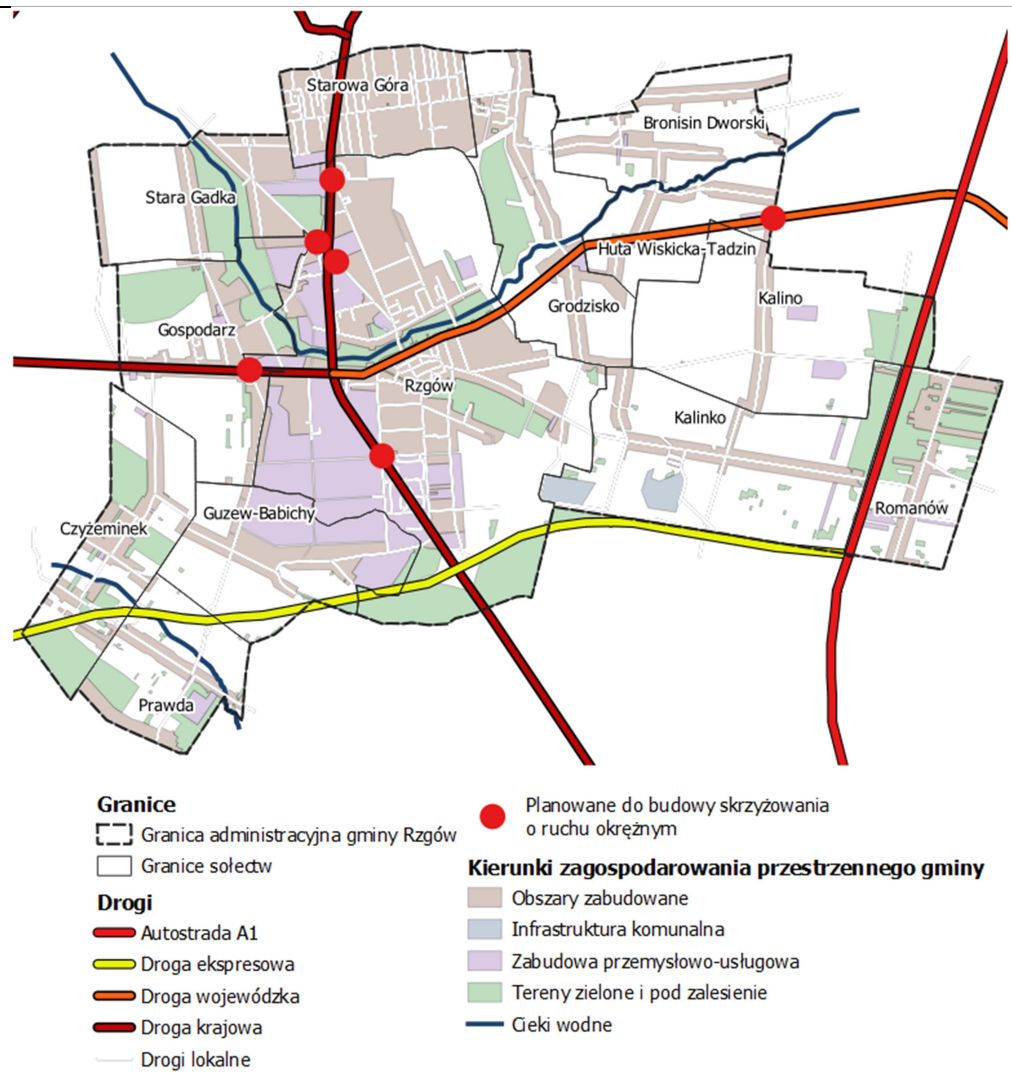
Szacunkowy koszt realizacji	100 000,00 zł
CEL OPERACYJNY II. Wsparcie i integracja społeczności lokalnej	
Nazwa zadania	Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej
Opis	<p>W ramach zadania planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych miejsc opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym (żłobki i przedszkola, kluby malucha) i dzieci do lat 3 (żłobki, punkty przedszkolne). - zachęcanie i wspieranie pracodawców w zakresie tworzenia zakładowych funduszy świadczeń socjalnych oraz innych rozwiązań w zakresie tworzenia dobrego klimatu dla rodzin (przyszkolowe żłobki i przedszkola, elastyczny czas pracy, wewnętrzne programy polityki prorodzinnej). - organizację kolonii zimowych i letnich. - rozszerzenie oferty pozalekcyjnej dla dzieci. - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. - zapewnienie wsparcia psychologicznego. - organizację wydarzeń rodzinnych (pikniki, spotkania, wydarzenia sportowe).
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, szkoły.
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba nowo utworzonych miejsc opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 3 publiczne (1 przedszkole, 1 punkt przedszkolny, 1 żłobek), 7 niepublicznych (4 przedszkola, 1 żłobek, 2 kluby dziecięce, w tym 1 zawieszony) Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 3 publiczne Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 6 publicznych</p> <p>Miernik: liczba wydarzeń zorganizowanych dla dzieci i rodzin [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 3 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 4</p> <p>Miernik: liczba osób lub rodzin objętych wsparciem psychologicznym [os.] Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 77 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 85 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]: 95</p> <p>Miernik: liczba przedsiębiorstw, z którymi nawiązano współpracę w zakresie polityki prorodzinnej [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 2</p>

	Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 4 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 4
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy, Regionalny Program Operacyjny, programy krajowe
Szacunkowy koszt realizacji	10 000 000,00
Nazwa zadania	Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej
Opis	W ramach zadania planuje się: - organizację wydarzeń przybliżających kulturę i tradycje grup napływających do regionu łódzkiego (głównie pracowników ze Wschodu). - organizację konkursów dla ludności napływowej w zakresie meldunku (np. co 20-ta osoba zameldowana otrzymuje jakiś bonus albo dodatek). - organizację wydarzeń społeczno-kulturalnych. - wspieranie inicjatyw oddolnych (np. wypożyczenie sprzętu żeby mieszkańcy mogli stworzyć swoje miejsce spotkań, dofinansowanie małych projektów). - zachęcenie i wspieranie grup sąsiedzkich.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, sołtysi, członkowie Rzgowskiego Koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów i KGW, wolontariusze
Mierniki i wskaźniki	Miernik: liczba podjętych inicjatyw oddolnych [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 8 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 16 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 30
Okres realizacji	2022 - 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy
Szacunkowy koszt realizacji	630 000,00 zł
Nazwa zadania	Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców
Opis	W ramach zadania planuje się:

	<ul style="list-style-type: none"> - współdziałanie z Policją w zakresie prowadzenia szkoleń i przekazywania informacji nt. najczęściej popełnianych w gminie przestępstw i jak się przed nimi chronić. - współpracę z OSP w zakresie prowadzenia szkoleń i przekazywania informacji nt. zagrożeń i postępowania w przypadku ich wystąpienia. - zwiększenie bezpieczeństwa obiektów i przestrzeni publicznych (monitoring). - modernizacja strażnic OSP, doposażenie obiektów, zakup sprzętu.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, Policja, OSP, szkoły
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba przeprowadzonych wydarzeń z Policją i OSP [szt. rocznie]</p> <p>Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 3</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, Policja, programy krajowe, RPO
Szacunkowy koszt realizacji	200 000,00 zł + zasoby własne materiałów promocyjnych gminy (kamizelki, czapki odblaskowe)
CEL STRATEGICZNY II: ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA	
CEL OPERACYJNY III. Rozwój infrastruktury i ochrona środowiska	
Nazwa zadania	Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej
Elementy do realizacji w ramach zadania	<p>W ramach zadania planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - remont i modernizację istniejących odcinków dróg, utwardzanie nawierzchni dróg gruntowych. - budowę skrzyżowań o ruchu okrężnym. - budowę chodników i ścieżek rowerowych. - montaż oświetlenia drogowego, zwłaszcza przy przejściach dla pieszych. - uzupełnianie infrastruktury okołodrogowej (barierki, sygnalizacja świetlna, przejścia dla pieszych, itp.). - budowę stacji ładowania pojazdów w Rzgowie. - budowa mostu na rzece Ner w ciągu ul. Uczniowskiej w Starej Gadce wraz z przebudową tej ulicy.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, współpraca z powiatem i województwem w zakresie inwestycji ponadlokalnych

Mierniki wskaźniki	<p>Miernik: długość nowopowstałych odcinków ścieżek, chodników [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 7,8 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 10,2 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 15,0</p> <p>Miernik: długość odcinków drogowych z wprowadzonym oświetleniem [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 5,1 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 7,1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 9,1</p> <p>Miernik: długość odcinków z uzupełnioną infrastrukturą okołodrogową [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 5,1 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 7,1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 9,1</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy, RPO, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
Szacunkowy koszt realizacji	85 000 000,00 zł
Projekty priorytetowe	<p>Budowa skrzyżowań o ruchu okrężnym</p> <p><u>Lokalizacja:</u> 1 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 139/2, 137, 214 obręb Gospodarz. 2 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 229/33, 308, 262, 249, 153 obręb Rzgów. 3 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 229/31, 710/2 obręb Rzgów. 4 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 772/1, 711, 772/2, 229/31 obręb Rzgów oraz dz. nr 259/2 obręb Stara Gadka. 5 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 229/31, 1047/6, 950/4, 229/5 obręb Rzgów. 6 inwestycja: skrzyżowanie w okolicach działek nr 270, 298/3, 296/1 obręb Huta Wiskicka oraz dz. nr 148/1, 90/1, 150/1, 123/29 obręb Przepusta, gmina Brójce.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny:</u> Gmina Rzgów, Gmina Brójce, inwestorzy prywatni, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi.</p> <p><u>Opis:</u> Ze względu na położenie w pobliżu Łodzi oraz rozbudowane zaplecze przemysłowo-usługowe i stale rozwijającą się</p>

	<p>zabudowę mieszkaniową ruch samochodowy na terenie gminy Rzgów jest bardzo intensywny. Dodatkowo w połowie 2021 r. ma nastąpić otwarcie parku rozrywki, przez co spodziewany jest wzrost ruchu samochodowego w kierunku C. H. Ptak przy drodze krajowej nr 91.</p> <p>Gmina Rzgów nie jest właścicielem większości terenów niezbędnych do budowy rond, nie jest też zarządcą dróg krajowych i wojewódzkich, stąd też w celu realizacji zadania konieczne będzie nawiązanie współpracy z innymi podmiotami i instytucjami: inwestorami prywatnymi, Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad, Zarządem Dróg Wojewódzkich w Łodzi, a w przypadku inwestycji w obrębie Huty Wiskickiej i Tadzina – również z gminą Brójce.</p> <p>Rola gminy Rzgów w realizacji tego zadania będzie sprowadzać się do współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami oraz przeprowadzenia postępowań i czynności administracyjnych.</p> <p><u>Miernik:</u> Liczba skrzyżowań o ruchu okrężnym w gminie [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 1 (na dz. nr 2169/7 obręb Rzgów). Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 3 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 7</p> <p><u>Okres realizacji:</u> 2022 – 2030</p> <p><u>Szacunkowy koszt:</u> Koszt budowy 1 ronda to ok. 3- 4 mln zł. Przy 6 rondach będzie to więc ok. 18 – 24 mln zł.</p> <p><u>Źródła finansowania:</u> Środki własne inwestorów prywatnych, RPO, Fundusz Dróg Samorządowych, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych.</p>
--	---

Rysunek 48: Lokalizacja planowanych do budowy skrzyżowań o ruchu okrężnym

Źródło: opracowanie własne

Nazwa zadania	Rozwój infrastruktury technicznej
Opis	W ramach zadania planuje się: - doposażanie zabudowy w sieć wodociągową, modernizację istniejącej sieci i urządzeń. - budowę nowych odcinków sieci kanalizacyjnej, modernizację istniejących odcinków i urządzeń. - budowa sieci kanalizacji deszczowej w Rzgowie. - budowę małej oczyszczalni ścieków, która zastąpi zakładową oczyszczalnię na Osiedlu Pracowniczym.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji
Mierniki i wskaźniki	Miernik: długość wybudowanych / zmodernizowanych odcinków sieci wodociągowej [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 99,9 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 105,0 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 120,0 Miernik: długość wybudowanych / zmodernizowanych odcinków sieci kanalizacyjnej [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 57,6 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 67,6 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 77,6 Miernik: liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej [os.] Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 10375 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 10480 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]: 10530 Miernik: liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej [os.] Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 6365 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 7600 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]: 9310
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy, środki Gminnego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji, środki KPOŚK, PROW, WFOŚiGW, NFOŚiGW
Szacunkowy koszt realizacji	70 000 000,00 zł
Nazwa zadania	Działania w zakresie ochrony środowiska
Opis	W ramach zadania planuje się:

	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenia działań edukacyjnych i wydarzeń tematycznych związanych z ochroną środowiska. - rozwój infrastruktury OZE (głównie fotowoltaika). - promowanie transportu zbiorowego. - rozwój gospodarki odpadami komunalnymi. - prowadzenie kontroli w zakresie gromadzenia i odprowadzania ścieków. - wspieranie działań mieszkańców w zakresie pozyskiwania środków na inwestycje związane z ochroną środowiska (np. przy programach <i>Czyste powietrze</i>, <i>Moja Woda</i>, programach wspierających małą retencję czy dofinansowań na mikroinstalacje fotowoltaiczne).
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, szkoły, stowarzyszenia pro-ekologiczne
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba zrealizowanych działań edukacyjnych i wydarzeń tematycznych [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 10 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 20</p> <p>Miernik: liczba mieszkańców, która skorzystała z pomocy w zakresie pozyskiwania środków na inwestycje związane z ochroną środowiska [os.] Wartość bazowa wskaźnika [os.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [os.]: 500 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [os.]: 1000</p> <p>Miernik: liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie gromadzenia i wywozu nieczystości ciekłych [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 2000 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 5000</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, programy krajowe
Szacunkowy koszt realizacji	150 000,00 zł
CEL OPERACYJNY IV. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni	
Nazwa zadania	Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych
Opis	W ramach zadania planuje się:

	<ul style="list-style-type: none"> - remont / modernizację / termomodernizację obiektów administracyjnych. - remont / modernizację obiektów kulturalnych. - remont / modernizację obiektów sportowych. - remont i modernizację siedziby MOPS w Rzgowie. - stworzenie nowego ośrodka zdrowia. - budowę / doposażenie placów zabaw, siłowni na świeżym powietrzu.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, GOSTiR
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba wyremontowanych / zmodernizowanych obiektów [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 11</p> <p>Miernik: powierzchnia wyremontowanych / zmodernizowanych / nowopowstałych obiektów [m2] Wartość bazowa wskaźnika [m2]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [m2]: 500 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [m2]: 800</p> <p>Miernik: liczba wybudowanych / doposażonych placów zabaw, siłowni na świeżym powietrzu [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 10</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródło finansowania	Budżet gminy, RPO, PROW
Szacunkowy koszt realizacji	20 000 000,00

Projekty priorytetowe	<p>1) Remont i modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</p> <p><u>Lokalizacja:</u> Ul. Rawska 8 i 10, 95-030 Rzgów, działki nr 1905, 1906/1 obręb Rzgów.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny:</u> Gmina Rzgów.</p> <p><u>Opis:</u> Siedziba MOPS w Rzgowie zlokalizowana jest w budynku, w którym w przeszłości pełnionych było wiele funkcji (m.in. szkoła czy GOK). Obiekt jest już częściowo wyremontowany, nadal jednak piętro budynku należy dostosować do potrzeb lokalowych Ośrodka oraz zamontować windę w celu dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na potrzeby Urzędu Miejskiego planowane jest również dostosowanie budynku znajdującego się obok siedziby MOPS, na dz. nr 1906/1 obręb Rzgów. Jest to obiekt zabytkowy, który wymaga całego szeregu działań remontowo-modernizacyjnych, m.in. ocieplenia, wymiany dachu oraz stolarki okiennej i drzwi.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny:</u> Gmina Rzgów po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p> <p><u>Miernik:</u> Powierzchnia zabudowy remontowanych i modernizowanych budynków [m2] Wartość bazowa wskaźnika: 0 m2 Wartość śródkresowa wskaźnika: 213,65 m2 (budynek przy Rawskiej 8) Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r.: 342,61 m2 (oba budynki)</p> <p><u>Okres realizacji:</u> 2022 – 2030</p> <p><u>Szacunkowy koszt:</u> 2 000 000,00 zł</p> <p><u>Źródła finansowania:</u> Budżet gminy, RPO, WFOŚiGW.</p>
-----------------------	--

Rysunek 49: Siedziba MOPS w Rzgowie oraz budynek do dostosowania na potrzeby Urzędu Miejskiego
Źródło: L. Żądło, 2021

2) Rozbudowa stadionu im. Henryka Śmiechowicza

Lokalizacja:

Ul. Tuszyńska 56, 95-030 Rzgów, dz. nr 1283 obręb Rzgów.

Podmiot odpowiedzialny:

Gmina Rzgów, GLKS Zawisza Rzgów

Opis:

Stadion im. Henryka Śmiechowicza ma pojemność 500 miejsc siedzących oraz boisko z murawą naturalną o wymiarach 103 m x 68 m. Stadion nie leży na gruntach gminnych, dlatego wszelkie działania inwestycyjne będą musiały być poprzedzone wykupem gruntu przez gminę. Rozbudowa obecnego stadionu będzie kierowana w stronę stworzenia pełnowymiarowego jednofunkcyjnego stadionu piłkarskiego. Planowane działania w ramach projektu to m.in. dostosowanie wymiarów boiska (105 m x 68 m), budowa trybun, rozbudowa i modernizacja zaplecza (szatni, magazynu, pokoju trenera).

Mierniki:

Pojemność stadionu [liczba miejsc siedzących]

Wartość bazowa wskaźnika: 500

Wartość śródkresowa wskaźnika: 500

Wartość docelowa wskaźnika: 700

Wymiary boiska [m x m]

Wartość bazowa wskaźnika: 103 m x 68 m

Wartość śródkresowa wskaźnika: 103 m x 68 m

Wartość docelowa wskaźnika: 105 m x 68 m

Szacunkowy koszt:

ok. 3 mln zł (bez wykupu gruntów).

Źródła finansowania:

Budżet gminy, GLKS Zawisza Rzgów, RPO, Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej.

Rysunek 50: Fragment stadionu im. Henryka Śmiechowicza

Źródło: <http://www.zawiszarzgow.pl>

Nazwa zadania	Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni
Opis	<p>W ramach zadania planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekultywację terenów zdegradowanych, najlepiej w kierunku wykorzystania jako tereny rekreacyjno-wypoczynkowe lub pod zadrzewienia. - uporządkowanie i doposażenie w małą architekturę istniejących terenów zieleni urządzonej. - wprowadzanie nowych pasów zadrzewień i zakrzewień (np. przy drogach). - wykorzystanie terenów nadrzecznych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. - przekształcenie terenów podlegających rekultywacji w Kalinku na tereny rekreacyjne. <p>W ramach zadań Inwestor oraz Wykonawca powinni dążyć do kształtowania zasobów wodnych</p>
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba zrehabilitowanych terenów zdegradowanych [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 2</p> <p>Miernik: liczba uporządkowanych / doposażonych terenów zieleni urządzonej [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 2</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, RPO, PROW, WFOŚiGW
Szacunkowy koszt realizacji	20 000 000,00

Projekty priorytetowe	<p>1) Zagospodarowania terenów przy GOSTiR</p> <p><u>Lokalizacja:</u> Dz. nr 1629/2, 1630/1, 408, 1612/5, ewentualnie dz. nr 1530/3, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536/1, 1536/2, 1537, 1538, 1539 obręb Rzgów.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny:</u> Gmina Rzgów, GOSTiR.</p> <p><u>Opis:</u> Teren za halą sportową im Konrada Kobusa oraz za szkołą podstawową im. Jana Długosza w Rzgowie stanowi częste miejsce spotkań młodzieży, mimo że teren ten jest zagospodarowany. Jest to teren położony wzdłuż ciek Struga, lekko podmokły. Idealnie nadaje się do zagospodarowania jako miejsce rekreacyjno-wypoczynkowe dla mieszkańców – części „aktywnej” oraz części „relaksacyjnej”. Głównym elementem planowanym do utworzenia jest ścieżka w postaci wiszącego mostu na palach. W części „aktywnej” znajdzie się również bieżnia lekkoatletyczna. W części relaksacyjnej znajdą się grille, ławki i stoły. Teren nie jest własnością gminy, przed podjęciem jakichkolwiek działań należy go wykupić. W celu lepszego wykorzystania potencjału miejsca warto byłoby zagospodarować teren również po drugiej stronie ciek Struga (dz. nr 1530/3, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536/1, 1536/2, 1537, 1538, 1539 obręb Rzgów), jednak działki te należą do osób prywatnych.</p> <p><u>Miernik: powierzchnia zagospodarowanego terenu [m2]</u> Wartość bazowa wskaźnika: 0 m2 Wartość śródkresowa wskaźnika: 0 m2 Wartość docelowa wskaźnika: 9772,50 m2 (tylko dz. nr 1629/2, część dz. nr 408, część dz. nr 1630/1 obręb Rzgów)</p> <p><u>Okres realizacji:</u> 2022-2030</p> <p><u>Szacunkowy koszt:</u> 10 000 000,00 zł</p> <p><u>Źródła finansowania:</u> Budżet gminy, GOSTIR, RPO, WFOŚiG</p>
-----------------------	---

Rysunek 51: Fragmenty działki do zagospodarowaniu przy cieku Struga
Źródło: L. Żądło, 2021

<p>Projekt priorytetowy</p>	<p>2) Zagospodarowanie terenów przykościelnych</p> <p>Lokalizacja: Dz. nr 777/2, 779, 780, 560 obręb Rzgów.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Gmina Rzgów, Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie, GOSTiR.</p> <p>Opis: Teren za Kościołem Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie pozostaje niezagospodarowany, mimo dużego potencjału – jest to obszar w centrum Rzgowa, przy cieku wodnym oraz skateparku. Niedaleko znajduje się Park im. Adama Mickiewicza oraz Urząd Miejski. Jego zagospodarowanie pozwoli na stworzenie „ciągu” terenów rekreacyjno-wypoczynkowych dla mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności przestrzeni miejskiej.</p> <p>Miernik: powierzchnia terenów zagospodarowanych [m2] Wartość bazowa wskaźnika: 0 m2 Wartość śródkresowa wskaźnika: 0 m2 Wartość docelowa wskaźnika: 10 102,67 m2</p> <p>Okres realizacji: 2022-2030</p> <p>Szacunkowy koszt: 2 500 000,00 zł</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, GOSTIR, RPO, WFOŚiGW, Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie.</p>	 <p>Rysunek 52: Fragment terenu przykościelnego do zagospodarowania Źródło: L. Żądło, 2021</p>
-----------------------------	--	---

CEL STRATEGICZNY III: PROMOCJA I ROZWÓJ GOSPODARCZY	
CEL OPERACYJNY V. Promocja lokalnej historii i turystyki	
Nazwa zadania	Zwiększanie tożsamości lokalnej
Opis	<p>W ramach zadania planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizację wydarzeń tematycznych związanych z historią i kulturą Rzgowa oraz regionu. - promowanie lokalnej kuchni. - promowanie lokalnych produktów. - organizowanie konkursów lokalnych (np. na najładniejszy ogródek wiejski, na najlepiej zagospodarowany teren wokół świetlicy wiejskiej czy inne miejsce spędzania czasu, konkurs ze znajomości historii Rzgowa). - organizację wydarzeń sportowych o zasięgu gminnym i międzygminnym. - renowację obiektów zabytkowych oraz miejsc ważnych dla historii gminy. - organizację Dożynek Gminnych, - organizację wydarzeń na terenach Gminy Rzgów, - organizację wydarzeń o charakterze kulturalnym.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, GOK, GOSTiR, KGW, lokalne stowarzyszenia
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie gminy Rzgów [szt. rocznie] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 1</p> <p>Miernik: liczba zabytków i miejsc poddanych renowacji [szt. rocznie] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 1</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, GOK i GOSTiR, środki własne stowarzyszeń, RPO; LGD „BUD-UJ RAZEM”
Szacunkowy koszt realizacji	1 800 000,00 zł

Nazwa zadania	Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych
Opis	W ramach zadania planuje się: - uzupełnianie infrastruktury szlaków turystycznych o miejsca postojowe, ławki, tablice informacyjno-edukacyjne. - prowadzić współpracę międzygminną oraz z instytucjami kultury w celu wyznaczenia nowych szlaków. - nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów turystycznych w zakresie rozwijania turystyki.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, GOK
Mierniki i wskaźniki	Miernik: długość doposażonych odcinków szlaków turystycznych [km.] Wartość bazowa wskaźnika [km.]: 19,3 Wartość śródkresowa wskaźnika [km.]: 20,5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [km.]: 22,0
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, GOK, budżety gmin, z którymi nawiązano współpracę, środki powiatowe i wojewódzkie, LGD „BUD-UJ RAZEM”
Szacunkowy koszt realizacji	5 000 000,00 zł
Nazwa zadania	Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy
Opis	W ramach zadania planuje się: - stworzenie filmu promującego gminę. - udział lokalnych stowarzyszeń i klubów w wydarzeniach ponadlokalnych i międzynarodowych. - udział przedstawicieli samorządu na targach, konferencjach. - nawiązanie współpracy międzygminnej w celu stworzenia spójnego wizerunku regionu. - wspieranie działań ponadlokalnych (inwestycji powiatowych i wojewódzkich), które będą realizowane na terenie gminy Rzgów. - organizacja wydarzeń kulturalnych o charakterze ogólnopolskim, - organizacja i udział w ponadlokalnych konkursach, - organizacja wyjazdów dla lokalnych grup artystycznych.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, GOK, GOSTiR, Kluby Seniora, KGW, szkoły
Mierniki i wskaźniki	Miernik: działania promocyjne podejmowane przez gminę, w tym: 1. Filmy promujące gminę Rzgów i inwestycje realizowane na jej terenie

	<p>Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 2 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 3 2. Udział gminy na targach i konferencjach Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 4 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 8 Miernik: liczba wydanych materiałów promocyjnych [kpl. rocznie] Wartość bazowa wskaźnika [kpl.]: 10 Wartość śródkresowa wskaźnika [kpl.]: 10 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [kpl.]: 10</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, LGD „BUD-UJ RAZEM”
Szacunkowy koszt realizacji	1 125 000,00 zł
CEL OPERACYJNY VI. Wsparcie dla gospodarki i inwestycji	
Nazwa zadania	Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych
Opis	<p>W ramach zadania planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizę potrzeb lokalnych pracodawców i prowadzenie działań wspierających ich osiągnięcie. - nawiązanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu. - doposażenie w infrastrukturę terenów inwestycyjnych.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów, lokalni przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu
Mierniki i wskaźniki	<p>Miernik: liczba przedsiębiorców / instytucji, z którymi podjęto współpracę [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 15</p>
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła	Budżet gminy, środki własne przedsiębiorców

finansowania	
Szacunkowy koszt realizacji	3 000 000,00 zł
Nazwa zadania	Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego
Opis	W ramach zadania planuje się: - promocję ekologicznego rolnictwa. - wspieranie producentów rolnych w procesie certyfikacji tradycyjnych produktów. - realizację działań mających na celu poprawę jakości gleb. - prowadzenie punktu doradczego dla rolników.
Podmiot odpowiedzialny	Gmina Rzgów
Mierniki i wskaźniki	Miernik: liczba podjętych działań w zakresie promocji rolnictwa ekologicznego / produktów lokalnych [szt. rocznie] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 1 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 1 Miernik: liczba udzielonych porad w zakresie prowadzenia gospodarstwa rolnego [szt.] Wartość bazowa wskaźnika [szt.]: 0 Wartość śródkresowa wskaźnika [szt.]: 5 Wartość docelowa wskaźnika w 2030 r. [szt.]: 10
Okres realizacji	2022 – 2030
Źródła finansowania	Budżet gminy, ARiMR
Szacunkowy koszt realizacji	20 000,00 zł

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY RZGÓW

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej jest obowiązkowym elementem Strategii – stanowi podsumowanie najważniejszych ustaleń rozwojowych Strategii osadzonych w przestrzeni gminy w nawiązaniu do uwarunkowań występujących na jej terytorium.

4.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy Rzgów

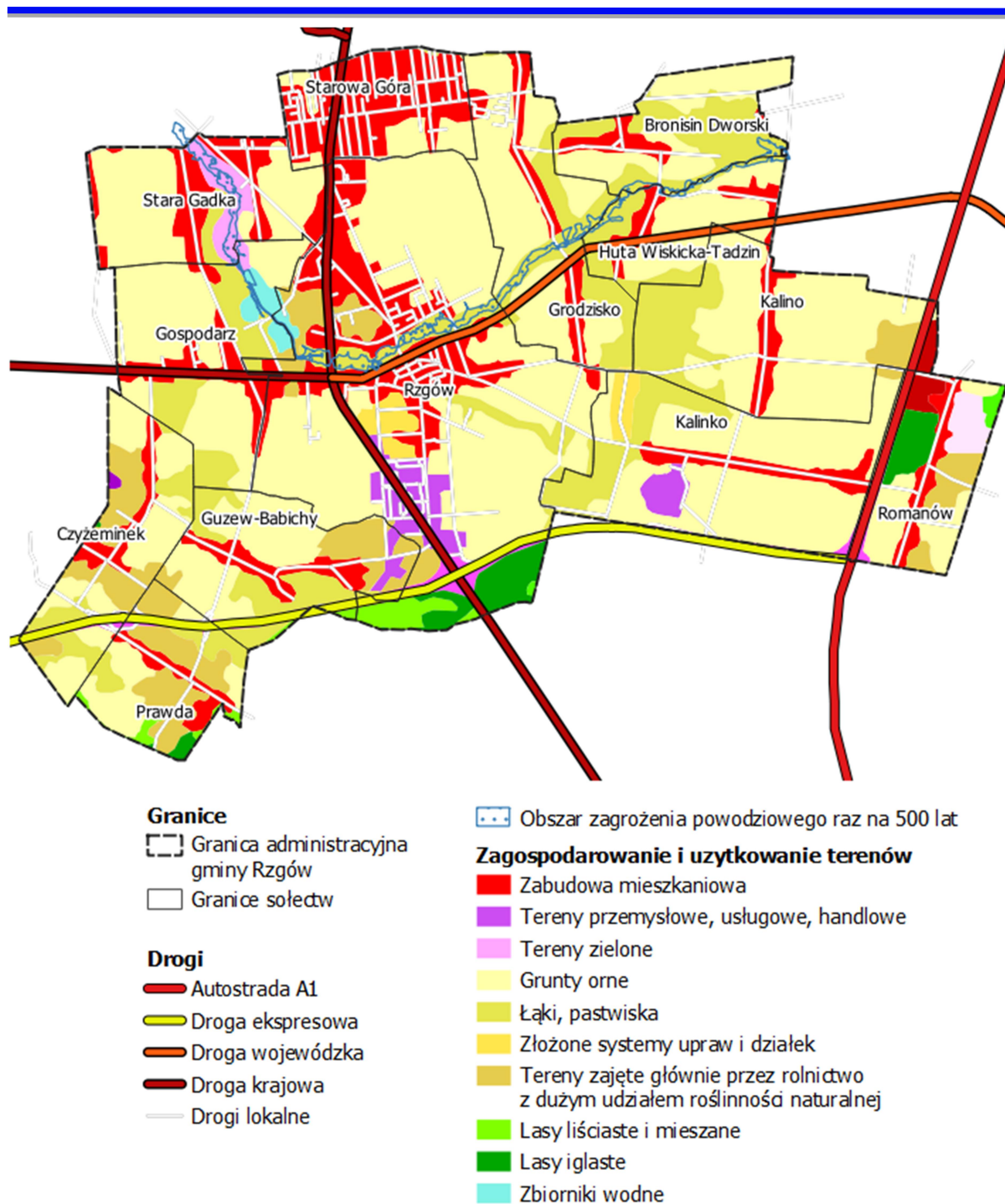
Do kluczowych uwarunkowań wpływających na rozwój gminy Rzgów należą:

- Położenie w bezpośrednim zasięgu oddziaływania Łodzi – lokalizacja blisko dużego miasta o funkcjach metropolitalnych ma swoje dobre i złe strony. Bliskie położenie względem takiego ośrodka zapewnia łatwy dostęp do usług wyższego rzędu, jak uniwersytetów, szpitali, obiektów kulturalnych; duże miasta przyciągają licznych inwestorów, którzy chętnie lokują swoje przedsiębiorstwa na terenach podmiejskich (niższe podatki), a tym samym przyczyniają się do zwiększania liczby miejsc pracy. Do negatywnych stron zalicza się zazwyczaj proces suburbanizacji występujący w gminach podmiejskich i związany z nim chaos przestrzenny; duże miasto posiada również znacznie większy poziom konkurencyjności i posiada większą „siłę przebicia” aniżeli gminy wiejskie i miejsko-wiejskie.
- Intensywna urbanizacja – ze względu na bliskie położenie ośrodka metropolitalnego i dobre skomunikowanie gmina Rzgów przyjmuje rolę „sypialni” Łodzi. Charakterystyczna dla gminy zabudowa w formie „ulicówki” jest uzupełniania o kolejne budynki mieszkaniowe jednorodzinne – co jest najbardziej widoczne w Starowej Górze i samym Rzgowie. Prywatny inwestor planuje również budowę dużego osiedla domów jednorodzinnych w Starej Gadce, które będzie posiadało typ zabudowy inny niż pozostałe miejscowości w gminie.
- Dobrze rozwinięta sieć drogowa – położenie przy drogach krajowych nr 91 i 71 oraz autostradzie A1 i drodze ekspresowej S8, a także bogata sieć dróg powiatowych i gminnych zapewnia dobre warunki do przemieszczania się w przestrzeni gminy oraz do gmin ościennych. Jest to również czynnik zapewniający rozwój gospodarczy – przedsiębiorcy chętnie lokują swoje firmy na terenach o dobrym skomunikowaniu i umożliwiających łatwy transport.
- Rozwój infrastruktury technicznej – poziom zwodociągowania gminy jest bardzo dobry, dalsze działania wymagane są w zakresie kanalizacji. Problemem jest uzyskanie wskaźnika koncentracji w niektórych miejscowościach ze względu na ich zabudowę. Opłacalne może się okazać również nawiązanie współpracy międzygminnej w celu skanalizowania wschodniej części gminy Rzgów i zachodniej części gminy Brójce.
- Położenie w dolinie Neru oraz innych cieków wodnych – umożliwia wykorzystanie atrakcyjnych terenów zielonych, nieprzeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową czy usługową, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. W dolinie Neru planowane jest również stworzenie zbiornika retencyjnego „Rzgów II”, który posłuży nie tylko na cele zabezpieczenia przed powodzią i suszą, ale może być wykorzystany dodatkowo na potrzeby mieszkańców. W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* znalazł się również zapis o planowanym utworzeniu obszaru chronionego krajobrazu „Górnego Neru”, co przyczyni się do podniesienia atrakcyjności całej gminy.
- Możliwości rozwoju w kierunku turystycznym – na terenie gminy Rzgów występują obiekty i miejsca o znaczeniu historycznym, np. cmentarze wojenne, pomniki, krzyże

i tabliczki przydrożne, tradycyjne budownictwo drewniane czy obiekty i strefy ochrony konserwatorskiej. Przez gminę przebiega kilka szlaków turystycznych, znajdują się również miejsca noclegowe i obiekty gastronomiczne, a także ośrodki jeździeckie. To wszystko sprawia, że gmina Rzgów posiada potencjał do rozwoju w kierunku turystycznym. Dodatkowym atutem byłoby faktyczne wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu – „Górnego Neru” oraz Tuszyńsko-Dłutowskiego (w południowej części gminy).

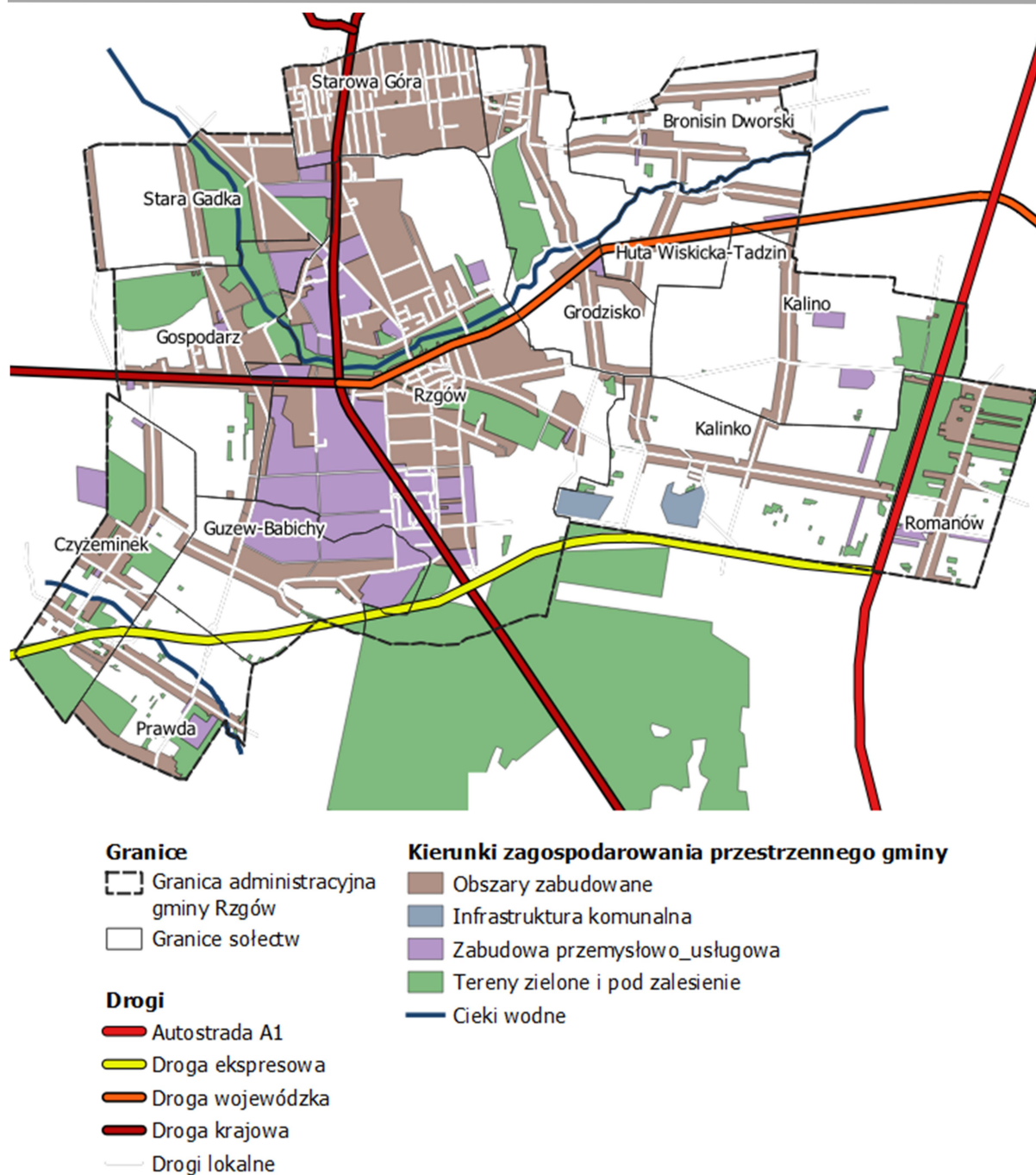
- Rozwój pod względem przestrzennym jest utrudniony ze względu na to, że gmina posiada bardzo mało gruntów we władaniu własnym. Większość działań, np. zagospodarowanie terenów czy zalesianie, jest niemożliwe lub może nastąpić dopiero po wykupie ziemi.
- Przywiązanie do tradycji lokalnych oraz wysoki poziom integracji społecznej mieszkańców jest bardzo charakterystyczny dla gminy i występował w całej jej historii – to właśnie dzięki staraniom oraz inicjatywom mieszkańców Rzgów się rozwijał. Jest to również istotny potencjał do realizacji kolejnych działań. Ze względu na napływ nowej ludności, głównie z terenów miejskich, oraz zwiększającą się liczbę cudzoziemców zaczynają się pojawiać lokalne konflikty. Dlatego też jednym z głównych kroków, jakie gmina będzie musiała podjąć w nieodległej przyszłości jest asymilacja oraz integracja mieszkańców.

Niżej zestawiono rysunki przedstawiające uwarunkowania istotne dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

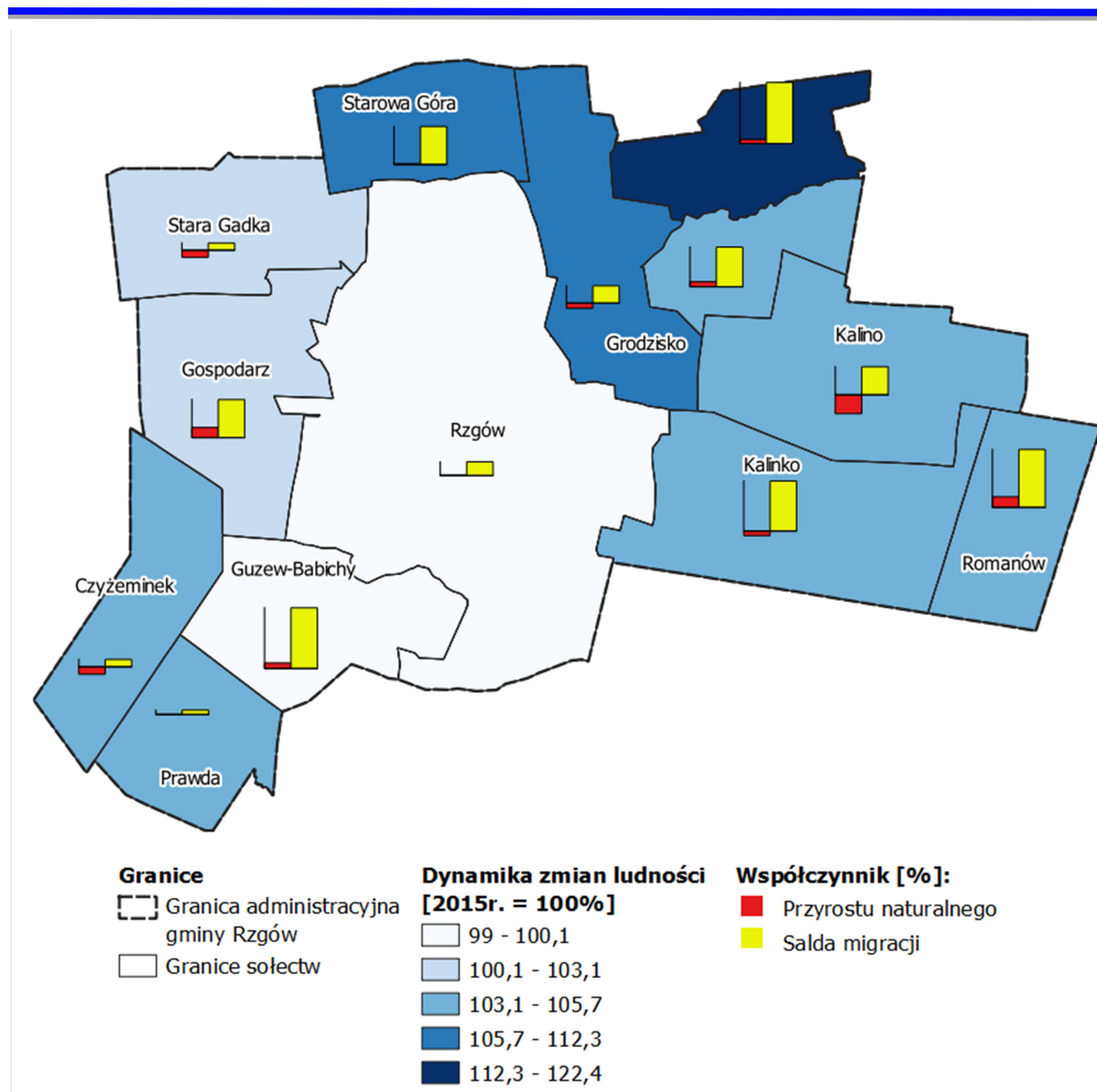
Rysunek 48: Zagospodarowanie i użytkowanie terenów w gminie Rzgów wraz z siecią drogową i obszarem zagrożenia powodziowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018

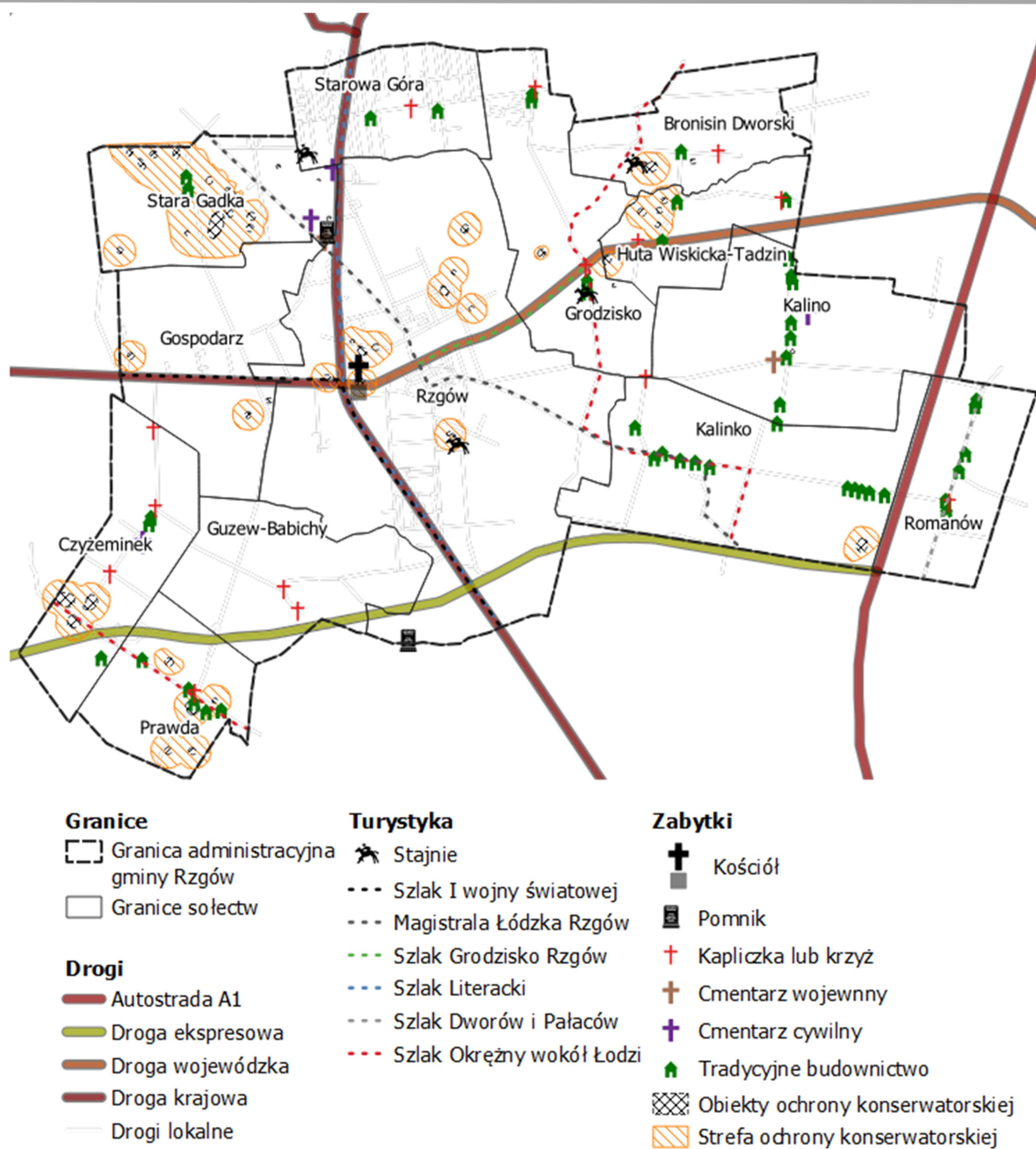
Rysunek 49: Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów

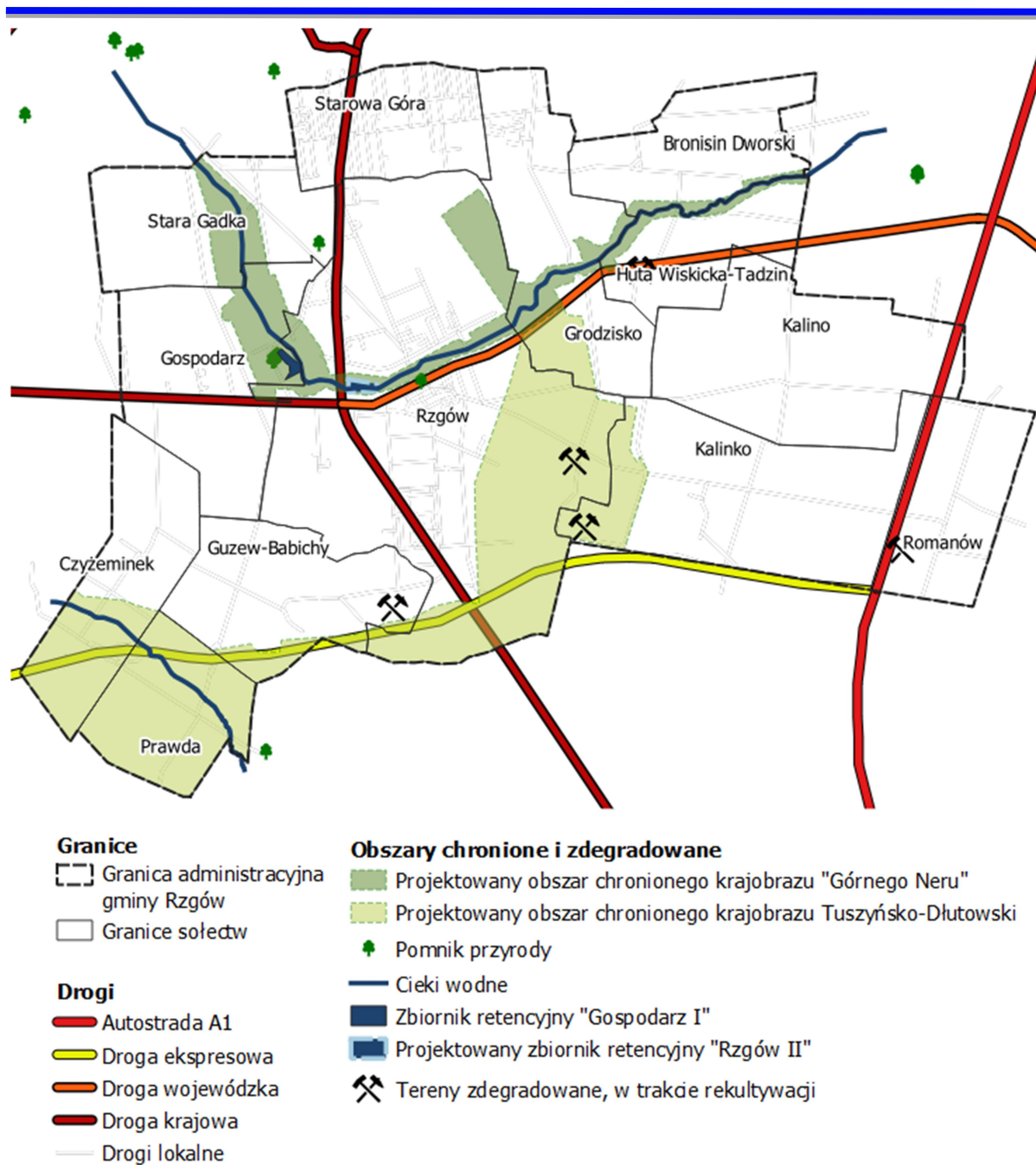
Rysunek 50: Demografia – współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w 2020 r. wraz ze zmianą liczby mieszkańców w stosunku do 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Rzgowie

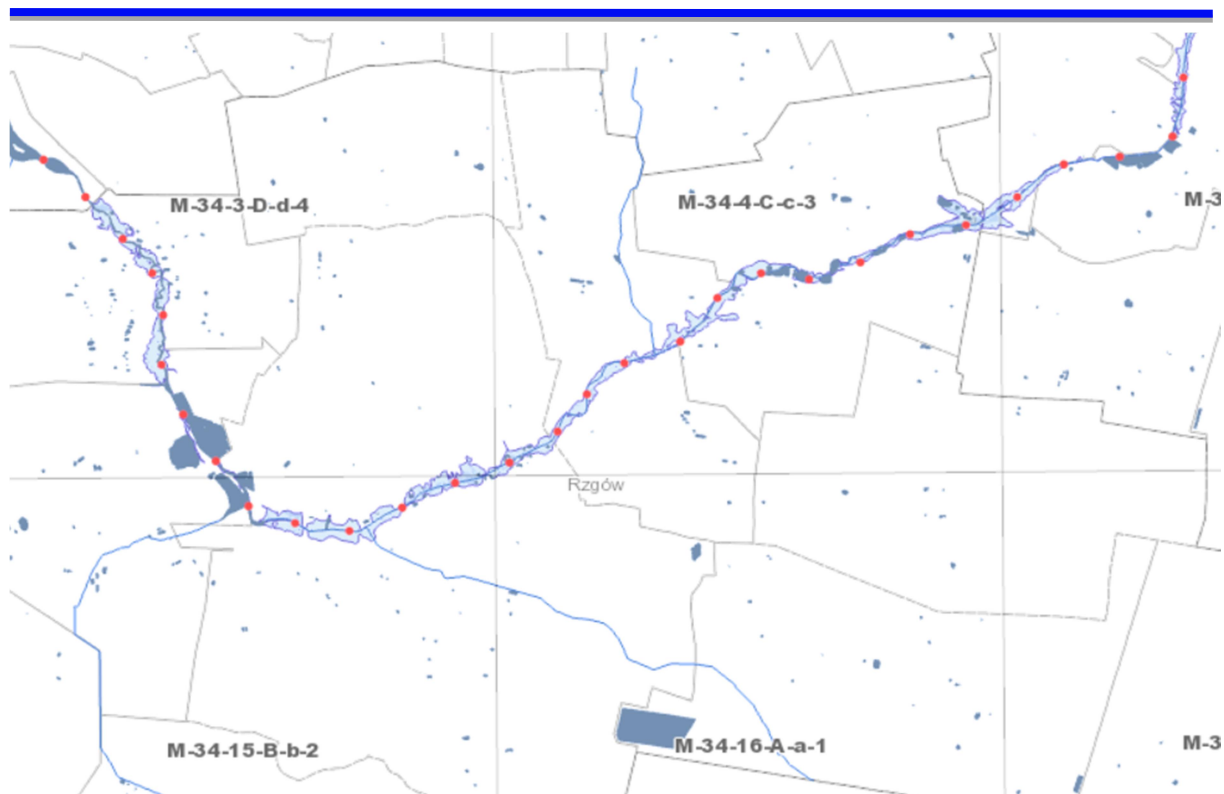
Rysunek 51: Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Rzgów wraz z elementami turystycznymi

Źródło: opracowanie własne

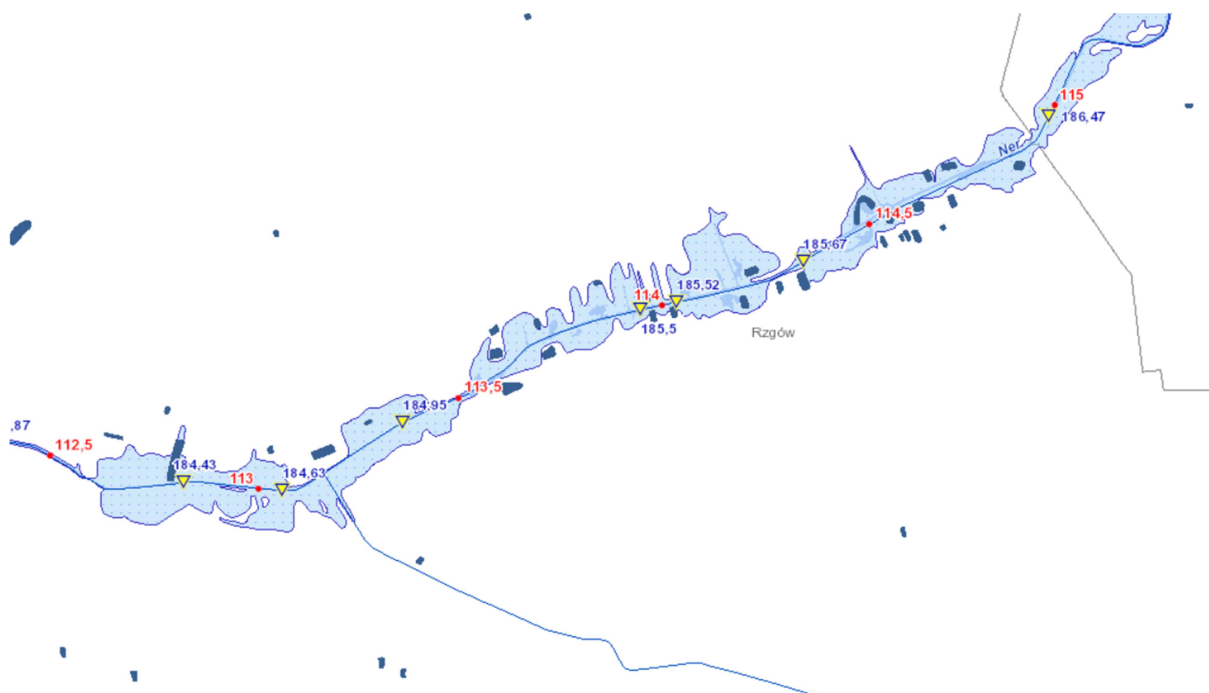
Rysunek 52: Projektowane obszary chronione wraz z lokalizacją pomników przyrody oraz obszarami zdegradowanymi będącymi w trakcie rekultywacji

Źródło: opracowanie własne

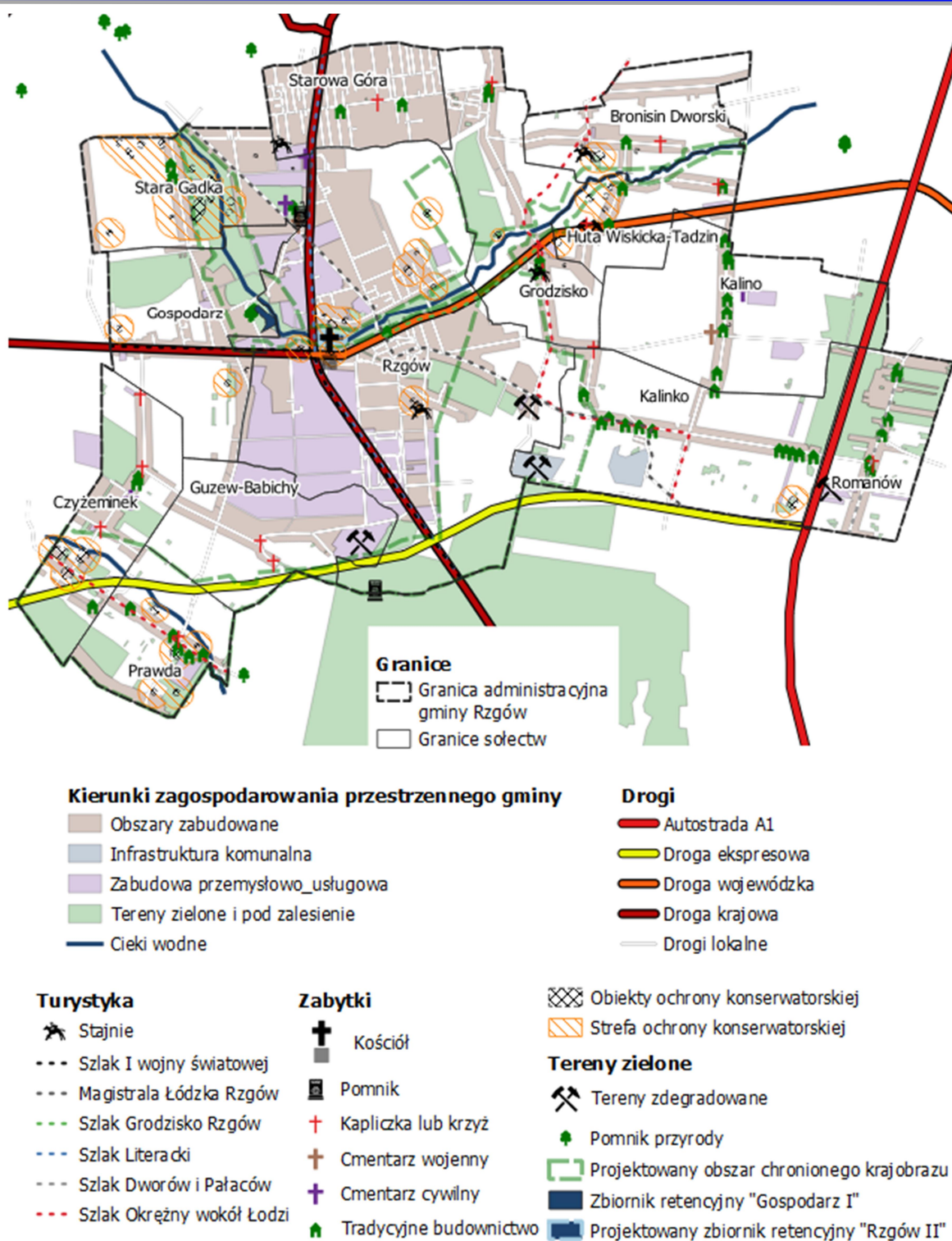
Rysunek 53: Zasięg obszaru zagrożonego wystąpieniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=10\%$ (raz na 10 lat)

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Rysunek 54: Zasięg obszaru zagrożonego wystąpieniem powodzi o prawdopodobieństwie $p=10\%$ w miejscowości Rzgów

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Rysunek 55: Elementy struktury osadniczej z nałożonymi elementami zabytkowymi, pod turystykę i środowiskowymi

Źródło: opracowanie własne

4.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rzgów

Model docelowej struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Rzgów jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w Strategii procesów rozwoju oraz ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych. Docelowo mają one zapewnić

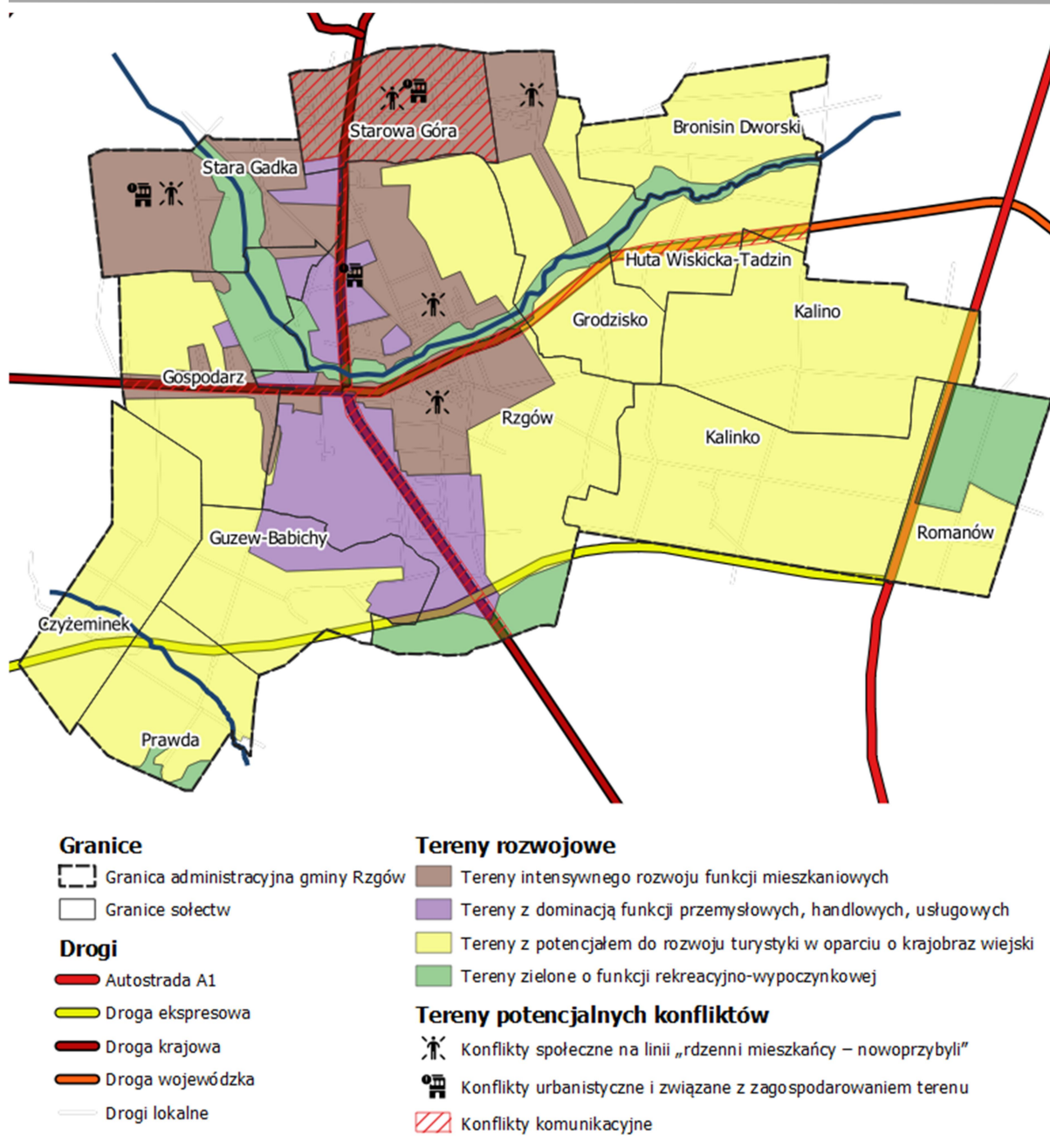
podniesienie standardu i jakości życia mieszkańców oraz potencjału gospodarczego gminy, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Na podstawie zdiagnozowanych w Strategii potrzeb i potencjałów w przestrzeni gminy wyróżniono obszary o następujących funkcjach:

1) Tereny rozwojowe:

- Tereny intensywnego rozwoju funkcji mieszkaniowych i przekształcania gruntów rolnych pod działki budowlane.
- Tereny z dominacją funkcji przemysłowych, handlowych, usługowych, są to również tereny migracji osób z poza gminy w celach handlowo-rozrywkowych.
- Tereny z potencjałem do rozwoju turystyki w oparciu o krajobraz wiejski.
- Tereny zielone o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej.

2) Tereny potencjalnych konfliktów:

- Konflikty społeczne na linii „rdzenni mieszkańcy – nowoprzybyli”.
- Konflikty urbanistyczne i związane z zagospodarowaniem terenu.
- Konflikty komunikacyjne (ze względu na ruch pojazdów).

Rysunek 56: Funkcje terenów w przestrzeni gminy Rzgów

Źródło: opracowanie własne

4.3. Rozmieszczenie planowanych działań i oczekiwanych zmian

Charakterystyka obszarów i kierunków interwencji przedstawia się następująco:

- Rzgów to gmina charakteryzująca się intensywnym procesem urbanizacji na całym swoim terytorium, ale najbardziej widocznym w jej północnej części, w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi. Powoduje to konieczność nie tylko odpowiedniego kształtowania zagospodarowania przestrzeni poprzez plany miejscowe, ale również doposażania w podstawowe obiekty usługowe (sklepy, żłobki i przedszkola, obiekty sportowe). Gmina Rzgów w bardzo dużym stopniu pokryta jest planami miejscowymi, występuje więc tylko konieczność ich uzupełnienia.

- W związku z intensywnym rozwojem zabudowy i napływem nowych mieszkańców oraz cudzoziemców mogą wystąpić konflikty społeczne. Konieczne jest więc monitorowanie sytuacji i próba asymilacji nowych osadników poprzez działania społeczno-kulturalne.
- Sieć drogowa na terenie gminy jest bardzo dobrze rozwinięta, mieszkańcy chętniej korzystają z własnych środków transportu aniżeli komunikacji zbiorowej. W połączeniu z ruchem tranzytowym do Łodzi oraz w kierunku C. H. Ptak sieć komunikacyjna zaczyna się korkować. Wszystkie skrzyżowania z drogami krajowymi i wojewódzkimi są konfliktowe – planuje się więc wprowadzić skrzyżowania o ruchu okrężnym dla zwiększenia bezpieczeństwa kierowców i płynności ruchu samochodowego.
- Na terenie całej gminy planowane są również inwestycje w zakresie remontu i modernizacji dróg gminnych. Problemem będą jednak nienormatywne szerokości dróg. Kontynuowane będą inwestycje w zakresie budowy ścieżek rowerowych oraz uzupełniania infrastruktury okołodrogowej.
- Napływ nowej ludności, głównie rodzin z małymi dziećmi, wiąże się z koniecznością zwiększenia dostępu do placówek wychowania przedszkolnego. W trakcie budowy są żłobki i przedszkola w Kalinie i Tadzynie, niedługo rozpocznie się również rozbudowa przedszkola w Rzgowie o żłobek. W pozostałych sołectwach również planuje się uzupełnienie oferty oświatowej o przedszkola i żłobki.
- Na terenie gminy występują obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, m.in. obiekty sakralne, cmentarze, historyczna zabudowa drewniana. W trakcie opracowywania jest gminna ewidencja zabytków oraz program opieki nad zabytkami, w których planuje się uwzględnić również przydrożne kapliczki i krzyże. Planuje się przeprowadzenie renowacji zabytków, które tego wymagają, m.in. Figury Matki Boskiej przy kościele pw. Św. Stanisława Męczennika w Rzgowie.
- W oparciu o występujące obiekty zabytkowe, ośrodki jezdzieckie oraz szlaki turystyczne planuje się rozwój funkcji turystycznych gminy. Atrakcyjność turystyczna zostanie zwiększona poprzez zagospodarowanie terenów zielonych za kościołem pw. Św. Stanisława Męczennika i za halą sportową GOSTiR im. Konrada Kobusa.
- Aby zachować krajobraz wiejski istnieje potrzeba ochrony terenów rolniczych przed zainwestowaniem. Może pojawić się konflikt z właścicielami działek, którzy liczą na ich przekształcenie w działki budowlane.

4.4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Rzgów

1. **Tereny intensywnego rozwoju funkcji mieszkaniowych i przekształcania gruntów rolnych pod działki budowlane** – głównie obszar wsi Stara Gadka, Starowa Góra, Konstantyna, Gospodarz i Rzgów. Są to główne obszary występowania potencjalnych konfliktów społecznych oraz gdzie konieczne będzie uzupełnianie zabudowy o obiekty usługowe, sportowe i wychowania przedszkolnego. Tradycyjna zabudowa obszarów wiejskich miesza się z nową zabudową w postaci domów jednorodzinnych. W Starowej Górze występuje problem z odwodnieniem terenu oraz remontem i modernizacją dróg.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Podnoszenie jakości życia mieszkańców.
- Kształtowanie przestrzeni w celu zwiększenia integracji mieszkańców.
- Porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Kształtowanie przestrzeni w taki sposób, aby wyróżnić centra miejscowości lub inne obszary, które będą stanowić punkt spotkań mieszkańców w celu ich integracji.
- Dostosowanie architektury nowych budynków do krajobrazu wiejskiego.
- Zachowanie historycznej zabudowy oraz obiektów.
- Ochrona gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej przed zainwestowaniem.
- Uzupełnianie przestrzeni o zielen (zielone skwery, zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż dróg, promowanie wśród mieszkańców ogródków o typowo wiejskim charakterze).
- Uzupełnianie powstającej zabudowy mieszkaniowej o funkcje usługowo-handlowe, np. w parterach budynków.
- Uzupełnianie w sieć wodociągową i kanalizacyjną.

2. **Tereny z dominacją funkcji przemysłowych, handlowych, usługowych, są to również tereny migracji osób z poza gminy w celach handlowo-rozrywkowych** – głównie tereny położone w południowej części miasta Rzgów oraz przy drogach krajowych (Rzgów, Gospodarz, Starowa Góra). Są to tereny z intensywną zabudową, o bardzo małym udziale zieleni oraz charakteryzujące się intensywnym ruchem pojazdów.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zwiększanie potencjału gospodarczego gminy.
- Budowanie roli gminy jako lidera usług i handlu.
- Wspieranie nawiązywania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Doposażenie terenów w sieć wodociągową i kanalizacyjną.
- Budowa, remont i/lub modernizacja kolejnych odcinków dróg wraz z uzupełnieniem o infrastrukturę okołodrogową.
- Zapewnienie odpowiednich parametrów infrastruktury liniowej.
- Rozwój komunikacji zbiorowej do tych terenów.

3. **Tereny z potencjałem do rozwoju turystyki w oparciu o krajobraz wiejski** – tereny zlokalizowane głównie w południowej i wschodniej części gminy (Czyżeminek, Prawda, Guzew, Babichy, Grodzisko, Bronisin Dworski, Tadzin, Huta Wiskicka, Kalino, Kalinko, Romanów), charakteryzują się dużym udziałem gruntów ornych, łąk, lasów oraz występowaniem rodzinnych ogródków działkowych. Większość zabudowy nadal występuje w typowym układzie przestrzennym (ulicówka) oraz ze znacznym udziałem historycznych drewnianych budynków. Tereny te dobrze nadają się do promowania aktywnej turystyki w oparciu o szlaki rowerowe oraz ośrodki jeździeckie.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Wykorzystanie potencjału krajobrazowego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.
- Poprawa jakości zamieszkania.
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie terenów rolniczych oraz ich ochrona przed zainwestowaniem.

- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez remonty i modernizację dróg, uzupełnianie infrastruktury okołodrogowej, budowa ścieżek rowerowych.
 - Uzupełnienie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych, wyznaczanie nowych szlaków.
 - Uzupełnianie przestrzeni o zielen (zielone skwery, zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż dróg, promowanie wśród mieszkańców ogródków o typowo wiejskim charakterze).
 - Dostosowanie architektury nowych budynków do krajobrazu wiejskiego.
 - Doposażenie w sieć wodociągową i kanalizacyjną – potencjalne nawiązanie współpracy z gminami ościennymi w tym zakresie.
4. **Tereny zielone o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej** – głównie dolina rzeki Ner, tereny zielone w mieście Rzgów, Las Rzgowski, część miejscowości Romanów. Tereny zielone są kluczowe dla systemu przyrodniczego, gdyż pełnią rolę klimatyczno-biologiczną, krajobrazową oraz rekreacyjną.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej.
- Zwiększanie dostępności do terenów zielonych.
- Wykorzystanie terenów zielonych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji projektów związanych z rekreacją, wypoczynkiem i turystyką.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zagospodarowanie terenów przykościelnych i za halą sportową GOSTiR im. Konrada Kobusa w Rzgowie na obszary rekreacji i wypoczynku mieszkańców – razem z Parkiem im. Adama Mickiewicza i lokalną architekturą małomiasteczkową utworzą naturalny korytarz z jednej części miasta do drugiej.
- Tworzenie nowych zbiorników retencyjnych wód w celach rekreacyjnych oraz ochrony przed powodzią i suszą.
- Dopuszczenie lokalizacji obiektów budowlanych związanych z funkcją danego obszaru i usługami wspierającymi przy założeniu minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko i krajobraz.
- Zachęcanie i wspieranie działań mających na celu zwiększenie terenów zieleni wysokiej.

5. **Tereny potencjalnych konfliktów społecznych na linii „rdzenni mieszkańcy – nowoprzybyli”** – intensywna suburbanizacja terenów w gminie Rzgów powoduje nie tylko konflikty przestrzenne, ale również społeczne. Rdzenni mieszkańcy Rzgowa są bardzo ze sobą związani, wspierają się i dążą do rozwoju swoich miejscowości. Napływ nowej ludności oraz cudzoziemców, o zupełnie innych poglądach i wartościach oraz zachowaniach powoduje narastanie napięć. Dodatkowym problemem jest brak przemeldowania się nowych mieszkańców do gminy, przez co spadają dochody budżetu gminy z tytułu podatków, a wzrastają wydatki na rozwój infrastruktury.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Asymilacja ludności rdzennej i napływowej poprzez działania społeczno-kulturalne.
- Zwiększanie poczucia tożsamości lokalnej i przynależności do lokalnej społeczności.
- Zachęcenie nowych mieszkańców do meldunku na terenie gminy Rzgów.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Wyznaczanie otwartych przestrzeni wspólnych, służących integracji mieszkańców.
- Budowa i/lub modernizacja obiektów kulturalnych (świetlic wiejskich, domów kultury, remiz strażackich).
- Dopuszczenie miejscowości w obiekty sportowe (place zabaw, orliki, siłownie na wolnym powietrzu).

6. Tereny potencjalnych konfliktów urbanistycznych i związanych z zagospodarowaniem terenu – intensywna zabudowa kolejnych terenów pod mieszkalnictwo jednorodzinne powoduje zatarcie się dotychczasowego charakteru zabudowy małomiasteczkowej i wiejskiej oraz zestawienie nowoczesnej architektury z historyczną zabudową drewnianą.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Kreowanie jednolitego charakteru przestrzeni mającego na celu utrzymanie walorów krajobrazowych.
- Współpraca z deweloperami i prywatnymi inwestorami przy zagospodarowywaniu kolejnych terenów.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Weryfikacja i uzupełnianie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, gdzie jeszcze ich nie ma.
- Podporządkowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej.
- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie istniejących układów urbanistycznych.
- Kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklającej i wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach.
- W miarę możliwości zwiększanie udziału zieleni.

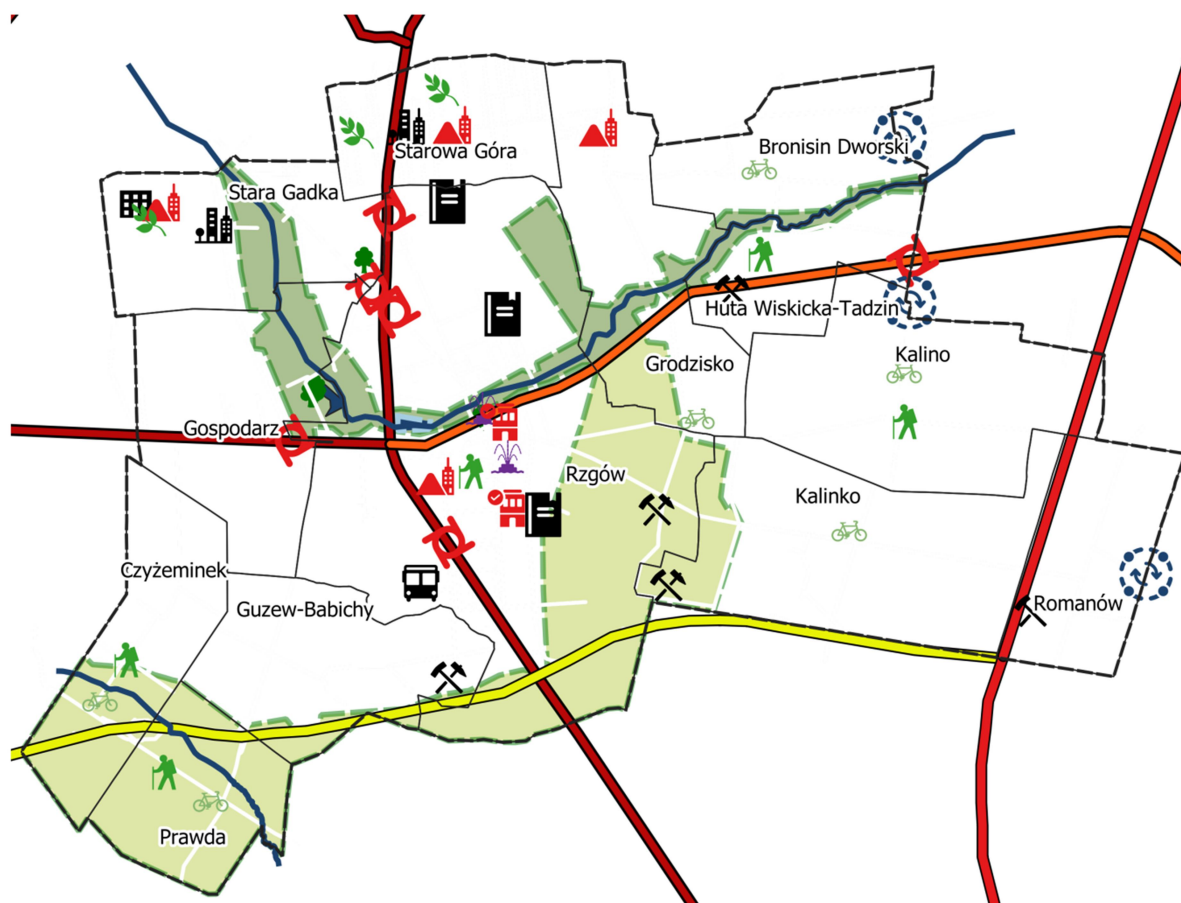
7. Tereny potencjalnych konfliktów komunikacyjnych – występują przede wszystkim wzdłuż dróg krajowych nr 71 i 91 oraz drogi wojewódzkiej nr 714. Charakteryzują się one bardzo intensywnym ruchem pojazdów samochodowych, dlatego ich skrzyżowania z drogami powiatowymi i gminnymi często się korygują i stwarzają poczucie zagrożenia. Jako że są to drogi nie podlegające jurysdykcji gminy Rzgów można prowadzić jedynie działania wspierające rozwiązanie konfliktów komunikacyjnych.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach.
- Uspokojenie ruchu i zmniejszenie kolizyjności skrzyżowań.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Prowadzenie działań wspierających utworzenie skrzyżowań o ruchu okrężnym oraz związanych z doposażeniem w infrastrukturę okołodrogową.

Granice

- Granica administracyjna gminy Rzgów
- Granice sołectw

Drogi

- Autostrada A1
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Drogi lokalne

W zakresie budownictwa i zagospodarowania przestrzennego

- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Kształtowanie centrum miejscowości
- Budowla osiedla domów jednorodzinnych
- Dostosowanie architektury do krajobrazu wiejskiego
- Remont/modernizacja obiektów publicznych
- Zagospodarowanie terenów zielonych

W zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej

- Planowane rdo budowy skrzyżowania o ruchu okrężnym
- Zwiększenie dostępności komunikacji zbiorowej
- Współpraca w celu rozbudowy kanalizacji

W zakresie turystyki

- Rozwój turystyki rowerowej
- Rozwój turystyki w oparciu o zasoby dziedzictwa

W zakresie środowiska i terenów zieleni

- Projektowany OChK "Górnego Neru"
- Projektowany OChK Tuszyńsko-Dłutowski
- Pomnik przyrody
- Zbiornik retencyjny "Gospodarz I"
- Projektowany zbiornik retencyjny "Rzgów II"
- Uzupełnianie przestrzeni miejscowości o zieleni
- Tereny zdegradowane, w trakcie rekultywacji

Rysunek 57: Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - obszary i kierunki interwencji
Źródło: opracowanie własne

4.5. Obszary Strategicznej Interwencji

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) to terytorium, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. Można wyróżnić dwa rodzaje OSI:

- Obszary problemowe, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych.
- Obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne.

OSI są obowiązkowo wyznaczane na poziomie regionalnym przez samorząd województwa. Takie obszary zostały wskazane w *Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego 2020* oraz w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa łódzkiego (...)*. Gmina Rzgów znajduje się w granicach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi (MOF). Celem strategicznym dla MOF Łodzi jest powstanie spójnego, dynamicznego i konkurencyjnego obszaru rozwoju funkcji metropolitalnych, współtworzącego krajowy system metropolii oraz wpisującego się w proces rozwoju bipolarnego układu metropolitalnego Łódź – Warszawa⁶⁹.

Dla MOF Łodzi w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* przyjęto konieczność dążenia do harmonijnego kształtowania przestrzeni z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz wdrażania nowoczesnych proekologicznych rozwiązań wpływających na wzrost jakości życia. Polityka przestrzenna ma prowadzić do przemian jakościowych w zagospodarowaniu i funkcjonowaniu MOF, poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej całego obszaru.

Cele szczegółowe jakie przyjęto w *Planie zagospodarowania przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi* są następujące:

- I. Miejski Obszar Funkcjonalny o zwartych strukturach funkcjonalno-przestrzennych, ukształtowanych zgodnie z wymogami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.
- II. Miejski Obszar Funkcjonalny spójny wewnętrznie o efektywnych powiązaniach infrastrukturalnych gwarantujących wysoką dostępność zewnętrzną i wewnętrzną.
- III. Miejski Obszar Funkcjonalny o wysokiej jakości przestrzeni życia, ukształtowanej z poszanowaniem historycznych struktur industrialnych i dbałością o zieloną infrastrukturę.
- IV. Miejski Obszar Funkcjonalny awangardy, wiedzy i innowacji, o przestrzeni atrakcyjnej dla rozwoju funkcji metropolitalnych.

Rzgów został określony jako miejsko-gminny ośrodek rozwoju funkcji przemysłowej i przemysłowo-logistycznej, pełniący rolę uzupełniającego bieguna wzrostu gospodarczego MOF, gdzie prognozuje się dalszy wzrost liczby mieszkańców. Założono, że na takich obszarach podejmowane będą działania wynikające z racjonalnej polityki przestrzennej ukierunkowanej na ograniczanie zjawiska suburbanizacji i kształtowania zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych, które to przyczynią się do ograniczania ekonomicznych,

⁶⁹ [Za:] *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego łodzi*, tom 2, załącznik nr 2 do uchwały nr LV/679/18 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

społecznych i środowiskowych kosztów urbanizacji. Efektem działań ma być zrównoważony rozwój przestrzenny i wykorzystanie atutów lokalizacyjnych wynikających z walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, a kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych wyposażonych w infrastrukturę techniczną ma przyczynić się do jeszcze bardziej dynamicznego rozwoju gminy.

Rzgów wskazano również jako jeden z obszarów do realizacji IV celu szczegółowego, odpowiadającego promowaniu i kreowaniu wizerunkowych form turystyki związanych z modą i designem.

Aby osiągnąć zamierzenia celów szczegółowych wyznaczono szereg działań, które będą realizowane etapami. Założono trzy etapy rozwoju:

- Etap I – działania priorytetowe,
- Etap II – działania podstawowe,
- Etap III – działania uzupełniające.

Dla obszaru gminy Rzgów wyznaczono następujące działania:

- 1) Rozwój i budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych na obszarze MOF (etap II),
- 2) Rozbudowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków w aglomeracjach w KPOŚK (etap I),
- 3) Rozbudowa zbiorczych systemów kanalizacji w zasięgu aglomeracji w KPOŚK (etap I),
- 4) Rozbudowa dystrybucyjnych systemów gazowych w zasięgu istniejącego systemu (etap II),
- 5) Modernizacja stacji gazowych wysokiego ciśnienia na tzw. obwodnicy Łodzi (etap I),
- 6) Budowa linii napowietrznych 110 kV,
- 7) Budowa stacji 110/15 kV (etap II),
- 8) Zachowanie istniejącego areału terenów zieleni, przeprowadzenie bieżących prac utrzymaniowych lub rewaloryzacyjnych na terenach w miastach MOF (etap I),
- 9) Ochrona przed zabudową korytarzy przewietrzających oraz kształtowanie pasm łączących z systemem zieleni miejskiej (etap I),
- 10) Poprawa jakości bazy rekreacyjno-sportowej w miastach, obszarach miejsko-wiejskich oraz gminach (etap III),
- 11) Poprawa stanu zachowania kompleksów i obiektów zabytkowych oraz adaptacja dla nowych funkcji i utrzymanie w jak najlepszym stanie (etap III). Jako zabytki reprezentatywne wymagające działań naprawczych wskazano kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa,
- 12) Rozbudowa i poprawa jakości bazy noclegowej w obszarach miejsko-wiejskich oraz w gminach (etap III),
- 13) Tworzenie innowacji dedykowanych branżom strategicznym dla gospodarki uzupełniających biegunów wzrostu (etap II),
- 14) Weryfikacja granic i nazw obszarów chronionego krajobrazu (podjęcie uchwał Sejmiku Województwa Łódzkiego w sprawie): OChK „Tuszyńsko-Dłutowski”, OChK „Doliny Neru” (etap III).

OSI na poziomie lokalnym (gminy) nie są fakultatywne do wyznaczenia. Biorąc pod uwagę obecny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Rzgów oraz zakres planowanych zadań, Urząd Miejski w Rzgowie zdecydował o braku konieczności wyznaczania OSI na terenie gminy Rzgów.

5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

5.1. Podmioty odpowiedzialne za realizację Strategii

W procesie zarządzania gminą, strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań i zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na 3 główne grupy, zgodnie z zasadą trójkąta współpracy:

- Sektor publiczny: Urząd Miejski i jego jednostki, gminy sąsiednie, organy władz samorządowych wyższego szczebla,
- Sektor biznesowy: przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze,
- Sektor społeczny: mieszkańcy, LGD BUD-UJ RAZEM i organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, osoby publiczne, reprezentanci młodzieży.

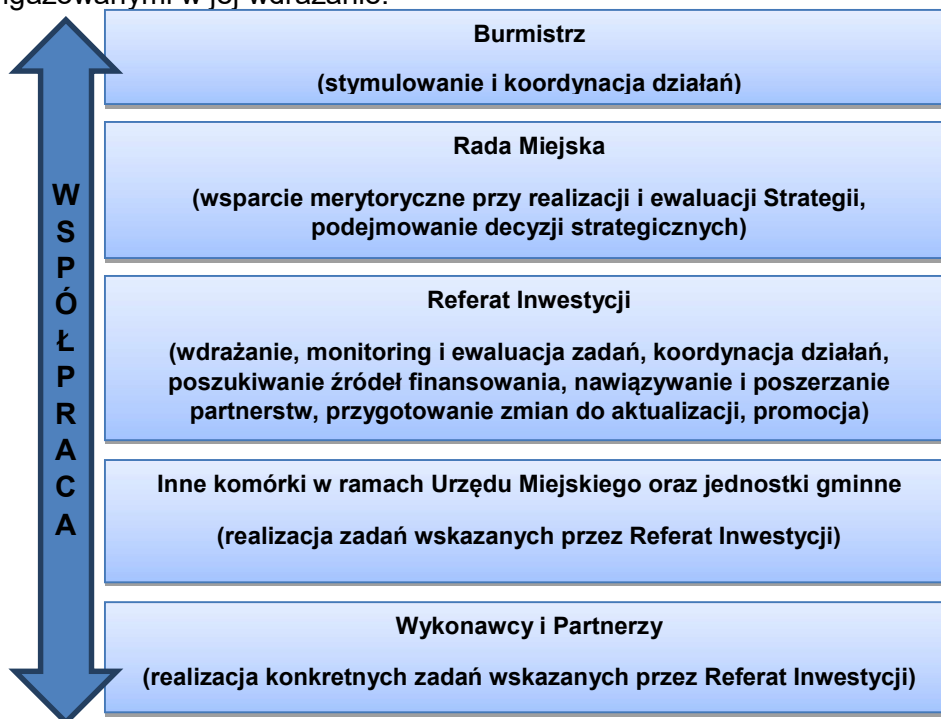
Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, jak również monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii tworzą:

- Burmistrz, jako organ wykonawczy, którego rola polega na stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również na mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji,
- Rada Miejska Rzgowa, jako organ uchwałodawczy, będący wsparciem merytorycznym w zakresie dbałości o osiągnięcie założonych w strategii celów, jej ewaluacji i podejmowania decyzji strategicznych dla realizacji zapisów strategii (jak np. aktualizacja strategii),
- Referat Inwestycji Urzędu Miejskiego - podmiot zarządzający wdrażaniem strategii, odpowiedzialny za koordynację realizacji kierunków działań, w tym harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa, poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań, a także monitoring i ewaluację oraz przygotowywanie zmian w ramach strategii czy zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji przyjętej wizji rozwoju gminy i sposobów jej urzeczywistnienia.
- Inne komórki w ramach Urzędu Miejskiego w Rzgowie oraz jednostki gminne, wspierające działania Referatu Inwestycji Urzędu Miejskiego w zakresie wdrażania Strategii, m.in. Referat Budżetu i Finansów, Referat Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa, Referat Gospodarki Komunalnej, Referat Ochrony Środowiska, Referat Zamówień Publicznych, samodzielne stanowiska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji, Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji, placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego i inni,
- wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w Strategii Rozwoju, m.in. Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie, Koła Gospodyń Wiejskich, GLKS Zawisza Rzgów, Rzgowskie Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, LGD BUD-UJ RAZEM, prywatni przedsiębiorcy i inni.

Dane zadania i funkcje może sprawować cały zespół zajmujący się realizacją Strategii lub mogą być one rozdzielone na poszczególne, najbardziej kompetentne w danym zakresie osoby.

W celu skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rzgów niezbędna jest współpraca wszystkich podmiotów, które mogą podjąć działania mające wpływ na rozwój gminy. Rozwój gminy zależy też od działań i decyzji podejmowanych na szczeblu powiatowym i wojewódzkim, w związku z tym realizacja założeń Strategii będzie wymagała efektywnej współpracy ze Starostwem Powiatowym Łódź Wschód oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego.

Realizacja Strategii musi być ukierunkowana na współdziałanie mieszkańców, instytucji i organizacji, a także zawiązywanie trwałych relacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jej wdrażanie.

Skuteczność realizacji działań zaproponowanych w Strategii będzie zależała od skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk z terenu gminy i z poza niego. Dlatego też przy wdrażaniu i realizacji Strategii należy stosować się do następujących zasad ogólnych:

- 1) W realizacji założeń Strategii będą mogły uczestniczyć wszystkie osoby i organizacje zainteresowane rozwojem gminy Rzgów, dążące do urzeczywistnienia wizji rozwoju gminy.
- 2) Podejmowane działania cechuje partycypacja i partnerstwo – wszyscy reprezentanci środowisk zaangażowanych w realizację Strategii Rozwoju Gminy Rzgów będą dążyć do wzajemnego zrozumienia się, współpracy i równego traktowania.
- 3) Wszystkie czynności podejmowane w zakresie Strategii musi cechować transparentność czyli przejrzystość działań. Podstawą jest dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań.
- 4) Osoby i podmioty zaangażowane w realizację Strategii muszą konsekwentnie dążyć do wdrażania przyjętych celów i zadań, ale również umożliwić elastyczne podejście w przypadku konieczności modyfikacji i dostosowania Strategii ze względu na zmiany zachodzące w gminie i w jej otoczeniu.
- 5) Wybory podejmowane przy wdrażaniu Strategii pozwolą na wykorzystanie dostępnych zasobów w sposób celowy i oszczędny, przy osiągnięciu możliwie najlepszych efektów.

Tabela 34: Tabela celów i zadań wraz z ramami realizacyjno-organizacyjnymi

Cel strategiczny I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Cel operacyjny I. Wsparcie seniorów			
Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Rzgowskie Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zgromadzenie Sióstr Felicjanek, Caritas, podmioty prywatne, stowarzyszenia publiczne	Stanowisko ds. służby zdrowia i spraw społecznych
Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Rzgowskie Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia publiczne	Stanowisko ds. służby zdrowia i spraw społecznych
Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Komisariat Policji w Rzgowie	Stanowisko ds. obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego
Cel operacyjny II. Wsparcie i integracja społeczności lokalnej			
Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Gminny Ośrodek Kultury, szkoły podstawowe, żłobki, prywatni przedsiębiorcy, stowarzyszenia publiczne	Stanowisko ds. służby zdrowia i spraw społecznych
Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej	Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy	Sołtysi, członkowie Rzgowskiego Koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów i KGW, wolontariusze, OSP	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	Stanowisko ds. obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego	Komisariat Policji w Rzgowie, OSP, szkoły podstawowe	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Cel strategiczny II: ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA			
Cel operacyjny III. Rozwój infrastruktury i ochrona środowiska			
Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Referat Gospodarki Komunalnej	GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi, prywatni inwestorzy	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

			promocji gminy
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji		St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Działania w zakresie ochrony środowiska	Referat Ochrony Środowiska	Szkoły podstawowe, stowarzyszenia pro-ekologiczne, prywatni inwestorzy, gminy sąsiadujące, LGD BUD-UJ RAZEM	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Cel operacyjny IV. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni			
Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych	Referat Inwestycji	GOSTiR, GOK, MOPS, GLKS Zawisza Rzgów, mieszkańcy	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni	Referat Ochrony Środowiska	Referat Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Rzgowie, GOSTiR, mieszkańcy, Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Cel strategiczny III: PROMOCJA I ROZWÓJ GOSPODARCZY			
Cel operacyjny V. Promocja lokalnej historii i turystyki			
Zwiększanie tożsamości lokalnej	Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy	GOK, GOSTiR, KGW, OSP, Parafia Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie, pozostałe stowarzyszenia lokalne, szkoły podstawowe, mieszkańcy	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych	Referat Inwestycji	GOK, gminny sąsiadujące, Starostwo Powiatowe Łódź Wschód, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, LGD BUD-UJ RAZEM	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy	Stanowisko ds. rozwoju i promocji gminy	GOK, gminny sąsiadujące, Starostwo Powiatowe Łódź Wschód, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, LGD BUD-UJ RAZEM, GOSTiR, KGW, OSP, Parafia Świętego Stanisława Biskupa i	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

		Męczennika w Rzgowie, mieszkańcy	
Cel operacyjny VI. Wsparcie dla gospodarki i inwestycji			
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych	Stanowisko ds. działalności gospodarczej	Lokalni przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy
Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Stanowisko ds. działalności gospodarczej	Referat Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Rzgowie, właściciele lokalnych gospodarstw rolnych	St. ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy

Źródło: opracowanie własne

5.2. Mechanizmy wdrażania oraz instrumenty realizacji Strategii

Prawidłowy proces wdrażania strategii rozwoju opiera się na wielu czynnikach, przy czym jednym z kluczowych elementów jest współpraca władz lokalnych z innymi podmiotami i osobami, w tym mieszkańcami gminy. Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie Strategii będzie Referat Inwestycji Urzędu Miejskiego w Rzgowie. Do szczególnych zadań tej jednostki w zakresie realizacji zapisów Strategii należeć będzie:

- Wdrażanie poszczególnych projektów oparte o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia (krajowych, unijnych, lokalnych),
- Opiniowanie przedkładanych wniosków dotyczących zadań realizowanych w ramach Strategii,
- Przyjmowanie i opiniowanie propozycji nowych projektów, pomysłów, rozwiązań,
- Monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii.

Opracowanie i przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy jest procesem czasochłonnym, wymagającym konsultacji nie tylko z mieszkańcami, ale również z gminami ościennymi, związkami, stowarzyszeniami, lokalnymi partnerami, Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, Zarządem Województwa oraz przygotowaniem prognozy oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym Strategia nie może być aktualizowana za każdym razem, kiedy pojawi się nowy projekt. Wskazane jest zatem, aby Referat Inwestycji gromadził proponowane projekty i na etapie ewaluacji śródkresowej rozważył zasadność ich włączenia, poprzez aktualizację Strategii.

Ścieżka postępowania przy ewaluacji śródkresowej i końcowej Strategii Rozwoju Gminy będzie wyglądać następująco:

- Analiza efektów dotychczas przeprowadzonych działań w oparciu o mierniki wskazane w zadaniach Strategii,
- Przeprowadzenie warsztatów ewaluacyjnych z udziałem interesariuszy,
- Podsumowanie informacji, określenie obecnej sytuacji, określenie dalszych kierunków działań – przygotowanie sprawozdania z ewaluacji Strategii,
- Przedłożenie sprawozdania Radzie Miejskiej oraz Burmistrzowi – podjęcie decyzji o konieczności aktualizacji Strategii lub nie (przy ewaluacji śródkresowej).

W przypadku stwierdzenia konieczności aktualizacji zapisów Strategii albo też opracowania nowego dokumentu ścieżka postępowania będzie następująca:

- Przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, wyciągnięcie wniosków dla Strategii,
- Podjęcie uchwały Rady Miejskiej, określającej szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu Strategii, w tym tryb konsultacji,
- Opracowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy,
- Konsultacje projektu dokumentu z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami, mieszkańcami gminy, właściwym Dyrektorem Zarządu Gospodarki Wodnej PGW,
- Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii Rozwoju,
- Przedłożenie projektu Strategii Zarządowi Województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa,
- Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,

— Przyjęcie Strategii przez Radę Miejską w drodze uchwały.

Na szczeblu lokalnym mechanizm wdrażania postanowień Strategii jest oparty na strukturze Urzędu Miejskiego, tj. jednostką zajmującą się realizacją zapisów Strategii jest Referat Inwestycji we współpracy z pozostałymi Referatami i jednostkami Urzędu Miejskiego, których organami kontrolnymi są Burmistrz i Rada Miejska. Wdrażanie Strategii na szczeblu lokalnym może odbywać się we współpracy z innymi podmiotami i osobami na podstawie umów i wydanych aktów prawa miejscowego. Na szczeblu ponadgminnym mechanizmem wdrażania może być porozumienie terytorialne lub też inne rozwiązania określające sposób uzgadniania działań pomiędzy poszczególnymi podmiotami (np. powołanie związku międzygminnego lub stowarzyszenia).

Strategia rozwoju gminy jest zapisem intencji, a nie planem pracy, konieczne jest zatem zidentyfikowanie instrumentów jej realizacji – a więc wszystko to, za pomocą czego gmina może oddziaływać na procesy rozwoju. Instrumenty te pozwolą zapewnić osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej. Mogą mieć one różną naturę, jednak przy realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Rzgów do najważniejszych instrumentów będą należeć:

- 1) Instrumenty ekonomiczne – uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, budżet zadaniowy, budżet obywatelski, fundusze sołeckie.
- 2) Instrumenty prawno-administracyjne – uchwały Rady Miejskiej, zarządzenia Burmistrza, inne decyzje administracyjne, stosowanie klauzul społecznych w konkursach i przetargach.
- 3) Instrumenty wdrożeniowe – plany i projekty uszczegóławiające konkretne działania i/lub zadania, w razie potrzeb utworzenie ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym (np. rada Seniorów), tworzenie partnerstw lokalnych, między-samorządowych, międzysektorowych i/lub międzyorganizacyjnych.
- 4) Instrumenty informacyjno - promocyjne – konsultacje społeczne, informowanie społeczeństwa za pomocą prasy lokalnej i stron internetowych, działania promocyjne i edukacyjne.

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Dokumentami wykonawczymi względem Strategii jest szereg innych dokumentów gminnych. Ich aktualność wygląda następująco:

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Tabela 35: Aktualność dokumentów gminnych

Dokument	Poziom aktualności
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Przyjęty uchwałą nr XXIII/218/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 22 kwietnia 2020 r.
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Wymagają ciągłej aktualizacji oraz uzupełniania
Gminny program opieki nad zabytkami	W trakcie opracowywania, będzie obowiązywać do 2024 r.
Gminny program ochrony środowiska	Przyjęty uchwałą nr XXX/270/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 25 listopada 2020 r., obowiązuje na lata 2017 – 2021, z perspektywą do 2024 r. W trakcie opracowywania nowy program, który będzie obowiązywać do 2030 r.
Plan gospodarki niskoemisyjnej	Przyjęty uchwałą nr XXXV/339/2021 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 28 kwietnia 2021 r., obowiązuje na lata 2021 – 2024
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Przyjęty uchwałą nr XL/313/2017 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 30 sierpnia 2017 r., obowiązuje na lata 2017 - 2032
Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Brak
Wieloletni plan gospodarowania zasobem mieszkaniowym gminy	Brak
Wieloletnia prognoza finansowa gminy	Przyjęta uchwałą nr XXXVI/346/2021 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 26 maja 2021 r., obowiązuje na lata 2021 - 2034
Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Obowiązuje na lata 2018 - 2023
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Przyjęty uchwałą nr XXXIII/299/2021 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 24 lutego 2021 r., zmiana uchwałą nr XXXV/329/2021 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 28 kwietnia 2021 r., obowiązuje na lata 2021 - 2024
Gminny program wspierania rodziny	Przyjęty uchwałą nr II/4/2018 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 28 listopada 2018 r., obowiązuje na lata 2019 - 2021
Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	Przyjęty uchwałą nr XXXI/284/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 30 grudnia 2020 r., obowiązuje na rok 2021
Gminny program przeciwdziałania narkomani	Przyjęty uchwałą nr XXXI/285/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 30 grudnia 2020 r., obowiązuje na rok 2021
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	Przyjęty uchwałą nr XXX/271/2020 Rady Miejskiej w Rzgowie z dnia 25 listopada 2020 r., obowiązuje na rok 2021

Źródło: <https://bip.rzgow.pl>

5.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji

Realizacją zadań związanych z wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją oraz aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy będzie zajmował się Referat Inwestycji, a dokładniej osoba na stanowisku ds. pozyskiwania środków unijnych i zewnętrznych oraz promocji gminy we współpracy z pozostałymi Referatami Urzędu Miejskiego oraz osobami na samodzielnych stanowiskach.

Monitorowanie Strategii Rozwoju to ciągły proces opierający się na zbieraniu danych oraz ich analizie. Monitoring jest prowadzony w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizowanych zadań oraz umożliwi wykrycie potencjalnych zagrożeń i konieczność wprowadzenia modyfikacji.

Sprawozdawczość na potrzeby monitorowania postępów wdrażania Strategii Rozwoju powinna być przedstawiana co najmniej raz do roku i opierać się o analizę wskaźnikową. Analiza powinna uwzględniać określone w dokumencie wskaźniki, być realizowana dla każdego z nich z wykorzystaniem jednego źródła danych, prowadzona w sposób dynamiczny, wskazując zmianę, jej zakres i kierunek (w tym w odniesieniu do roku bazowego) oraz – w przypadku niepożądanых tendencji – rekomendacje zmierzające do poprawy funkcjonowania systemu wdrażania.

Sprawozdawczość z wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Rzgów będzie również oparta o raport z realizacji poszczególnych działań, przygotowywany podmiot koordynujący, na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych od partnerów realizacyjnych i podmiotów zaangażowanych. W takim przypadku będą oni proszeni o przedstawienie okresowych raportów z realizacji własnych działań. Sprawozdanie z procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy będzie skoordynowane z obowiązkiem opracowania i przedstawienia raportu o stanie gminy, tj. do dnia 31 maja każdego roku.

Monitorowanie wdrażania Strategii Rozwoju będzie się odbywać w dwóch zakresach:

- Monitorowanie stopnia realizacji celów określonych w Strategii poprzez analizę wskaźnikową,
- Bieżące monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów i zadań.

Monitorowanie stopnia realizacji celów poprzez analizę wskaźnikową powinno odbywać się co najmniej raz na rok, przy wykorzystaniu wskaźników określonych w niniejszej Strategii.

Tabela 36: Wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów Strategii Rozwoju

Nazwa zadania	Wskaźnik/miernik	Wartość bazowa [2021 r.]	Wartość śródkresowa [2025 r.]	Wartość docelowa [2030 r.]
Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych	liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania [os.]	4	8	16
Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych	liczba działań i inicjatyw podjętych przez seniorów i KGW. 1. Liczba uczestników Rzgowskich Dni Seniora [os.]	50	80	120

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

	liczba działań i inicjatyw podjętych przez seniorów i KGW. 2. Liczba zorganizowanych wyjazdów promocyjnych skierowanych dla KGW [szt.]	2	4	6
Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom	liczba zorganizowanych spotkań z Policją [szt.]	0	10	20
	liczba wydanych broszur / ulotek [szt.]	0	2	5
Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej	liczba nowo utworzonych miejsc opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym [szt.]	3	3	6
	liczba wydarzeń zorganizowanych dla dzieci i rodzin [szt.]	2	3	4
	liczba osób lub rodzin objętych wsparciem psychologicznym [os.]	77	85	95
	liczba przedsięwzięć, z którymi nawiązano współpracę w zakresie polityki prorodzinnej [szt.]	2	4	4
Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej	liczba zorganizowanych wydarzeń [szt. rocznie]	3	3	3
	liczba podjętych inicjatyw oddolnych [szt.]	8	16	30
Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	liczba przeprowadzonych wydarzeń z Policją i OSP [szt. rocznie]	1	2	3
Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej	długość nowopowstałych odcinków ścieżek, chodników [km]	7,8	10,2	15,0
	długość odcinków drogowych z wprowadzonym oświetleniem [km]	5,1	7,1	9,1
	długość odcinków z uzupełnioną infrastrukturą okołodrogową [km]	5,1	7,1	9,1

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Projekt priorytetowy: Budowa skrzyżowań o ruchu okrężnym	liczba skrzyżowań o ruchu okrężnym w gminie [szt.]	1	3	7
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	długość wybudowanych / zmodernizowanych odcinków sieci wodociągowej [km]	99,9	105,0	120,0
	liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej [os.]	10375	10480	10530
	długość wybudowanych / zmodernizowanych odcinków sieci kanalizacyjnej [km]	57,6	67,6	77,6
	liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej [os.]	6365	7600	9310
Działania w zakresie ochrony środowiska	liczba zrealizowanych działań edukacyjnych i wydarzeń tematycznych [szt.]	0	10	20
	liczba mieszkańców, która skorzystała z pomocy w zakresie pozyskiwania środków na inwestycje związane z ochroną środowiska [os.]	0	500	1000
	liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie gromadzenia i wywozu nieczystości ciekłych [szt.]	0	2000	5000
Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych	liczba wyremontowanych / zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	5	11
	powierzchnia wyremontowanych / zmodernizowanych / nowopowstałych obiektów [m ²]	0	500	800
	liczba wybudowanych / doposażonych placów zabaw, siłowni na świeżym powietrzu [szt.]	0	5	10
Projekt priorytetowy: Remont i modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	powierzchnia zabudowy remontowanych i modernizowanych budynków [m ²]	0	213,65	342,61

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Projekt priorytetowy: Rozbudowa stadionu im. Henryka Śmiechowicza	Pojemność stadionu [miejsca]	500 miejsc	500 miejsc	700 miejsc
	Wymiary boiska [m]	103 m x 68 m	103 m x 68 m	105 m x 68 m
Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni	liczba zrekultywowanych terenów zdegradowanych [szt.]	0	2	2
	liczba uporządkowanych / doposażonych terenów zieleni urządzonej [szt.]	0	1	2
Projekt priorytetowy: Zagospodarowania terenów przy GOSTiR	powierzchnia zagospodarowanego terenu [m ²]	0	0	9772,50
Projekt priorytetowy: Zagospodarowanie terenów przykościelnych	powierzchnia terenów zagospodarowanych [m ²]	0	0	10 102,67
Zwiększanie tożsamości lokalnej	liczba zorganizowanych wydarzeń i konkursów [szt. rocznie]	1	1	1
	liczba zabytków i miejsc poddanych renowacji [szt. rocznie]	1	1	1
Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych	długość doposażonych odcinków szlaków [km]	19,3	20,5	22,0
Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy	działania promocyjne podejmowane przez gminę. Filmy promujące gminę Rzgów i inwestycje realizowane na jej terenie [szt.]	1	2	3
	działania promocyjne podejmowane przez gminę. Udział gminy na targach i konferencjach [szt.]	4	5	8
	liczba wydanych materiałów promocyjnych [kpl.]	10	10	10
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro- gospodarczych	liczba przedsiębiorców / instytucji, z którymi podjęto współpracę [szt.]	0	5	15

Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	liczba podjętych działań w zakresie promocji rolnictwa ekologicznego / produktów lokalnych [szt.]	0	1	1
	liczba udzielonych porad w zakresie prowadzenia gospodarstwa rolnego [szt.]	0	5	10

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

Bieżące monitorowanie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy będzie uwzględniało określenie aktualnego stanu realizacji zadań i projektów. W corocznym sprawozdaniu należy uwzględnić informacje dotyczące co najmniej:

- Stopnia przygotowania projektu do realizacji (m.in. posiadanej dokumentacji, przygotowania terenu),
- W przypadku już rozpoczętych działań – ocenę prowadzonych prac (czy są opóźnienia, co zostało już wykonane, jakie prace zostaną podjęte w dalszej kolejności),
- Analizę poniesionych kosztów finansowych (wielkość środków przeznaczonych na dany projekt, stopień ich wykorzystania, określenie źródeł finansowania, prognozę dalszych kosztów).

Obowiązkowym elementem realizacji zapisów Strategii Rozwoju jest jej ewaluacja. Powinna ona przebiegać w połowie i na koniec okresu realizacji, tj. w połowie 2025 r. i na koniec 2030 r. Rekomendowane jest, aby w ewaluacji Strategii Rozwoju udział wzięły wszystkie środowiska zaangażowane w jej realizację oraz pozostali interesariusze. Ewaluacja Strategii powinna odbywać się w formie np. warsztatów, na których przedstawiony zostanie stopień dotychczasowej realizacji, główne problemy jakie wystąpiły podczas wdrażania jej założeń i wykonywania zadań. Podczas warsztatów powinny zostać omówione potencjalne problemy jakie mogą wystąpić w przyszłości (albo jakie wystąpiły w międzyczasie) oraz nowe rozwiązania i pomysły.

6. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

6.1. Szacunkowe koszty realizacji planowanych inwestycji

Przepisy prawne nie określają metodyki szacowania kosztów realizacji Strategii, dlatego przy ich określaniu w niniejszym dokumencie wykorzystano założenia i doświadczenia zebrane podczas prac nad innymi dokumentami i przy realizacji projektów. Charakter podanych kwot jest prognostyczny i zależy od szeregu zmiennych.

Szacunkowe zestawienie kosztów dla poszczególnych zadań określonych w Strategii Rozwoju na okres lat 2022 – 2030 przedstawia się następująco:

Tabela 37: Szacunkowe zestawienie kosztów realizacji zadań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy

Nazwa zadania	Szacunkowy koszt realizacji zadania / projektu [zł]
Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielných i chorych	1 000 000,00
Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych	315 000,00
Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom	100 000,00

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej	10 000 000,00
Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej	630 000,00
Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	200 000,00
Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej	85 000 000,00
Projekt priorytetowy: Budowa skrzyżowań o ruchu okrężnym	24 000 000,00
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	70 000 000,00
Działania w zakresie ochrony środowiska	150 000,00
Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych	20 000 000,00
Projekt priorytetowy: Remont i modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	2 000 000,00
Projekt priorytetowy: Rozbudowa stadionu im. Henryka Śmiechowicza	3 000 000,00 (bez wykupu gruntów)
Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni	20 000 000,00
Projekt priorytetowy: Zagospodarowania terenów przy GOSTiR	10 000 000,00
Projekt priorytetowy: Zagospodarowanie terenów przykościelnych	2 500 000,00
Zwiększanie tożsamości lokalnej	1 800 000,00
Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych	5 000 000,00
Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy	1 125 000,00
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych	3 000 000,00
Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	20 000,00
RAZEM	259 840 000,00 zł

Źródło: Urząd Miejski w Rzgowie

6.2. Potencjalne źródła finansowania

Ze względu na ograniczone środki w budżecie gminy wiele przedsięwzięć, zwłaszcza inwestycyjnych, musi być realizowanych przy współfinansowaniu ze środków zewnętrznych (np. krajowych, unijnych). Z tego względu realizacja projektów może być zależna od ogłaszanych konkursów i dostępnych środków. Niektóre z działań również nie są możliwe do realizacji, gdyż podlegają pod inne podmioty lub instytucje (np. gazyfikacja gminy) – samorząd lokalny może jedynie prowadzić działania wspierające ich realizację na terenie gminy Rzgów.

Zadania gminy realizowane są głównie z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania władarzy. Zawarte w Strategii Rozwoju zadania mogą być finansowane zarówno z dochodów własnych gminy, jak i środków zewnętrznych, takich jak np.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,

- pożyczki i kredyty bankowe,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w formule PPP,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- środki z Powiatowego Urzędu Pracy,
- Środki z programów krajowych (np. *Senior+*),
- Inne.

Należy wziąć pod uwagę, że niektóre fundusze mogą nie zapewniać pokrycia kosztów realizacji projektu w 100%, tak jak jest to np. w przypadku programów unijnych. Gmina musi posiadać więc możliwość zabezpieczenia środków w ramach własnego budżetu.

Finansowanie działań określonych w niniejszej Strategii przypada na końcówkę perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020, ale przede wszystkim obejmie już okres Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021 – 2027 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*). Zgodnie z określonymi na najbliższe lata priorytetami, kluczowe znaczenie będą miały inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową, a także ukierunkowane na niwelowanie negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych pandemii Covid-19.

7. Ustalenia zawarte w dokumentach ponadlokalnych

W *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*⁷⁰ dla Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej, które brzmią następująco:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Wskazano również cel horyzontalny: efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region.

Powiązania celów i kierunków działań określonych w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* z zadaniami określonymi w *Strategii Rozwoju Gminy Rzgów* są następujące:

Tabela 38: Powiązania celów i kierunków działań określonych w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030* z zadaniami określonymi w *Strategii Rozwoju Gminy Rzgów*

Nazwa zadania określonego w <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzgów</i>	Odpowiadające cele i kierunki działań określone w <i>Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030</i>
Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Kierunki działań: 2.2.2. Poprawa dostępności i jakości usług ochrony zdrowia; 2.2.3. Podniesienie dostępności w zakresie opieki długoterminowej i psychiatrycznej.
Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działań: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych; 2.1.2. Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i

⁷⁰ Załącznik do uchwały nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

	rozwój usług kultury; 2.1.4. Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej.
Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działań: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych.
Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działań: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych. Cel operacyjny 2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego. Kierunki działań: 2.3.1. Wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem; 2.3.2. Rozwój placówek i usług świadczonych przez lokalne środowiska; 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej.
Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działań: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych. Cel operacyjny 2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego. Kierunki działań: 2.3.2. Rozwój placówek i usług świadczonych przez lokalne środowiska; 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej.
Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działań: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych.
Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności transportowej. Kierunki działania: 3.3.1. Zwiększenie dostępności drogowej województwa.
Projekt priorytetowy: Budowa skrzyżowań o ruchu okrężnym	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności transportowej. Kierunki działania: 3.3.1. Zwiększenie dostępności drogowej województwa.
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny 3.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska. Kierunki działania: 3.1.2. Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości. Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności transportowej. Kierunki działania: 3.3.1. Zwiększenie dostępności drogowej województwa.
Działania w zakresie ochrony środowiska	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny 3.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska. Kierunki działania: 3.1.1. Poprawa jakości powietrza; 3.1.2. Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości; 3.1.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy i zmniejszanie niedoborów wody. Cel operacyjny 3.5. Racjonalizacja gospodarki odpadami.

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

	Kierunki działania: 3.5.2. Zmniejszanie negatywnego wpływu odpadów na środowisko.
Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.
Projekt priorytetowy: Remont i modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.
Projekt priorytetowy: Rozbudowa stadionu im. Henryka Śmiechowicza	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji. Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.
Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji. Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.2. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych; 3.2.3. Rewaloryzowanie, poszerzanie i wzbogacanie przestrzeni o atrakcyjnie zaaranżowane tereny zieleni.
Projekt priorytetowy: Zagospodarowania terenów przy GOSTiR	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji. Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.2. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych; 3.2.3. Rewaloryzowanie, poszerzanie i wzbogacanie przestrzeni o atrakcyjnie zaaranżowane tereny zieleni.
Projekt priorytetowy: Zagospodarowanie terenów przykościelnych	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji. Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny: 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.2. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych; 3.2.3. Rewaloryzowanie, poszerzanie i wzbogacanie przestrzeni o atrakcyjnie zaaranżowane tereny zieleni.
Zwiększanie tożsamości lokalnej	Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych; 2.1.2. Zwiększanie uczestnictwa w kulturze i rozwój usług kultury; 2.1.4. Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej.

<p>Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych</p>	<p>Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego. Kierunki działania: 2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji; 2.1.4. Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej. Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. Cel operacyjny 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. Kierunki działania: 3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.</p>
<p>Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy</p>	<p>Cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo. Kierunki działania: c) Wzmacnianie współpracy i partnerstwa samorządów; d) Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego.</p>
<p>Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych</p>	<p>Cel strategiczny 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka. Cel operacyjny: 1.3. Wsparcie rozwoju MŚP. Kierunki działania: 1.3.2. Wspieranie usieciowienia MŚP; 1.3.3. Poprawa efektywności i sprawności działania IOB.</p>
<p>Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego</p>	<p>Cel strategiczny 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka. Cel operacyjny 1.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności. Kierunki działania: 1.4.1. Zwiększenie efektywności i opłacalności produkcji rolnej; 1.4.2. Utrzymanie wysokiego poziomu jakości produktów rolno-spożywczych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030*

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi*⁷¹ określono, że największym wyzwaniem i poważnym zagrożeniem dla dalszego prawidłowego i trwałego rozwoju województwa łódzkiego jest bardzo trudna sytuacja demograficzna, związana z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa. Zakłada się jednak, że wykorzystanie szans rozwojowych wynikających z położenia w centrum kraju, na przecięciu głównych szlaków transportowych łączących województwa z krajem i Europą oraz unikalnego endogenicznego potencjału rozwojowego, przyczyni się do wzrostu konkurencyjności, pobudzenia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz spowolnienia i zahamowania niekorzystnych procesów depopulacji. Istotą polityki przestrzennej wyrażonej w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)* jest przekształcenie województwa w spójny terytorialnie region o wysokiej atrakcyjności osadniczej i silnych powiązaniach funkcjonalno-przestrzennych.

Do najpilniejszych wyzwań i priorytetowych kierunków działań zaliczono konieczność wzmocnienia powiązań transportowych województwa, w tym związanych z dokończeniem budowy dróg oraz rozwojem i integracją publicznego transportu.

Jednym z celów określonych w *Planie Zagospodarowania Województwa (...)* jest cel I – Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym. W ramach tego działania zakłada się m.in. rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Realizacja zadań określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Rzgów* przyczyni się do osiągnięcia tego celu.

Powiązanie zadań określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Rzgów* z celami i kierunkami rozwoju przedstawionymi w *Planie Zagospodarowania Województwa (...)* wygląda następująco:

⁷¹ Załącznik nr 1 do uchwały nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Tabela 39: Powiązania zadań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Rzgów z celami i kierunkami rozwoju przedstawionymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (...)

Nazwa zadania określonego w Strategii Rozwoju Gminy Rzgów	Odpowiadające cele i kierunki działań określone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (...)
Rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnymi i chorych Wspieranie Klubów Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich oraz inicjatyw senioralnych Współdziałanie z Policją w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw seniorom Prowadzenie efektywnej polityki prorodzinnej Integracja społeczna i asymilacja ludności napływowej Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców	Cel I. Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym. Kierunki działania: I.5. Rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
Rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Cel II. Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury transportowej. Kierunki działania: II.1. Rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych.
Projekt priorytetowy: Budowa skrzyżowań o ruchu okrężnym	Cel II. Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury transportowej. Kierunki działania: II.1. Rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych.
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Cel III. Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury technicznej. Kierunki działania: III.5. Rozwój systemów wodociągowych; III.6. Rozwój systemów kanalizacyjnych.
Działania w zakresie ochrony środowiska	Cel III. Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury technicznej. Kierunki działania: III.2. Rozwój energetyki wykorzystującej OZE. Cel IV. Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego. Kierunki działania: IV.2. Zwiększanie i poprawa jakości zasobów wodnych; IV.3. Poprawa jakości powietrza; IV.6. Zachowanie najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego.
Podnoszenie standardów istniejących obiektów publicznych Projekt priorytetowy: Remont i modernizacja siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Projekt priorytetowy: Rozbudowa stadionu im. Henryka Śmiechowicza	Cel I. Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym. Kierunki działania: I.5. Rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
Rekultywacja terenów zdegradowanych, odnowa istniejących terenów zieleni	Cel IV. Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego. Kierunki działania: IV.5. Zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej. Cel VII. Region o krajobrazie wysokiej jakości.

ZINTEGROWANY PROGRAM ROZWOJU GMINY RZGÓW
Strategia Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030

	Kierunki działania: VII.1. Ochrona i wzmacnianie walorów krajobrazu przyrodniczego; VII.3. Kształtowanie ładu przestrzennego w krajobrazie.
Projekt priorytetowy: Zagospodarowania terenów przy GOSTiR	Cel VII. Region o krajobrazie wysokiej jakości. Kierunki działania: VII.1. Ochrona i wzmacnianie walorów krajobrazu przyrodniczego; VII.3. Kształtowanie ładu przestrzennego w krajobrazie.
Projekt priorytetowy: Zagospodarowanie terenów przykościelnych	Cel VII. Region o krajobrazie wysokiej jakości. Kierunki działania: VII.1. Ochrona i wzmacnianie walorów krajobrazu przyrodniczego; VII.3. Kształtowanie ładu przestrzennego w krajobrazie.
Zwiększanie tożsamości lokalnej	Cel V. Region o dobrze zachowanym dziedzictwie kulturowym. Kierunki działania: V.1. Zachowanie materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego; V.2. Zachowanie niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego.
Uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych	Cel VI. Region o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Kierunki działania: VI.1. Rozwój różnorodnych form turystyki w obszarach i ośrodkach recepcji turystycznej; VI.2. Rozwój systemu szlaków turystycznych wykorzystujących walory przyrodnicze i zasoby dziedzictwa kulturowego zgodnie z trendami na rynku odbiorców. VI.3. Budowanie rozpoznawalnej marki turystycznej.
Wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy	Cel VI. Region o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Kierunki działania: VI.3. Budowanie rozpoznawalnej marki turystycznej
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych	Cel I. Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym. Kierunki działania: I.5. Rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
Wsparcie sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Cel I. Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym. Kierunki działania: I.5. Rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Cel IV. Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego. Kierunki działania: IV.1. Racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* oraz *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi*, tom I.

8. Ewaluacja Strategii

Ewaluacja ex – ante dla strategii o zasięgu lokalnym znajduje swoje uzasadnienie w art. 10 a ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, który mówi, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem. Proces opracowania Strategii Rozwoju był przeprowadzony w sposób partycypacyjny, przyjmuje się, że gdy dokumenty tworzone są w sposób uwzględniający udział lokalnych interesariuszy – nie jest konieczne przeprowadzenie ewaluacji jako osobnego działania. Tworzenie głównych założeń dokumentu (zawartość, w tym wprowadzenie nowego elementu, tj. struktury funkcjonalno – przestrzennej) odbywało się zgodnie z przepisami i wymaganiami zawartymi w ustawie o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713), ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) oraz w oparciu o poradnik przygotowany na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej pn. "Strategia rozwoju gminy - krok po kroku". Wewnętrzną ewaluacją objęto dokument pn. Strategia Rozwoju.

Ewaluacja ex – ante powinna zmierzać do konstruktywnego spojrzenia na całą ścieżkę procesu opracowania strategii. Przy sporządzaniu ewaluacji niezbędne jest przyjęcie określonych kryteriów oceny.

Przyjęto, że obrane kryteria będą reprezentowane przez określone wspólnie pytania badawcze. Każde pytanie, zgodnie z przyjętymi normami, odnosi się do przynajmniej jednego kryterium ewaluacyjnego pozwalającego na sformułowanie oceny. W przypadku ewaluacji ex - ante, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów oraz wyzwań,
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów,
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań,
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Oceny poprawności dokonano na podstawie uprzednio wybranych kryteriów oraz pytań badawczych. Zadano następujące pytania:

1) Czy „Diagnoza” jest kompletna?

„Diagnoza społeczno – gospodarcza gminy” została sporządzona wewnętrznie, przez Zespół ds. Strategii. Zarówno jej zakres merytoryczny, jak i czasowy zostały ustalone i zatwierdzone przez Burmistrza Gminy. „Diagnoza” pozwoliła na identyfikację problemów, szans i wyzwań. Dokument spełnia swoją funkcję, umożliwiła podjęcie decyzji strategicznych, takich jak między innymi określenie wizji rozwoju Gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i wskaźników ich osiągnięcia.

2) Czy „Diagnoza” jest spójna wewnętrznie?

„Diagnozę” charakteryzuje wewnętrzna spójność, zawiera informacje pozwalające na sformułowanie kluczowych wniosków dla rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego Gminy. Swoim zakresem (rok bazowy) obejmuje stan aktualny (2021 rok) oraz stan poprzedzający stan aktualny. Jednakże dla kolejnych dokumentów rekomenduje się

ujednocilić metodologię dla wszystkich analizowanych obszarów, by uniknąć nadmiernego rozbudowania, wstawiania opisów nieprzydatnych z punktu widzenia strategii rozwoju oraz bez znaczenia dla wyciąganych wniosków.

3) Czy osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych jest realne?

Warunkiem niezbędnym w planowaniu strategicznym jest możliwie najwyższy udział różnych grup interesariuszy w proces tworzenia dokumentu strategicznego. Prace nad przygotowaniem Strategii powinny być realizowane nie tylko w oparciu o wiedzę i doświadczenie pracowników poszczególnych komórek urzędu gminy, ale również innych osób, podmiotów, instytucji mających realny wpływ na rozwój różnych sfer funkcjonowania Gminy. Wybór partycypacyjnego podejścia formułowania założeń strategicznych daje dużą szansę osiągnięcia zamierzonych celów i urzeczywistnienie przyjętej wizji. W przypadku Strategii Rozwoju każdy z celów strategicznych i operacyjnych od momentu ich formułowania był analizowany i konsultowany, co sprawia, że są możliwe do zrealizowania, realne.

5) Czy cele strategiczne i operacyjne zostały właściwie opisane za pomocą wskaźników zawartych w monitoringu?

W zdecydowanej większości przypadków tak. Warto w przyszłych pracach nad przygotowaniem celów strategicznych i diagnozą sytuacji społeczno - gospodarczej uzyskać spójność metodologiczną. Diagnoza powinna zawierać analizę wskaźników, ich dynamikę dla pewnego przedziału czasowego, co pozwoli w lepszym stopniu prognozować zmiany oraz wyznaczyć wartości docelowe wskaźników do monitoringu.

6) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych i operacyjnych?

Tak, zastosowano podejście, w którym planowane interwencje będą oceniane na poziomie ogólnym z wykorzystaniem wskaźników opisujących najważniejsze zjawiska społeczne w mieście, jak również wskaźników szczegółowych opisujących poszczególne działania operacyjne. W efekcie monitoring strategii odnosi się do najważniejszych kluczowych zmian społecznych, jak również szczegółowych interwencji, które przyczyniają się do realizacji wizji rozwoju gminy.

7) Czy system realizacji określony w projekcie Strategii będzie skuteczny z punktu widzenia osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych?

Na tym etapie planowania strategicznego i ewaluacji nie ma możliwości dokładnej oceny przewidywanej skuteczności interwencji na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów. Analizy takie należy przeprowadzić oddzielnie dla każdego z programów sektorowych. Zarówno cele strategiczne i operacyjne zostały zaprojektowane tak, by poprzez konkretne działania umożliwiać realizację założonej wizji. Analiza zawarta w Strategii wskazała na adekwatność celów strategicznych oraz operacyjnych w stosunku do elementów wizji.

Wewnętrzny proces ewaluacji ex – ante został przeprowadzony dla projektu „Strategii Rozwoju” po przeprowadzeniu szerokich konsultacjach społecznych. Spostrzeżenia i ewentualne uwagi są efektem spotkań i wewnętrznych konsultacji Urzędu Miejskiego z firmą doradcą, w dużej mierze odnoszą się one do procesu tworzenia, aktualizacji kolejnego dokumentu strategicznego, gdyż zawierają wskazówki ułatwiające jego przebieg. Warto podkreślić, że nie odnotowano uchybień proceduralnych, dokument powstawał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (zawartymi w podręczniku „Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik

praktyczny”), gwarantując, pomimo trudności wynikających z ograniczeń związanych epidemią COVID-19, udział mieszkańców Gminy i ich przedstawicieli w tworzeniu tego dokumentu.

Uwagi:

- należy w procesie diagnostycznym w większym stopniu wykorzystać dokumenty diagnozy strategicznej i raporty o stanie gminy, dostępne zbiory danych statystycznych, adekwatne analizy, ekspertyzy itp., zestaw tych dokumentów powinien wynikać ze specyfiki funkcjonalnej i specjalizacji gospodarczej gminy;
- warto przeprowadzić analizy statystyczne trendów (np. 10 letnich) dla kluczowych obszarów strategicznych objętych planowaniem, w tym wykorzystanie aktualnych danych dostępnych w ramach baz JST oraz statystyki publicznej, pozwoli to w lepszym stopniu prognozować zmiany jakich możemy się spodziewać oraz planować docelowe wartości wskaźników przypisanych do poszczególnych celów strategicznych;
- wskazane jest wprowadzenie do procesu planowania strategicznego okresowych badań jakościowych.

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

Tabela 1: Wskaźniki demograficzne dla ŁOM.....	16
Tabela 2: Podmioty o największym udziale w ogóle podmiotów w danej JST w 2019 r. w podziale na sekcje PKD 2007.....	19
Tabela 3: Wskaźniki dot. przemysłu w ŁOM.....	23
Tabela 4: Struktura osób bezrobotnych w ŁOM.....	26
Tabela 5: Udział osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dot. zakładu pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych danego powiatu w okresie grudzień 2015 – marzec 2021.....	26
Tabela 6: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem atrakcyjności osadniczej.....	33
Tabela 7: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem dostępu do IUP i objęcia pomocą społeczną w 2019 r.	40
Tabela 8: Zróżnicowanie JST w ŁOM pod względem dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej w 2019 r.....	47
Tabela 9: Poziom emisji zanieczyszczeń pyłowych na terenie JST na 1 km2 powierzchni w latach 2018 i 2019	50
Tabela 10: Wskaźniki dot. dochodów i wydatków JST w ŁOM.....	54
Tabela 11: Powierzchnia i liczba ludności sołectw w gminie Rzgów na koniec 2020 r.	61
Tabela 12: Podstawowe wskaźniki demograficzne dla poszczególnych sołectw w gminie Rzgów na koniec 2020 r.	72
Tabela 13: Udział mieszkańców objętych pomocą społeczną w latach 2015 - 2020	74
Tabela 14: Odsetek rodzin, którym przyznano pomoc w podziale na powody przyznania pomocy w latach 2015 - 2020.....	74
Tabela 15: Liczba przestępstw stwierdzonych na terenie podległym Komisariatowi Policji w Rzgowie w latach 2015 – 2020 wraz ze wskaźnikiem wykrywalności przestępstw	76
Tabela 16: Akcje podejmowane przez OSP z gminy Rzgów w 2020 r.	77
Tabela 17: Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na terenie gminy Rzgów	81
Tabela 18: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa w latach 2015 - 2020	82
Tabela 19: Udział podmiotów według sekcji PKD 2007 w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Rzgów.....	84
Tabela 20: Udział osób bezrobotnych w ludności danego sołectwa oraz udział kobiet w liczbie bezrobotnych danego sołectwa	88
Tabela 21: Rodzaje użytkowania gruntów w gminie Rzgów.....	90
Tabela 22: Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni danego sołectwa w 2020 r...91	91
Tabela 23: Powierzchnia lasów w sołectwach przeznaczonych na cele nieleśne w 2020 r...92	92
Tabela 24: Lokale socjalne w gminie Rzgów, kwiecień 2021 r.....	95
Tabela 25: Zasoby mieszkaniowe gminy Rzgów, kwiecień 2021 r.....	95
Tabela 26: Obiekty i instytucje publiczne występujące na terenie gminy Rzgów.....	96
Tabela 27: Planowane działania w zakresie dróg powiatowych na terenie gminy Rzgów ...	101
Tabela 28: Linie na terenie Gminy Rzgów obsługiwane przez MPK Łódź oraz ich finansowanie	102
Tabela 29: Linie na terenie Gminy Rzgów obsługiwane przez MZK w Pabianicach oraz ich finansowanie	103
Tabela 30: Podstawowe parametry dot. infrastruktury technicznej na terenie gminy Rzgów	106
Tabela 31: Klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C).....	109

Tabela 32: Poziomy recyklingu i odzysku osiągnięte przez gminę Rzgów w latach 2016 - 2020	110
Tabela 33: Analiza SWOT podsumowująca diagnozę wewnątrzgminną	117
Tabela 34: Tabela celów i zadań wraz z ramami realizacyjno-organizacyjnymi	166
Tabela 35: Aktualność dokumentów gminnych	171
Tabela 36: Wskaźniki monitorowania stopnia realizacji celów Strategii Rozwoju	172
Tabela 37: Szacunkowe zestawienie kosztów realizacji zadań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy	176
Tabela 38: Powiązania celów i kierunków działań określonych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 z zadaniami określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Rzgów	178
Tabela 39: Powiązania zadań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Rzgów z celami i kierunkami rozwoju przedstawionymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (...)	182
Wykres 1: Liczba mieszkańców gminy Rzgów w latach 2015 – 2020	70
Wykres 2: Struktura wieku mieszkańców gminy Rzgów w 2019 r.	70
Wykres 3: Porównanie liczby mieszkańców gminy Rzgów wskazanej w ewidencji Urzędu Miejskiego z liczbą ludności prognozowaną przez GUS na lata 2016 – 2020	73
Wykres 4: Prognozowana przez GUS liczba mieszkańców gminy Rzgów na lata 2021 – 2030	73
Wykres 5: Udział danych podmiotów w podmiotach gospodarki narodowej ogółem (%) w latach 2015 – 2020 na terenie gminy Rzgów	81
Rysunek 1: Lokalizacja ŁOM w województwie łódzkim	12
Rysunek 2: Rodzaje ośrodków w ŁOM	13
Rysunek 3: Typy przestrzenne specyfiki społeczno-gospodarczej gmin w ŁOM w 2012 r. ...	13
Rysunek 4: Gęstość zaludnienia oraz współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w gminach ŁOM w 2019 r.	17
Rysunek 5: Wskaźnik dynamiki zmian ludności między 2015 a 2019 r.	17
Rysunek 6: Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności danej gminy oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wraz z prognozowanym odsetkiem osób w wieku 65 lat i więcej w 2030 r.	18
Rysunek 7: Fragment Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	22
Rysunek 8: Podmioty gospodarcze wpisane do REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.	24
Rysunek 9: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.	24
Rysunek 10: Udział powierzchni JST objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogóle powierzchni danej gminy w 2019 r.	30
Rysunek 11: Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.	31
Rysunek 12: Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2019 r.	31
Rysunek 13: Liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w 2019 r. w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	32
Rysunek 14: Średnia 3-letnia liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	32
Rysunek 15: Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2019 r.	36

Rysunek 16: Liczba przychodni przypadająca na 10 tys. mieszkańców w 2019 r.	37
Rysunek 17: Liczba osób przypadających na 1 aptekę w 2019 r.	37
Rysunek 18: Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w 2019 r....	38
Rysunek 19: Odsetek dzieci w wieku do 17 lat, na które przyznawany był zasiłek rodzinny w 2019 r.	38
Rysunek 20: Liczba centr kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na 10 tys. ludności w 2019 r.	39
Rysunek 21: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w 2019 r.	39
Rysunek 22: Sieć drogowa	43
Rysunek 23: Pozostała sieć komunikacyjna	43
Rysunek 24: Potencjalne zasoby energii cieplnej wód geotermalnych w powiatach ŁOM.....	45
Rysunek 25: Odsetek osób korzystających z podstawowej infrastruktury technicznej w 2019 r.	46
Rysunek 26: Długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na 100 km ² powierzchni w 2019 r.	46
Rysunek 27: Obszarowe formy ochrony przyrody w granicach ŁOM	48
Rysunek 28: Obszary zagrożenia powodziowego o p=1% w najbliższym otoczeniu gminy Rzgów	49
Rysunek 29: Poziom emisji zanieczyszczeń pyłowych na terenie JST na 1 km ² powierzchni w 2019 r.	51
Rysunek 30: Dynamika zmian w wysokości dochodów i wydatków na 1 mieszkańca między latami 2015 i 2019	53
Rysunek 31: Wysokość środków finansowych zabezpieczonych w budżecie JST w 2019 r. na finansowanie/współfinansowanie projektów unijnych.....	53
Rysunek 32: Lokalizacja gminy Rzgów w ŁOM.....	68
Rysunek 33: Gęstość zaludnienia w sołectwach gminy Rzgów w 2020 r.	68
Rysunek 34: Odsetek kobiet i mężczyzn oraz współczynnik feminizacji w 2020 r.	71
Rysunek 35: Współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w 2020 r. oraz dynamika zmian ludności w 2020 r. w stosunku do 2015 r.	71
Rysunek 36: Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności w 2020 r.	75
Rysunek 37: Rejon działania Policji w gminie Rzgów	78
Rysunek 38: Sołectwa, na terenie których znajduje się remiza OSP wraz z liczbą akcji podjętych w rejonie w 2020 r.	78
Rysunek 39: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 r.	83
Rysunek 40: Odsetek bezrobotnych w ludności sołectwa ogółem w 2020 r. oraz zmiana odsetka bezrobotnych w 2020 r, w stosunku do 2015 i 2019 r.	87
Rysunek 41: Bezrobotni w podziale na płeć w 2020 r.	87
Rysunek 42: Udział powierzchni użytków rolnych w ogólnej powierzchni danego sołectwa oraz udział gruntów rolnych i użytków zielonych w ogólnej powierzchni tych użytków rolnych w 2020 r.	93
Rysunek 43: Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Rzgów	94
Rysunek 44: Instytucje i obiekty użyteczności publicznej w danym sołectwie	99
Rysunek 45: Podstawowe szlaki i obiekty w gminie Rzgów mogące się przysłużyć do rozwoju turystyki.....	99
Rysunek 46: Sieć komunikacyjna na terenie gminy Rzgów	104
Rysunek 47: Lokalizacja wyrobów azbestowych według stopnia pilności usunięcia	111
Rysunek 48: Zagospodarowanie i użytkowanie terenów w gminie Rzgów wraz z siecią drogową i obszarem zagrożenia powodziowego.....	148

Rysunek 49: Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzgów.....	149
Rysunek 50: Demografia – współczynniki przyrostu naturalnego i salda migracji w 2020 r. wraz ze zmianą liczby mieszkańców w stosunku do 2015 r.	150
Rysunek 51: Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Rzgów wraz z elementami turystycznymi	151
Rysunek 52: Projektowane obszary chronione wraz z lokalizacją pomników przyrody oraz obszarami zdegradowanymi będącymi w trakcie rekultywacji.....	152
Rysunek 53: Zasięg obszaru zagrożonego wystąpieniem powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=10\%$ (raz na 10 lat).....	153
Rysunek 54: Zasięg obszaru zagrożonego wystąpieniem powodzi o prawdopodobieństwie $p=10\%$ w miejscowości Rzgów.....	153
Rysunek 55: Elementy struktury osadniczej z nałożonymi elementami zabytkowymi, pod turystykę i środowiskowymi	154
Rysunek 56: Funkcje terenów w przestrzeni gminy Rzgów	156
Rysunek 57: Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - obszary i kierunki interwencji ...	161

UZASADNIENIE

W dniu 13 listopada 2020 r. weszły w życie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057). Celem ustawy jest uporządkowanie krajowego systemu dokumentów strategicznych w zakresie polityki rozwoju i zapewnienie jego spójności, jak również zwiększenie efektywności programowania i realizacji strategii, polityk i programów. Zmiany prowadzą do konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii: krajowej, wojewódzkiej i lokalnej.

Powołana ustawa wprowadziła podstawę prawną dla strategii rozwoju gminy. Określiła nowe uregulowania, co do procedury jej opracowania i zakresu merytorycznego. Dzięki temu gmina może przygotowywać strategię, która będzie pełnoprawnym dokumentem stanowiącym element nowego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju, a jednocześnie efektywny instrument pozyskiwania środków zewnętrznych. Obecnie funkcjonujący dokument strategiczny, przyjęty uchwałą nr XLV/361/2018 z dnia 28 grudnia 2017r określający długofalowy rozwój gminy stał się nieaktualny ze względu na wspomniane zmiany prawne. Modyfikacje zaszły również na poziomie dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym, stąd też pojawiła się potrzeba powiązania celów i zadań gminy z nowo wyznaczonymi priorytetami zawartymi w dokumentach nadrzędnych. Pomoże to m.in. uzyskiwaniu wsparcia z funduszy zewnętrznych oraz skorzystania z nowych instrumentów polityki regionalnej, w szczególności w ramach nowej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Zgodnie z przyjętą uchwałą nr XXVII/252/2020 z dnia 26 sierpnia 2020r w sprawie przeprowadzania konsultacji społecznych oraz uchwałą nr XXXVIII/374/2021 z dnia 4 sierpnia 2021r harmonogramem przeprowadzono konsultacje społeczne projektu strategii. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Rzgów na lata 2022-2030, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju podlegał również konsultacjom z sąsiednimi gminami, z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz z Województwem Łódzkim. Stanowiska do zgłoszonych uwag i uwzględnienie ich w projekcie strategii opracowane zostało przez pracowników Urzędu Miejskiego w Rzgowie, wyznaczonych przez Burmistrza Rzgowa.

Zgodnie z art. 10f ust.4 ustawy o samorządzie gminnym strategię rozwoju gmin przyjmowane są przez właściwe rady gmin jednostek samorządu terytorialnego. Przedłożona strategia opracowana w trybie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju będzie kluczowym dokumentem stanowiącym podstawę strategiczną do pozyskiwania funduszy europejskich w nadchodzącej perspektywie finansowej.

Mając powyższe na względzie, podjęcie przedmiotowej uchwały jest celowe i uzasadnione.